નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

કચ્ચાયનબ્યાકરણં

૧. સન્ધિ

૧, ૧. અત્થો અક્ખરસઞ્ઞાતો.

૨, ૨. અક્ખરાપાદયો એકચત્તાલિસં.

૩, ૩ તત્થોદન્તા સરા અટ્ઠ.

૪, ૪. લહુમત્તા તયો રસ્સા.

૫, ૫. અઞ્ઞે દીઘા.

૬, ૮. સેસા બ્યઞ્જના.

૭, ૯. વગ્ગા પઞ્ચપઞ્ચસો મન્તા.

૮, ૧૦. અંઇતિ નિગ્ગહિતં.

૯, ૧૧. પરસમઞ્ઞા પયોગે.

૧૦, ૧૨. પુબ્બમધોઠિતમસ્સરં સરેન વિયોજયે.

૧૧, ૧૪. નયે પરં યુત્તે.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે પઠમો કણ્ડો.

૧૨, ૧૩. સરા સરે લોપં.

૧૩, ૧૫. વા પરો અસરૂપો.

૧૪, ૧૬. ક્વચાસવણ્ણં લુત્તે.

૧૫, ૧૭. દીઘં.

૧૬, ૧૮. પુબ્બો ચ.

૧૭, ૧૯. યમેદન્તસ્સાદેસો.

૧૮, ૨૦. વમોદુદન્તાનં.

૧૯. ૨૨. સબ્બો ચં તિ.

૨૦, ૨૭. દો ધસ્સ ચ.

૨૧, ૨૨. ઇવણ્ણો યં નવા.

૨૨, ૨૮. એવાદિસ્સ રિ પુબ્બો ચ રસ્સો.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે દુતિયો કણ્ડો.

૨૩, ૩૬. સરા પકતિ બ્યઞ્જને.

૨૪, ૩૫. સરે ક્વચિ.

૨૫, ૩૭. દીઘં.

૨૬, ૩૮. રસ્સં.

૨૭, ૩૯. લોપઞ્ચ તત્રાકારો.

૨૮, ૪૦. પર દ્વેભાવો ઠાને.

૨૯, ૪૨. વગ્ગે ઘોસાઘોસાનં તતિયપઠમા.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે તતિયો કણ્ડો.

૩૦, ૫૮. અં બ્યઞ્જને નિગ્ગહિતં.

૩૧. ૪૯. વગ્ગન્તં વા વગ્ગે.

૩૨, ૫૦. એહે ઞં.

૩૩. ૫૧. સ યે ચ.

૩૪, ૫૨. મદા સરે.

૩૫, ૩૪. ય વ મ દ ન ત ર લા ચાગમા.

૩૬, ૪૭. ક્વચિ ઓ બ્યઞ્જને.

૩૭, ૫૭. નિગ્ગહિતઞ્ચ.

૩૮, ૫૩. ક્વચિ લોપં.

૩૯, ૫૪. બ્યઞ્જને ચ.

૪૦, ૫૫. પરો વા સરો.

૪૧, ૫૬. બ્યઞ્જનો ચ વિસઞ્ઞોગો.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે ચતુત્થો કણ્ડો.

૪૨, ૩૨. ગોસરે પુથસ્સાગમો ક્વચિ.

૪૩, ૩૩. પાસ્સ ચન્તો રસ્સો.

૪૪, ૨૪ અબ્ભો અભિ.

૪૫, ૨૫. અજ્ઝો અધિ.

૪૬, ૨૬. તે ન વા ઇવણ્ણે.

૪૭, ૨૩. અતિસ્સ ચન્તસ્સ.

૪૮, ૪૩. ક્વચિ પટિ પતિસ્સ.

૪૯, ૪૪. પુથસ્સુ બ્યઞ્જને.

૫૦, ૪૫. ઓ અવસ્સ.

૫૧, ૫૯. અનુપદિટ્ઠાનં વુત્તયોગતો.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે પઞ્ચમો કણ્ડો.

સન્ધિસુત્તં નિટ્ઠિતં.

૨. નામ

૫૨, ૬૦. જિનવચનયુત્તં હિ.

૫૩, ૬૧. લિઙ્ગઞ્ચ નિપ્પજ્જતે.

૫૪, ૬૨. તતો ચ વિભત્તિયો.

૫૫, ૬૩. સિ યો અં યો ના હિ સ નં સ્મા હિ સનં સ્મિં સુ.

૫૬, ૬૪. તદનુપરોધેન.

૫૭, ૭૧. આલપને સિ ગસઞ્ઞો.

૫૮, ૨૯. ઇવણ્ણુવણ્ણા ઝલા.

૫૯, ૧૮૨. તે ઇત્થિધ્યા પો.

૬૦, ૧૭૭. આ ઘો.

૬૧, ૮૬. સાગમો સે.

૬૨, ૨૦૬. સંસાસ્વેકવચનેસુ ચ.

૬૩, ૨૧૭. એતિમાસમિ .

૬૪, ૨૧૬. તસ્સા વા.

૬૫, ૨૧૫. તતો સસ્સ સ્સાય.

૬૬, ૨૦૫. ઘો રસ્સં.

૬૭, ૨૨૯. નો ચ દ્વાદિતો નંમ્હિ.

૬૮, ૧૮૪. અમા પતો સ્મિંસ્માનં વા.

૬૯, ૧૮૬. આદિતો ઓ ચ.

૭૦, ૩૦. ઝલાનમિયુવા સરે વા.

૭૧, ૪૮૯. યવકારા ચ.

૭૨, ૧૮૫. પસઞ્અસ્સ ચ.

૭૩, ૧૭૪. ગાવ સે.

૭૪, ૧૬૯. યોસુ ચ.

૭૫, ૧૭૦. અવંમ્હિ ચ.

૭૬, ૧૭૧. આવસ્સુ વા.

૭૭, ૧૭૫, તતો નમં પતિમ્હાલુત્તે ચ સમાસે.

૭૮, ૩૧. ઓ સરે ચ.

૭૯, ૪૬. તબ્બિપરીતૂપપદે બ્યઞ્જને ચ.

૮૦, ૧૭૩. ગોણ નંમ્હિ વા.

૮૧, ૧૭૨. સુહિનાસુ ચ.

૮૨, ૧૪૯. અંમો નિગ્ગહિતં ઝલપેહિ.

૮૩, ૬૭. સરલોપો માદેસપચ્ચયાદિમ્હિ સરલોપે તુ પકતિ.

૮૪, ૧૪૪. અઘો રસ્સમેકવચનયોસ્વપિ ચ.

૮૫, ૧૫૦. ન સિસ્મિમનપુંસકાનિ.

૮૬, ૨૨૭. ઉભાદિતો નમિન્નં.

૮૭, ૨૩૧. ઇણ્ણમિણ્ણન્નં તીહિ સઙ્ખ્યાહિ.

૮૮, ૧૪૭. યાસુ કતનિકારલોપેસુ દીઘં.

૮૯, ૮૭. સુનંહિસુ ચ.

૯૦, ૨૫૨. પઞ્ચાદીનમત્તં.

૯૧, ૧૯૪. પતિસ્સિનીમ્હિ.

૯૨, ૧૦૦. ન્તુસ્સન્તો યોસુ ચ.

૯૩, ૧૦૬. સબ્બસ્સ વા અંસેસુ.

૯૪, ૧૦૫. સિમ્હિ વા.

૯૫, ૧૪૫. અગ્ગિસ્સિનિ.

૯૬, ૧૪૮. યોસ્વકતરસ્સો ઝો.

૯૭, ૧૫૬. વેવોસુ લો ચ.

૯૮, ૧૮૯. માતુલાદીનમાનત્તમીકારે.

૯૯, ૮૧. સ્માહિસ્મિંનં મ્હાભિમ્હિ વા.

૧૦૦, ૨૧૪. ન તિમેહિ કતાકારેહિ.

૧૦૧, ૮૦. સુહિસ્વકારો એ.

૧૦૨, ૨૦૨. સબ્બનામાનં નંમ્હિ ચ.

૧૦૩, ૭૯. અતો નેન.

૧૦૪, ૬૬. સો.

૧૦૫, ૦. સો વા.

૧૦૬, ૩૦૨. દીઘોરેહિ.

૧૦૭, ૬૯. સબ્બયોનીનમાએ.

૧૦૮, ૯૦. સ્માસ્મિંનં વા.

૧૦૯, ૨૯૫. આય ચતુત્થેકવચનસ્સ તુ.

૧૧૦, ૨૦૧. તયો નેવ ચ સબ્બનામેહિ.

૧૧૧, ૧૭૯. ઘતો નાદીનં.

૧૧૨, ૧૭૩. પતો યા.

૧૧૩, ૧૩૨. સખતો ગસ્સે વા.

૧૧૪, ૧૭૮. ઘતે ચ.

૧૧૫, ૧૮૧. ન અમ્માદિતો.

૧૧૬, ૧૫૭. અકતરસ્સા લતો ય્વાલપનસ્સવેવો.

૧૧૭, ૧૨૪. ઝલતો સસ્સ નો વા.

૧૧૮, ૧૪૬. ઘપતો ચ યોનં લોપો.

૧૧૯, ૧૧૫. લતો વોકારો ચ.

ઇતિ નામકપ્પે પઠમો કણ્ડો.

૧૨૦, ૨૪૩. અમ્હસ્સ મમં સવિભત્તિસ્સ સે.

૧૨૧, ૨૩૩. મયં યોમ્હિ પઠમે.

૧૨૨, ૯૯. ન્તુસ્સ ન્તો.

૧૨૩, ૧૦૩. ન્તસ્સ સે વા.

૧૨૪, ૯૮. આ સિમ્હિ.

૧૨૫, ૧૯૮. અં નપુંસકે.

૧૨૬, ૧૦૧. અવણ્ણા ચ ગે.

૧૨૭, ૧૦૨. તો તિતા સસ્મિંનાસુ.

૧૨૮, ૧૦૪. નંમ્હિ તં વા.

૧૨૯, ૨૨૨. ઇમસ્સિદમંસિસુ નપુંસકે.

૧૩૦, ૨૨૫. અમુસ્સાદું.

૧૩૧, ૦. ઇત્થિપુમનપુંસકસઙ્ખ્યં.

૧૩૨, ૨૨૮. યોસુ દ્વિન્નં દ્વે ચ.

૧૩૩, ૨૩૦. તિચતુન્નં તિસ્સો ચતસ્સો તયોચત્તારો તીણિ ચત્તારિ.

૧૩૪, ૨૫૧. પઞ્ચાદીનમકારો.

૧૩૫, ૧૧૮. રાજસ્સા રઞ્ઞો રાજિનો સે.

૧૩૬, ૧૧૯. રઞ્ઞં નંમ્હિ વા.

૧૩૭, ૧૧૬. નામ્હિ રઞ્ઞા વા.

૧૩૮, ૧૨૧. સ્મિંમ્હિ રઞ્ઞે રાજિનિ.

૧૩૯, ૨૪૫. તુમ્હમ્હાકં તયિ મયિ.

૧૪૦, ૨૩૨. ત્વમહં સિમ્હિ ચ.

૧૪૧, ૨૪૧. તવ મમ સે.

૧૪૨, ૨૪૨. તુય્હં મય્હઞ્ચ.

૧૪૩, ૨૩૫. તંમમંમ્હિ.

૧૪૪, ૨૩૪. તવંમમઞ્ચ ન વા.

૧૪૫, ૨૩૮. નામ્હિ તયા મયા.

૧૪૬, ૨૩૬. તુમ્હસ્સ તુવંત્વમમ્હિ.

૧૪૭, ૨૪૬. પદતો દુતિયાચતુત્થીછટ્ઠીસુ વો નો.

૧૪૮, ૨૪૭. તેમેકવચનેસુ ચ.

૧૪૯, ૨૪૮. ન અંમ્હિ.

૧૫૦, ૨૪૯. વા તતિયે ચ.

૧૫૧, ૨૫૦. બહુવચનેસુ વો નો.

૧૫૨, ૧૩૬. પુમન્તસ્સા સિમ્હિ.

૧૫૩, ૧૩૮. અમાલપનેકવચને.

૧૫૪, ૦. સમાસે ચ વિભાસા.

૧૫૫, ૧૩૭. યોસ્વાનો.

૧૫૬, ૧૪૨. આને સ્મિંમ્હિ વા.

૧૫૭, ૧૪૦. હિવિભત્તિમ્હિ ચ.

૧૫૧, ૧૪૩. સુસ્મિમા વા.

૧૫૯, ૧૩૯. ઉ નામ્હિ ચ.

૧૬૦, ૧૯૭. અકમ્મન્તસ્સ ચ.

ઇતિ નામકપ્પે દુતિયો કણ્ડો.

૧૬૧, ૨૪૪. તુમ્હમ્હેહિ નમાકં.

૧૬૨, ૨૩૭. વા ય્વપ્પઠમો.

૧૬૩, ૨૪૦. સસ્સં.

૧૬૪, ૨૦૦. સબ્બનામકારતે પઠમો.

૧૬૫, ૨૦૮. દ્વન્દટ્ઠા વા.

૧૬૬, ૨૦૯. નાઞ્ઞં સબ્બનામિકં.

૧૬૭, ૨૧૦. બહુબ્બીહિમ્હિ ચ.

૧૬૮, ૨૦૩. સબ્બતો નં સંસાનં.

૧૬૯, ૧૧૭. રાજસ્સ રાજુ સુનં હિસુ ચ.

૧૭૦, ૨૨૦. સબ્બસ્સિમસ્સે વા.

૧૭૧, ૨૧૯. અનિમિ નામ્હિ ચ.

૧૭૨, ૨૧૮. અનપુંસકસ્સા યં સ્મિમ્હિ.

૧૭૩, ૨૨૩. અમુસ્સ મો સં.

૧૭૪, ૨૧૧. એતતેસં તો.

૧૭૫, ૨૧૨. તસ્સ વા નત્તં સબ્બત્થ.

૧૭૬, ૨૧૩. સસ્માસ્મિંસંસાસ્વત્તં ૦.૦૦૧૧.

૧૭૭, ૨૨૧. ઇમસદ્દસ્સ ચ.

૧૭૮, ૨૨૪. સબ્બતો કો.

૧૭૯, ૨૦૪. ઘપતો સ્મિં સાનં સંસા.

૧૮૦, ૨૦૭. નેતાહિ સ્મિમાયયા.

૧૮૧, ૯૫. મનોગણાદિતો સ્મિંનાનમિઆ.

૧૮૨, ૯૭. સસ્સ ચો.

૧૮૩, ૪૮. એતેસમો લોપે.

૧૮૪, ૯૬. સ સરે વાગમો.

૧૮૫, ૧૧૨. સન્તસદ્દસ્સા સો ભે બો ચન્તે.

૧૮૬, ૧૦૭. સિમ્હિ ગચ્છન્તાદીનં ન્તસદ્દો અં.

૧૮૭, ૧૦૮. સેસેસુ ન્તુવ.

૧૮૮, ૧૫૫. બ્રહ્મત્ત સખ રાજાદિતો અમાનં.

૧૮૯, ૧૧૩. સ્યા ચ.

૧૯૦, ૧૧૪. યોનમાનો.

૧૯૧, ૧૩૦. સખતો ચાયો નો.

૧૯૨, ૧૩૫. સ્મિમે.

૧૯૩, ૧૨૨. બ્રહ્મતો વસ્સ ચ.

૧૯૪, ૧૩૧. સખન્તસ્સિ નોનાનંસેસુ.

૧૯૫, ૧૩૪. આરો હિમ્હિ વા.

૧૯૬, ૧૩૩. સુનમંસુ વા.

૧૯૭, ૧૨૫. બ્રહ્મતો તુ સ્મિંનિ.

૧૯૮, ૧૨૩. ઉત્તં સનાસુ.

૧૯૯, ૧૫૮. સત્થુપિતાદીનમા સિસ્મિં સિલોપો ચ.

૨૦૦, ૧૯૬. અઞ્ઞેસ્વારત્તં.

૨૦૧, ૧૬૩. વા નંમ્હિ.

૨૦૨. ૧૬૪. સત્થુનત્તઞ્ચ.

૨૦૩, ૧૬૨. ઉ સસ્મિં સલોપો ચ.

૨૦૪, ૧૬૭. સક્કમન્ધાતાદીનઞ્ચ.

૨૦૫, ૧૬૦. તતો યોનમો તુ.

૨૦૬, ૧૬૫. તતો સ્મિમિ.

૨૦૭, ૧૬૧. ના આ.

૨૦૭, ૧૬૧. આરો રસ્સમિકારે.

૨૦૯, ૧૬૮. પિતાદીનમસિમ્હિ.

૨૧૦, ૨૩૯. તયાતયિનં તકારો ત્વત્તં વા.

ઇતિ નામકપ્પે તતિયો કણ્ડો.

૨૧૧, ૧૨૬. અત્તન્તો હિસ્મિમનત્તં.

૨૧૨, ૧૨૯. તતો સ્મિં નિ.

૨૧૩, ૧૨૭. સસ્સનો.

૨૧૪, ૧૨૮. સ્મા ૦.૦૦૧૩ ના.

૨૧૫, ૧૪૧. ઝલતો ચ.

૨૧૬, ૧૮૦. ઘપતો સ્મિંયં વા.

૨૧૭, ૧૯૯. યોનં નિ નપુંસકેહિ.

૨૧૮, ૧૯૬. અતો નિચ્ચં.

૨૧૯, ૧૯૫. સિં.

૨૨૦, ૭૪. સેસતો લોપં ગસિપિ.

૨૨૧, ૨૮૨. સબ્બાસમાવુસોપસગ્ગનિપાતાદીહિ ચ.

૨૨૨, ૩૨૭. પુમસ્સ લિઙ્ગાદીસુ સમાસેસુ.

૨૨૩, ૧૮૮. અં યમીતો પસઞ્અતો.

૨૨૪, ૧૫૩. નં ઝતો કતરસ્સા.

૨૨૫, ૧૫૧. યોનં નો.

૨૨૬, ૧૫૪. સ્મિંનિ.

૨૨૭, ૨૭૦. કિસ્સ ક વે ચ.

૨૨૮, ૨૭૨. કુ હિં હંસુ ચ.

૨૨૯, ૨૨૬. સેસેસુ ચ.

૨૩૦, ૨૬૨. ત્ર તો થેસુ ચ.

૨૩૧, ૨૬૩. સબ્બસ્સેતસ્સાકારો વા.

૨૩૨, ૨૬૭. ત્રે નિચ્ચં.

૨૩૩, ૨૬૪. એ તોથેસુ ચ.

૨૩૪, ૨૬૫. ઇમસ્સિ થં દાનિ હ તો ધેસુ ચ.

૨૩૫, ૨૮૧. અ ધુનામ્હિ ચ.

૨૩૬, ૨૮૦. એત રહિમ્હિ.

૨૩૭, ૧૭૬. ઇત્થિયમતો આપચ્ચયો.

૨૩૮, ૧૮૭. નદાદિતો વા ઈ.

૨૩૯, ૧૯૦. ણવ ણિક ણેય્ય ણન્તુહિ.

૨૪૦, ૧૯૩. પતિભિક્ખુરાજીકારન્તેહિ ઇની.

૨૪૧, ૧૯૧. ન્તુસ્સ તધીકારે.

૨૪૨, ૧૯૨. ભવતો ભોતો.

૨૪૩, ૧૧૦. ભો ગે તુ.

૨૪૪, ૭૨. અકારપિતાદ્યન્તાનમા.

૨૪૫, ૧૫૨. ઝલપા રસ્સં.

૨૪૬, ૭૩. આકારો વા.

ઇતિ નામકપ્પે ચતુત્થો કણ્ડો.

૨૪૭, ૨૬૧. ત્વાદયો વિભત્તિસઞ્ઞાયો.

૨૪૮, ૨૬૦. ક્વચિ તો પઞ્ચમ્યત્થે.

૨૪૯, ૨૬૬. ત્રથ સત્તમિયા સબ્બનામેહિ.

૨૫૦, ૨૬૮. સબ્બતો ધિ.

૨૫૧, ૨૬૯. કિંસ્મા વો.

૨૫૨, ૨૭૧. હિંહંહિઞ્ચનં

૨૫૩, ૨૭૩. તમ્હા ચ.

૨૫૪, ૨૭૪. ઇમસ્મા હધા ચ.

૨૫૫, ૨૭૫. યતો હિં.

૨૫૬, ૦. કાલે.

૨૫૭, ૨૭૬. કિંસબ્બઞ્ઞેકયકુહિ દાદાચનં.

૨૫૮, ૨૭૮. તમ્હા દાનિ ચ.

૨૫૯, ૨૭૯. ઇમસ્મા રહિધુનાદાનિ ચ.

૨૬૦, ૨૭૭. સબ્બસ્સ સો દામ્હિ વા.

૨૬૧, ૩૬૯. અવણ્ણો યે લોપઞ્ચ.

૨૬૨, ૩૯૧. વુડ્ઢસ્સ જો ઇયિટ્ઠેસુ.

૨૬૩, ૩૯૨. પસત્થસ્સ સો ચ.

૨૬૪, ૩૯૩. અન્તિકસ્સ નેદો.

૨૬૫, ૩૯૪. બાળ્હસ્સ સાધો.

૨૬૬, ૩૯૫. અપ્પસ્સ કણ.

૨૬૭, ૩૯૬. યુવાનઞ્ચ.

૨૬૮, ૩૯૭. વન્તુમન્તુવીનઞ્ચ લોપો.

૨૬૯, ૪૧. યવતં તલણદકારાનં બ્યઞ્જનાનિ ચલઞજકારત્તં.

૨૭૦, ૧૨૦. અમ્હ તુમ્હ ન્તુ રાજ બ્રહ્મત્ત સખ સત્થુ- પિતાદીહિ સ્મા નાવ.

ઇતિ નામકપ્પે પઞ્ચમો કણ્ડો.

નામસુત્તં નિટ્ઠિતં.

૩. કારક

૨૭૧, ૮૮. યસ્મા દપેતિં ભયમાદત્તે વા તદપાદાનં. (૩૦૮)

૨૭૨, ૩૦૯. ધાતુનામાનમુપસગ્ગયોગાદીસ્વપિ ચ.

૨૭૩, ૩૧૦. રક્ખણત્થાનમિચ્છિતં.

૨૭૪, ૩૧૧. યેન વા દસ્સનં

૨૭૫, ૩૧૨. દૂરન્તિકદ્ધકાલ નિમ્માન ત્વાલોપ દિસા યોગ વિભત્તારપ્પયોગ સુદ્ધપ્પમોચનહેતુ વિવિત્તપ્પમાણપુબ્બયોગ બન્ધનગુણવચન પઞ્હકથન થોકાતત્તૂસુ ચ.

૨૭૬, ૩૦૨. યસ્સ દાતુકામો રોચતે ધારયતે પા તં સમ્પદાનં.

૨૭૭, ૩૦૩. સિલાઘ હનુ ઠા સપ ધાર પિહ કુધ દુહિસ્સો સ્સૂય રાધિક્ખ પચ્ચાસુણ અનુપતિગિણ પુબ્બકત્તારોચનત્થ તદત્થ તુમત્થાલમત્થ મઞ્ઞાનાદરપ્પાણિનિ ગત્યત્થકમ્મનિઆસિસત્થસમ્મુતિભિય્યસત્તમ્યત્થેસુ ચ.

૨૭૮, ૩૨૦. યોધારો તમોકાસં.

૨૭૯, ૨૯૨. યેન વા કયિરતે તં કરણં.

૨૮૦, ૨૮૫, યં કરોતિ તં કમ્મં.

૨૮૧, ૨૯૪. યો કરોતિ સ કત્તા.

૨૮૨, ૨૯૫. યો કારેહિ સ હેતુ.

૨૮૩, ૩૧૬. યસ્સ વા પરિગ્ગહો તં સામી.

૨૮૪, ૨૮૩. લિઙ્ગત્થે પઠમા.

૨૮૫, ૭૦. આલપને ચ.

૨૮૬, ૨૯૧. કરણે તતિયા.

૨૮૭, ૨૯૬, સહાદિયોગે ચ.

૨૮૮, ૨૯૩. કત્તરિ ચ.

૨૮૯, ૨૯૭. હેત્વત્થે ચ.

૨૯૦, ૨૯૮. સત્તમ્યત્થે ચ.

૨૯૧, ૨૯૯. યેનઙ્ગવિકારો.

૨૯૨, ૩૦૦. વિસેસને ચ.

૨૯૩, ૩૦૧. સમ્પદાને ચતુત્થી.

૨૯૪, ૩૦૫. નમોયોગાદીસ્વપિ ચ.

૨૯૫, ૩૦૭. અપાદાને પઞ્ચમી.

૨૯૬, ૩૧૪. કારણત્થે ચ.

૨૯૭, ૨૮૪. કમ્મત્થે દુતિયા.

૨૯૮. ૨૮૭. કાલદ્ધાનમચ્ચન્તસંયોગે.

૨૯૯, ૨૮૮. કમ્મપ્પવચનીયયુત્તે.

૩૦૦, ૨૮૬. ગતિ બુદ્ધિ ભુજ પઠ હર કર સયાદીનંકા રિતે વા.

૩૦૧, ૩૧૫. સામિસ્મિં છટ્ઠી

૩૦૨, ૩૧૯. ઓકાસે સત્તમી.

૩૦૩, ૩૨૧. સામિસ્સરાધિપતિ દાયાદ સક્ખી પથિભૂ પસુત કુસલેહિ ચ.

૩૦૪, ૩૨૨. નિદ્ધારણે ચ.

૩૦૫, ૩૨૩. અનાદરે ચ.

૩૦૬, ૨૮૯. ક્વચિ દુતિયા છટ્ઠીનમત્થે.

૩૦૭, ૨૯૦. તતિયાસત્તમીનઞ્ચ.

૩૦૮, ૩૧૭. છટ્ઠી ચ.

૩૦૯, ૩૧૮. દુતિયાપઞ્ચમીનઞ્ચ.

૩૧૦, ૩૨૪. કમ્મકરણનિમિત્તત્થેસુ સત્તમી.

૩૧૧, ૩૨૫. સમ્પદાને ચ.

૩૧૨, ૩૨૬. પઞ્ચમ્યત્થે ચ.

૩૧૩, ૩૨૭. કાલભાવેસુ ચ.

૩૧૪, ૩૨૮. ઉપ’ધ્યાધિકિસ્સરવચને.

૩૧૫, ૩૨૯. મણ્ડિતુસ્સુક્કેસુ તતિયા ચ.

ઇતિ નામકપ્પે કારકકપ્પો છટ્ઠો કણ્ડો.

કારકસુત્તં નિટ્ઠિતં.

૪. સમાસ

૩૧૬, ૩૩૧. નામાન સમાસો યુત્તત્થો.

૩૧૭, ૩૩૨. તેસં વિભત્તિયો લોપા ચ.

૩૧૮, ૩૩૩. પકતિ ચસ્સ સરન્તસ્સ.

૩૧૯, ૩૩૦. ઉપસગ્ગનિપાતપુબ્બકો અબ્યયીભાવો.

૩૨૦, ૩૩૫. સો નપુંસકલિઙ્ગો.

૩૨૧. ૩૪૯. દિગુસ્સેકત્તં.

૩૨૨, ૩૫૯. તથા દ્વન્દે પાણિ તૂરિયે યોગ્ગ સેનઙ્ગ ખુદ્દજન્તુક વિવિધ વિરુદ્ધ વિસભાગત્થાદીનઞ્ચ.

૩૨૩, ૩૬૦. વિભાસા રુક્ખ તિણ પસુ ધન ધઞ્ઞ જનપદા દીનઞ્ચ.

૩૨૪, ૩૩૯. દ્વિપદે તુલ્યાધિકરણે કમ્મધારયો.

૩૨૫, ૩૪૮. સઙ્ખ્યાપુબ્બો દિગુ.

૩૨૬, ૩૪૧. ઉભે તપ્પુરિસા.

૩૨૭, ૩૫૧. અમાદયો પરપદેભિ.

૩૨૮, ૩૫૨. અઞ્ઞપદત્થેસુ બહુબ્બીહિ.

૩૨૯, ૩૫૭. નામાનં સમુચ્ચયો દ્વન્દો.

૩૩૦, ૩૪૦. મહતં મહા તુલ્યાધિકરણે પદે.

૩૩૧, ૩૫૩. ઇત્થિયં ભાસિતપુમિત્થી પુમાવ ચે.

૩૩૨, ૩૪૩. કમ્મધારયસઞ્ઞે ચ.

૩૩૩, ૩૪૪. અત્તં નસ્સ તપ્પુરિસે.

૩૩૪, ૩૪૫. સરે અન.

૩૩૫, ૩૪૬. કદિ કુસ્સ.

૩૩૬, ૩૪૭. કા’પ્પત્થેસુ ચ.

૩૩૭, ૩૫૦. ક્વચિ સમાસન્ત ગતાનમકારન્તો.

૩૩૮, ૩૫૬. નદિમ્હા ચ.

૩૩૯, ૩૫૮. જાયાય તુદં જાનિ પતિમ્હિ.

૩૪૦, ૩૫૫. ધનુમ્હા ચ.

૩૪૧, ૩૩૬. અંવિભત્તીનમકારન્તા અબ્યાયિતાવા.

૩૪૨, ૩૩૭. સરો રસ્સો નપુંસકે.

૩૪૩, ૩૩૮. અઞ્ઞસ્મા લોપો ચ.

ઇતિ નામકપ્પે સમાસકપ્પો સત્તમો કણ્ડો.

સમાસસુત્થં નિટ્ઠિતં.

૫. તદ્ધિત

૨૪૪, ૩૬૧. વા ણા’પચ્ચે.

૩૪૫, ૩૬૬. ણાયન ણાન વચ્છાદિતો.

૩૪૬, ૩૬૭. ણેય્યો કત્તિયાદીહિ.

૩૪૭, ૩૬૮. અતો ણિ વા.

૩૪૮, ૩૭૧. ણવોપક્વાદીહિ.

૩૪૯, ૩૭૨. ણેર વિધવાદિતો.

૩૫૦, ૩૭૩. યેન વા સંસટ્ઠં તરતિ ચરતિ વહતિ ણિકો.

૩૫૧, ૩૭૪. તમધીતે તેનકતાધિ સન્નિધાનનિયોગ સિપ્પ ભણ્ડ જીવિકત્થેસુ ચ.

૩૫૨, ૩૭૬. ણ રાગા તસ્સેદમઞ્ઞત્થેસુ ચ.

૩૫૩, ૩૭૮. જાતાદીનમિમિયા ચ.

૩૫૪, ૩૭૯. સમૂહત્થે કણ ણા.

૩૫૫, ૩૮૦. ગામ જન બન્ધુ સહાયાદીહિ તા.

૩૫૬, ૩૮૧. તદસ્સ ઠાનમિયો ચ.

૩૫૭, ૩૮૨. ઉપમત્થાયિતત્તં.

૩૫૮, ૩૮૩. તન્નિસ્સિતત્થે લો.

૩૫૯, ૩૮૪. આલુ તબ્બહુલે.

૩૬૦, ૩૮૭. ણુત્તતા ભાવે તુ.

૩૬૧, ૩૮૮. ણ વિસમાદીહિ.

૩૬૨, ૩૮૯. રમણીયાદિતો કણ

૩૬૩, ૩૯૦. વિસેસે તરતમિસિકિયિટ્ઠા.

૩૬૪, ૩૯૮. તદસ્સત્થીતિ વી ચ.

૩૬૫, ૩૯૯. તપાદિતો સી.

૩૬૬, ૪૦૦. દણ્ડાદિતો ઇક ઈ.

૩૬૭, ૪૦૧. મધ્વાદિતો રો.

૩૬૮, ૪૦૨. ગુણાદિતો વન્તુ.

૩૬૯, ૪૦૩. સત્યાદીહિ મન્તુ.

૩૭૦, ૪૦૫. સદ્ધાદિતો ણ.

૩૭૧, ૪૦૪. આયુસ્સુકારાસ મન્તુમ્હિ.

૩૭૨, ૩૮૫. તપ્પકતિવચને મયો.

૩૭૩, ૪૦૬. સઙ્ખ્યાપૂરણે મો.

૩૭૪, ૪૦૮. સ છસ્સ વા.

૩૭૫, ૪૧૨. એકાદિતો દસસ્સી.

૩૭૬, ૨૫૭. દસે સો નિચ્ચઞ્ચ.

૩૭૭, ૦. અન્તે નિગ્ગહિતઞ્ચ.

૩૭૮, ૪૧૪. તિ ચ.

૩૭૯, ૨૫૮. લ દ રાનં.

૩૮૦, ૨૫૫. વીસતિ દસેસુ બા દ્વિસ્સ તુ.

૩૮૧, ૨૫૪. એકાદિતો દસ્સ ર સઙ્ખ્યાને.

૩૮૨, ૨૫૯. અટ્ઠાદિતો ચ.

૩૮૩, ૩૫૩. દ્વેકટ્ઠાનમાકારો વા.

૩૮૪, ૪૦૭. ચતુચ્છે હિ થ ઠા.

૩૮૫, ૪૦૯. દ્વિતીહિ તિયો.

૩૮૬, ૪૧૦. તિયે દુતાપિ ચ.

૩૮૭, ૪૧૧. તેસમડ્ઢૂપપદેન અડ્ઢુડ્ઢદિવડ્ઢ દિયડ્ઢ' ડ્ઢતિયા.

૩૮૮, ૬૮. સરૂપાન મેકસેસ્વસકિં.

૩૮૯, ૪૧૩. ગણનેદસસ્સ દ્વિ તિ ચતુ પઞ્ચ છ સત્ત અટ્ઠનવકાનં વી તિ ચત્તાર પઞ્ઞા છ સત્તાસનવા યોસુ યોનઞ્ચીસમાસંઠિરિતીતુતિ.

૩૯૦, ૨૫૬. ચતૂપપદસ્સ લોપો તુ'ત્તરપદાદિચસ્સ ચુ ચોપિ નવા.

૩૯૧, ૪૨૩. યદનુપપન્ના નિપાતના સિજ્ઝન્તિ.

૩૯૨, ૪૧૮. દ્વાદિતો કો'નેકત્થે ચ.

૩૯૩, ૪૧૫. દસદસકં સતં દસકાનં સતં સહસ્સઞ્ચ યોમ્હિ.

૩૯૪, ૪૧૬. યાવ તદુત્તરિ દસગુણિતઞ્ચ.

૩૯૫, ૪૧૭. સકનામેહિ.

૩૯૬, ૩૬૩. તેસં ણો લોપં.

૩૯૭, ૪૨૦. વિભાગે ધા ચ.

૩૯૮, ૪૨૧. સબ્બનામેહિ પકારવચને તુ થા.

૩૯૯, ૪૨૨. કિમિમેહિ થં.

૪૦૦, ૩૬૪. વુદ્ધાદિસરસ્સ વા'સંયોગન્તસ્સ સણે ચ.

૪૦૧, ૩૭૫. માયૂનમાગમો ઠાને.

૪૦૨. ૩૭૭. આત્તઞ્ચ.

૪૦૩, ૩૫૪. ક્વચાદિમજ્ઝુત્તરાનં દીઘરસ્સ પચ્ચયેસુ ચ.

૪૦૪, ૩૭૦. તેસુ વુદ્ધિ લોપાગમ વિકાર વિપરિતાદેસા ચ.

૪૦૫, ૩૬૫. અયુવણ્ણાનઞ્ચાયો વુદ્ધિ.

ઇતિ નામકપ્પે તદ્ધિતકપ્પો અટ્ઠમો કણ્ડો.

તદ્ધિતસુત્તં નિટ્ઠિતં.

૬. આખ્યાતિ

૪૦૬, ૪૨૯. અથ પુબ્બાનિ-વિભત્તીનં છ પરસ્સપદાનિ.

૪૦૭, ૪૩૯. પરાણુત્તનોપદાનિ.

૪૦૮, ૪૩૦. દ્વે દ્વે પઠમમજ્ઝિમુત્તમપુરિસા.

૪૦૯, ૪૪૧. સબ્બેસમેકાભિધાને પરો પુરિસો.

૪૧૦, ૪૩૨. નામમ્હિ પયુજ્જમાનેપિ તુલ્યાધિકરણે પઠમો.

૪૧૧, ૪૩૬. તુમ્હે મજ્ઝિમો.

૪૧૨, ૪૩૭. અમ્હે ઉત્તમો.

૪૧૩, ૪૨૬. કાલે.

૪૧૪, ૪૨૮. વત્તમાના પચ્ચુપ્પન્ને.

૪૧૫, ૪૫૧. આણાત્યાસિટ્ઠે’નુત્તકાલે પઞ્ચમી.

૪૧૬, ૪૫૪. અનુમતિપરિકપ્પેત્થેસુ સત્તમી.

૪૧૭, ૪૬૦. અપચ્ચક્ખે પરોક્ખા’તીતે.

૪૧૮, ૪૫૬. હિય્યોપભુતિ પચ્ચક્ખે હિય્યત્તની.

૪૧૯, ૪૬૯. સમીપે’જ્જતની.

૪૨૦, ૪૭૧. માયોગે સબ્બકાલે ચ.

૪૨૧, ૪૭૩. અનાગતે ભવિસ્સન્તી.

૪૨૨, ૪૭૫. ક્રિયાતિપન્ને’તીતે કાલાતિપત્તિ.

૪૨૩, ૪૨૬. વત્તમાના તી અન્તિ, સિ થ, મિ મ તે અન્તે, સેવ્હે, એ મ્હે.

૪૨૪, ૪૫૦. પઞ્ચમી તુ અન્તુ, હિ થ, મિ મ, તં અન્તં, સ્સુ વ્હો, એ આમસે.

૪૨૫, ૪૫૩. સત્તમી એય્ય એય્યું, એય્યાસિ એય્યાથ, એય્યામિ એય્યામ, એથ એરં, એથો એય્યાવ્હો, એય્યં એય્યામ્હે.

૪૨૬, ૪૫૯. પરોક્ખા અ ઉ, એ ત્થ, અં મ્હ, ત્થ રે, ત્થો વ્હો, ઇં મ્હે.

૪૨૭, ૪૫૫. હિય્યત્તની આ ઊ, ઓ ત્થ, અં મ્હા, ત્થ ત્થું, સેવ્હં, ઇં મ્હસે.

૪૨૭, ૪૬૮. અજ્જતની ઈઌં ઓત્થ, ઇં મ્હા, આ ઊ, સે વ્હં, અં મ્હે.

૪૨૯, ૪૭૨. સ્સવિસ્સન્તી સ્સતિ સ્સન્તિ, સ્સસિ સ્સથ, સ્સામિ સ્સામ, સ્સતે સ્સન્તે, સ્સસે સ્સવ્હે, સ્સં સ્સામ્હે.

૪૩૦, ૪૭૪. કાલાતિપત્તિ સ્સા સ્સંસુ, સ્સે સ્સથ, સ્સં સ્સામા, સ્સથ સ્સિસુ, સ્સસે સ્સવ્હે, સ્સિં સ્સામ્હસે.

૪૩૧, ૪૨૮. હિય્યત્તની સત્તમી પઞ્ચમી વત્તમાના સબ્બધાતુકં.

ઇતિ આખ્યાતકપ્પે પઠમો કણ્ડો.

૪૩૨, ૩૬૨. ધાતુલિઙ્ગેહિ પરા પચ્ચયા.

૪૩૩, ૫૨૮. તિજગુપકિતમાનેહિ ખછસા વા.

૪૩૪, ૫૩૪. ભુજઘસહરસુપાદીહિતુમિચ્છત્થેસુ.

૪૩૫, ૫૩૬. આય નામતો કત્તૂપમાનાદાચારે.

૪૩૬, ૫૩૭. ઈયૂ’પમાના ચ.

૪૩૭, ૫૩૮. નામમ્હા’ત્તિચ્છત્થે.

૪૩૮, ૫૪૦. ધાતૂહિ ણે ણય ણાપે ણાપયા કારિતાનિ હેત્વત્થે.

૪૩૯, ૫૩૯. ધાતુરૂપે નામસ્મા ણ યો ચ.

૪૪૦, ૪૪૫. ભાવકમ્મેસુ યો.

૪૪૧, ૪૪૭. તસ્સ ચવગ્ગયકારવકારત્તં સધાત્વન્તસ્સ.

૪૪૨, ૪૪૮. ઇવણ્ણાગમો વા.

૪૪૩, ૪૪૯. પુબ્બરૂપઞ્ચ.

૪૪૪, ૫૧૧. તથા કત્તરિ ચ.

૪૪૫, ૪૩૩. ભૂવાદિતો અ.

૪૪૬, ૫૦૯. રુધાદિતો નિગ્ગહિતપુબ્બઞ્ચ.

૪૪૭, ૫૧૦. દિવાદિતો યો.

૪૪૮, ૫૧૨. સ્વાદિતો ણુણા ઉણા ચ.

૪૪૯, ૫૧૩. કિયાદિતો ના.

૪૫૦, ૫૧૭. ગહાદિતો પ્પણ્હા.

૪૫૧, ૫૨૦. તનાદિતો ઓયિરા.

૪૫૨, ૫૨૫. ચુરાદિતો ણે ણયા.

૪૫૩, ૪૪૪. અત્તનોપદાનિ ભાવે ચ કમ્મનિ.

૪૫૪, ૪૪૦. કત્તરિ ચ.

૪૫૫, ૫૩૦. ધાતુપ્પચ્ચયેહિ વિભત્તિયો.

૪૫૬, ૪૨૦. કત્તરિ પરસ્સપદં.

૪૫૭, ૪૨૪. ભૂવાદયો ધાતવો.

ઇતિ આખ્યાતકપ્પે દુતિયો કણ્ડો.

૪૫૮, ૪૬૧. ક્વચાદિવણ્ણાનમેકસ્સરાનં દ્વેભાવો.

૪૫૯, ૪૬૨. પુબ્બો’ બ્ભાસો.

૪૬૦, ૫૦૬. રસ્સો.

૪૬૧, ૪૬૪. દુતિયચતુત્થાનં પઠમતતિયા.

૪૬૨, ૪૬૭. કવગ્ગસ્સ ચવગ્ગો.

૪૬૩, ૫૩૨. માનકિતાનં વ તત્તં વા.

૪૬૪, ૫૦૪. હસ્સ જો.

૪૬૫, ૪૬૩. અન્તસ્સિવણ્ણાકારો વા.

૪૬૬, ૪૮૯. નિગ્ગહિતઞ્ચ.

૪૬૭, ૫૩૩. તતો પામાનાનં વામં સેસુ.

૪૬૮, ૪૯૨. ઠા તિટ્ઠો.

૪૬૯, ૪૯૪. પા પિવો.

૪૭૦, ૫૧૪. ઞાસ્સ જાજંના.

૪૭૧, ૪૮૩. દિસસ્સ પસ્સ દિસ્સ દક્ખા વા.

૪૭૨, ૫૩૧. બ્યઞ્જનન્તસ્સ ચો છપ્પચ્ચયેસુ ચ.

૪૭૩, ૫૨૯. કો ખે ચ.

૪૭૪, ૫૩૫. હરસ્સ ગી સે.

૪૭૫, ૪૬૫. બ્રૂભૂનમાહભૂવા પરોક્ખાયં.

૪૭૬, ૪૪૨. ગમિસ્સન્તો ચ્છો વા સબ્બાસુ.

૪૭૭, ૪૭૯. વચસ્સ’જ્જતનિમ્હિ મકારા ઓ.

૪૭૮, ૪૩૮. અકારો દીઘં હિમિમેસુ.

૪૭૯, ૪૫૨. હિ લોપં વા.

૪૮૦, ૪૯૦. હોતિસ્સરે’ હો’હે ભવિસ્સન્તિમ્હિ સસ્સ ચ.

૪૮૧, ૫૨૪. કરસ્સ સપ્પચ્ચયસ્સ કાહો.

ઇતિ આખ્યાતકપ્પે તતિયો કણ્ડો.

૪૮૨, ૫૦૮. દાદન્તસ્સં મિમેસુ.

૪૮૩, ૫૨૭. અસંયોગન્તસ્સ વુદ્ધિ કારિતે.

૪૮૪, ૫૪૨. ઘટાદીનં વા.

૪૮૫, ૪૩૪. અઞ્ઞેસુ ચ.

૪૮૬, ૫૪૩. ગુહદુસાનં દીઘં.

૪૮૭, ૪૭૮. વચ વસ વહાદીનમુકારો વસ્સયે.

૪૮૮, ૪૮૧. હ વિપરિયયો લો વા.

૪૮૯, ૫૧૯. ગહસ્સ ઘે પ્પે.

૪૯૦, ૫૧૮. હલોપો ણ્હામ્હિ.

૪૯૧, ૫૨૩. કરસ્સ કાસત્તમજ્જતનિમ્હિ.

૪૯૨, ૪૯૯. અસસ્મા મિમાનં મિમ્હા’ન્તલોપો ચ.

૪૯૩, ૪૯૮. થસ્સ ત્થત્થં.

૪૯૪, ૪૯૫. તિસ્સ તિસ્સ ત્થિત્થં.

૪૯૫, ૫૦૦. તુસ્સ ત્થુત્તં.

૪૯૬, ૪૯૭. સિમ્હિ ચ.

૪૯૭, ૪૭૭. લભસ્મા ઈઅંનં ત્થત્તં.

૪૯૮, ૪૮૦. કુસસ્મા દી ચ્છિ.

૪૯૯, ૪૮૦. દા ધાતુસ્સ દજ્જં.

૫૦૦, ૪૮૬. વદસ્સ વજ્જં.

૫૦૧, ૪૪૩. ગમિસ્સ ઘમ્મં.

૫૦૨, ૪૯૩. યમ્હિ દા ધા મા ઠા હા પા મહ મથાદીનમી.

૫૦૩, ૪૮૫. યજસ્સાદિસ્સિ.

૫૦૪, ૪૭૦. સબ્બતો ઉં ઇંસુ.

૫૦૫, ૪૮૨. જરમરાનં જીર જીય્ય મીય્યા વા.

૫૦૬, ૪૯૬. સબ્બત્થા'સસ્સાદિલોપો ચ.

૫૦૭, ૫૦૧. અસબ્બધાતુકે ઞા.

૫૦૮, ૫૧૫. બ્યેસ્સ ઞાતો ઇયા ઞા.

૫૦૯, ૫૧૬. નાસ્સ લોપો યકારત્તં.

૫૧૦, ૪૮૭. લોપઞ્ચેત્તમકારો.

૫૧૧, ૫૨૧. ઉત્તમોકારો.

૫૧૨, ૫૨૨. કરસ્સાકારો ચ.

૫૧૩, ૪૩૫. ઓ અવ સરે.

૫૧૪, ૪૯૧. એ અય.

૫૧૫, ૫૪૧. તે આવાયા કારિતે.

૫૧૬, ૪૬૬. ઇકારાગમો અસબ્બધાતુકમ્હિ.

૫૧૭, ૪૮૮. ક્વચિ ધાતુવિભત્તિપ્પચ્ચયાનં દીઘવિપરીતાદેસ લોપાગમા ચ.

૫૧૮, ૪૪૬. અત્તનોપદાનિ પરસ્સપદત્તં.

૫૧૯, ૪૫૭. અકારાગમો હિય્યત્થનીઅજ્જતનીકાલાતિપત્તીસુ.

૫૨૦, ૫૦૨. બ્રૂતો ઈ તિમ્હિ.

૫૨૧, ૪૨૫. ધાતુસ્સન્તો લોપો’ નેકસરસ્સ.

૫૨૨, ૪૭૬. ઇસુયમૂનમન્તો ચ્છો વા.

૫૨૩, ૫૨૬. કારિતાનં ણો લોપં.

ઇતિ આખ્યાતકપ્પે ચતુત્થો કણ્ડો.

આખ્યાતસુત્તં નિટ્ઠિતં.

૭. કિબ્બિધાન

૫૨૪, ૫૬૧. ધાતુયા કમ્માદિમ્હિ ણો.

૫૨૫, ૫૬૫. સઞ્ઞાયમ નુ.

૫૨૬, ૫૬૭. પુરે દદા ચ ઇં.

૫૨૭, ૫૬૮. સબ્બતો ણ્વુત્વા’વી વા.

૫૨૮, ૫૭૭. વિસ રુજ પદાદિતો ણ.

૫૨૯, ૫૮૦. ભાવે ચ.

૫૩૦, ૫૮૪. ક્વિ ચ.

૫૩૧, ૫૮૯. ધરાદીહિ રમ્મો.

૫૩૨, ૫૯૦. તસ્સીલાદીસુ ણી ત્વા વી ચ.

૫૩૩, ૫૯૧. સદ્દ કુધ ચલ મણ્ડત્થ રુચાદીહિ યુ.

૫૩૪, ૫૯૨. પારાદિગમિમ્હા રૂ.

૫૩૫, ૫૯૩. ભિક્ખાદિતો ચ.

૫૩૬, ૫૯૪. હનત્યાદીનં ણુકો.

૫૩૭, ૫૬૬. નુ નિગ્ગહિતં પદન્તે.

૫૩૮, ૫૯૫. સંહના’ઞ્ઞાય વા રો ઘો.

૫૩૯, ૫૫૮. રમ્હિ રન્તો રાદિનો.

૫૪૦, ૫૪૫. ભાવકમ્મેસુ તબ્બા’નીયા.

૫૪૧, ૫૫૨. ણ્યો ચ.

૫૪૨, ૫૫૭. કરમ્હા રિચ્ચ.

૫૪૩, ૫૫૫. ભૂતો’બ્બ.

૫૪૪, ૫૫૬. વદ મદ ગમુ યુજ ગરહાકારાદીહિ જ્જ મ્મગ્ગય્હેય્યાવારો વા.

૫૪૫, ૫૪૮. તે કિચ્ચા.

૫૪૬, ૫૬૨. અઞ્ઞે કિત્ત.

૫૪૭, ૫૯૬. નન્દાદીહિ યુ.

૫૪૮, ૫૯૭. કત્તુકરણપદેસેસુ ચ.

૫૪૯, ૫૫૦. રહાદિતો ણ.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે પઠમો કણ્ડો.

૫૫૦, ૫૪૯. ણાદયો તેકાલિકા.

૫૫૧, ૫૯૮. સઞ્ઞાયં દાધાતો ઇ.

૫૫૨, ૬૦૯. તિ કિચ્ચા’સિટ્ઠે.

૫૫૩, ૫૯૯. ઇત્થિયમતિયવો વા.

૫૫૪, ૬૦૧. કરતો રિરિય.

૫૫૫, ૬૧૨. અતીતે ત તવન્તુ તાવી.

૫૫૬, ૬૨૨. ભાવકમ્મેસુ ત.

૫૫૭, ૬૦૬. બુધગમાદિત્થે કત્તરિ.

૫૫૮, ૬૦૨. જિતો ઇન સબ્બત્થ.

૫૫૯, ૬૦૩. સુપતો ચ.

૫૬૦, ૬૦૪. ઈસંદુસૂહિ ખ.

૫૬૧, ૬૩૬. ઇચ્છત્થેસુ સમાનકત્તુકેસુ તવે તું વા.

૫૬૨, ૬૩૮. અરહસક્કાદીસુ ચ.

૫૬૩, ૬૩૯. પત્તવચને અલમત્થેસુ ચ.

૫૬૪, ૬૪૦. પુબ્બકાલે'કકત્તુકાનં તુન ત્વાન ત્વા વા.

૫૬૫, ૬૪૬. વત્તમાને માન'ન્તા.

૫૬૬, ૫૭૪. સાસાદીહિ રત્થુ.

૫૬૭, ૫૭૫. પાતિતો રિતુ.

૫૬૮, ૫૭૬. માનાદીહિ રાતુ.

૫૬૯, ૬૧૦. આગમા તુકો.

૫૭૦, ૬૧૧. ભબ્બે ઇક.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે દુતિયો કણ્ડો.

૫૭૧, ૬૨૪. પચ્ચયાદનિટ્ઠા નિપાતના સિજ્ઝન્તિ.

૫૭૨, ૬૨૫. સાસદિસતો તસ્સ રિટ્ઠો ચ.

૫૭૩, ૬૨૬. સાદિસન્ત પુચ્છ ભન્જ હન્તાદીહિ ટ્ઠો.

૫૭૪, ૬૧૩. વસતો ઉત્થ.

૫૭૫, ૬૧૪. વસ વાવુ.

૫૭૬, ૬૦૭. ધ ઢ ભ હે હિ ધટ્ઠા ચ.

૫૭૭, ૬૨૮. ભન્જતો ગ્ગો ચ.

૫૭૮, ૫૬૦. ભુજાદીનમન્તો નો દ્વિ ચ.

૫૭૯, ૬૨૯. વચ વા વુ.

૫૮૦, ૬૩૦. ગુપાદીનઞ્ચ.

૫૮૧, ૬૧૬. તરાદીહિ ઇણ્ણો.

૫૮૨, ૬૩૧. ભિદાદિતો ઇન્ન અન્ન ઈણા વા.

૫૮૩, ૬૧૭. સુસ પચ સકતો ક્ખ ક્કા ચ.

૫૮૪, ૬૧૮. પક્કમાદીહિ ન્તો ચ.

૫૮૫, ૬૧૯. જનાદીન મા તિમ્હિ ચ.

૫૮૬, ૬૦૦. ગમ ખન હન રમાદીનમન્તો.

૫૮૭, ૬૩૨. રકારો ચ.

૫૮૮, ઠાપાનમિઈ ચ.

૫૮૯, ૬૨૧. હન્તેહિ હો હસ્સ ળો વા અદહનહાનં.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે તતિયો કણ્ડો.

૫૯૦, ૫૭૯. ણમ્હિ રન્જસ્સ જો ભાવકરણેસુ.

૫૯૧, ૫૪૪. હનસ્સ ઘાતો.

૫૯૨, ૫૦૩. વધો વા સબ્બત્થ.

૫૯૩, ૫૬૪. આકારન્તાનમાયો.

૫૯૪, ૫૮૨. પુરસમુપપરીહિ કરોતિસ્સ ખ ખરા વા તપ્પચ્ચયેસુ ચ.

૫૯૫, ૬૩૭. તવેતુનાદીસુ કા.

૫૯૬, ૫૫૧. ગમખનહનાદીનં તુંતબ્બાદીસુ ન.

૫૯૭, ૬૪૧. સબ્બેહિ તુનાદીનં યો.

૫૯૮, ૬૪૩. ચનન્તેહિ રચ્ચં.

૫૯૯, ૬૪૪. દિસા સ્વાનસ્વન્તલોપો ચ.

૬૦૦, ૬૪૫. મહદભેહિ મ્મ વ્હ જ્જ બ્ભ દ્ધા ચ.

૬૦૧, ૩૩૪. તદ્ધિતસમાસકિતકા નામં વા'તવેતુનાદીસુ ચ.

૬૦૨, ૬. દુમ્હિ ગરુ.

૬૦૩, ૭. દીઘો ચ.

૬૦૪, ૬૮૪. અક્ખરેહિ કાર.

૬૦૫, ૫૪૭. યથાગમમિકારો.

૬૦૬, ૬૪૨. દધન્તતો યો ક્વચિ.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે ચતુત્થો કણ્ડો.

૬૦૭, ૫૭૮. નિગ્ગહિત સંયોગાદિ નો.

૬૦૮, ૬૨૩. સબ્બત્થ ગે હી.

૬૦૯, ૪૮૪. સદસ્સ સીદત્થં.

૬૧૦, ૬૨૭. યજસ્સ સરસ્સિ ટ્ઠે.

૬૧૧, ૬૦૮. હચતુત્થાનમન્તાનં દો ધે.

૬૧૨, ૬૧૫. ઢો ઢકારે.

૬૧૩, ૫૮૩. ગહસ્સ ઘર ણે વા.

૬૧૪, ૫૮૧. દહસ્સ દો ળં.

૬૧૫, ૫૮૬. ધાત્વન્તસ્સ લોપો ક્વિમ્હિ.

૬૧૬, ૫૮૭. વિદન્તે ઊ.

૬૧૭, ૬૩૩. ન મ ક રાનમન્તાનં નિયુત્તતમ્હિ.

૬૧૮, ૫૭૧. ન ક વત્થં ચ જા ણ્વુમ્હિ.

૬૧૯, ૫૭૩. કરસ્સ ચ તત્તં થુસ્મિં.

૬૨૦, ૫૪૯. તુંતુનતબ્બેસુ વા.

૬૨૧, ૫૫૩. કારિતં વિય ણાનુબન્ધો.

૬૨૨, ૫૭૦. અનકા યુ ણ્વૂનં.

૬૨૩, ૫૫૪. ક ગા ચ જાનં.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે પઞ્ચમો કણ્ડો.

કિબ્બિધાનસુત્તં નિટ્ઠિતં.

૮. ઉણાદિકપ્પ

૬૨૪, ૫૬૩. કત્તરિ કિત્ત.

૬૨૫, ૬૦૫. ભાવકમ્મેસુ કિચ્ચત્તક્ખત્થા.

૬૨૬, ૬૩૪. કમ્મનિ દુતિયાય ત્તો.

૬૨૭, ૬૫૨. ખ્યાદીહિ મન મ ચ તો વા.

૬૨૮, ૬૫૩. સમાદીહિ થમા.

૬૨૯, ૫૬૯. ગહસ્સુ'પધસ્સે વા.

૬૩૦, ૬૫૪. મસુસ્સ સુસ્સ ચ્છરચ્છેરા.

૬૩૧, ૬૫૫. આપુબ્બચરસ્સ ચ.

૬૩૨, ૬૫૬. અલ કલ સલેહિ લ યા.

૬૩૩, ૬૫૭. યાણ લાણા.

૬૩૪, ૬૫૮. મથિસ્સ થસ્સ લો ચ.

૬૩૫, ૫૫૯. પેસાતિસગ્ગપત્તકાલેસુ કિચ્ચા.

૬૩૬, ૬૫૯. અવસ્સકાધમિણેસુ ણી ચ.

૬૩૭, ૦. અરહસક્કાદીહિ તું.

૬૩૮, ૬૬૮. વજાદીહિ પબ્બજ્જાદયો નિપ્પજ્જન્તે.

૬૩૯, ૫૮૫. ક્વિલોપો ચ.

૬૪૦, ૦. સચજાનં ક ગા ણાનુબન્ધે.

૬૪૧, ૫૭૨. નુદાદીહિ યુ ણ્વૂન મના ન ના કા ન ન કા સકારિતેહિ ચ.

૬૪૨, ૫૮૮. ઇ ય ત મ કિં એસાનમન્તસ્સરો દીઘં ક્વચિ દુસસ્સ ગુણં દોરં સ ક્ખી ચ.

૬૪૩, ૬૩૫. ભ્યાદીહિ મતિ બુધિ પૂજાદીહિ ચ ત્તો.

૬૪૪, ૬૬૧. વેપુ સી દવ વમુ કુ દા ભૂત્વાદીહિ થુત્તિમ ણિમા નિબ્બત્તે.

૬૪૫, ૬૬૨. અક્કોસે નમ્હાનિ.

૬૪૬, ૪૧૯. એકાદિતો સકિસ્સ ક્ખત્તું.

૬૪૭, ૬૬૩. સુનસ્સુનસ્સો ણ વાનુવાનૂનનખુનાના.

૬૪૮, ૬૬૪. તરુણસ્સ સુસુ ચ.

૬૪૯, ૬૬૫. યુવસ્સુવસ્સુવુવાનનૂના.

૬૫૦, ૬૫૧. કાલે વત્તમાનાતીતે ણ્વાદયો.

૬૫૧, ૬૪૭. ભવિસ્સતિ ગમાદીહિ ણી ઘિણ.

૬૫૨, ૬૪૮. ક્રિયાયં ણ્વુ તવો.

૬૫૩, ૩૦૭. ભાવવાચિમ્હિ ચતુત્થી.

૬૫૪, ૬૪૯. કમ્મનિ ણો.

૬૫૫, ૬૫૦. સેસે સ્સં ન્તુ માનાના.

૬૫૬, ૬૬૬. છદાદીહિ ત ત્રણ.

૬૫૭, ૬૬૭. વદાદીહિ ણિત્તો ગણે.

૬૫૮, ૬૬૮. મિદાદીહિ ત્તિ તિયો.

૬૫૯, ૬૬૯. ઉસુરન્જદસાનં દંસસ્સ દડ્ઢો ઢઠા ચ.

૬૬૦, ૬૭૦. સૂવુસાનમૂવુસાનમતો થો ચ.

૬૬૧, ૬૭૧. રઞ્જુદાદીહિ ધદિદ્ધકિરા ક્વચિ જદલોપો ચ.

૬૬૨, ૬૭૨. પટિતો હિસ્સ હેરણ હીરણ.

૬૬૩, ૬૭૩. કઢાદીહિ કો.

૬૬૪, ૬૭૪. ખાદામગમાનં ખન્ધન્ધગન્ધા.

૬૬૫, ૬૭૫. પટાદીલ્યલં.

૬૬૬, ૬૭૬. પુથસ્સ પુથુ પથા મો વા.

૬૬૭, ૬૭૭. સસ્વાદીહિ તુ દવો.

૬૬૮, ૬૭૮. ઝાદીહિ ઈવરો.

૬૬૯, ૬૭૯. મુનાદીહિ ચિ.

૬૭૦, ૬૮૦. વિદાદીલ્યૂરો.

૬૭૧, ૬૮૧. હનાદીહિ નુ ણુ તવો.

૬૭૨, ૬૮૨. કુટાદીહિ ઠો.

૬૭૩, ૬૮૩. મનુપૂરસુણાદીહિ ઉસ્સનુસિસા.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે ઉણાદિકપ્પો છટ્ઠો કણ્ડો.

ઉણાદિસુત્તં નિટ્ઠિતં.

મહાકચ્ચાયનસદ્દપાઠ

૧. સન્ધિકપ્પ

પઠમકણ્ડ

(ક)

સેટ્ઠં તિલોકમહિતં અભિવન્દિયગ્ગં,
બુદ્ધઞ્ચ ધમ્મમમલં ગણમુત્તમઞ્ચ;
સત્થુસ્સ તસ્સ વચનત્થવરં સુબુદ્ધું,
વક્ખામિ સુત્તહિતમેત્થ સુસન્ધિકપ્પં.

(ખ)

સેય્યં જિનેરિતનયેન બુધા લભન્તિ,
તઞ્ચાપિ તસ્સ વચનત્થસુબોધનેન;
અત્થઞ્ચ અક્ખરપદેસુ અમોહભાવા,
સેય્યત્થિકો પદમતો વિવિધં સુણેય્યં.

૧, ૧. **અત્થો અક્ખરસઞ્ઞાતો**.

સબ્બવચનાનમત્થો અક્ખરેહેવ સઞ્ઞાયતે. અક્ખરવિપત્તિયં હિ અત્થસ્સ દુન્નયથા હોતિ, તસ્મા અક્ખરકોસલ્લં બહૂપકારં સુત્તન્તેસુ.

૨, ૨. **અક્ખરાપાદયો એકચત્તાલીસં**.

તે ચ ખો અક્ખરા અપિ **અ**કારાદયો એકચત્તા લીસ સુત્તન્તેસુ સોપકારા.

તં યથા? અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ એ ઓ, ક ખ ગ ઘ ઙ, ચ છ જ ઝ ઞ, ટ ઠ ડ ઢ ણ, ત થ દ ધ ન, પ ફ બ ભ મ, ય ર લ વ સ હ ળ અં, ઇતિ **અક્ખરા** નામ.

તેન ક્વત્થો? અત્થો અક્ખરસઞ્ઞાતો.

૩, ૩. **તત્થોદન્તા સરા અટ્ઠ**.

તત્થ અક્ખરેસુ **અ**કારાદીસુ **ઓ**દન્તા અટ્ઠ અક્ખરા સરા નામ હોન્તિ.

તં યથા? અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ એ ઓ, ઇતિ **સરા** નામ.

તેન ક્વત્થો? સરા સરે લોપં.

૪, ૪. લહુમત્તા તયો રસ્સા.

તત્થ અટ્ઠસુ સરેસુ લહુમત્તા તયો સરા રસ્સા નામ હોન્તિ.

તં યથા? અ ઇ ઉ, ઇતિ **રસ્સા** નામ.

તેન ક્વત્થો? રસ્સં.

૫, ૫. અઞ્ઞે દીઘા.

તત્થ અટ્ઠસુ સરેસુ રસ્સેહિ અઞ્ઞે પઞ્ચ સરા દીઘા નામ હોન્તિ.

તં યથા? આ ઈ ઊ એ ઓ, ઇતિ **દીઘા** નામ.

તેન ક્વત્થો? દીઘં.

૬, ૮. સેસા બ્યઞ્જના.

ઠપેત્વા અટ્ઠ સરે સેસા અક્ખરા **ક**કારાદયો **નિગ્ગહિત**ન્તા બ્યઞ્જના નામ હોન્તિ.

તં યથા? ક ખ ગ ઘ ઙ, ચ છ જ ઝ ઞ, ટ ઠ ડ ઢ ણ, ત થ દ ધ ન, પ ફ બ ભ મ, ય ર લ વ સ હ ળ અં, ઇતિ **બ્યઞ્જના** નામ.

તેન ક્વત્થો? સરા પકતિ બ્યઞ્જને.

૭, ૯. વગ્ગા પઞ્ચપઞ્ચસો મન્તા.

તેસં ખો બ્યઞ્જનાનં **ક**કારાદયો મકારન્તા પઞ્ચપઞ્ચસો અક્ખરવન્તો વગ્ગા નામ હોન્તિ.

તં યથા? ક ખ ગ ઘ ઙ, ચ છ જ ઝ ઞ, ટ ઠ ડ ઢ ણ, ત થ દ ધ ન, પ ફ બ ભ મ, ઇતિ **વગ્ગા** નામ.

તેન ક્વત્થો? વગ્ગન્તં વા વગ્ગે.

૮, ૧૦. અં ઇતિ નિગ્ગહિતં.

અં ઇતિ નિગ્ગહિતં નામ હોતિ.

તેન ક્વત્થો? અં બ્યઞ્જને નિગ્ગહિતં.

૯, ૧૧. પરસમઞ્ઞા પયોગે.

યા ચ પન પરેસુ સક્કતગન્થેસુ સમઞ્ઞા ઘોસાતિ વા અઘોસાતિ વા, તા પયોગે સતિ એત્થાપિ યુજ્જન્તે.

તત્થ ઘોસા નામ-ગ ઘ ઙ, જ ઝ ઞ, ડ ઢ ણ, દ ધ ન, બ ભ મ, ય ર લ વ હ ળ, ઇતિ **ઘોસા** નામ. અઘોસા નામ-ક ખ, ચ છ, ટ ઠ, ત થ, પ ફ, સ, ઇતિ **અઘોસા** નામ.

તેન ક્વત્થો? વગ્ગે ઘોસાઘોસાનં તતિયપઠમા.

૧૦, ૧૨. પુબ્બમધોઠિત મસ્સરં સરેન વિયોજયે.

તત્થ સન્ધિં કત્તુકામો પુબ્બબ્યઞ્જનં અધોઠિતં અસ્સરં કત્વા સરઞ્ચ ઉપરિ કત્વા સરેન વિયોજયે.

તત્રાયમાદિ.

૧૧, ૧૪. નયે પરં યુત્તે.

અસ્સરં ખો બ્યઞ્જનં અધોઠતં પરક્ખરં નયે યુત્તે. તત્રાભિરતિમિચ્છેય્ય.

યુત્તેતિકસ્મા? અક્કોચ્છિ મં અવધિ મં, અજિનિ મં અહાસિ મે. એત્થ પન યુત્તં ન હોતિ.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે પઠમો કણ્ડો.

દુતિયકણ્ડ

૧૨, ૧૩. સરા સરે લોપં.

સરા ખો સરે પરે લોપં પપ્પોન્તિ.

યસ્સિન્દ્રિયાનિ સમથઙ્ગતાનિ. નો હેતં ભન્તે સમેતાયસ્મા સઙ્ઘેન.

૧૩, ૧૫. વા પરો અસરૂપા.

સરમ્હા અસરૂપા પરો સરો લોપં પપ્પોતિ વા.

ચત્તારો'મે ભિક્ખવે ધમ્મા, કિન્નુ' માવસમણિયો. વાતિ કસ્મા? પઞ્ચિન્દ્રિયાનિ, તયસ્સુ ધમ્મા જહિતા ભવન્તિ.

૧૪, ૧૬. ક્વચાસવણ્ણં લુત્તે.

સરો ખો પરો પુબ્બસરે લુત્તે ક્વચિ અસવણ્ણં પપ્પોતિ.

સઙ્ખ્યં નોપેતિ વેદગૂ, બન્ધુસ્સેવ સમાગમો.

ક્વચીતિ કસ્મા? યસ્સિન્દ્રિયાનિ, તથૂપમં ધમ્મવરં અદેસયિ.

૧૫, ૧૭. દીઘં.

સરો ખો પરો પુબ્બસરે લુત્તે ક્વચિ દીઘં પપ્પોતિ. સદ્ધીધ વિત્તં પુરિસસ્સ સેટ્ઠં, અનાગારેહિ ચૂભયં.

ક્વચીતિ કસ્મા? પઞ્ચહુપાલિ અઙ્ગેહિ સમન્નાગતો. નત્થઞ્ઞં કિઞ્ચિ.

૧૬, ૧૮. પુબ્બો ચ.

પુબ્બો ચ સરો પરસરલોપે કતે ક્વચિ દીઘં પપ્પોતિ.

કિંસૂધ વિત્તં પુરિસસ્સ સેટ્ઠં, સાધૂતિ પટિસ્સુણિત્વા, **ક્વચી**તિ કસ્મા? ઇતિસ્સ મુહુત્તમ્પિ.

૧૭, ૧૯. યમેદન્તસ્સાદેસો .

એકારસ્સ અન્તભૂતસ્સ સરે પરે ક્વચિ **ય**કારાદેસો હોતિ.

અધિગતો ખો મ્યાયં ધમ્મો, ત્યાહં એવં વદેય્યં, ત્યાસ્સ પહીના હોન્તિ.

ક્વચીતિ કસ્મા? ને'નાગતા, ઇતિ નેત્થ.

૧૮, ૨૦. વમોદુદન્તાનં.

ઓકારુકારાનં અન્તભૂતાનં સરે પરે ક્વચિ વકારાદેસો હોતિ.

અથ ખ્વસ્સ, સ્વસ્સ હોતિ, બહ્વાબાધો, વત્થ્વેત્થ વિહિતં નિચ્ચં ચક્ખાપાથમાગચ્છતિ.

ક્વચીતિકસ્મા? ચત્તારો'મે ભિક્ખવે ધમ્મા, કિન્નુમાવ સમણિયો.

૧૯, ૨૨. સબ્બો ચંતિ.

સબ્બો ઇચ્ચેસો **તિ**સદ્દો બ્યઞ્જનો સરે પરે ક્વચિ **ચ**કારં પપ્પોતિ.

ઇચ્ચેતં કુસલં, ઇચ્ચસ્સ વચનીયં, પચ્ચુત્તરિત્વા, પચ્ચાહરતિ.

ક્વચીતિ કસ્મા? ઇતિસ્સ મુહુત્તમ્પિ.

૨૦, ૨૭. દો ધસ્સ ચ.

ધઇચ્ચેતસ્સ સરે પરે ક્વચિ દકારાદેસો હોતિ.

એકમિદાહં ભિક્ખવે સમયં.

ક્વચીતિ કસ્મા? ઇધેવ મરણં ભવિસ્સતિ.

વગ્ગહણેન ધકારસ્સ હકારાદેસો હોતિ સાહુ દસ્સન મરિયાનં.

સુત્તવિભાગેન બહુધા સિયા-

તો દસ્સ, યથા? સુગતો.

ટો તસ્સ, યથા? દુક્કટં.

ધો તસ્સ, યથા? ગન્ધબ્બો.

ત્રો ત્તસ્સ, યથા? અત્રજો.

કો ગસ્સ, યથા? કુલૂપકો.

લો રસ્સ, યથા? મહાસાલો.

જો યસ્સ, યથા? ગવજો.

બ્બો વિસ્સ, યથા? કુબ્બતો.

કો યસ્સ, યથા? સકે.

યો જસ્સ, યથા? નિયંપુત્તં.

કો તસ્સ, યથા? નિયકો.

ચ્ચો ત્તસ્સ, યથા ભચ્ચો.

ફો પસ્સ, યથા? નિપ્ફત્તિ.

ખો કસ્સ, યથા? નિક્ખમતિ. ઇચ્ચેવમાદી યોજેતબ્બા.

૨૧, ૨૧. ઇવણ્ણો યં નવા.

પુબ્બો ઇવણ્ણો સરે પરે **ય**કારં પપ્પોતિ નવા. પટિસુન્થારવુત્યસ્સ, સબ્બા વિત્યાનુભૂયતે.

નવાતિ કસ્મા? પઞ્ચહઙ્ગેહિ સમન્નાગતો, મુત્તચાગી અનુદ્ધતો.

૨૨, ૨૮. એવાદિસ્સ રિ પુબ્બો ચ રસ્સો.

સરમ્હા પરસ્સ એવસ્સ એકારસ્સ આદિસ્સ **રિ**કારો હોતિ, પુબ્બો ચ સરો રસ્સો હોતિ નવા.

યથરિવ વસુધાતલઞ્ચ સબ્બં, તથરિવ ગુણવા સુપૂજનિયો.

નવાતિ કસ્મા? યથા એવ, તથા એવ.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે દુતિયો કણ્ડો.

તતિયકણ્ડ

૨૩, ૨૬. **સરા પકતિ બ્યઞ્જને**.

સરા ખો બ્યઞ્જને પરે પકતિરૂપાનિ હોન્તિ.

મનોપુબ્બઙ્ગમા ધમ્મા, પમાદો મચ્ચુનો પદં, તિણ્ણો પારઙ્ગતો અહુ.

૨૪, ૩૫. **સરે ક્વચિ**.

સરા ખો સરે પરે ક્વચિ પકતિરૂપાનિ હોન્તિ.

કો ઇમં પથવિં વિચેસ્સતિ.

ક્વચીતિ કસ્મા? અપ્પસ્સુતાયં પુરિસો.

૨૫, ૩૭. **દીઘં**.

સરા ખો બ્યઞ્જને પરે ક્વચિ દીઘં પપ્પોન્તિ.

સમ્મા ધમ્મં વિપસ્સતો, એવં ગામે મુની ચરે, ખન્તી પરમં તપો તિતિક્ખા.

ક્વચીતિ કસ્મા? ઇધ મોદતિ પેચ્ચ મોદતિ, પતિલીયતિ, પટિહઞ્ઞતિ.

૨૬, ૩૮. **રસ્સં**.

સરા ખો બ્યઞ્જને પરે ક્વચિ રસ્સં પપ્પોન્તિ.

ભોવાદિનામ સો હોતિ, યથાભાવિ ગુણેન સો.

ક્વચીતિ કસ્મા? સમ્માસમાધિ, સાવિત્તી છન્દસો મુખં, ઉપનીયતિ જીવિતમપ્પમાયુ.

૨૭, ૩૯. **લોપઞ્ચ તત્રાકારો**.

સરા ખો બ્યઞ્જને પરે ક્વચિ લોપં પપ્પોન્તિ. તત્ર ચ લોપે કતે અકારાગમો હોતિ.

સ સીલવા. સ પઞ્ઞવા એસ ધમ્મો સનન્તનો, સ વે કસાવમરહતિ, સ માનકામોપિ ભવેય્ય, સ વે મુનિ જાતિભયં અદસ્સિ.

ક્વચીતિ કસ્મા? સો મુનિ, એસો ધમ્મો પદિસ્સતિ, ન સો કાસાવમરહતિ.

૨૮, ૪૦. પર દ્વેભાવો ઠાને.

સરમ્હા પરસ્સ બ્યઞ્જનસ્સ દ્વેભાવો હોતિ ઠાને.

ઇધપ્પમાદો, પુરિસસ્સ જન્તુનો, પબ્બજ્જં કિત્તયિસ્સામિ, ચાતુદ્દસિ, પઞ્ચદ્દસિ, અભિક્કન્તતરો ચન્દો.

ઠાનેતિ કસ્મા? ઇધ મોદતિ પેચ્ચ મોદતિ.

૨૯, ૪૨. વગ્ગે ઘોસાઘોસાનં તતિયપઠમા.

વગ્ગે ખો પુબ્બેસં બ્યઞ્જનાનં ઘોસાઘોસભૂતાનં સરમ્હા યથાસઙ્ખ્યં તતિયપઠમક્ખરા દ્વેભાવં ગચ્છન્તિ ઠાને.

એસેવ ચજ્ઝાનપ્ફલો, યત્રટ્ઠિતં નપ્પસહેય્ય મચ્ચુ, સેલે યથા પબ્બતમુદ્ધનિટ્ઠિતો, ચત્તારિટ્ઠાનાનિ નરો પમત્તો.

ઠાનેતિ કસ્મા? ઇધ ચેતસો દળ્હં ગણ્હાતિ થામસા.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે તતિયો કણ્ડો.

ચતુત્થકણ્ડ

૩૦, ૫૮. અં બ્યઞ્જને નિગ્ગહિતં.

નિગ્ગહિતં ખો બ્યઞ્જને પરે અં ઇતિ હોતિ.

એવં વુત્તે, તં સાધૂતિ પટિસ્સુણિત્વા.

૩૧, ૪૯. વગ્ગન્તં વા વગ્ગે.

વગ્ગભૂતે બ્યઞ્જને પરે નિગ્ગહિતં ખો વગ્ગન્તં વા પપ્પોતિ.

તઞ્નિચ્ચુતં, ધમ્મઞ્ચરે સુચરિતં, ચિરપ્પવાસિં પુરિસં. સન્તન્તસ્સ મનં હોતિ, તઙ્કારુણિકં, એવઙ્ખો ભિક્ખવે સિક્ખિતબ્બં.

વાગ્ગહણેનનિગ્ગહિતં ખો લકારાદેસો હોતિ. પુગ્ગલં.

વાતિ કસ્મા? ન તં કમ્મં કતં સાધુ.

૩૨, ૫૦. એહે ઞં.

એકારહકારે પરે નિગ્ગહિતં ખો ઞકારં પપ્પોતિ વા.

પચ્ચત્તઞ્ઞેવ પરિનિબ્બાયિસ્સામિ, તઞ્ઞેવેત્થ પટિપુચ્છિસ્સામિ, એવઞ્હિ વો ભિક્ખવે સિક્ખિતબ્બં. તઞ્હિ તસ્સ મુસા હોતિ.

વાતિ કસ્મા? એવમેતં અભિઞ્ઞાય, એવં હોતિ સુભાસિતં.

૩૩, ૫૦. **સયે ચ**.

નિગ્ગહિતં ખો **ય**કારે પરે સહ **ય**કારેન **ઞ**કારં પપ્પોતિ વા.

સઞ્ઞોગો, સઞ્ઞુત્તં.

વાતિ કસ્મા? સંયોગો, સંયુત્તં.

૩૪, ૫૨. **મદા સરે**.

નિગ્ગહિતસ્સ ખો સરે પરે **મ**કાર**દ**કારાદેસા હોન્તિ વા.

તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં, એતદવોચ સત્થા.

વાતિ કસ્મા? અક્કોચ્છિ મં અવધિ મં, અજિનિ મં અહાસિ મે.

૩૫, ૩૪. **ય વ મ દ ન ત ર લા ચાગમા**.

સરે પરે **ય**કારો **વ**કારો **મ**કારો **દ**કારો **ન**કારો **ત**કારો **ર**કારો **લ**કારો ઇમે આગમા હોન્તિ વા.

નયિમસ્સ વિજ્જા, યથયિદં ચિત્તં. મિગી ભન્તા વુદિક્ખતિ, સિત્તા તે લહુ મેસ્સતિ, અસિત્તા તે ગરુ મેસ્સતિ. અસ્સો ભદ્રો કસામિવ, સમ્મદઞ્ઞા વિમુત્તાનં. મનસાદઞ્ઞા વિમુત્તાનં, અત્તદત્થમભિઞ્ઞાય. ચિરંનાયતિ, ઇતો નાયતિ. યસ્માતિહ ભિક્ખવે, તસ્માતિહ ભિક્ખવે, અજ્જતગ્ગે પાણુપેતં. સબ્ભિરેવ સમાસેથ, આરગ્ગેરિવ સાસપો, સાસપોરિવ આરગ્ગા. છળભિઞ્ઞા, સળાયતનં.

વાતિ કસ્મા? એવં મહિદ્ધિયા એસા, અક્કોચ્છિ મં અવધિ મં, અજિનિ મં અહાસિ મે, અજેય્યો અનુગામિકો.

ચગ્ગહણેન ઇધેવ **મ**કારસ્સ **પ**કારો હોતિ. ચિરપ્પવાસિં પુરિસં.

કકારસ્સ ચ **દ**કારો હોતિ. સદત્થપસુતો સિયા.

દકારસ્સ ચ **ત**કારો હોતિ, સુગતો.

૩૬, ૪૭. **ક્વચિ ઓ બ્યઞ્જને**.

બ્યઞ્જને પરે ક્વચિ **ઓ**કારાગમો હોતિ.

અતિપ્પગો ખો તાવ સાવત્થિયં પિણ્ડાય ચરિતું. પરોસહસ્સં.

ક્વચીકિ કસ્મા? એથ પસ્સથિમં લોકં, અન્ધીભૂતો અયં લોકો.

૩૭, ૫૭. **નિગ્ગહિતઞ્ચ.**

નિગ્ગહિતઞ્ચાગમો હોતિ સરે વા બ્યઞ્જને વા પરે ક્વચિ.

ચક્ખુંઉદપાદિ, અવંસિરો, યાવઞ્ચિધ ભિક્ખવે પુરિમં જાતિં સરામિ, અણુંથૂલાનિ સબ્બસો, મનોપુબ્બઙ્ગમા ધમ્મા.

ક્વચીતિ કસ્મા? ઇધેવ નં પસંસન્તિ, પેચ્ચ સગ્ગે પમોદતિ, ન હિ એતેહિ યાનેહિ, ગચ્છેય્ય અગતં દિસં.

ચગ્ગહણેન વિસદસ્સ ચ પકારો હોતિ. પચેસ્સતિ, વિચેસ્સતિ વા.

૩૮, ૫૩. **ક્વચિ લોપં.**

નિગ્ગહિતં ખો સરે પરે ક્વચિ લોપં પપ્પોતિ.

તાસાહં સન્તિકે, વિદૂનગ્ગમિતિ.

ક્વચીતિ કસ્મા? અહમેવ નૂન બાલો એતમત્થં વિદિત્વાન.

૩૯, ૫૪. **બ્યઞ્જને ચ.**

નિગ્ગહિતં ખો બ્યઞ્જને પરે ક્વચિ લોપં પપ્પોતિ.

અરિયસચ્ચાનદસ્સનં, એતં બુદ્ધાનસાસનં.

ક્વચીતિ કસ્મા? એતં મઙ્ગલમુત્તમં, તં વો વદામિ ભદ્દન્તે.

૪૦, ૫૫. **પરો વાસરો.**

નિગ્ગહિતમ્હા પરો સરો લોપં પપ્પોતિ વા.

ભાસિતં અભિનન્દુન્તિ, ઉત્તત્તંવ, યથાબીજંવ, યથાધઞ્ઞંવ.

વાતિ કસ્મા? અહમેવ નૂન બાલો, એતદહોસિ.

૪૧, ૫૬. **બ્યઞ્જનો ચ વિસઞ્ઞોગો.**

નિગ્ગહિતમ્હા પરસ્મિં સરે લુત્તે યદિ બ્યઞ્જનો સસઞ્ઞોગો વિસઞ્ઞોગો હોતિ.

એવંસ તે આસવો, પુપ્ફંસા ઉપ્પજ્જિ.

લુત્તેતિ કસ્મા? એવમસ્સ વિદૂનગ્ગમિતિ.

ચગ્ગહણેન તિણ્ણં બ્યઞ્જનાનમન્તરે યે સરૂપા, તેસમ્પિ લોપો હોતિ. અગ્યાગારં, પટિસન્થારવુત્યસ્સ.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે ચતુત્થો કણ્ડો.

પઞ્ચમકણ્ડ

૪૨, ૩૨. **ગોસરે પુથસ્સાગમો ક્વચિ**.

પુથઇચ્ચેતસ્સ અન્તે સરે પરે ક્વચિ **ગ**કારાગમો હોતિ.

પુથગે વ.

૪૩, ૩૩. **પાસ્સ ચન્તો રસ્સો**.

પાઇચ્ચેતસ્સ અન્તે સરે પરે ક્વચિ **ગ**કારાગમો હોતિ, અન્તો ચ સરો રસ્સો હોતિ.

પગેવ વુત્યસ્સ.

ક્વચીતિ કસ્મા? પા એવ વુત્યસ્સ.

૪૪, ૨૪. **અબ્ભો અભિ**.

અભિઇચ્ચેતસ્સ સરે પરે **અબ્ભા**દેસો હોતિ. અબ્ભુદીરિતં, અબ્ભુગ્ગચ્છતિ.

૪૫, ૨૫. **અજ્ઝો અધિ**.

અધિઇચ્ચેતસ્સ સરે પરે **અજ્ઝા**દેસો હોતિ.

અજ્ઝોકાસે, અજ્ઝાગમા.

૪૬, ૨૬. **તે ન વા ઇવણ્ણે**.

તે ચ ખો **અભિઅધિ**ઇચ્ચેતે ઇવણ્ણે પરે **અબ્ભો અજ્ઝો**ઇતિવુત્તરૂપા નં હોન્તિ વા.

અભિચ્છિતં, અધીરિતં.

વાતિ કસ્મા? અબ્ભીરિતં, અજ્ઝિણમુત્તો.

૪૭, ૨૩. **અતિસ્સ ચન્તસ્સ**.

અતિઇચ્ચેતસ્સ અન્તભૂતસ્સ **તિ**સદ્દસ્સ ઇવણ્ણે પરે ‘‘સબ્બો ચં તી’’તિ વુત્તરૂપં ન હોતિ.

અતીસિગણો, અતીરિતં.

ઇવણ્ણેતિ કસ્મા? અચ્ચન્તં.

૪૮, ૪૩. **ક્વચિ પટિ પતિસ્સ**.

પતિઇચ્ચેતસ્સ સરે વા બ્યઞ્જને વા પરે ક્વચિ **પટિ**આદેસો હોતિ.

પટગ્ગિ દાતબ્બો, પટિહઞ્ઞતિ.

ક્વચીતિ કસ્મા? પચ્ચન્તિમેસુ જનપદેસુ, પતિલીયતિ, પતિરૂપદેસવાસો ચ.

૪૯, ૪૪. **પુથસ્સુ બ્યઞ્જને**.

પુથઇચ્ચેતસ્સ અન્તો સરો બ્યઞ્જને પરે **ઉ**કારો હોતિ.

પુથુજ્જનો, પુથુભૂતં.

અન્તગ્ગહણેન અપુથસ્સાપિ સરે પરે અન્તસ્સ **ઉ**કારો હોતિ, મનુઞ્ઞં.

૫૦, ૪૫. **ઓ અવસ્સ**.

અવઇચ્ચેતસ્સ બ્યઞ્જને પરે ક્વચિ **ઓ**કારો હોતિ.

અન્ધકારેન ઓનદ્ધા.

ક્વચીતિ કસ્મા? અવસુસ્સતુ મે સરીરે મંસલોહિતં.

૫૧, ૫૯. **અનુપદિટ્ઠાનં વુત્તયોગતો**.

અનુપદિટ્ઠાનં ઉપસગ્ગનિપાતાનં સરસન્ધીહિ બ્યઞ્જનસન્ધીહિ વુત્તસન્ધીહિ ચ યથાયોગં યોજેતબ્બં.

પાપનં , પરાયણં, ઉપાયનં, ઉપાહનં, ન્યાયોગો, નિગુપધિ, અનુબોધો, દુવૂપસન્તં, સુવૂપસન્તં, દ્વાલયો, સ્વાલયો, દુરાખ્યાતં, સ્વાખ્યાતો, ઉદીરિતં, સમુદ્દિટ્ઠં, વિયગ્ગં, વિજ્ઝગ્ગં, બ્યગ્ગં, અવયાગમનં, અન્વેતિ, અનુપઘાતો, અનચ્છરિયં, પરિયેસના, પરામાસો, એવં સરે ચ હોન્તિ.

પરિગ્ગહો, પગ્ગહો, પક્કમો, પરક્કમો, નિક્કમો, નિક્કસાવો, નિલ્લયનં, દુલ્લયનં, દુમ્ભિક્ખં, દુબ્બુત્તં, સન્દિટ્ઠં, દુગ્ગહો, વિગ્ગહો, નિગ્ગતો, અભિક્કમો, પટિક્કમો, એવં **બ્યઞ્જને** ચ. સેસા સબ્બે યોજેતબ્બા.

ઇતિ સન્ધિકપ્પે પઞ્ચમો કણ્ડો.

સન્ધિકપ્પો નિટ્ઠિતો.

૨. નામકપ્પ

પઠમકણ્ડ

૫૨, ૬૦. જિનવચનયુત્તં હિ.

''જિનવચનયુત્તં હિ'' ઇચ્ચેતં અધિકારત્થં વેદિતબ્બં.

૫૩, ૬૧. લિઙ્ગઞ્ચ નિપ્પજ્જતે.

યથા યથા જિનવચનયુત્તં હિ લિઙ્ગં, તથા તથા ઇધ લિઙ્ગઞ્ચ નિપ્પજ્જતે.

તં યથા? એસો નો સત્થા, બ્રહ્મા અત્તા, સખા, રાજા.

૫૪, ૬૨. તતો ચ વિભત્તિયો.

તતો જિનવચનયુત્તેહિ લિઙ્ગેહિ વિભત્તિયો પરા હોન્તિ.

૫૫, ૬૩. સિ યો, અં યો, ના હિ, સ નં, સ્મા હિ, સ નં, સ્મિં સુ.

કા ચ પન તાયો વિભત્તિયો? સિ, યો ઇતિ પઠમા, અં, યોઇતિ દુતિયા, ના હિ ઇતિ તતિયા, સ, નંઇતિ ચતુત્થી, સ્મા, હિ ઇતિ પઞ્ચમી, સ, નં ઇતિ છટ્ઠી, સ્મિં, સુ ઇતિ સત્તમી.

વિભત્તિઇચ્ચનેન ક્વત્થો? અમ્હસ્સ મમં સવિભત્તિસ્સ સે.

૫૬, ૬૪. તદનુપરોધેન.

યથા યથા તેસં જિનવચનાનં અનુપરોધો. તથા તથા ઇધ લિઙ્ગઞ્ચ નિપ્પજ્જતે.

૫૭, ૭૧. આલપને સિ ગ સઞ્ઞો.

આલપનત્થે સિ ગસઞ્ઞો હોતિ.

ભોતિ અય્યે, ભોતિ કઞ્ઞે, ભોતિ ખરાદિયે.

આલપનેતિ કિમત્થં? સા અય્યા.

સીતિ કિમત્થં? ભોતિયો અય્યાયો.

ગઇચ્ચનેન ક્વત્થો? ઘતે ચ.

૫૮, ૨૯. ઇવણ્ણુવણ્ણા ઝલા.

ઇવણ્ણુવણ્ણાઇચ્ચેતે ઝલસઞ્ઞા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં.

ઇસિનો , અગ્ગિનો, ગહપતિનો, દણ્ડિનો. સેતુનો, કેતુનો, ભિક્ખુનો. સયમ્ભુનો, અભિભુનો.

ઝલઇચ્ચનેન ક્વત્થો? ઝલતો સસ્સ નો વા.

૫૯, ૧૮૨. તે ઇત્થિખ્યા પો.

તે ઇવણ્ણુવણ્ણા યદા ઇત્થિખ્યા, તદા **પ**સઞ્ઞા હોન્તિ.

રત્તિયા, ઇત્થિયા, ધેનુયા, વધુયા.

ઇત્થિખ્યાતિ કિમત્થં? ઇસિના, ભિક્ખુના.

સઇચ્ચનેન ક્વત્થો? પતો યા.

૬૦, ૧૭૭. આ ઘો.

આકારો યદા ઇત્થિખ્યો, તદા **ઘ**સઞ્ઞો હોતિ.

સદ્ધાય, કઞ્ઞાય, વીણાય, ગઙ્ગાય, દિસાય સાલાય, માલાય, તુલાય, દોલાય, પભાય, સોભાય, પઞ્ઞાય, કરુણાય નાવાય, કપાલિકાય.

આતિ કિમત્થં? રત્તિયા, ઇત્થિયા.

ઇત્થિખ્યોતિ કિમત્થં? સત્થારા દેસિતો અયં ધમ્મો.

ઘઇચ્ચનેન ક્વત્થો? ઘતો નાદીનં.

૬૧, ૮૬. સાગમો સે.

સકારાગમો હોતિ **સે** વિભત્તિમ્હિ.

પુરિસસ્સ, અગ્ગિસ્સ, ઇસિસ્સ, દણ્ડિસ્સ, ભિક્ખુસ્સ, સયમ્ભુસ્સ, અભિભુસ્સ.

સેતિ કિમત્તં? પુરિસસ્મિં.

૬૨, ૨૦૬. સંસાસ્વેકવચનેસુ ચ.

સંસાસુ એકવચનેસુ વિભત્તાદેસેસુ **સ**કારાગમો હોતિ.

એતિસ્સં, એતિસ્સા ઇમિસ્સં, ઇમિસ્સા, તિસ્સં, તિસ્સા,

તસ્સં તસ્સા, યસ્સં, યસ્સા, અમુસ્સં, અમુસ્સા.

સંસાસ્વીતિ કિમત્થં? અગ્ગિના, પાણિના.

એકવચનેસ્વીતિ કિમત્થં? તાસં, સબ્બાસં.

વિભત્તાદેસેસ્વીતિ કિમત્થં? મનસા, વચસા, થામસા.

૬૩, ૨૧૭. **એતિમાસમિ**.

એતાઇમાઇચ્ચેતેસમન્તો સરો ઇકારો હોતિ **સંસા**સુ એકવચનેસુ વિભત્તાદેસેસુ.

એતિસ્સં, એતિસ્સા, ઇમિસ્સં, ઇમિસ્સા.

સંસાસ્વીતિ કિમત્થં? એતાય, ઇમાય.

એકવચનેસ્વીતિ કિમત્થં? એતાસં, ઇમાસં.

૬૪, ૨૧૬. **તસ્સા વા**.

તસ્સા ઇત્થિયં વત્તમાનસ્સ અન્તસ્સ **આ**કારસ્સ **ઇ**કારો હોતિ વા **સંસા**સુ એકવચનેસુ વિભત્તાદેસેસુ.

તિસ્સં, તિસ્સા, તસ્સં, તસ્સા.

૬૫, ૨૧૫. **તતો સસ્સ સ્સાય**.

તતો **તા એતા ઇમા**તો **સ**સ્સ વિભત્તિસ્સ **સ્સાયા**દેસો હોતિ વા.

તિસ્સાય, એતિસ્સાય, ઇમિસ્સાય.

વાતિ કિમત્થં? તિસ્સા, એતિસ્સા, ઇમિસ્સા.

૬૬, ૨૦૫. **ઘો રસ્સં**.

ઘો રસ્સમાપજ્જતે **સંસા**સુ એકવચનેસુ વિભત્તાદેસેસુ.

તસ્સં, તસ્સા, યસ્સં, યસ્સા, સબ્બસ્સં, સબ્બસ્સા.

સંસાસ્વીતિ કિમત્થં? તાય, સબ્બાય.

એકવચનેસ્વીતિ કિમત્થં? તાસં, સબ્બાસં.

૬૭, ૨૨૯. **નો ચ દ્વાદિતો નંમ્હિ**.

દ્વિઇચ્ચેવમાદિતો સઙ્ખ્યાતો **ન**કારાગમો હોતિ નંમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

દ્વિન્નં, તિન્નં, ચતુન્નં, પઞ્ચન્નં, છન્નં, સત્તન્નં, અટ્ઠન્નં, નવન્નં, દસન્નં.

દ્વાદિતોતિ કિમત્થં? સહસ્સાનં.

નંમ્હીતિ કિમત્થં? દ્વીસુ, તીસુ.

ચગ્ગહણેનસ્સઞ્ચાગમો હોતિ. ચતસ્સન્નં ઇત્થીનં તિસ્સન્નં વેદનાનં.

૬૮, ૧૮૪. **અમા પતો સ્મિંસ્માનં વા**.

પઇચ્ચેતસ્મા **સ્મિંસ્મા**ઇચ્ચેતેસં **અંઆ**આદેસા હોન્તિ વા યથાસઙ્ખ્યં.

મત્યં, મતિયં, મત્યા, મતિયા, નિકત્યં. નિકતિયં, નિકત્યા, નિકતિયા, વિકત્યં, વિકતિયં, વિકત્યા, વિકતિયા, વિરત્યં, વિરતિયં, વિરત્યા, વિરતિયા, રત્યં, રતિયં, રત્યા, રતિયા, પુથબ્યં, પુથવિયં, પુથબ્યા, પુથવિયા, પવત્યં, પવત્યા, પવત્તિયં, પવત્તિયા.

૬૯, ૧૮૬. **આદિતો ઓ ચ**.

આદિઇચ્ચેતસ્મા **સ્મિં**વચનસ્સ **અંઓ**આદેસા હોન્તિ વા.

આદીં , આદો.

વાતિ કિમત્થં? આદિસ્મિં, આદિમ્હિ નાથં નમસ્સિત્વાન,

ચગ્ગહણેન અઞ્ઞસ્માપિ **સ્મિં** વચનસ્સ **આ ઓ અં**આદેસા હોન્તિ. દિવા ચ રત્તો ચ હરન્તિ યે બલિ. બારાણસિં અહુ રાજા.

૭૦, ૩૦. **ઝલાનમિયુવા સરે** વા.

ઝલઇચ્ચેતેસં **ઇય ઉવ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ વા સરે પરે યથાસઙ્ખ્યં.

તિયન્તં પચ્છિયાગારે, અગ્ગિયાગારે, ભિક્ખુવાસને નિસીદતિ, વુથુવાસને નિસીદતિ.

સરેતિ કિમત્થં? તિમલં, તિફલં, તિચતુક્કં, તિદણ્ડં, તિલોકં, તિનયનં, તિપાસં, તિહંસં, તિભવં, તિખન્ધં, તિપિટકં, તિવેદનં, ચતુદ્દિસં, પુથુભૂતં.

વાતિ કિમત્થં? પઞ્ચહઙ્ગેહિ તીહાકારેહિ. ચક્ખાયતનં.

વાતિ વિકપ્પનત્થં, ઇકારસ્સ **અયા**દેસો હોતિ, વત્થુત્તયં.

૭૧, ૫૦૫. **યવકારા ચ.**

ઝલાનં યકાર વકારાદેસા હોન્તિ સરે પરે યથાસઙ્ખ્યં.

અગ્યાગારં , પક્ખાયતનં, સ્વાગતં, તે મહાવીર.

ચગ્ગહણં સમ્પિણ્ડનત્થં.

૭૨, ૧૮૫. **પસઞ્અસ્સ ચ.**

પસઞ્અસ્સ ચ ઇવણ્ણસ્સ વિભત્તાદેસે સરે પરે **ય**કારાદેસો હોતિ.

પુથબ્યા, રત્યા, મત્યા.

સરેતિ કિમત્થં? પુથવિયં.

૭૩, ૧૭૪. **ગાવ સે.**

ગોઇચ્ચેતસ્સ **ઓ**કારસ્સ **આવા**દેસો હોતિ **સે** વિભત્તિમ્હિ.

ગાવસ્સ.

૭૪, ૧૬૯. **યોસુ ચ.**

ગોઇચ્ચેતસ્સ **ઓ**કારસ્સ **આવા**દેસો હોતિ **યો**ઇચ્ચેતેસુ પરેસુ.

ગાવો ગચ્છન્તિ, ગાવો પસ્સન્તિ, ગાવી ગચ્છન્તિ, ગાવી પસ્સન્તિ.

ચગ્ગહણં કિમત્થં? **નાસ્માસ્મિં**સુ વચનેસુ **આવા** દેસો હોતિ.

ગાવેન, ગાવા, ગાવે, ગાવેસુ.

૭૫, ૧૭૦. **અવમ્હિ ચ.**

ગોઇચ્ચેતસ્સ **ઓ**કારસ્સ **આવઅવ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ અંમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

ગાવં, ગવં.

ચગ્ગહણેન સાદિસેસેસુ પુબ્બુત્તવચનેસુ **ગો**ઇચ્ચેતસ્સ **ઓ**કારસ્સ **અવા**દેસો હોતિ.

ગવસ્સ, ગવો, ગવેન, ગવા, ગવે, ગવેસુ.

૭૬, ૧૭૧. **આવસ્સુ વા.**

આવઇચ્ચેતસ્સ **ગાવા**દેસસ્સ અન્ત સરસ્સ **ઉ**કારાદેસો હોતિ વા અંમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

ગાવું, ગાવં.

આવસ્સેતિ કિમત્થં? ગાવો તિટ્ઠન્તિ.

૭૭, ૧૭૫. **તતો નમં પતિમ્હા લુત્તે ચ સમાસે**.

તતો **ગો**સદ્દતો નંવચનસ્સ **અં**આદેસો હોતિ, **ગો**ઇચ્ચેતસ્સ **ઓ**કારસ્સ **અવા**દેસો હોતિ **પતિ**મ્હિ પરે અલુત્તે ચ સમાસે.

ગવપતિ.

અલુત્તેતિ કિમત્થં? ગોપતિ.

ચગ્ગહણેન અસમાસેપિ નંવચનસ્સ અંઆદેસો હોતિ, **ગો**ઇચ્ચેતસ્સ **ઓ**કારસ્સ **અવા**દેસો હોતિ.

ગવં.

૭૮, ૩. **ઓસરે ચ**.

ગોઇચ્ચેતસ્સ **ઓ**કારસ્સ **અવા**દેસો હોતિ સમાસે ચ સરે પરે.

ગવસ્સકં, ગવેળકં, ગવાજિનં.

ચગ્ગહણેન ઉવણ્ણઇચ્ચેવમન્તાનં લિઙ્ગાનં **ઉવઅવઉરા**દેસા હોન્તિ **સ્મિંયો**ઇચ્ચેતેસુ ક્વચિ.

ભુવિ, પસવો, ગુરવો, ચતુરો.

સરેતિ કિમત્થં? ગોધનો, ગોવિન્દો.

૭૯, ૪૬. **તબ્બિપરીતૂપપદે બ્યઞ્જને ચ**.

તસ્સ **અવ**સદ્દસ્સ યદા ઉપપદે તિટ્ઠમાનસ્સ તસ્સ **ઓ**કારસ્સ વિપરીતો હોતિ બ્યઞ્જને પરે.

ઉગ્ગતે સૂરિયે, ઉગ્ગચ્છતિ, ઉગ્ગહેત્વા.

ચગ્ગહણમવધારણત્થં. અવસાને, અવકિરણે, અવકિરતિ.

૮૦, ૧૭૩. **ગોણ નંમ્હિ વા**.

સબ્બસ્સેવ **ગો**સદ્દસ્સ **ગોણા**દેસો હોતિ વા નંમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

ગોણાનં સત્તન્નં.

વાતિ કિમત્થં?

ગોનન્ને તરમાનાનં, ઉજું ગચ્છતિ પુઙ્ગવો.

સબ્બા ગાવી ઉજું યન્તિ, નેત્તે ઉજું ગતે સતિ.

યોગવિભાગેન અઞ્ઞત્રાપિ **ગોણાદેસો** હોતિ. ગોણભૂતાનં.

૮૧, ૧૭૨. **સુહિનાસુ ચ**.

સુહિનાઇચ્ચેતેસુ સબ્બસ્સ **ગોસદ્દસ્સ ગોણાદેસો** હોતિ વા.

ગોણેસુ, ગોણેહિ, ગોણેભિ, ગોણેન.

વાતિ કિમત્થં? ગોસુ, ગોહિ, ગોભિ, ગવેન.

ચગ્ગહણેન સ્યાદિસેસેસુ પુબ્બુત્તરવચનેસુપિ **ગોણ ગુ ગવયાદેસા** હોન્તિ. ગોણો, ગોણા, ગોણં, ગોણે, ગોણસ્સ, ગોણમ્હા. ગોણમ્હિ, ગુન્નં, ગવયેહિ, ગવયેભિ.

૮૨, ૧૪૯. **અંમો નિગ્ગહિતં ઝલપેહિ**.

અંવચનસ્સ મકારસ્સ ચ ઝલપઇચ્ચેતેહિ નિગ્ગહિતં હોતિ

અગ્ગિં, ઇસિં, ગહપતિં, દણ્ડિં, મહેસિં, ભિક્ખું, પટું, સયમ્ભું, અભિભું, રત્તિં, ઇત્થિં, વધું, પુલ્લિઙ્ગં, પુમ્ભાવો, પુઙ્કોકિલો.

અંમોતિ કિમત્થં? અગ્ગિના, પાણિના, ભિક્ખુના, રત્તિયા, ઇત્થિયા, વધુયા.

ઝલપેહીતિ કિમત્થં? સુખં, દુક્ખં.

પુનારમ્ભ હણં વિભાસાનિવત્તનત્થં. અગ્ગિં, પટું, બુદ્ધિં, વધું.

૮૩, ૬૭. **સરલોપો’ માદેસ પચ્ચયાદિમ્હિ સરલોપે તુ પકતિ**.

સરલોપો હોતિ અમાદેસપચ્ચયાદિમ્હિ સર લોપે તુ પકતિ હોતિ.

પુરિસં, પુરિસે, પાપં, પાપે, પાપિયો, પાપિટ્ઠો.

અમાદેસપચ્ચયાદિમ્હીતિ કિ ત્થં? અપ્પમાદો અમતં પદં.

સરલોપેતિ કિમત્થં? પુરિસસ્સ, દણ્ડિનં.

તુગ્ગહણમવધારણત્થં. ભિક્ખુની, ગહપતાની.

પકતિગ્ગહણસામત્થેન પુન સન્ધિભાવો ચ હોતિ. સેય્યો, સેટ્ઠો, જેય્યો, જેટ્ઠો.

૮૪, ૧૪૪. **અઘોરસ્સમેકવચનયોસ્વપિ ચ**.

અઘો સરો રસ્સમાપજ્જતે એકવચનયોઇચ્ચેતેસુ.

ઇત્થિં, ઇત્થિયો, ઇત્થિયા. વધું, વધુયો, વધુયા. દણ્ડિં, દણ્ડિનો, દણ્ડિના. સયમ્ભું, સયમ્ભુવો, સયમ્ભુના.

અઘોતિ કિમત્થં? કઞ્ઞં, કઞ્ઞાયો, કઞ્ઞાય.

એકવચનયોસ્વીતિ કિમત્થં? ઇત્થીહિ, સયમ્ભૂહિ.

ચગ્ગહણમવધારણત્થં. નદિં, નદિયો, નદિયા.

અપિગ્ગહણેન ન રસ્સમાપજ્જતે. ઇત્થી, ભિક્ખુની.

૮૫, ૧૫૦. **ન સિસ્મિમનપુંસકાનિ**.

સિસ્મિં અનપુંસકાનિ લિઙ્ગાનિ ન રસ્સમાપજ્જન્તે. ઇત્થી, ભિક્ખુની, વધૂ, દણ્ડી, સયમ્ભૂ.

સિસ્મિંન્તિ કિમત્થં? ભોતિ ઇત્થિ, ભોતિ વધુ, ભો દણ્ડિ, ભો સયમ્ભુ.

અનપુંસકાનીતિ કિમત્થં? સુખકારિ દાનં, સુખકારિ સીલં, સીઘયાયિ ચિત્તં.

૮૬, ૨૨૭. **ઉભાદિતો નમિન્નં**.

ઉભઇચ્ચેવમાદિતો સઙ્ખ્યાતો **નં**વચનસ્સ **ઇન્નં** હોતિ.

ઉભિન્નં, દુવિન્નં.

ઉભાદિતોતિ કિમત્થં? ઉભયેસં.

૮૭, ૨૩૧. **ઇણ્ણમિણ્ણન્નં તીહિ સઙ્ખ્યાહિ**.

નંવચનસ્સ **ઇણ્ણં ઇણ્ણન્નં** ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ તીહિ સઙ્ખ્યાહિ.

તિણ્ણં, તિણ્ણન્નં.

તીહીતિ કિમત્થં? દ્વિન્નં.

૮૮, ૧૪૭. **યોસુ કતનિકારલોપેસુ દીઘં**.

સબ્બે સરા **યોસુ** કતનિકારલોપેસુ દીઘમાપજ્જન્તે.

અગ્ગી, ભિક્ખૂ, રત્તી, યાગૂ, અટ્ઠી, અટ્ઠીનિ, આયૂ, આયૂનિ, સબ્બાનિ, યાનિ, તાનિ, કાનિ, કતમાનિ, એતાનિ, અપૂનિ, ઇમાનિ.

યોસ્વીતિ કિમત્થં? અગ્ગિ, ભિક્ખુ, રત્તિ, યાગુ, સબ્બો, યો, સો, કો, અમુકો.

કતનિકારલોપેસ્વીતિ કિમત્થં? ઇત્થિયો, વધુયો, સયમ્ભુવો.

પુનારમ્ભગ્ગહણં કિમત્થં? નિચ્ચદીપનત્થં. અગ્ગી, ભિક્ખૂ, રત્તી, યાનિ, તાનિ, કતમાનિ.

૮૯, ૮૭. **સુનંહિસુ ચ**.

સુનંહિઇચ્ચેતેસુ સબ્બે સરા દીઘમાપજ્જન્તે.

અગ્ગીસુ, અગ્ગીનં, અગ્ગીહિ, રત્તીસુ, રત્તીનં, રત્તીહિ. ભિક્ખૂસુ, ભિક્ખૂનં, ભિક્ખૂહિ. પુરિસાનં.

એતેસ્વીતી કિમત્થં? અગ્ગિના, પાણિના, દણ્ડિના.

ચગ્ગહણમવધારણત્થં. સુખેત્તેસુ બ્રહ્મચારિસુ, ધમ્મમક્ખાસિ ભગવા ભિક્ખુનં દત્વા સકેહિ પાણિભિ.

૯૦, ૨૫૨. **પઞ્ચાદીનમત્તં**.

પઞ્ચાદીનં સઙ્ખ્યાનં અન્તો અત્તમાપજ્જતે **સુનંહિ**ઇચ્ચેતેસુ.

પઞ્ચસુ, પઞ્ચન્નં, પઞ્ચહિ, છસુ, છન્નં, છહિ, સત્તસુ, સત્તન્નં, સત્તહિ, અટ્ઠસુ, અટ્ઠન્નં, અટ્ઠહિ, નવસુ, નવન્નં, નવહિ, દસસુ, દસન્નં, દસહિ.

પઞ્ચાદીનમીતિ કિમત્થં? દ્વીસુ, દ્વિન્નં, દ્વીહિ.

અત્તમિતિભાવનિદ્દેસો ઉભયસ્સાગમનત્થં, અન્તો **ઉ**કારો **અત્ત**માપજ્જતે. ચતસ્સન્નં ઇત્થીનં. તિસ્સન્નં વેદનાનં.

૯૧, ૧૯૪. **પતિસ્સિનીમ્હિ**.

પતિસ્સન્તો **અત્ત**માપજ્જતે ઇનીમ્હિ પચ્ચયે પરે.

ગહપતાની.

ઇનીમ્હીતિ કિમત્થં? ગહપતિ.

૯૨, ૧૦૦. **ન્તુસ્સન્તો યોસુચ**.

ન્તુપચ્ચયસ્સ અન્તો **અત્ત**માપજ્જતે **સુનંહિયો**ઇચ્ચેતેસુ પરેસુ.

ગુણવન્તેસુ, ગુણવન્તાનં, ગુણવન્તેહિ, ગુણવન્તા, ગુણવન્તે.

ન્તુસ્સેતિ કિમત્થં? ઇસીનં.

એતેસ્વીતિ કિમત્થં? ગુણવા.

ચગ્ગહણેન અઞ્ઞેસુ વચનેસુ **અત્ત**ઞ્ચ હોતિ. ગુણવન્તસ્મિં, ગુણવન્તેન.

અન્તગ્ગહણેન ન્તુપચ્ચયસ્સ અન્તો અત્તમાપજ્જતે, **યો**નઞ્ચ ઇકારો હોતિ. ગુણવન્તિ.

૯૩, ૧૦૬. **સબ્બસ્સ વા અંસેસુ.**

સબ્બસ્સેવ **ન્તુ**પચ્ચયસ્સ અત્તં હોતિ વા **અંસ**ઇચ્ચેતેસુ.

સતિમં ભિક્ખુ, સતિમન્તં ભિક્ખું વા, બન્ધુમં રાજાનં, બન્ધુમન્તં રાજાનં વા, સતિમસ્સ ભિક્ખુનો, સતિમતો ભિક્ખુનો વા, બન્ધુમસ્સ રઞ્ઞો સુક્કં, બન્ધુમતો રઞ્ઞો વા સુક્કં દેતિ.

એતેસ્વીતિ કિમત્થં? સતિમા ભિક્ખુ, બન્ધુમા રાજા.

૯૪, ૧૦૫. **સિમ્હિ વા.**

ન્તુપચ્ચયસ્સ અન્તસ્સ અત્તં હોતિ વા **સિ**મ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

હિમવન્તો પબ્બતો.

વાતિ કિમત્થં? હિમવા પબ્બતો.

૯૫, ૧૪૫. **અગ્ગિસ્સિનિ** .

અગ્ગિસ્સન્તસ્સ ઇ**નિ** હોતિ વા **સિ**મ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

પુરતો અગ્ગિનિ, પચ્છતો અગ્ગિનિ, દક્ખિણતો અગ્ગિનિ, વામતો અગ્ગિનિ.

વાતિ કિમત્થં? અગ્ગિ.

૯૬, ૧૪૮. **યોસ્વકતરસ્સો ઝો.**

યોસુ અકતરસ્સો **ઝો** અત્તમાપજ્જતે.

અગ્ગયો મુનયો, ઇસયો, ગહપતયો.

યોસ્વીતિ કિમત્થં? અગ્ગીસુ.

અકતરસ્સોતિ કિમત્થં? દણ્ડિનો.

ઓતિ કિમત્થં? રત્તિયો.

૯૭, ૧૫૬. **વેવોસુ લો ચ.**

વેવોઇચ્ચેતેસુ અકતરસ્સો **લો અ**ત્તમાપજ્જતે.

ભિક્ખવે, ભિક્ખવો, હેતવે, હેતવો.

અકતરસ્સોતિ કિમત્થં? સયમ્ભુવો, વેસ્સભુવો, પરાભિભુવો.

વેવોસ્વીતિ કિમત્થં? હેતુના, કેતુના, સેતુના.

ચગ્ગહણમનુકડ્ઢનત્થં.

૯૮, ૧૮૬. **માતુલાદીનમાનત્તમીકારે**.

માતુલઇચ્ચેવમાદીનં અન્તો **આન**ત્તમાપજ્જતે **ઈ**કારે પચ્ચયે પરે.

માતુલાની , અય્યકાની, વરુણાની.

ઈકારેતિ કિમત્થં? ભિક્ખુની, રાજિની, જાલિની, ગહપતાની.

આનત્તગ્ગહણેન નદીઇચ્ચેતસ્સ **દીસદ્દસ્સ જ્જોજ્જા** આદેસા હોન્તિ સહ વિભત્તિયા **યોનાસ**ઇચ્ચેતેસુ. નજ્જો સન્દન્તિ, નજ્જા કતં તરઙ્ગં, નજ્જા નેરઞ્જરાય તીરે.

૯૯, ૮૧. **સ્માહિસ્મિંનંમ્હાભિમ્હિવા**.

સબ્બતો લિઙ્ગતો **સ્માહિસ્મિં** ઇચ્ચેતેસં **મ્હાભિમ્હિ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ વા યથાસઙ્ખ્યં.

પુરિસમ્હા, પુરિસસ્મા, પુરિસેભિ, પુરિસેહિ, પુરિસમ્હિ, પુરિસસ્મિં.

સ્માહિસ્મિંનમિતિ કિમત્થં? વણ્ણવન્તં અગન્ધકં વિરુળ્હપુપ્ફં, મહન્તં છત્તં મહાછત્તં, મહન્તં ધજં મહાધજં.

૧૦૦, ૨૧૪. ન તિમેહિ કતાકારેહિ.

ત ઇમઇચ્ચેતેહિ કતાકારેહિ **સ્માસ્મિં નંમ્હામ્હિ**ઇચ્ચેતે આદેસા નેવ હોન્તિ.

અસ્મા ઠાના ભયં ઉપ્પજ્જતિ, અસ્મિં ઠાને ભયં તિટ્ઠતિ, અસ્મા, અસ્મિં.

કતાકારેહીતિ કિમત્થં? તમ્હા, તમ્હિ, ઇમમ્હા, ઇમમ્હિ.

૧૦૧, ૮૦. **સુહિસ્વકારો એ.**

સુહિઇચ્ચેતેસુ અકારો એત્તમાપજ્જતે.

સબ્બેસુ, યેસુ, તેસુ, કેસુ, પુરિસેસુ, ઇમેસુ, કુસલેસુ, તુમ્હેસુ, અમ્હેસુ, સબ્બેહિ, યેહિ, તેહિ, કેહિ, પુરિસેહિ, ઇમેહિ, કુસલેહિ, તુમ્હેહિ, અમ્હેહિ.

૧૦૨, ૨૦૨. **સબ્બનામાનં નંમ્હિ ચ.**

સબ્બેસં સબ્બનામાનં અન્તો અકારો એત્તમાપજ્જતે નંમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

સબ્બેસં, સબ્બેસાનં, યેસં, યેસાનં, તેસં, તેસાનં, ઇમેસં, ઇમેસાનં, કેસં, કેસાનં, ઇતરેસં, ઇતરેસાનં, કતમેસં, કતમેસાનં. **સબ્બનામાન**મિતિ કિમત્થં? બુદ્ધાનં ભગવન્તાનં આચિણ્ણસમાચિણ્ણો.

અકારોતિ કિમત્થં? અમૂસં, અમૂસાનં.

નંમ્હીતિ કિમત્થં? સબ્બે, ઇમે.

ચગ્ગહણ મનુકડ્ઢનત્થં.

૧૦૩, ૭૯. **અતો નેન.**

તસ્મા **અ**કારતો **ના**વચનસ્સ **એના**દેસો હોતિ.

સબ્બેન, યેન, તેન, કેન, અનેન, પુરિસેન, રૂપેન.

અતોતિ કિમત્થં? મુનિના, અમુના, ભિક્ખુના.

નાતિ કિમત્થં? તસ્મા.

૧૦૪, ૬૬. **સો.**

તસ્મા **અ**કારતો **સિ**વચનસ્સ **ઓ**કારાદેસો હોતિ.

સબ્બો, યો, સો, કો, અમુકો, પુરિસો.

સીતિ કિમત્થં? પુરિસાનં.

અતોતિ કિમત્થં? સયમ્ભૂ.

૧૦૫, ૦. **સો વા.**

તસ્મા **અ**કારતો **ના**વચનસ્સ **સો**આદેસો હોતિ વા.

અત્થસો ધમ્મં જાનાતિ, બ્યઞ્જનસો અત્થં જાનાતિ, અક્ખરસો, સુત્તસો, પદસો, યસસો. ઉપાયસો, સબ્બસો, થામસો, ઠાનસો.

વાતિ કિમત્થં? પાદેન વા પાદારહેન વા અતિરેકપાદેન વા યો ભિક્ખુ થેય્યચિત્તેન પરસ્સ ભણ્ડં ગણ્હાતિ, સો ભિક્ખુ પારાજિકો હોતિ અસંવાસો.

૧૦૬, ૩૧૩. **દીઘોરેહિ**.

દીઘઓરઇચ્ચેતેહિ **સ્મા**વચનસ્સ **સો**આદેસો હોતિ વા.

દીઘસો, ઓરસો, દીઘમ્હા, ઓરમ્હા.

દીઘોરેહિતિ કિમત્થં? સરમ્હા, વચનમ્હા.

૧૦૭, ૬૯. **સબ્બયોનીનમાએ**.

તસ્મા **અ**કારતો સબ્બેસં **યોનીનંઆએ** આદેસા હોન્તિ વા યથાસઙ્ખ્યં.

પુરિસા, પુરિસે, રૂપા, રૂપે.

વાતિ કિમત્થં? અગ્ગયો, મુનયો, ઇસયો.

યોનીનન્તિ કિમત્થં? પુરિસસ્સ, રૂપસ્સ.

અકારતોતિ કિમત્થં? દણ્ડિનો, અટ્ઠીનિ, અગ્ગી પજ્જલન્તિ, મુની ચરન્તિ.

૧૦૮, ૯૦. **સ્માસ્મિંનંવા**.

તસ્મા **અ**કારતો સબ્બેસં **સ્માસ્મિં**ઇચ્ચેતેસં **આ એ** આદેસા હોન્તિ વા યથાસઙ્ખ્યં.

પુરિસા , પુરિસસ્મા, પુરિસે, પુરિસસ્મિં.

અકારતોતિ કિમત્થં? દણ્ડિના, દણ્ડિસ્મિં, ભિક્ખુના, ભિક્ખુસ્મિં.

૧૦૯, ૩૦૪. **આય ચતુત્થેકવચનસ્સતુ**.

તસ્મા **અ**કારતો ચતુત્થેકવચનસ્સ **આયા**દેસો હોતિ વા.

અત્થાય હિતાય સુખાય દેવમનુસ્સાનં બુદ્ધો લોકે ઉપ્પજ્જતિ.

અતોતિ કિમત્થં? ઇસિસ્સ.

ચતુત્થીતિ કિમત્થં? પુરિસસ્સ મુખં.

એકવચનસ્સેતિ કિમત્થં? પુરિસાનં દદાતિ.

વાતિ કિમત્થં? દાતા હોતિ સમણસ્સ વા બ્રાહ્મણસ્સ વા.

તુગ્ગહણેનત્થઞ્ચ હોતિ. અત્થત્થં, હિતત્થં, સુખત્થં.

૧૧૦, ૨૦૧. **તયો નેવ ચ સબ્બનામેહિ**.

તેહિ સબ્બનામેહિ **અ**કારન્તેહિ **સ્માસ્મિં સ**ઇચ્ચેતેસં તયો **આ એ આયા**દેસા નેવ હોન્તિ.

સબ્બસ્મા , સબ્બસ્મિં, સબ્બસ્સ. યસ્મા, યસ્મિં, યસ્સ. તસ્મા, તસ્મિં, તસ્સ. કસ્મા, કસ્મિં, કસ્સ. ઇમસ્મા, ઇમસ્મિં, ઇમસ્સ.

સબ્બનામેહીતિ કિમત્થં? પાપા, પાપે, પાપાય.

ચગ્ગહણમનુકડ્ઢનત્થં.

૧૧૧, ૧૭૯. **ઘતો નાદીનં**.

તસ્મા **ઘ**તો **નાદીન**મેકવચનાનં વિભત્તિગણાનં **આયા**દેસો હોતિ.

કઞ્ઞાય કતં કમ્મં, કઞ્ઞાય દીયતે, કઞ્ઞાય નિસ્સટં વત્થં. કઞ્ઞાય પરિગ્ગહો, કઞ્ઞાય પતિટ્ઠિતં સીલં.

ઘતોતિ કિમત્થં? રત્તિયા, ઇત્થિયા, ધેનુયા, વધુયા.

નાદીનમિતિ કિમત્થં? કઞ્ઞં પસ્સતિ, વિજ્જં, વીણં, ગઙ્ગં.

એકવચનાનમિતિ કિમત્થં? સબ્બાસુ, યાસુ, તાસુ, કાસુ, ઇમાસુ, પભાસુ.

૧૧૨, ૧૮૩. **પતો યા**.

તસ્મા **પ**તો **નાદીન**મેકવચનાનં વિભત્તિગણાનં **યા**આદેસો હોતિ.

રત્તિયા , ઇત્થિયા, દેવિયા, ધેનુયા, યાગુયા, વધુયા.

નાદીનમિતિ કિમત્થં? રત્તી, રત્તિં, ઇત્થી, ઇત્થિં.

પતોતિ કિમત્થં? કઞ્ઞાય, વીણાય, ગઙ્ગાય, પભાય, સોભાય.

એકવચનાનમિતિ કિમત્થં? રત્તીનં, ઇત્થીનં.

૧૧૩, ૧૩૨. **સખતો ગસ્સે વા**.

તસ્મા **સખ**તો **ગ**સ્સ **અ**કાર **આ**કાર **ઇ**કાર **ઈ**કાર **એ**કારાદેસા હોન્તિ વા.

ભો સખ, ભો સખા, ભો સખિ, ભો સખી, ભો સખે.

૧૧૪, ૧૭૮. **ઘતે ચ**.

તસ્મા **ઘ**તો **ગ**સ્સ **એ**કારાદેસો હોતિ.

ભોતિ અય્યે, ભોતિ કઞ્ઞે, ભોતિ ખરાદિયે.

ચગ્ગહણમવધારણત્થં, સન્નિટ્ઠાનં.

૧૧૫, ૧૮૧. **ન અમ્માદિતો**.

તતો **અમ્મા**દિતો **ગ**સ્સ **એ**કારત્તં ન હોતિ.

ભોતિ અમ્મા, ભોતિ અન્ના, ભોતિ અમ્બા, ભોતિ તાતા.

અમ્માદિતોતિ કિમત્થં? ભોતિ કઞ્ઞે.

૧૧૬, ૧૫૭. **અકતરસ્સા લતો ય્વાલપનસ્સ વેવો**.

તસ્મા અકતરસ્સા લતો **ય્વાલપનસ્સ વેવો**આદેસા હોન્તિ.

ભિક્ખવે, ભિક્ખવો, હેતવે, હેતવો.

અકતરસ્સાતિ કિમત્થં? સયમ્ભુવો.

લતોતિ કિમત્થં? નાગિયો, ધેનુયો, યાગુયો.

આલપનસ્સેતિ કિમત્થં? તે હેતવો, તે ભિક્ખવો.

૧૧૭, ૧૨૪. **ઝલતો સસ્સનો વા**.

તસ્મા **ઝલ**તો સસ્સ વિભત્તિસ્સ **નો** આદેસો હોતિ વા.

અગ્ગિનો, અગ્ગિસ્સ, સખિનો, સખિસ્સ, દણ્ડિનો, દણ્ડિસ્સ, ભિક્ખુનો, ભિક્ખુસ્સ, સયમ્ભુનો, સયમ્ભુસ્સ.

સસ્સેતિ કિમત્થં? ઇસિના, ભિક્ખુના.

ઝલતોતિ કિમત્થં? પુરિસસ્સ.

૧૧૮, ૧૪૬. **ઘપતો ચ યોનં લોપો**.

તેહિ **ઘપઝલઇચ્ચેતેહિ** **યોનં** લોપો હોતિ વા.

કઞ્ઞા, કઞ્ઞાયો. રત્તી, રત્તિયો, ઇત્થી, ઇત્થિયો, યાગૂ, યાગુયો, વધૂ, વધુયો. અગ્ગી, અગ્ગયો. ભિક્ખૂ, ભિક્ખવો. સયમ્ભૂ, સયમ્ભુવો. અટ્ઠી, અટ્ઠીનિ, આયૂ, આયૂનિ.

ચગ્ગહણમનુકડ્ઢનત્થં.

૧૧૯, ૧૫૫. **લતો વોકારો ચ.**

તસ્મા લતો **યોનં** **વો**કારો હોતિ વા.

ભિક્ખવો, ભિક્ખૂ, સયમ્ભુવો, સયમ્ભૂ.

કારગ્ગહણં કિમત્થં? **યોનં** **નો** ચ હોતિ. જન્તુનો.

ચગ્ગહણમવધારણત્થં, અમૂ પુરિસા તિટ્ઠન્તિ, અમૂ પુરિસે પસ્સથ.

ઇતિ નામકપ્પે પઠમો કણ્ડો.

દુતિયકણ્ડ

૧૨૦, ૨૪૩. **અમ્હસ્સ મમં સપિભત્તિસ્સ સે.**

સબ્બસ્સેવ **અમ્હ**સદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ **મમં** આદેસો હોતિ **સે** વિભત્તિમ્હિ.

મમં દીયતે પુરિસેન, મમં પરિગ્ગહો.

૧૨૧, ૨૩૩. **મયં યોમ્હિ પઠમે.**

સબ્બસ્સેવ **અમ્હ**સદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ **મયં**આદેસો હોતિ **યો**મ્હિ પઠમે.

મયં ગચ્છામ, મયં દેમ.

અમ્હસ્સેતિ કિમત્થં? પુરિસા તિટ્ઠન્તિ.

યોમ્હીતિ કિમત્થં? અહં ગચ્છામિ.

પઠમેતિ કિમત્થં? અમ્હાકં પસ્સસિ ત્વં.

૧૨૨, ૯૯. **ન્તુસ્સ ન્તો.**

સબ્બસ્સેવ ન્તુપચ્ચયસ્સ સવિભત્તિસ્સ **ન્તો**આદેસો હોતિ **યો**મ્હિ પઠમે.

ગુણવન્તો તિટ્ઠન્તિ.

ન્તુસ્સેતિ કિમત્થં? સબ્બે સત્તા ગચ્છન્તિ.

પઠમેતિ કિમત્થં? ગુણવન્તે પસ્સન્તિ જના.

૧૨૩, ૧૦૩. **ન્તસ્સ સે વા**.

સબ્બસ્સેવ **ન્તુ**પચ્ચયસ્સ સવિભત્તિસ્સ **ન્તસ્સા**દેસો હોતિ વા **સે** વિભત્તિમ્હિ.

સીલવ**ન્તસ્સ** ઝાયિનો, સીલવતો ઝાયિનો વા.

સેતિ કિમત્થં? સીલવા તિટ્ઠતિ.

૧૨૪, ૯૮. **આ સિમ્હિ**.

સબ્બસ્સેવ**ન્તુ**પચ્ચયસ્સ સવિભત્તિસ્સ **આ**આદેસો હોતિ **સિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

ગુણવા, પઞ્ઞવા, સીલવા, બલવા, ધનવા, મતિમા, સતિમા, ધિતિમા.

ન્તુસ્સેતિ કિમત્થં? પુરિસો તિટ્ઠતિ.

સિમ્હીતિ કિમત્થં? સીલવન્તો તિટ્ઠન્તિ.

૧૨૫, ૧૯૮. **અં નપુંસકે**.

સબ્બસ્સેવ **ન્તુ**પચ્ચયસ્સ સવિભત્તિસ્સ **અં**આદેસો હોતિ **સિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ નપુંસકે વત્તમાનસ્સ.

ગુણવં ચિત્તં તિટ્ઠતિ, રુચિમં પુપ્ફં વિરોચતિ.

સિમ્હીતિ કિમત્થં? વણ્ણવન્તં અગન્ધકં વિરૂળ્હપુપ્ફં પસ્સસિ ત્વં.

૧૨૬, ૧૦૧. **અવણ્ણા ચ ગે**.

સબ્બસ્સેવ **ન્તુ**પચ્ચયસ્સ સવિભત્તિસ્સ **અં અવણ્ણા** ચ હોન્તિ **ગે** પરે.

ભો ગુણવં, ભો ગુણવ, ભો ગુણવા.

ચગ્ગહણમનુકડ્ઢનત્થં.

૧૨૭, ૧૦૨. **તો તિ તા સ સ્મિં નાસુ**.

સબ્બસ્સેવ **ન્તુ**પચ્ચયસ્સ સવિભત્તિસ્સ **તોતિતા**આદેસા હોન્તિ વા **સસ્મિં ના**ઇચ્ચેતેસુ યથાસઙ્ખ્યં.

ગુણવતો, ગુણવન્તસ્સ, ગુણવતિ, ગુણવન્તસ્મિં, ગુણવતા, ગુણવન્તેન, સતિમતો, સતિમન્તસ્સ, સતિમતિ, સતિમન્તસ્મિં, સતિમતા, સતિમન્તેન.

એતેસ્વીતિ કિમત્થં? ગુણવા. સતિમા.

૧૨૮, ૧૦૪. નંમ્હિ તં વા.

સબ્બસ્સેવ **ન્તુ**પચ્ચયસ્સ સવિભત્તિસ્સ **તં**આદેસો હોતિ વા નંમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

ગુણવતં, ગુણવન્તાનં, સતિમતં, સતિમન્તાનં.

નંમ્હીતિ કિમત્થં? ગુણવન્તો તિટ્ઠન્તિ, સતિમન્તો તિટ્ઠન્તિ.

૧૨૯, ૨૨૨. ઇમસ્સિદમંસિસુ નપુંસકે.

સબ્બસ્સેવ **ઇમ**સદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ **ઇદં**આદેસો હોતિ વા **અંસિ**સુ નપુંસકે વત્તમાનસ્સ.

ઇદં ચિત્તં પસ્સસિ, ઇદં ચિત્તં તિટ્ઠતિ, ઇમં ચિત્તં પસ્સસિ. ઇમં ચિત્તં તિટ્ઠતિ.

નથુંસકેતિ કિમત્થં? ઇમં પુરિસં પસ્સસિ. અયં પુરિસો તિટ્ઠતિ.

૧૩૮, ૨૨૫. અમુસ્સાદું.

સબ્બસ્સેવ **અમુ**સદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ **અદું**આદેસો હોતિ **અંસિ**સુ નપુંસકે વત્તમાનસ્સ.

અદું પુપ્ફં પસ્સસિ, અદું પુપ્ફં વિરોચતિ.

નપુંસકેતિ કિમત્થં? અમું રાજાનં પસ્સસિ, અસુ રાજા તિટ્ઠતિ.

૧૩૧, ૦. ઇત્થિપુમનપુંસકસઙ્ખ્યં.

"ઇત્થિપુમનપુંસકસઙ્ખ્યં" ઇચ્ચેતં અધિકારત્થં વેદિતબ્બં.

૧૩૨, ૨૨૮. યોસુ દ્વિન્નં દ્વે ચ.

દ્વિન્નં સઙ્ખ્યાનં ઇત્થિપુમનપુંસકે વત્તમાનાનં સવિભત્તીનં **દ્વે** હોતિ **યો**ઇચ્ચેતેસુ.

દ્વે ઇત્થિયો, દ્વે ધમ્મા. દ્વે રૂપાનિ.

યોસ્વીતિ કિમત્થં? દ્વીસુ.

ચગ્ગહણેન દુવે દ્વય ઉભ ઉભય દુવિ ચ હોન્તિ **યોનાઅન**મિચ્ચેતેસુ. દુવે સમણા. દુવે બ્રાહ્મણા , દુવે જના, દ્વયેન, દ્વયં, ઉભિન્નં, ઉભયેસં દુવિન્નં.

૧૩૩, ૨૩૦. **તિ ચતુન્નં તિસ્સો ચતસ્સો તયો ચત્તારો તીણિ ચત્તારિ**.

તિચતુન્નં સઙ્ખ્યાનં ઇત્થિપુમનપુંસકે વત્તમાનાનં સવિભત્તીનં **તિસ્સો ચતસ્સો તયો ચત્તારો તીણિ ચત્તારિ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **યોઇ**ચ્ચેતેસુ.

તિસ્સો વેદના ચતસ્સો દિસા, તયો જના, જને, ચત્તારો પુરિસા, પુરિસે, તીણિ આયતનાનિ, ચત્તારિ અરિયસચ્ચાનિ.

યોસ્વીતિ કિમત્થં? તીસુ, ચતૂસુ.

૧૩૪, ૨૫૧. **પઞ્ચાદીનમકારો**.

પઞ્ચાદીનં સઙ્ખ્યાનં ઇત્થિપુમનપુંસકે વત્તમાનાનં સવિભત્તિસ્સ અન્તસ્સ સરસ્સ **અ**કારો હોતિ **યો**ઇચ્ચેતેસુ.

પઞ્ચ, પઞ્ચ, છ, છ, સત્ત, સત્ત, અટ્ઠ, અટ્ઠ, નવ, નવ, દસ, દસ.

પઞ્ચાદીનમિતિ કિમત્થં? દ્વે, તયો.

૧૩૫, ૧૧૮. **રાજસ્સ રઞ્ઞો રાજિનો સે**.

સબ્બસ્સેવ **રાજ**સદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ **રઞ્ઞો રાજિનો**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ **સે** વિભત્તિમ્હિ.

રઞ્ઞો, રાજિનો.

સેતિ કિમત્થં? રઞ્ઞા.

૧૩૬, ૧૧૯. **રઞ્ઞં નંમ્હિ** વા.

સબ્બસ્સેવ **રાજ**સદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ **રઞ્ઞં**આદેસો હોતિ વા **નં**મ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

રઞ્ઞં, રાજૂનં ઇદં રટ્ઠં.

૧૩૭, ૧૧૬. **નામ્હિરઞ્ઞા વા**.

સબ્બસ્સેવ **રાજ**સદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ **રઞ્ઞા**આદેસો હોતિ વા **ના**મ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

તેન રઞ્ઞા કતં. રાજેન વા કતં.

નામ્હીતિ કિમત્થં? રઞ્ઞો સન્તકં.

૧૩૮, ૧૨૧. **સ્મિંમ્હિ રઞ્ઞે રાજિનિ**.

સબ્બસ્સેવ **રાજ**સદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ **રઞ્ઞેરાજિનિ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ **સ્મિં**મ્હિવિભત્તિમ્હિ.

રઞ્એ, રાજિનિ સીલં તિટ્ઠતિ.

૧૩૯, ૨૪૫. **તુમ્હાકં તયિમયિ**.

સબ્બેસં **તુમ્હ અમ્હ** સદ્દાનં સવિભત્તીનં **તયિ મયિ**ઇચ્ચેતે આદેસો હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **સ્મિંમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

તયિ, મયિ.

સ્મિંમ્હીતિ કિમત્થં? ત્વં ભવસિ, અહં ભવામિ.

૧૪૦, ૨૩૨. **ત્વમહં સિમ્હિ ચ**.

સબ્બેસં **તુમ્હ અમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં **ત્વં અહં**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **સિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

ત્વં, અહં.

સિમ્હીતિ કિમત્થં? તયિ, મયિ.

ચગ્ગહણેન તુવં ચ હોતિ. તુવં સત્થા.

૧૪૧, ૨૪૧. **તવ મમસે**.

સબ્બેસં **તુમ્હ અમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં **તવમમ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **સે** વિભત્તિમ્હિ.

તવ, મમ.

સેતિ કિમત્થં? તયિ, મયિ.

૧૪૨, ૨૪૨. **તુય્હં મય્હઞ્ચ**.

સબ્બેસં **તુમ્હ અમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં **તુય્હં મય્હં**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **સે** વિભત્તિમ્હિ.

તુય્હં, મય્હં ધનં દીયતે.

સેતિ કિમત્થં? તયા, મયા.

૧૪૩, ૨૩૫. **તં મમંમ્હિ**.

સબ્બેસં **તુમ્હ અમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં **તં મ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **અંમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

તં, મં.

અંમ્હીતિ કિમત્થં? તયા મયા.

૧૪૪, ૨૩૪. તવં મમઞ્ચ નવા.

સબ્બેસં **તુમ્હ અમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં **તવં મમં**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ નવા યથાસઙ્ખ્યં **અંમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

તવં, મમં પસ્સતિ.

નવાતિ કિમત્થં? તં, મં પસ્સતિ.

ચગ્ગહણમનુકડ્ઢનત્થં.

૧૪૫, ૨૩૮. નામ્હી તયા મયા.

સબ્બેસં **તુમ્હ અમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં **તયા મયા**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **નામ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

તયા , મયા કતં.

નામ્હિતિ કિમત્થં? તુમ્હેહિ, અમ્હેહિ.

૧૪૬, ૨૩૬. તુમ્હસ્સ તુવં ત્વમંમ્હિ.

સબ્બસ્સ **તુમ્હ**સદ્દસ્સ સવિભત્તિસ્સ **તુવં ત્વં** ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ અંમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

કલિઙ્ગરસ્સ તુવં મઞ્ઞે, કટ્ઠસ્સ ત્વં મઞ્ઞે.

૧૪૭, ૨૪૬. પદતો દુતિયા ચતુત્થી છટ્ઠીસુ વોનો.

સબ્બેસં **તુમ્હઅમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં યદા પદસ્મા પરેસં **વો નો**આદેસા હોન્તિ નવા યથાસઙ્ખ્યં **દુતિયા ચતુત્થીછટ્ઠી**ઇચ્ચેતેસુ બહુવચનેસુ.

પહાય વો ભિક્ખવે ગમિસ્સામિ, મા નો અજ્જ વિકન્તિંસુ, રઞ્ઞો સૂદા મહાનસે, એવં **દુતિયત્થે**.

ધમ્મં વો ભિક્ખવે દેસેસ્સામિ, સંવિભજેથ નો રજ્જેન, એવં **ચતુત્થ્યત્થે**.

તુટ્ઠોસ્મિ વો ભિક્ખવે પકતિયા, સત્થા નો ભગવા અનુપ્પત્તો, એવં **છટ્ઠ્યત્થે**.

નવાતિ કિમત્થં? એસો અમ્હાકં સત્થા.

તુમ્હમ્હાકમિતિ કિમત્થં? એતે ઇસયો પસ્સસિ.

પદતોતિ કિમત્થં? તુમ્હાકં સત્થા.

એતેસ્વીતિ કિમત્થં? ગચ્છથ તુમ્હે.

૧૪૮, ૨૪૭. **તેમેકવચનેસુ ચ.**

સબ્બેસં **તુમ્હ અમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં યદા પદસ્મા પરેસં **તે મે** આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **ચતુત્થીછટ્ઠી**ઇચ્ચેતેસુ એકવચનેસુ.

દદામિ તે ગામવરાનિ પઞ્ચ, દદાહિ મે ગામવરં, ઇદં તે રટ્ઠં, અયં મે પુત્તો.

પદતોતિ કિમત્થં? તવ ઞાતિ, મમ ઞાતિ.

૧૪૯, ૧૪૮. **ન અંમ્હિ.**

સબ્બેસં **તુમ્હ અમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં યદા પદસ્મા પરેસં **તે મે**આદેસા ન હોન્તિ **અંમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

પસ્સેય્ય તં વસ્સસતં અરોગં, સો મં બ્રવીતિ.

૧૫૦, ૨૪૯. **વા તતિયે ચ.**

સબ્બેસં **તુમ્હઅમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં યદા પદસ્મા પરેસં **તેમે**આદેસા હોન્તિ વા યથાસઙ્ખ્યં તતિયેકવચને પરે.

કતં તે પાપં, કતં મે પાપં, કતં તયા પાપં, કતં મયા પાપં.

પદતોતિ કિમત્થં? તયા કતં, મયા કતં.

૧૫૧, ૨૫૦. **બહુવચનેસુ વોનો.**

સબ્બેસં **તુમ્હઅમ્હ**સદ્દાનં સવિભત્તીનં યદા પદસ્મા પરેસં **વોનો**આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં તતિયાબહુવચનેસુ પરેસુ.

કતં વો કમ્મં, કતં નો કમ્મં.

પદતોતિ કિમત્થં? તુમ્હેહિ કતં, અમ્હેહિ કતં.

બહુવચનગ્ગહણેન યોમ્હિ પઠમે **વો નો**આદેસા હોન્તિ. ગામં વો ગચ્છેય્યાથ, ગામં નો ગચ્છેય્યામ.

૧૫૨, ૨૩૬. **પુમન્તસ્સા સિમ્હિ.**

પુમઇચ્ચેવમન્તસ્સ સવિભત્તિસ્સ **આ**આદેસો હોતિ **સિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

પુમા તિટ્ઠતિ.

સિમ્હીતિ કિમત્થં? પુમાનો તિટ્ઠન્તિ.

અન્તગ્ગહણેન મઘવ યુવઇચ્ચેવમાદીનમન્તસ્સસવિભત્તિસ્સ **આ**આદેસો હોતિ. મઘવા, યુવા.

૧૫૩, ૧૩૮. **અમાલપનેકવચને**.

પુમઇચ્ચેવમન્તસ્સ સવિભત્તિસ્સ **અં**આદેસો હોતિ આલપનેકવચને પરે.

હે પુમં.

આલપનેતિ કિમત્થં? પુમા.

એકવચનેતિ કિમત્થં? હે પુમાનો.

૧૫૪, ૦. **સમાસે ચ વિભાસા**.

પુમઇચ્ચેવમન્તસ્સ સમાસે ચ અંઆદેસો હોતિ વિભાસા સમાસે કતે.

ઇત્થી ચ પુમા ચ નપુંસકં ચ ઇત્થિપુમનપુંસકાનિ. ઇત્થિપુમનપુંસકાનં સમૂહો ઇત્થિપુમનપુંસકસમૂહો.

વિભાસાતિ કિમત્થં? ઇત્થિપુમનપુંસકાનિ.

૧૫૫, ૧૩૭. **યોસ્વાનો** .

પુમઇચ્ચેવમન્તસ્સ સવિભત્તિસ્સ **આનો**આદેસો હોતિ **યો**સુ વિભત્તીસુ.

પુમાનો, હે પુમાનો.

યોસ્વીતિ કિમત્થં? પુમા.

૧૫૬, ૧૪૨. **આને સ્મિંમ્હિ** વા.

પુમઇચ્ચેવમન્તસ્સ સવિભત્તિસ્સ **આને** આદેસો હોતિ વા **સ્મિંમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

પુમાને, પુમે વા.

૧૫૭, ૧૪૦. **હિવિભત્તિમ્હિ ચ**.

પુમઇચ્ચેવમન્તસ્સ **હિ**વિભત્તિમ્હિ ચ **આને**આદેસો હોતિ.

પુમાનેહિ, પુમાનેભિ.

પુન **વિભત્તિગ્ગહણં** કિમત્થં? **સવિભત્તિ**ગ્ગહણનિવત્તનત્થં. પુમાનેહિ.

ચગ્ગહણેન મઘવ યુવઇચ્ચેવમાદીનમન્તસ્સ **આન**આદેસો હોતિ **સિ યો અંયો** ઇચ્ચેતેસુ વિભત્તીસુ, **પુમકમ્મથામન્તસ્સ ચુ**કારો હોતિ **સસ્મા** સુ વિભત્તીસુ. મઘવાનો, મઘવાના. મઘવાનં, મઘવાને . યુવાનો, યુવાના, યુવાનં, યુવાને, પુમુનો, પુમુના. કમ્મુનો, કમ્મુના, થામુનો, થામુના.

૧૫૮, ૧૪૩. **સુસ્મિમા વા**.

પુમઇચ્ચેવમન્તસ્સ **સુ**ઇચ્ચેતસ્મિંવિભત્તિમ્હિ **આ**આદેસો હોતિ વા.

પુમાસુ, પુમેસુ વા.

૧૫૬, ૧૩૯. **ઉનામ્હિ ચ**.

પુમઇચ્ચેવમન્તસ્સ **આઉ**આદેસા હોન્તિ વા **નામ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

પુમાના, પુમુના, પુમેન વા.

ચગ્ગહણમનુકડ્ઢનત્થં.

૧૬૦, ૧૬૭. **અ કમ્મન્તસ્સ ચ**.

કમ્મઇચ્ચેવમન્તસ્સ ચ **ઉઅ** આદેસા હોન્તિ વા **નામ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

કમ્મુના, કમ્મના, કમ્મેન વા.

ચગ્ગહણેન મઘવયુવઇચ્ચેવમન્તસ્સ **આ**આદે સો હોતિ ક્વચિ **નાસુ**ઇચ્ચેતેસુ વિભત્તીસુ. મઘવાના, મઘવાસુ, મઘવેસુ, મઘવેન વા. યુવાના, યુવાસુ, યુવેસુ, યુવેન વા.

ઇતિ નામકપ્પે દુતિયો કણ્ડો.

તતિયકણ્ડ

૧૬૧, ૨૪૪. **તુમ્હ'મ્હેહિ નમાકં**.

તેહિ **તુમ્હઅમ્હેહિ** નંવચનસ્સ **આકં** હોતિ.

તુમ્હાકં, અમ્હાકં.

નમિતિ કિમત્થં? તુમ્હેહિ, અમ્હેહિ.

૧૬૨, ૨૩૭. **વા ય્વપ્પઠમો**.

તેહિ **તુમ્હઅમ્હેહિ યો** અપ્પઠમો **આકં**હોતિ વા.

તુમ્હાકં પસ્સામિ, તુમ્હે પસ્સામિ વા. અમ્હાકં પસ્સસિ, અમ્હે પસ્સસિ વા.

યોતિ કિમત્થં? તુમ્હેહિ, અમ્હેહિ.

અપ્પઠમોતિ કિમત્થં? ગચ્છથ તુમ્હે, ગચ્છામ મયં.

વાતિવિકપ્પનત્થેન યોનં અં આનં હોન્તિ. તુમ્હં તુમ્હાનં. અમ્હં, અમ્હાનં.

૧૬૩, ૨૪૦. **સસ્સં.**

તેહિ **તુમ્હઅમ્હે**હિ **સસ્સ** વિભત્તિસ્સ **અં** આદેસો હોતિ વા.

તુમ્હં દીયતે, તવ દીયતે. તુમ્હં પરિગ્ગહો, તવ પરિગ્ગહો. અમ્હં દીયતે, મમ દીયતે. અમ્હં પરિગ્ગહો, મમ પરિગ્ગહો.

સસ્સેતિ કિમત્થં? તુમ્હેસુ, અમ્હેસુ.

૧૬૪, ૨૦૦. **સબ્બનામ'કારતે પઠમો.**

સબ્બેસં સબ્બનામાનં **અકા**રતો **યો** પઠમો **એ**ત્તમાપજ્જતે.

સબ્બે, યે, તે, કે, તુમ્હે, અમ્હે, ઇમે.

સબ્બનામાતિ કિમત્થં? દેવા, અસુરા, નાગા, ગન્ધબ્બા, મનુસ્સા.

અકારતોતિ કિમત્થં? અમૂ પુરિસા તિટ્ઠન્તિ.

યોતિ કિમત્થં? સબ્બો, યો, સો, કો, અયં.

પઠમગ્ગહણં ઉત્તરસુત્તત્થં.

૧૬૫, ૨૦૮. **દ્વન્દટ્ઠા વા.**

તસ્મા સબ્બનામ'કારતો દ્વન્દટ્ઠા **યો** પઠમો **એ**ત્તમાપજ્જતે વા.

કતરકતમે, કતરકતમા વા.

સબ્બનામાતિ કિમત્થં? દેવાસુરનાગ ગન્ધબ્બમનુસ્સા.

દ્વન્દટ્ઠાતિ કિમત્થં તે, સબ્બે.

૧૬૬, ૨૦૯. **નાઞ્ઞં સબ્બનામિકં.**

સબ્બનામિકાનં દ્વન્દટ્ઠે નાઞ્ઞં કારિયં હોતિ,

પુબ્બાપરાનં, પુબ્બુત્તરાનં, અધરુત્તરાનં.

૧૬૭, ૨૧૦. **બહુબ્બીહિમ્હિ ચ**.

બહુબ્બીહિમ્હિ ચ સમાસે સબ્બનામવિધાનઞ્ચ નાઞ્ઞં કારિયં હોતિ.

પિયપુબ્બાય, પિયપુબ્બાનં, પિયપુબ્બે, પિયપુબ્બસ્સ.

ચેતિ કિમત્થં? સબ્બનામવિધાનં હોતિ, દક્ખિણ પુબ્બસ્સં, દક્ખિણપુબ્બસ્સા, ઉત્તરપુબ્બસ્સં, ઉત્તરપુબ્બસ્સા.

૧૬૮, ૨૦૩. **સબ્બતો નં સં સાનં**.

સબ્બતો સબ્બનામતો નંવચનસ્સ **સંસા**નંઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ.

સબ્બેસં, સબ્બેસાનં, સબ્બાસં, સબ્બાસાનં. યેસં, યેસાનં, યાસં, યાસાનં. તેસં, તેસાનં, તાસં, તાસાનં. કેસં, કેસાનં, કાસં, કાસાનં. ઇમેસં, ઇમેસાનં, ઇમાસં, ઇમાસાનં. અમૂસં, અમૂસાનં.

નમિતિ કિમત્થં? સબ્બસ્સ, યસ્સ, તસ્સ, કસ્સ. એવં સબ્બત્થ.

૧૬૯, ૧૧૭. **રાજસ્સ રાજુ સુનંહિસુ ચ**.

સબ્બસ્સેવ **રાજ**સદ્દસ્સ **રાજુ**આદેસો હોતિ **સુનંહિ**ઇચ્ચેતેસુ.

રાજૂસુ, રાજૂનં, રાજૂહિ, રાજૂભિ.

સુનંહિસૂતિ કિમત્થં? રાજા.

ચગ્ગહણમવધારણત્થં. રાજેસુ, રાજાનં, રાજેહિ રાજેભિ.

૧૭૦, ૨૨૦. **સબ્બસ્સિમસ્સે વા**.

સબ્બસ્સેવ **ઇમ**સદ્દસ્સ **એ**કારો હોતિ વા **સુનંહિ**ઇચ્ચેતેસુ.

એસુ, ઇમેસુ, એસં, ઇમેસં, એહિ, એભિ, ઇમેહિ, ઇમેભિ.

ઇમસ્સેતિ કિમત્થં? એતેસુ, એતેસં, એતેહિ, એતેભિ.

૧૭૧, ૨૧૯. **અનિમિ નામ્હિ ચ**.

ઇમસદ્દસ્સ સબ્બસ્સેવ **અન ઇમિ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ નામ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

અનેન ધમ્મદાનેન. સુખિતા હોતુ સા પજા.

ઇમિના બુદ્ધપૂજેન, પત્વાન અમતં પદં.

નામ્હીતિ કિમત્થં? ઇમેસુ, ઇમેસં, ઇમેહિ, ઇમેભિ.

૧૭૨, ૨૧૮. **અનપુંસકસ્સા યં સિમ્હી**.

ઇમસદ્દસ્સ સબ્બસ્સેવ અનપુંસકસ્સ **અયં**આદેસો હોતિ **સિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

અયં પુરિસો, અયં ઇત્થી.

અનપુંસકસ્સેતિ કિમત્થં? ઇદં ચિત્તં તિટ્ઠતિ.

સિમ્હીતિ કિમત્થં? ઇમં પુરિસં પસ્સસિ ત્વં.

૧૭૩, ૨૨૩. **અમુસ્સ મો સં**.

અમુસદ્દસ્સ અનપુંસકસ્સ **મ**કારો **સ**કારમાપજ્જતે વા **સિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

અસુ રાજા, અસુ ઇત્થી, અમુકો રાજા, અમુકા ઇત્થી.

અનપુંસકસ્સેતિ કિમત્થં? અદું પુપ્ફં વિરોચતિ.

અમુસ્સેતિ કિમત્થં? અયં પુરિસો તિટ્ઠતિ.

સિમ્હીતિ કિમત્થં? અમ્હં પુરિસં પસ્સસિ.

૧૭૪, ૨૧૧. **એતતેસં તો**.

એત તઇચ્ચેતેસં અનપુંસકાનં **ત**કારો **સ**કારમાપજ્જતે **સિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

એસો પુરિસો, એસા ઇત્થી, સો પુરિસો, સા ઇત્થી.

એતતેસમિતિ કિમત્થં? ઇતરો પુરિસો, ઇતરા ઇત્થી.

અનપુંસકાનમિતિ કિમત્થં? એતં ચિત્તં, એતં રૂપં. તં ચિત્તં, તં રૂપં.

૧૫૭, ૨૧૨. **તસ્સ વા નત્તં સબ્બત્થ**.

તસ્સ સબ્બનામસ્સ **ત**કારસ્સ **નત્તં** હોતિ વા સબ્બત્થ લિઙ્ગેસુ.

નાય, તાય, નં, તં, ને, તે, નેસુ, તેસુ, નમ્હિ, તમ્હિ, નાહિ, તાહિ, નાભિ, તાભિ.

૧૭૬, ૨૧૩. **સસ્માસ્મિંસંસાસ્વત્તં.**

તસ્સ સબ્બનામસ્સ **તકારસ્સ** સબ્બસ્સેવ **અત્તં** હોતિ વા **સસ્માસ્મિં સંસા**ઇચ્ચેતેસુ સબ્બત્થ લિઙ્ગેસુ.

અસ્સ, તસ્સ, અસ્મા, તસ્મા, અસ્મિં, તસ્મિં, અસ્સં, તસ્સં, અસ્સા, તસ્સા.

તકારસ્સેતિ કિમત્થં? અમુસ્સં, અમુસ્સા.

એતેસ્વીતિ કિમત્થં? નેસુ, તેસુ.

૧૭૭, ૨૨૧. **ઇમસદ્દસ્સ** ચ.

ઇમસદ્દસ્સ ચ સબ્બસ્સેવ **અત્તં** હોતિ વા **સસ્માસ્મિં સં સા**ઇચ્ચેતેસુ સબ્બત્થ લિઙ્ગેસુ.

અસ્સ , ઇમસ્સ, અસ્મા, ઇમસ્મા, અસ્મિં, ઇમસ્મિં, અસ્સં, ઇમિસ્સં, અસ્સા, ઇમિસ્સા.

ઇમસદ્દસ્સેતિ કિમત્થં? એતિસ્સં, એતિસ્સા.

૧૭૮, ૨૨. **સબ્બતો કો**.

સબ્બતો સબ્બનામતો **ક**કારાગમો હોતિ વા **સિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

સબ્બકો, યકો, સકો, અમુકો, અસુકો.

વાતિ કિમત્થં? સબ્બો, યો, સો, કો.

સબ્બનામતોતિ કિમત્થં? પુરિસો.

પુન **સબ્બતોગ્ગહણેન** અઞ્ઞસ્માપિ **ક**કારાગમો હોતિ, હીનકો, પોતકો.

૧૭૯, ૨૦૪. **ઘપતો સ્મિંસાનં સંસા**.

સબ્બતો સબ્બનામતો **ઘપ**સઞ્ઞતો **સ્મિંસ**ઇચ્ચેતેસં **સંસા** આદેસા હોન્તિ વા યથાસઙ્ખ્યં.

સબ્બસ્સં, સબ્બસ્સા, સબ્બાયં, સબ્બાય, ઇમિસ્સં, ઇમિસ્સા, ઇમાયં, ઇમાય, અમુસ્સં, અમુસ્સા, અમુયં, અમુયા.

સબ્બનામતોતિ કિમત્થં? ઇત્થિયં, ઇત્થિયા.

સ્મિંસાનમિતિ કિમત્થં? અમુયો.

૧૮૦, ૨૦૭. **નેતાહિ સ્મિમાય યા**.

એતેહિ સબ્બનામેહિ **ઘપસઞ્ઞેહિ** **સ્મિં**વચનસ્સ નેવ **આય યા**આદેસા હોન્તિ.

એતિસ્સં, એતાયં, ઇમિસ્સં, ઇમાયં, અમુસ્સં, અમુયં.

સ્મિંન્તિ કિમત્થં? તાય ઇત્થિયા મુખં.

એતાહીતિ કિમત્થં? કઞ્ઞાય, વીણાય, ગઙ્ગાય, કપાલિકાય.

૧૮૧, ૯૫. **મનોગણાદિતો સ્મિંનાનમિઆ**.

તસ્મા મનોગણાદિતો **સ્મિંના**ઇચ્ચેતેસં **ઇ**કાર**આ**કારાદેસા હોન્તિ વા યથાસઙ્ખ્યં.

મનસિ, મનુસ્મિં, સિરસિ, સિરસ્મિં, મનસા, મનેન, વચસા, વચેન, સિરસા, સિરેન, સરસા, સરેન, તપસા, તપેન, વયસા, વયેન, યસસા, યસેન, તેજસા, તેજેન, ઉરસા, ઉરેન, થામસા, થામેન.

સ્મિંનાનમિતિ કિમત્થં? મનો, સિરો, તમો, તપો, તેજો.

આદિગ્ગહણેન અઞ્ઞાસ્માપિ **સ્મિંના**નં **ઇ**કાર**આ**કારાદેસા હોન્તિ, બિલસિ, બિલસા, પદસિ, પદસા.

૧૮૨, ૯૭. **સસ્સ ચો**.

તસ્મા મનોગણાદિતો **સ**સ્સ ચ **ઓ**કારો હોતિ.

મનસો, થામસો, તપસો.

૧૮૩, ૪૮. **એતેસમો લોપે**.

એતેસં મનોગણાદીનં અન્તો **ઓ**ત્તમાપજ્જતે વિભત્તિલોપે કતે.

મનોમયં, અયોમયં, તેજોસમેન, તપોગુણેન, સિરોરુહેન.

આદિગ્ગહણંકિમત્થં? અઞ્ઞેસમન્તો **ઓ**ત્તમાપજ્જતે. આપોસમેન, વાયોસમેન.

લોપેતિ કિમત્થં? પદયા, તપસા, યસસા, વચસા, મનસા, એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૧૮૪, ૯૬. **સ સરે વાગમો**.

એતેહેવ મનોગણાદીહિ વિભત્તાદેસે સરે પરે **સ**કારાગમો હોતિ વા.

મનસા, વચસા, મનસિ, વચસિ.

વાતિ કિમત્થં? મનેન, તેજેન, વસેન,

સરેતિ કિમત્થં? મનો, તેજો, યસો.

પુન **આદિગ્ગહણેન** અઞ્ઞસ્મિમ્પિ પચ્ચયે પરે **સ**કારાગમો હોતિ. માનસિકં, વાચસિકં.

૧૮૫, ૧૧૨. સન્તસદ્દસ્સ સો તે બો ચન્તે.

સબ્બસ્સ **સ**ન્તસદ્દસ્સ **સ**કારાદેસો હોતિ **ભ**કારે પરે, અન્તે ચ **બ**કારાગમો હોતિ.

સબ્ભિરેવ સમાસેથ,

સબ્ભિકુબ્બેથ સન્થવં.

સતં સદ્ધમ્મમઞ્ઞાય,

સેય્યો હોતિ ન પાપિયો.

જીરન્તિ વે રાજરથા સુચિત્તા.

અથો સરીરમ્પિ જરં ઉપેતિ.

સતઞ્ચ ધમ્મો ન જરં ઉપેતિ,

સન્તો હવે સબ્ભિ પવેદયન્તિ.

સબ્ભૂતો, સબ્ભાવો.

ભેતિ કિમત્થં? સન્તેહિ પૂજિતો ભગવા.

ચગ્ગહણં ક્વચિ **સ**કારસ્સેવ પસિદ્ધત્થં. સક્કારો, સક્કતો.

૧૯૬, ૧૦૭. સિમ્હિગચ્છન્તાદીનં ન્તસદ્દો અં.

સિમ્હિ **ગચ્છન્તા**દીનં ન્તસદ્દો **અ**માપજ્જતે વા.

ગચ્છં, ગચ્છન્તો, મહં, મહન્તો, ચરં, ચરન્તો, ખાદં, ખાદન્તો.

ગચ્છન્તાદીનમિતિ કિમત્થં? અન્તો, દન્તો, વન્તો, સન્તો.

૧૮૭, ૧૦૮. સેસેસુ ન્તુવ.

ગચ્છન્તાદીનંન્તસદ્દો**ન્તુ**પ્પચ્ચયોવ દટ્ઠબ્બો સેસેસુ વિભત્તિપ્પચ્ચયેસુ.

ગચ્છતો, મહતો, ગચ્છતિ, મહતિ, ગચ્છતા, મહતા.

સેસેસૂતિ કિમત્થં? ગચ્છં, મહં, ચરં, ખાદં.

૧૮૮, ૧૧૫. **બ્રહ્મત્ત સખ રાજાદિતો અમાનં**.

બ્રહ્મ અત્ત સખ રાજઇચ્ચેવમાદિતો **અં**વચનસ્સ **આનં** હોતિ વા.

બ્રહ્માનં, બ્રહ્મં, અત્તાનં, અત્તં, સખાનં, સખં, રાજાનં, રાજં.

અમિતિ કિમત્થં? રાજા.

૧૮૯, ૧૧૩. **સ્યા ચ**.

બ્રહ્મ અત્ત સખ રાજઇચ્ચેવમાદિતો **સિ**વચનસ્સ **આ** ચ હોતિ.

બ્રહ્મા, અત્તા, સખા, રાજા, આતુમા.

૧૯૦, ૧૧૪. **યોનમાનો**.

બ્રહ્મઅત્ત સખ રાજઇચ્ચેવમાદિતો **યોનં આનો**આદેસો હોતિ.

બ્રહ્માનો, અત્તાનો, સખાનો, રાજાનો, આતુમાનો.

૧૯૧, ૧૩૦. **સખતો ચાયો નો**.

તસ્મા **સખ**તો ચ **યો**નં **આયો નો** આદેસા હોન્તિ.

સખાયો, સખિનો.

યોનમિતિ કિમત્થં? સખા.

૧૯૨, ૧૩૫. **સ્મિમે**.

તસ્મા **સખ**તો **સ્મિં**વચનસ્સ **એ**કારો હોતિ. સખે.

૧૯૩, ૧૨૨. **બ્રહ્મતો ગસ્સ ચ**.

તસ્મા **બ્રહ્મ**તો ગસ્સ ચ **એ**કારો હોતિ. હે બ્રહ્મે.

૧૯૪, ૧૩૧. **સખન્તસ્સિ નો ના નં સેસુ**.

તસ્સ **સખ**ન્તસ્સ ઇકારો હોતિ **નોનાનંસ**ઇચ્ચેતેસુ.

સખિનો, સખિના, સખીનં, સખિસ્સ.

એતેસ્વીતિ કિમત્થં? સખારેહિ.

૧૯૫, ૧૩૪. **આરો હિમ્હિ વા.**

તસ્સ **સખન્તસ્સ આરો** હોતિ વા **હિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ. સખારેહિ, સખેહિ.

૧૯૬, ૧૩૩. **સુનમંસુ વા.**

તસ્સ **સખન્તસ્સ આરો** હોતિ વા **સુનં અંઇચ્ચેતેસુ**.

સખારેસુ, સખેસુ, સખારાનં, સખીનં, સખારં, સખં.

૧૯૭, ૧૨૫. **બ્રહ્મતો તુ સ્મિં નિ.**

તસ્મા **બ્રહ્મ**તો **સ્મિં**વચનસ્સ **નિ**આદેસો હોતિ. બ્રહ્મનિ.

તુગ્ગહણેન અબ્રહ્મતોપિ **સ્મિં** વચનસ્સ **નિ** હોતિ. કમ્મનિ, ચમ્મનિ, મુદ્ધનિ.

૧૯૮, ૧૨૩. **ઉત્તં સનાસુ.**

તસ્સ **બ્રહ્મ**સદ્દસ્સ અન્તો ઉત્તમાપજ્જતે **સના**ઇચ્ચેતેસુ.

બ્રહ્મુનો, બ્રહ્મુના.

સનાસૂતિ કિમત્થં? બ્રહ્મા.

૧૯૯, ૧૫૮. **સત્થુપિતાદીનમા સિસ્મિંસિલોપોચ.**

સત્થુપિતુઆદીનમન્તો **અત્ત**માપજ્જતે **સિસ્મિં**, **સિ**લોપો ચ હોતિ.

સત્થા, પિતા, માતા, ભાતા, કત્તા.

સિસ્મિન્તિ કિમત્થં? સત્થુસ્સ, પિતુસ્સ, માતુસ્સ, ભાતુસ્સ, કત્તુસ્સ.

૨૦૦, ૧૫૯. **અઞ્ઞેસ્વારત્તં.**

સત્થુપિતુઆદીનમન્તો અઞ્ઞેસુ વચનેસુ **આરત્ત**મા**પજ્જતે.

સત્થારં, પિતરં, માતરં, ભાતરં, કત્તારં, સત્થારેહિ, પિતરેહિ, માતરેહિ, ભાતરેહિ, કત્તારેહિ.

અઞ્ઞેસ્વીતિ કિમત્થં? સત્થા, પિતા, માતા, ભાતા, કત્તા.

૨૦૧, ૧૬૩. **વા નંમ્હિ.**

સત્થુપિતુઆદીનમન્તો **આર**ત્તમાપજ્જતે વા નંમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

સત્થારાનં, પિતરાનં, માતરાનં, ભાતરાનં.

વાતિ કિમત્થં? સત્થાનં, પિતૂનં, માતૂનં, ભાતૂનં.

૨૦૨, ૧૬૪. સત્થુનત્તઞ્ચ.

તસ્સ **સત્થુ**સદ્દસ્સ અન્તો **અ**ત્તમાપજ્જતે વા નંમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

સત્થાનં, પિતાનં, માતાનં, ભાતાનં, કત્તાનં.

વાતિ કિમત્થં? સત્થારાનં, પિતરાનં, માતરાનં, ભાતરાનં, ધીતરાનં.

ચગ્ગહણં અઞ્ઞેસમ્પિ સઙ્ગહણત્થં.

૨૦૩, ૧૬૨. ઉસસ્મિં સલોપો ચ.

સત્થુપિતુઇચ્ચેવમાદીનમન્તસ્સ **ઉ**ત્તં હોતિ વા **સસ્મિં**, **સ**લોપો ચ.

સત્થુ , સત્થુસ્સ, સત્થુનો દીયતે, પરિગ્ગહો વા. પિતુ, પિતુસ્સ, પિતુનો દીયતે, પરિગ્ગહો વા. ભાતુ, ભાતુસ્સ, ભાતુનો દીયતે, પરિગ્ગહો વા.

ચગ્ગહણં દુતિયસમ્પિણ્ડનત્થં.

૨૦૪, ૧૬૭. સક્કમન્ધાતાદીનઞ્ચ.

સક્કમન્ધાતુઇચ્ચેવમાદીનમન્તો **ઉ**ત્તમાપજ્જતે સસ્મિં, સલોપો ચ હોતિ.

સક્કમન્ધાતુ ઇવ અસ્સ રાજિનો વિભવો. એવં કત્તુ, ગન્તુ, દાતુ ઇચ્ચેવમાદી.

પુના**રમ્ભગ્ગહણં** કિમત્થં? નિચ્ચદીપનત્થં. સક્કમન્ધાતુ.

ચગ્ગહણં દુતિયસમ્પિણ્ડનત્થં.

૨૦૫, ૧૬૦. તતો યોનમો તુ.

તતો **આરા**દેસતો સબ્બેસં **યો નં ઓ**કારાદેસો હોતિ.

સત્થારો, પિતરો, માતરો, ભાતરો, કત્તારો, વત્તારો.

તુગ્ગહણેન અઞ્ઞસ્માપિ **યો**નં **ઓ**કારો હોતિ. ચતુરો જના, ગાવો, ઉભો પુરિસા.

૨૦૬, ૧૬૫. **તતો સ્મિમિ**.

તતો **આરા**દેસતો **સ્મિં**વચનસ્સ **ઇ**કારાદેસો હોતિ.

સત્થરિ, પિતરિ, માતરિ, ધીતરિ, ભાતરિ, કત્તરિ, વત્તરિ.

પુન **તતોગહણેન** અઞ્ઞસ્માપિ **સ્મિં**વચનસ્સ **ઇ**કારો હોતિ. ભુવિ.

૨૦૭, ૧૬૧. **ના આ**.

તતો **આરા**દેસતો **ના**વચનસ્સ **આ**આદેસો હોતિ.

સત્થારા, પિતરા, માતરા, ભાતરા, ધીતરા, કત્તારા, વત્તારા.

૨૦૮, ૧૬૬. **આરો રસ્સમિકારે**.

આરાદેસો રસ્સમાપજ્જતે **ઇ**કારે પરે.

સત્થરિ, પિતરિ, માતરિ, ધીતરિ, કત્તરિ, વત્તરિ.

૨૦૯, ૧૬૮. **પિતાદીનમસિમ્હિ**.

પિતાદીન મારાદેસો રસ્સમાપજ્જતે અસિમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

પિતરા, માતરા, ભાતરા, મીતરા પિતરો, માતરો, ભાતરો, ધીતરો.

અસિમ્હિગ્ગહણં તોમ્હિ પરે ઇકારાદેસઞાપનત્થં. માતિતો, પિતિતો, ભાતિતો, દુહિતિતો.

૨૧૦, ૨૩૯. **તયાતયીનં તકારો ત્વત્તં વા**.

તયાતયિ ઇચ્ચેતેસં **તકારો ત્વત્ત**માપજ્જતે વા.

ત્વયા, તયા, ત્વયિ, તયિ.

એતેસમિતિ કિમત્થં? તુવં, તવં.

ઇતિ નાધકપ્પે તતિયો કણ્ડો.

ચતુત્થકણ્ડ

૨૧૧, ૧૨૬. **અત્તન્તો હિસ્મિ'મનત્તં**.

તસ્સ **અત્ત**નો અન્તો **અનત્ત**માપજ્જતે **હિ**મ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

અત્તનેહિ, અત્તનેભિ.

અત્તન્તોતિ કિમત્થં? રાજેહિ, રાજેભિ.

હિસ્મિન્તિ કિમત્થં? અત્તનો.

અનત્તમિતિભાવનિદ્દેસેન અત્તસદ્દસ્સ **સકા**દેસો હોતિ સબ્બાસુ વિભત્તીસુ. સકો, સકા, સકં, સકે.

૨૧૨, ૩૨૯. **તતો સ્મિંનિ**.

તતો **અત્ત**તો **સ્મિં**વચનસ્સ **નિ** હોતિ. અત્તનિ.

૨૧૩, ૧૨૭. **સસ્સ નો**.

તતો**અત્ત**તો **સસ્સ** વિભત્તિસ્સ **નો** હોતિ, અત્તનો.

૨૧૪, ૧૨૮. **સ્મા ના**.

તતો **અત્ત**તો **સ્મા** વચનસ્સ **ના** હોતિ. અત્તના.

પુન **તતોગહણેન** તસ્સ **અત્ત**નો **ત**કારસ્સેવ **ર**કારો હોતિ સબ્બેસુ વચનેસુ. અત્રજો, અત્રજં.

૨૧૫, ૧૪૧. **ઝલતો ચ**.

ઝલઇચ્ચેતેહિ **સ્મા**વચનસ્સ **ના** હોતિ.

અગ્ગિના, દણ્ડિના, ભિક્ખુના, સયમ્ભુના.

સ્માતિ કિમત્થં? અગ્ગયો, મુનયો, ઇસયો.

૨૧૬, ૧૮૦. **ઘપતો સ્મિં યં વા**.

તસ્મા **ઘપ**તો **સ્મિં** વચનસ્સ **યં** હોતિ વા.

કઞ્ઞાયં , કઞ્ઞાય. રત્તિયં, રત્તિયા. ઇત્થિયં, ઇત્થિયા. યાગુયં, યાગુયા. વખુયં, વધુયા.

૨૧૭, ૧૯૯. **યોનં નિ નપુંસકેહિ**.

સબ્બેસં **યો**નં **નિ** હોતિ વા નપુંસકેહિ લિઙ્ગેહિ.

અટ્ઠીનિ, અટ્ઠી, આયૂનિ, આયૂ.

નપુંસકેહીતિ કિમત્થં? ઇત્થિયો.

૨૧૮, ૧૯૬. **અતો નિચ્ચં**.

અકારન્તેહિ નપુંસકલિઙ્ગેહિ **યો**નં **નિ** હોતિ નિચ્ચં.

યાનિ, યાનિ. તાનિ, તાનિ. કાનિ, કાનિ. ભયાનિ, ભયાનિ. રૂપાનિ, રૂપાનિ.

૨૧૯, ૧૯૬. **સિં**.

અકારન્તેહિ નપુંસકલિઙ્ગેહિ **સિ**વચનસ્સ **અં** હોતિ નિચ્ચં.

સબ્બં, યં, તં, કં, રૂપં.

૨૨૦, ૭૪. **સેસતો લોપં ગસિપિ**.

તતો નિદ્દિટ્ઠેહિ લિઙ્ગેહિ સેસખતા **ગસિ**ઇચ્ચેતે લોપમાપજ્જન્તે.

ભોતિ ઇત્થિ, સા ઇત્થી. ભો દણ્ડિ, સો દણ્ડી. ભો સત્થ, સો સત્થા. ભો રાજ, સો રાજા. **સેસતો**તિ કિમત્થં? પુરિસો ગચ્છતિ.

ગસીતિ કિમત્થં? ઇત્થિયા, સત્થુસ્સ.

૨૨૧, ૨૮૨. **સબ્બાસમાવુસો પસગ્ગનિપાતાદીહિ ચ**.

સબ્બાસં વિભત્તીનં એકવચનબહુવચનાનં પઠમા દુતિયાતતિયા ચતુત્થી પઞ્ચમી છટ્ઠી સત્તમીનં લોપો હોતિ, **આવુસો ઉપસગ્ગ નિપાત**ઇચ્ચેવમાદીહિ ચ,

ત્વં પનાવુસો, તુમ્હે પનાવુસો, પદસો ધમ્મં વાચેય્ય, વિહારં સ્વે ઉપગચ્છેય્ય.

પ, પરા, નિ, ની, ઉ, દુ, સં, વિ, અવ, અનુ, પરિ, અધિ, અભિ, પતિ, સુ, આ, અતિ, અપિ, અપ, ઉપ, પહારો, પરાભવો, નિહારો, નીહારો, ઉહારો, દુહારો, સંહારો, વિહારો, અવહારો, અનુહારો, પરિહારો, અધિહારો, અભિહારો, પતિહારો, સુહારો, આહારો, અતિહારો, અપિહારો, અપહારો, ઉપહારો, એવં વીસતિ **ઉપસગ્ગેહિ** ચ.

યથા, તથા, એવં, ખલુ, ખો, તત્ર, અથો, અથ, હિ, તુ ચ, વા, વો, હં, અભં, અલં, એવ, હો અહો, હે , અહે, રે, અરે, એવમાદીહિ **નિપાતેહિ** ચ યોજેતબ્બાનિ.

ચગ્ગહણમ વધારણત્થં.

૨૨૨, ૩૪૨. **પુમસ્સ લિઙ્ગાદીસુ સમાસેસુ**.

પુમઇચ્ચેતસ્સ અન્તો લોપમાપજ્જતે લિઙ્ગાદીસુ પરપદેસુ સમાસેસુ.

પુલ્લિઙ્ગં, પુમ્ભાવો, પુઙ્કોકિલો.

પુમસ્સેતિ કિમત્થં? ઇત્થિલિઙ્ગં, નપુંસકલિઙ્ગં.

લિઙ્ગાદીસૂતિ કિમત્થં? પુમિત્થી.

સમાસેસૂતિ કિમત્થં? પુમસ્સ લિઙ્ગં.

૨૨૩, ૧૮૮. **અં યમીતો પસઞ્ઞતો**.

અં વચનસ્સ **યં** હોતિ વા **ઈ**તો પસઞ્ઞતો.

ઇત્થિયં, ઇત્થિં.

પસઞ્ઞતોતિ કિમત્થં? દણ્ડિનં, ભોગિનં.

અમિતિ કિમત્થં? ઇત્થીહિ.

૨૨૪, ૧૫૩. **નં ઝતો કતરસ્સા**.

તસ્મા **ઝ**તો કતરસ્સા **અં** વચનસ્સ **નં** હોતિ.

દણ્ડિનં , ભોગિનં.

ઝતોતિ કિમત્થં? વેસ્સભું.

કતરસ્સાતિ કિમત્થં? કુચ્છિં.

૨૨૫, ૧૫૧. **યોનં નો**.

સબ્બેસં **યો**નં ઝતો કતરસ્સા **નો** હોતિ.

દણ્ડિનો ભોગિનો, હે દણ્ડિનો, હે ભોગિનો.

કતરસ્સાતિ કિમત્થં? અગ્ગયો, મુનયો, ઇસયો.

ઝતોતિ કિમત્થં? સયમ્ભુનો.

યોનન્તિ કિમત્થં? દણ્ડિના, ભોગિના.

૨૨૬, ૧૫૪. **સ્મિંનિ**.

તસ્મા ઝતો કતરસ્સા **સ્મિં**વચનસ્સ નિઆદે સો હોતિ.

દણ્ડિનિ, ભોગિનિ.

કતરસ્સાતિ કિમત્થં? બ્યાધિમ્હિ.

૨૨૭, ૨૭૦. **કિસ્સ કવેચ.**

કિમિચ્ચેતસ્સ **કો** ચ હોતિ **વ**પચ્ચયે પરે.

ક્વ ગતોસિ ત્વં દેવાનં પિયતિસ્સ.

ચગ્ગહણેન અવપચ્ચયે પરેપિ **કો** ચ હોતિ. કો તંનિન્દિતુ મરહતિ, કથં બોધયિતું ધમ્મં.

વેતિ કિમત્થં? કુતો આગતોસિ ત્વં.

૨૨૮, ૨૭૨. **કુહિં હં સુ ચ.**

કિમિચ્ચેતસ્સ **કુ** હોતિ **હિં હં**ઇચ્ચેતેસુ ચ. કુહિં ગચ્છસિ, કુલં ગચ્છસિ.

ચગ્ગહણેન હિઞ્ચનંદાચનં પચ્ચયેસુ પરેસુ અઞ્ઞત્થાપિ **કુ** હોતિ. કુહિઞ્ચનં, કુદાચનં.

૨૨૯, ૨૨૬. **સેસેસુ ચ.**

કિમિચ્ચેતસ્સ **કો** હોતિ સેસેસુ વિભત્તિપચ્ચયેસુ પરેસુ.

કો પકારો કથં, કં પકારં કથં.

ચગ્ગહણમનુકઙ્ઢનત્થં.

૨૩૦, ૨૬૨. **ત્રભોથેસુ ચ.**

કિમિચ્ચેતસ્સ **કુ** હોતિ **ત્રતોથ** ઇચ્ચેતેસુ ચ.

કુત્ર, કુતો, કુત્થ.

ચગ્ગહણમનુકઙ્ઢનત્થં,

૨૩૧, ૨૬૩. **સબ્બસ્સેતસ્સ , કારો વા.**

સબ્બસ્સ **એત**સદ્દસ્સ **અ**કારો હોતિ વા **તોથ**ઇચ્ચેતેસુ.

અતો, અત્થ, એત્તો, એત્થ.

૨૩૨, ૨૬૭. **ત્રે નિચ્ચં.**

સબ્બસ્સ **એત**સદ્દસ્સ **અ**કારો હોતિ નિચ્ચં **ત્ર**પચ્ચયે પરે.

અત્ર.

૨૩૩, ૨૬૪. **એ તોથેસુ ચ.**

સબ્બસ્સ **એત**સદ્દસ્સ એકારો હોતિ વા **તોથ**ઇચ્ચેતેસુ.

એત્તો, અતો, એત્થ, અત્થ.

૨૩૪, ૨૬૫. **ઇમસ્સિ થં દાનિ હ તો ધેસુ ચ.**

ઇમસદ્દસ્સ સબ્બસ્સેવ **ઇ**કારો હોતિ **થં દાનિહતો ધ**ઇચ્ચેતેસુ.

ઇત્થં, ઇદાનિ, ઇહ, ઇતો, ઇધ.

૨૩૫, ૨૮૧. **અધુનામ્હિ ચ.**

ઇમસદ્દસ્સ સબ્બસ્સેવ **અ**કારો હોતિ **ધુનામ્હિ** પચ્ચયે પરે.

અધુના.

ચગ્ગહણમવધારણત્થં.

૨૩૬, ૨૮૦. **એત રહિમ્હિ.**

સબ્બસ્સેવ **ઇમ**સદ્દસ્સ **એતા**દેસો હોતિ **રહિમ્હિ** પચ્ચયે પરે.

એતરહિ.

૨૩૭, ૧૭૬. **ઇત્થીયતો આપચ્ચયો.**

ઇત્થિયં વત્તમાનાય **અ**કારતો **આ**પચ્ચયો હોતિ.

સબ્બા, યા, સા, કા. કતરા.

૨૩૮, ૧૮૭. **નદાદિતો વા ઈ.**

નદાદિતો વાઅ**નદા**દિતોવા ઇત્થિયં વત્તમાનાય ઈપચ્ચયો હોતિ.

નદી, મહી, કુમારી, તરુણી, સખી, ઇત્થી.

૨૩૯, ૧૯૦. **ણવ ણિક ણેય્ય ણ ન્તુહિ.**

ણવ ણિક ણેય્ય ણ ન્તુઇચ્ચેતેહિ ઇત્થિયં વત્તમાનેહિ **ઈ**પચ્ચયો હોતિ.

માણવી, પણ્ડવી, નાવિકી, વેનતેય્યી, કુન્તેય્યી, ગોતમી, ગુણવતી, સામાવતી.

૨૪૦, ૧૯૩. **પતિ ભિક્ખુરાજીકારન્તેહિ ઇની**.

પતિ ભિક્ખુ રાજીકારન્તેહિ ઇત્થિયં વત્તમાનેહિ **ઇની**પચ્ચયો હોતિ.

ગહપતાની, ભિક્ખુની, રાજિની, હત્થિની, દણ્ડિની, મેધાવિની, તપસ્સિની.

૨૪૧, ૧૯૧. **ન્તુસ્સ તમીકારે**.

સબ્બસ્સેવ **ન્તુ**પચ્ચયસ્સ **ત**કારો હોતિ વા **ઈ**કારે પરે.

ગુણવતી, ગુણવન્તી, કુલવતી, કુલવન્તી, સતિમતી. સતિમન્તી, મહતી, મહન્તી, ગોત્તમતી, ગોત્તમન્તી.

૨૪૨, ૧૯૨. **ભવતો ભોતો**.

સબ્બસ્સેવ **ભવન્ત**સદ્દસ્સ **ભોતા**દેસો હોતિ **ઈ**કારે ઇત્થિગતે પરે.

ભોતિ અય્યે, ભોતિ કઞ્ઞે, ભોતિ ખરાદિયે.

૨૪૩, ૧૧૦. **ભોગે તુ.**

સબ્બસ્સેવ **ભવન્ત**સદ્દસ્સ **ભો**આદેસો હોતિ **ગે** પરે.

ભો પુરિસ, ભો અગ્ગિ, ભો રાજ, ભો સત્થ, ભો દણ્ડિ, ભો સયમ્ભુ.

ગેતિ કિમત્થં? ભવતા, ભવં.

તુગ્ગહણેન અઞ્ઞસ્મિમ્પિ વચને સબ્બસ્સ **ભવન્ત**સદ્દસ્સ **ભોન્ત ભન્તે ભોન્તો ભદ્દે ભોતા ભો** **તો**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ.

ભોન્ત, ભન્તે, ભોન્તો, ભદ્દે, ભોતા, ભોતો.

૨૪૪, ૭૨. **અકારપિતાદ્યન્તાનમા**.

અકારો ચ **પિતા**દીનમન્તો ચ અત્તમાપજ્જતે **ગે** પરે.

ભો પુરિસા, ભો રાજા, ભો પિતા, ભો માતા, ભો સત્થા.

૨૪૫, ૧૫૨. **ઝલપા રસ્સં**.

ઝલપઇચ્ચેતે રસ્સમાપજ્જન્તે **ગે** પરે.

ભો દણ્ડિ, ભો સયમ્ભુ, ભોતિ ઇત્થિ, ભોતિવધુ,

૨૪૬, ૭૩. **આકારો વા**.

આકારો રસ્સમાપજ્જતે વા **ગે** પરે.

ભો રાજ, ભો રાજા, ભો અત્ત, ભો અત્તા, ભો સખ, ભો સખા, ભો સત્થ, ભો સત્થા.

ઇતિ નામકપ્પે ચતુત્થો કણ્ડો.

પઞ્ચમકણ્ડ

૨૪૭, ૨૬૧. **ત્વાદયો વિભત્તિસઞ્ઞાયો**.

તોઆદિ યેસં પચ્ચયાનં, તે હોન્તિ ત્વાદયો. તે પચ્ચયા **ત્વાદયો** વિભત્તિસઞ્ઞાવ દટ્ઠબ્બા.

સબ્બતો, યતો, તતો, કુતો, અતો, ઇતો, સબ્બદા, યદા, તદા, કદા, ઇધ, ઇદાનિ.

૨૪૮, ૨૬૦. **ક્વચિ તો પઞ્ચમ્યત્થે**.

ક્વચિ **તો**પચ્ચયો હોતિ પઞ્ચમ્યત્થે.

સબ્બતો, યતો, તતો, કુતો, અતો, ઇતો.

ક્વચીતિ કિમત્થં? સબ્બસ્મા, ઇમસ્મા.

૨૪૯, ૨૬૬. **ત્ર થ સત્તમિયા સબ્બનામેહિ**.

ત્રથઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ સત્તમ્યત્થે સબ્બ નામેહિ.

સબ્બત્ર, સબ્બત્થ, યત્ર, યત્થ, તત્ર, તત્થ.

૨૫૦, ૨૬૮. **સબ્બતો ધિ**.

સબ્બઇચ્ચેતસ્મા **ધિ**પચ્ચયો હોતિ ક્વચિ સત્તમ્યત્થે. સબ્બધિ, સબ્બસ્મિં.

૨૫૧, ૨૬૯. **કિં સ્મા વો**.

કિમિચ્ચેતસ્મા વપચ્ચયો હોતિ સત્તમ્યત્થે.

ક્વ ગતોસિ ત્વ દેવાનંપિયતિસ્સ.

૨૫૨, ૨૭૧. **હિં હં હિઞ્ચનં**.

કિમિચ્ચેતસ્મા **હિંહંહિઞ્ચનં**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ સત્તમ્યત્થે.

કુહિં, કુહં, કુહિઞ્ચનં.

૨૫૩, ૨૭૩. **તમ્હા ચ**.

તમ્હા ચ હિ હંઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ સત્તમ્યત્થે. તહિં, તહં.

ચગ્ગહણં હિઞ્ચનગ્ગહણનિવત્તનત્થં.

૨૫૪, ૨૭૪. **ઇમસ્મા હ ધા ચ**.

ઇમસ્મા હધઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ સત્તમ્યત્થે. ઇહ, ઇધ.

ચગ્ગહણમવધારણત્થં.

૨૫૫, ૨૭૫. **યતો હિં**.

તસ્મા **યતો હિં**પચ્ચયો હોતિ સત્તમ્યત્થે. યહિં.

૨૫૬, ૦. **કાલે**.

''કાલે''ઇચ્ચેતં અધિકારત્થં વેદિતબ્બં.

૨૫૭, ૨૭૯. **કિંસબ્બઞ્ઞેકયકુહિદાદાચનં**.

કિં સબ્બઅઞ્ઞ એક ય કુઇચ્ચેતેહિ **દા દાચનં**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ કાલે સત્તમ્યત્થે.

કદા, સબ્બદા, અઞ્ઞદા, એકદા, યદા, કુદાચનં.

૨૫૮, ૨૭૮. **તમ્હા દાનિ ચ**.

તઇચ્ચેતસ્મા **દાનિ દા**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ, કાલે સત્તમ્યત્થે.

તદાનિ , તદા.

ચગ્ગહણમનુકડ્ઢનત્થં.

૨૫૯, ૨૭૯. **ઇમસ્મા રહિ ધુના દાનિ ચ**.

ઇમસ્મા રહિ ધુના દાનિઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ કાલે સત્તમ્યત્થે.

તેરહિ, અધુના, ઇદાનિ.

ચગ્ગહણમનુકડ્ઢનત્થં.

૨૬૦, ૨૭૭. **સબ્બસ્સ સો દામ્હિ વા.**

સબ્બઇચ્ચેતસ્સ **સ**કારાદેસો હોતિ વા **દામ્હિ** પચ્ચયે પરે.

સદા, સબ્બદા.

૨૬૧, ૩૬૯. **અવણ્ણો યે લોપઞ્ચ.**

અવણ્ણો **યે** પચ્ચયે પરે લોપમાપજ્જતે.

બાહુસ્સચ્ચં, પણ્ડિચ્ચં, વેપુલ્લં, કારુઞ્ઞં, કોસલ્લં, સામઞ્ઞં, સોહજ્જં.

૨૬૨, ૩૯૧. **વુડ્ઢસ્સ જો ઇયિટ્ઠેસુ.**

સબ્બસ્સેવ **વુડ્ઢ**સદ્દસ્સ **જો**આદેસો હોતિ **ઇય ઇટ્ઠ**ઇચ્ચેતેસુ પચ્ચયેસુ.

જેય્યો , જેટ્ઠો.

૨૬૩, ૩૯૨. **પસત્થસ્સ સો ચ.**

સબ્બસ્સેવ **પસત્થ**સદ્દસ્સ **સો**આદેસો હોતિ, **જા**દેસો ચ **ઇયઇટ્ઠ**ઇચ્ચેતેસુ પચ્ચયેસુ.

સેય્યો, સેટ્ઠો, જેય્યો, જેટ્ઠો.

૨૬૪, ૩૯૩. **અન્તિકસ્સ નેદો.**

સબ્બસ્સ **અન્તિક**સદ્દસ્સ **નેદા**દેસો હોતિ **ઇય ઇટ્ઠ**ઇચ્ચેતેસુ પચ્ચયેસુ.

નેદિયો, નેદિટ્ઠો.

૨૬૫, ૩૯૪. **બાળ્હસ્સ સાધો.**

સબ્બસ્સ **બાળ્હ**સદ્દસ્સ **સાધા**દેસો હોતિ **ઇય ઇટ્ઠ**ઇચ્ચેતેસુ પચ્ચયેસુ.

સાધિયો, સાધિટ્ઠો.

૨૬૬, ૩૯૫. **અપ્પસ્સ કણ.**

સબ્બસ્સ **અપ્પ**સદ્દસ્સ **કણ** આદેસો હોતિ **ઇય ઇટ્ઠ**ઇચ્ચેતેસુ પચ્ચયેસુ.

કણિયો, કણિટ્ઠો.

૨૬૭, ૩૯૬. **યુવાનઞ્ચ .**

સબ્બસ્સ **યુવસદ્દસ્સ કણ** આદેસો હોતિ **ઇય ઇટ્ઠ**ઇચ્ચેતેસુ પચ્ચયેસુ.

કનિયો, કનિટ્ઠો.

ચગ્ગહણમનુકડ્ઢનત્થં.

૨૬૮, ૩૯૭. **વન્તુમન્તુ વીનઞ્ચ લોપો**.

વન્તુમન્તુવીઇચ્ચેતેસં પચ્ચયાનં લોપો હોતિ **ઇયઇટ્ઠ**ઇચ્ચેતેસુ પચ્ચયેસુ.

ગુણિયો, ગુણિટ્ઠો, સતિયો, સતિટ્ઠો, મેધિયો, મેધિટ્ઠો.

૨૬૯, ૪૦૧. **યવતં ત લ ણ દકારાનં બ્યઞ્જનાનિ ચ લ ગ જકારત્તં**.

યકારવન્તાનં ત લ ણ દકારાનં બ્યઞ્જનાનિ **ચ લ ગ જકારત્ત**માપજ્જન્તે યથાસઙ્ખ્યં.

બાહુસ્સચ્ચં, પણ્ડિચ્ચં, વેપુલ્લં, કારુઞ્ઞં, કોસલ્લં, નેપુઞ્ઞં, સામઞ્ઞં, સોહજ્જં.

ય વ તમિતિ કિમત્થં? તિણદલં.

ત લ ણ દકારાનમિતિ કિમત્થં? આલસ્યં, આરોગ્યં.

બ્યઞ્જનાનમિતિ કિમત્થં? મચ્ચુના.

કારગ્ગહણં કિમત્થં? **યકારસ્સ મકારાદેસઞાપનત્થં.** ઓપમ્મં.

૨૭૦, ૧૨૦. **અમ્હ તુમ્હન્તુરાજ બ્રહ્મત્ત સખસત્થુ પિતાદીહિસ્મા નાવ**.

અમ્હ તુમ્હન્તુરાજ બ્રહ્મ અત્ત સખ સત્થુ પિતુઇચ્ચેવમાદીહિ **સ્મા**વચનં નાવ દટ્ઠબ્બં.

મયા, તયા, ગુણવતા, રઞ્ઞા, બ્રહ્મુના, અત્તના, સખિના, સત્થારા, પિતરા, માતરા, ભાતરા, ધીતરા, કત્તારા, વત્તારા.

એતેહીતિ કિમત્થં? પુરિસા.

ઇતિ નામકપ્પે પઞ્ચમો કણ્ડો

નામકપ્પો નિટ્ઠિતો.

૩. કારકકપ્પ

છટ્ઠકણ્ડ

૨૭૧, ૮૮, ૩૦૮. **યસ્મા દપેતિ ભયમાદત્તે વા તદપાદાનં.**

યસ્મા વા અપેતિ, યસ્મા વા ભયં જાયતે, યસ્મા વા આદત્તે, તં કારકં અપાદાનસઞ્ઞં હોતિ.

તં યથા? ગામા અપેન્તિ મુનયો, નગરા નિગ્ગતો રાજા, ચોરા ભયં જાયતે, આચરિયુપજ્ઝાયેહિ સિક્ખં ગણ્હાતિ સિસ્સો.

અપાદાનમિચ્ચનેન ક્વત્થો? અપાદાને પઞ્ચમી.

૨૭૨, ૩૦૯. **ધાતુના માનમુપસગ્ગયોગાદીસ્વપિ ચ.**

ધાતુનામાનં પયોગે ચ ઉપસગ્ગયોગાદીસ્વપિ ચ તં કારકં અપાદાનસઞ્ઞં હોતિ.

ધાતૂનં પયોગે તાવ **જિ**ઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **પરા**પુબ્બસ્સ પયોગે યો અસહો, સો અપાદાનસઞ્ઞો હોતિ.

તં યથા? બુદ્ધસ્મા પરાજેન્તિ અઞ્ઞતિત્થિયા.

ભૂઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ પપુબ્બસ્સ પયોગે યતો અચ્છિન્નપ્પભવો, સો અપાદાનસઞ્ઞો હોતિ.

તં યથા? હિમવતા પભવન્તિ પઞ્ચ મહાનદિયો, અનવતત્તમ્હા પભવન્તિ મહાસરા, અચિરવતિયા પભવન્તિ કુન્નદિયો.

નામપ્પયોગેપિ તં કારકં અપાદાનસઞ્ઞં હોતિ.

તં યથા? ઉરસ્મા જાતો પુત્તો, ભૂમિતો નિગ્ગતો રસો, ઉભતો સુજાતો પુત્તો માતિતો ચ પિતિતો ચ.

ઉપસગ્ગયોગે તં કારકં અપાદાનસઞ્ઞં હોતિ.

તં યથા? અપસાલાય આયન્તિ વાણિજા, આબ્રહ્મલોકા સદ્દો અબ્ભુગ્ગચ્છતિ ઉપરિ પબ્બતા દેવો વસ્સતિ, બુદ્ધસ્મા પતિ સારિપુત્તો ધમ્મદેસનાય ભિક્ખૂ આલપતિ તેમાસં, ઘતમસ્સ તેલસ્મા પતિ દદાતિ, ઉપ્પલમસ્સ પદુમસ્મા પતિ દદાતિ, કનકમસ્સ હિરઞ્ઞસ્મા પતિ દદાતિ.

આદિગ્ગહણેન કારકમજ્ઝેપિ પઞ્ચમીવિભત્તિ હોતિ. ઇતો પક્ખસ્મા વિજ્ઝતિ મિગં લુદ્દકો, કોસા વિજ્ઝતિ કુઞ્જરં, માસસ્મા ભુઞ્જતિ ભોજનં.

અપિગ્ગહણેન નિપાતપયોગેપિ પઞ્ચમીવિભત્તિ હોતિ દુતિયા ચ તતિયા ચ. રહિતા માતુજા પુઞ્ઞં કત્વા દાનં દેતિ, રહિતા માતુજં, રહિતા માતુજેન વા. રિતે સદ્ધમ્મા કુતો સુખં લભતિ, રિતે સદ્ધમ્મં, રિતે સદ્ધમ્મેન વા. તે

ભિક્ખૂ નાના કુલા પબ્બજિતા, વિના સદ્ધમ્મા નત્થઞ્ઞો કોચિ નાથો લોકે વિજ્જતિ, વિના સદ્ધમ્મં, વિના સદ્ધમ્મેન વા. વિના બુદ્ધસ્મા, વિના બુદ્ધં, વિના બુદ્ધેન વા.

ચગ્ગહણેન અઞ્ઞત્થાપિ પઞ્ચમીવિભત્તિ હોતિ. યતોહં ભગિનિ અરિયાય જાતિયા જાતો. યતો સરામિ અત્તાનં, યતો પત્તોસ્મિ વિઞ્ઞુતં, યત્વાધિકરણમેનં ચક્ખુન્દ્રિયં અસંવુતં વિહરન્તં અભિજ્ઝાદોમનસ્સા પાપકા અકુસલા ધમ્મા અન્વાસવેય્યું.

૨૭૩, ૩૧૦. **રક્ખણત્થાનમિચ્છિતં**.

રક્ખણત્થાનં ધાતૂનં પયોગે યં ઇચ્છિતં, તં કારકં અપાદાનસઞ્ઞં હોતિ.

કાકે રક્ખન્તિ તણ્ડુલા, યવા પટિસેધેન્તિ ગાવો.

૨૭૪, ૩૧૧. **યેન વા' દસ્સનં**.

યેન વા અદસ્સનમિચ્છિતં, તં કારકં અપાદાનસઞ્ઞં હોતિ.

ઉપજ્ઝાયા અન્તરધાયતિ સિસ્સો, માતરા ચ પિતરા ચ અન્તરધાયતિ પુત્તો.

વાતિ કિમત્થં? સત્તમીવિભત્યત્તં. જેતવને અન્તરધાયતિ ભગવા.

૨૭૫, ૩૧૨. **દૂરન્તિ કદ્ધ કાલ નિમ્માન ત્વાલોપ દિસાયોગવિભત્તારપ્પયોગ સુદ્ધપ્પમોચન હેતુ વિવિત્તપ્પમાણ પુબ્બયોગબન્ધન ગુણવચન પઞ્હ કથન થોકાકત્તૂસુ ચ**.

દૂરત્થે, અન્તિકત્થે, અદ્ધનિમ્માને, કાલનિમ્માને, ત્વાલોપે, દિસાયોગે, વિભત્તે, આરપ્પયોગે, સુદ્ધે, પમોચને, હેત્વત્થે, વિવિત્તત્થે, પમાણે, પુબ્બયોગે, બન્ધનત્થે, ગુણવચને, પઞ્હે, કથને, થોકે, અકત્તરિ ચ ઇચ્ચેતેસ્વત્થેસુ, પયોગેસુ ચ, તં કારકં અપાદાનસઞ્ઞં હોતિ.

દૂરત્થેતાવ – કીવ દૂરો ઇતો નળકારગામો, દૂરતો વા ગમ્મ, આરકા તે મોઘપુરિસા ઇમસ્મા ધમ્મવિનયા. દુતિયા ચ તતિયા ચ, દૂરં ગામં આવતો, દૂરેન ગામેન વા આગતો. આરકા ઇમં ધમ્મવિનયં, અનેન ધમ્મવિનયેન વા ઇચ્ચેવમાદિ.

અન્તિકત્થે – અન્તિકં ગામા, આસન્નં ગામા, સમીપં ગામા, સમીપં સદ્ધમ્મા. દુતિયા ચ તતિયા ચ, અન્તિકં ગામં, અન્તિકં ગામેન વા. આસન્નં ગામં, આસન્નં ગામેન વા. સમીપં ગામં. સમીપં ગામેન વા. સમીપં સદ્ધમ્મં, સમીપં સદ્ધમ્મેન વા ઇચ્ચેવમાદિ.

અદ્ધનિમ્માને – ઇતો મથુરાય ચતૂસુ યોજનેસુ સઙ્કસ્સં નામ નગરં અત્થિ, તત્થ બહૂ જના વસન્તિ ઇચ્ચેવમાદિ.

કાલનિમ્માને – ઇતો ભિક્ખવે એકનવુતિકપ્પે વિપસ્સી નામ ભગવા લોકે ઉદપાદિ, ઇતો તિણ્ણં માસાનં અચ્ચયેન પરિનિબ્બાયિસ્સતિ ઇચ્ચેવમાદિ.

ત્વાલોપે કમ્માધિકરણેસુ – પાસાદા સઙ્કમેય્ય, પાસાદં અભિરુહિત્વા વા. પબ્બતા સઙ્કમેય્ય, પબ્બતં અભિરુહિત્વા વા. હત્થિક્ખન્ધા સઙ્કમેય્ય, હત્થિક્ખન્ધં અભિરુહિત્વા વા. આસના વુટ્ઠહેય્ય. આસને નિસીદિત્વા વા ઇચ્ચેવમાદિ.

દિસાયોગે – અવિચિતો યાવ ઉપરિભવગ્ગમન્તરે બહૂ સત્તનિકાયા વસન્તિ, યતો ખેમં તતો ભયં, પુરત્થિમતો, દક્ખિણતો, પચ્છિમતો, ઉત્તરતો અગ્ગી પજ્જલન્તિ, યતો અસ્સોસું ભગવન્તં, ઉદ્ધં પાદતલા અધો કેસમત્થકા ઇચ્ચેવમાદિ.

વિભત્તે – યતો પણીતતરો વા વિસિટ્ઠતરો વા નત્થિ. છટ્ઠી ચ, છન્નવુતીનં પાસણ્ડાનં, ધમ્માનં પવરં યદિદં સુગતવિનયો ઇચ્ચેવમાદિ.

આરપ્પયોગે – ગામધમ્મા વસલધમ્મા અસદ્ધમ્મા આરતિ વિરતિ પટિવિરતિ, પાણાતિપાતા વેરમણી ઇચ્ચેવમાદિ.

સુદ્ધે – લોભનિયેહિ ધમ્મેહિ સુદ્ધો અસંસટ્ઠો, માતિતો ચ પિતિતો ચ સુદ્ધો અસંસટ્ઠો અનુપકુદ્ધો અગરહિતો ઇચ્ચેવમાદિ.

પમોચને – પરિમુત્તો દુક્ખસ્માતિ વદામિ, મુત્તોસ્મિ મારબન્ધના, ન તે મુચ્ચન્તિ મચ્ચુના ઇચ્ચેવમાદિ.

હેત્વત્થે – કસ્મા હેતુના, કેન હેતુના, કિસ્સ હેતુના, કસ્મા નુ તુમ્હં દહરા ન મીયરે, કસ્મા ઇધેવ મરણં ભવિસ્સતિ ઇચ્ચેવમાદિ.

વિવિત્તત્થે – વિવિત્તો પાપકા ધમ્મા, વિવિચ્ચેવ કામેહિ વિવિચ્ચ અકુસલેહિ ધમ્મેહિ ઇચ્ચેવમાદિ.

પમાણે – દીઘસો નવવિદત્થિયો સુગતવિદત્થિયા પમાણિકા કારેતબ્બા, મજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ અડ્ઢ તેળસહત્થા ઇચ્ચેવમાદિ.

પુબ્બયોગે – પુબ્બેવ સમ્બોધા ઇચ્ચેવમાદિ.

બન્ધનત્થે – સતસ્મા બન્ધો નરો. તતિયા ચ, સતેન બન્ધો નરો રઞ્ઞા ઇણત્થેન ઇચ્ચેવમાદિ.

ગુણવચને – પુઞ્ઞાય સુગતિં યન્તિ, ચાગાય વિપુલં ધનં, પઞ્ઞાય વિમુત્તિમનો, ઇસ્સરિયાય જનં રક્ખતિ રાજા ઇચ્ચેવમાદિ.

પઞ્હે ત્વાલોપે કમ્માધિકરણેસુ – અભિધમ્મા પુચ્છન્તિ, અભિધમ્મં સુત્વા, અભિધમ્મે ઠત્વા વા. વિનયા પુચ્છન્તિ, વિનયં સુત્વા, વિનયે ઠત્વા વા. દુતિયા ચ તતિયા ચ, અભિધમ્મં, અભિધમ્મેન વા. વિનયં, વિનયેન વા. એવ સુત્તા, ગેય્યા, ગાથાય, વેય્યાકરણા, ઉદાના, ઇતિવુત્તકા, જાતકા, અબ્ભુતધમ્મા, વેદલ્લા ઇચ્ચેવમાદિ.

કથને ત્વાલોપે કમ્માધિકરણેસુ – અભિધમ્મા કથયન્તિ, અભિધમ્મં સુત્વા, અભિધમ્મે ઠત્વા વા. વિનયા કથયન્તિ, વિનયં સુત્વા, વિનયે ઠત્વા વા. દુતિયા ચ તતિયા ચ, અભિધમ્મં, અભિધમ્મેન વા. વિનયં વિનયેન વા. એવં સુત્તા, ગેય્યા, ગાથાય, વેય્યાકરણા, ઉદાના, ઇતિવુત્તકા, જાતકા, અબ્ભુતધમ્મા, વેદલ્લા ઇચ્ચેવમાદિ.

થોકે – થોકા મુચ્ચન્તિ. અપ્પમત્તકા મુચ્ચન્તિ, કિચ્છા મુચ્ચન્તિ. તતિયા ચ. થોકેન, અપ્પમત્તકેન, કિચ્છેન વા ઇચ્ચેવમાદિ.

અકત્તરિચ – કમ્મસ્સ કતત્તા ઉપચિતત્તા ઉસ્સન્નત્તા વિપુલત્તા ચક્ખુવિઞ્ઞાણં ઉપ્પન્નં હોતિ ઇચ્ચેવમાદિ.

ચગ્ગહણેન સેસેસુપિ યે મયા નોપદિટ્ઠા અપાદાનપયોગિકા, તે પયોગવિચક્ખણેહિ યથાયોગં યોજેતબ્બા.

૨૭૬, ૩૦૨. **યસ્સ દાતુકામો રોચતે ધારયતે વા તં સમ્પદાનં.**

યસ્સ વા દાતુકામો યસ્સ વારોચતે, યસ્સ વા ધારયતે, તં કારકં સમ્પદાનસઞ્ઞં હોતિ.

સમણસ્સ ચીવરં દદાતિ, સમણસ્સ રોચતે સચ્ચં, દેવદત્તસ્સ સુવણ્ણચ્છત્તં ધારયતે યઞ્ઞદત્તો.

સમ્પદાનમિચ્ચનેન ક્વત્થો? સમ્પદાને ચતુત્થી.

વાતિ વિકપ્પનત્થં, ધાતુનામાનં પયોગે વા ઉપસગ્ગપ્પયોગે વા નિપાતપ્પયોગે વા સતિ અત્થવિકપ્પનત્થં વાતિ પદં પયુજ્જતિ.

૨૭૭, ૩૦૩. **સિલાઘ હનુ ઠા સપ ધાર પિહ કુધ દુહિસ્સોસૂય રાધિક્ખ પચ્ચાસુણ અનુપતિગિણ પુબ્બકત્તારોચનત્થ તદત્થ તુમત્થાલમત્થ મઞ્ઞાનાદરપ્પાણિનિ, ગત્યત્થકમ્મનિ, આસીસત્થ સમ્મુતિ ભિય્ય સત્તમ્યત્થેસુ ચ.**

સિલાઘ હનુ ઠા સપ ધાર પિહ કુધ દુહ ઇસ્સઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં પયોગે, ઉસૂયત્થાનઞ્ચ પયોગે, રાધિક્ખપ્પયોગે, પચ્ચાસુણઅનુપતિગિણાનં પુબ્બકત્તરિ, આરોચનત્થે , તદત્થે, તુમત્થે, અલમત્થે, મઞ્ઞતિપ્પયોગે અનાદરે અપ્પાણિનિ, ગત્યત્થાનં ધાતૂનં કમ્મનિ, આસીસત્થે ચ સમ્મુતિ ભિય્ય સત્તમ્યત્થેસુ ચ, તં કારકં સમ્પદાનસઞ્ઞં હોતિ.

સિલાઘપ્પયોગે તાવ – બુદ્ધસ્સ સિલાઘતે, ધમ્મસ્સ સિલાઘતે, સઙ્ઘસ્સ સિલાઘતે, સકંઉપજ્ઝાયસ્સ સિલાઘતે, તવ સિલાઘતે મમ સિલાઘતે ઇચ્ચેવમાદિ.

હનુપ્પયોગે – હનુતે તુય્હમેવ, હનુતે મય્હમેવ ઇચ્ચેવમાદિ.

ઠાપયોગે – ઉપતિટ્ઠેય્ય સક્યપુત્તાનં વડ્ઢકી, ભિક્ખુસ્સ ભુઞ્જન્તસ્સ પાનીયેન વા વિધૂપનેન વા ઉપતિટ્ઠેય્ય ભિક્ખુની ઇચ્ચેવમાદિ.

સપપ્પયોગે – તુય્હં સપતે, મય્હં સપતે ઇચ્ચેવમાદિ.

ધારપ્પયોગે – સુવણ્ણં તે ધારયતે ઇચ્ચેવમાદિ.

પિહપ્પયોગે – બુદ્ધસ્સ અઞ્ઞતિત્થિયા પિહયન્તિ, દેવા દસ્સનકામા તે, યતો ઇચ્છામિ ભદ્દન્તસ્સ, સમિદ્ધાનં પિહયન્તિ દલિદ્દા ઇચ્ચેવમાદિ.

કુધદુહઇસ્સઉસૂયપ્પયોગે – કોધયતિ દેવ દત્તસ્સ, તસ્સ કુજ્ઝ મહાવીર, મા રક્ખં વિનસ્સ ઇદં. દુહયતિ દિસાનં મેઘો, તિત્થિયા સમણાનં ઇસ્સયન્તિ ગુણગિદ્ધેન, તિત્થિયા સમણાનં ઇસ્સયન્તિ લાભગિદ્ધેન, દુજ્જના ગુણવન્તાનં ઉસૂયન્તિ ગુણગિદ્ધેન, કા ઉસૂયા વિજાનતં ઇચ્ચેવમાદિ.

રાધ ઇક્ખ ઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં પયોગે યસ્સ અકથિતસ્સ પુચ્છનં કમ્મવિક્ખ્યાપનત્થઞ્ચ, તં કારકં સમ્પદાનસઞ્ઞં હોતિ, દુતિયા ચ.

આરાધોહં રઞ્ઞો, આરાધોહં રાજાનં, ક્યાહં અય્યાનં અપરજ્ઝામિ, ક્યાહં અય્યે અપરજ્ઝામિ, ચક્ખું જનસ્સ દસ્સનાય તં વિય મઞ્ઞે, આયસ્મતો ઉપાલિત્થેરસ્સ ઉપસમ્પદાપેક્ખો ઉપતિસ્સો, આયસ્મન્તં વા ઇચ્ચેવમાદિ.

પચ્ચાસુણ અનુપતિગિણાનં પુબ્બકત્તરિ સુણોતિસ્સ **પચ્ચા**યોગે યસ્સ કમ્મુનો પુબ્બસ્સ યો કત્તા, સો સમ્પદાનસઞ્ઞો હોતિ.

તં યથા? ભગવા ભિક્ખૂ એતદવોચ.

ભિક્ખૂતિ **અકથીત કમ્મં**, **એતન્તિ કથિતકમ્મં**. યસ્સ કમ્મુનો પુબ્બસ્સ યો કત્તા, સો'ભગવા'તિ ''યો કરોતિ સ કત્તા''તિ સુત્તવચનેન કત્તુસઞ્ઞો. એવં યસ્સ કમ્મુનો પુબ્બસ્સ યો કત્તા, સો સમ્પદાનસઞ્ઞો હોતિ.

તં યથા? તે ભિક્ખૂ ભગવતો પચ્ચસ્સોસું, આસુણન્તિ બુદ્ધસ્સ ભિક્ખૂ.

ગિણસ્સ **અનુપતિ**યોગે યસ્સ કમ્મુનો પુબ્બસ્સ યો કત્તા, સો સમ્પદાનસઞ્ઞો હોતિ.

તં યથા? ભિક્ખુ જનં ધમ્મં સાવેતિ, તસ્સ ભિક્ખુનો જનો અનુગિણાતિ, તસ્સ ભિક્ખુનો જનો પતિગિણાતિ.

યો વદેતિ સ'કત્તા'તિ,
વુત્તં 'કમ્મ'ન્તિ વુચ્ચતિ;
યો પટિગ્ગાહકો તસ્સ,
'સમ્પદાનં' વિજાનિયા.

ઇચ્ચેવમાદિ.

આરોચનત્થે – આરોચયામિ વો ભિક્ખવે, આમન્તયામિ વો ભિક્ખવે, પટિવેદયામિ વો ભિક્ખવે, આરોચયામિ તે મહારાજ, આમન્તયામિ તે મહારાજ, પટિવેદયામિ તે મહારાજ ઇચ્ચેવમાદિ.

તદત્થે – ઊનસ્સ પારિપૂરિયા તં ચીવરં નિક્ખિપિતબ્બં. બુદ્ધસ્સ અત્થાય, ધમ્મસ્સ અત્થાય, સઙ્ઘસ્સ અત્થાય, જીવિતં પરિચ્ચજામિ ઇચ્ચેવમાદિ.

તુમત્થે -લોકાનુકમ્પાય અત્થાય હિતાય સુખાય દેવમનુસ્સાનં બુદ્ધો લોકે ઉપ્પજ્જતિ. ભિક્ખૂનં ફાસુવિહારાય વિનયો પઞ્ઞત્તો ઇચ્ચેવમાદિ.

અલમત્થપ્પયોગે-અલમિતિ અરહતિ પટિક્ખિત્તેસુ. અલં મે બુદ્ધો, અલં મે રજ્જં, અલં ભિક્ખુ પત્તસ્સ, અલં મલ્લો મલ્લસ્સ, અરહતિ મલ્લો મલ્લસ્સ. **પટિક્ખિત્તે** અલં તે રૂપં કરણીયં, અલં મે હિરઞ્ઞસુવણ્ણેન ઇચ્ચેવમાદિ.

મઞ્ઞતિપ્પયોગે અનાદરે અપ્પાણિનિ-કટ્ઠસ્સ તુવં મઞ્ઞે, કલિઙ્ગરસ્સ તુવં મઞ્ઞે.

અનાદરેતિ કિમત્થં? સુવણ્ણં વિય તં મઞ્ઞે.

અપ્પાણિનીતિ કિમત્થં? ગદ્રભં તુવં મઞ્ઞે ઇચ્ચેવમાદિ.

ગત્યત્થકમ્મનિ-ગામસ્સ પાદેન ગતો, નગરસ્સ પાદેન ગતો, અપ્પો સગ્ગાય ગચ્છતિ, સગ્ગસ્સ ગમનેન વા, મૂલાય પટિકસ્સેય્ય સઙ્ઘો. દુતિયા ચ, ગામં પાદેન ગતો, નગરં પાદેન ગતો, અપ્પો સગ્ગં ગચ્છતિ, સગ્ગં ગમનેન વા, મૂલં પટિકસ્સેય્ય સઙ્ઘો ઇચ્ચેવમાદિ.

આસીસત્થે-આયસ્મતો દીઘાયુકો હોતુ, ભદ્દં ભવતો હોતુ, કુસલં ભવતો હોતુ, અનામયં ભવતો હોતુ, સુખં ભવતો હોતુ, સ્વાગતં ભવતો હોતુ, અત્થો ભવતો હોતુ, હિતં ભવતો હોતુ ઇચ્ચેવમાદિ.

સમ્મુતિપ્પયોગે– અઞ્ઞત્ર સઙ્ઘસમ્મુતિયા ભિક્ખુસ્સ વિપ્પવત્થું ન વટ્ટતિ, સાધુ સમ્મુતિ મે તસ્સ ભગવતો દસ્સનાય ઇચ્ચેવમાદિ.

ભિય્યપ્પયોગે – ભિય્યોસો મત્તાયં ઇચ્ચેવમાદિ.

સત્તમ્યત્થે – તુય્હઞ્ચસ્સ આવિ કરોમિ, તસ્સ મે સક્કો પાતુરહોસિ ઇચ્ચેવમાદિ.

અત્થગ્ગહણેન બહૂસુ અક્ખરપ્પયોગેસુ દિસ્સતિ.

તં યથા? ઉપમં મત કરિસ્સામિ, ધમ્મં વો દેસેસ્સામિ.

સારત્થે ચ – દેસેતુ ભન્તે ભગવા ધમ્મં ભિક્ખૂનં. તસ્સ ફાસુ વિહારાય હોતિ, એતસ્સ પહિણેય્ય, યથા નો ભગવા બ્યાકરેય્ય, તથાપિ તેસં બ્યાકરિસ્સામ , કપ્પતિ સમણાનં આયોગો, અમ્હાકં મણિના અત્થો, કિમત્થો મે બુદ્ધેન, સેય્યો મે અત્થો, બહૂપકારા ભન્તે મહાપજા પતિગોતમી ભગવતો, બહૂપકારા ભિક્ખવે માતાપિતરો પુત્તાનં ઇચ્ચેવમાદિ.

સેસેસુ અક્ખરપ્પયોગેસુપિ અઞ્ઞેપિ પયોગા પયોગવિચક્ખણેહિ યોજેતબ્બા.

ચગ્ગહણં વિકપ્પનત્થવાગ્ગહણાનુકડ્ઢનત્થં. યે કેચિ સદ્દા સમ્પદાનપ્પયોગિકા મયા નોપદિટ્ઠા, તેસં ગહણત્થં ઇધ વિકપ્પીયતિ વાસદ્દો.

તં યથા? ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ પભૂ અયં ભગવા, દેસસ્સ પભૂ અયં રાજા. ખેત્તસ્સ પભૂ અયં ગહપતિ, અરઞ્ઞસ્સ પભૂ અયં લુદ્દકો ઇચ્ચેવમાદિ. ક્વચિ દુતિયા તતિયા પઞ્ચમી છટ્ઠી સત્તમ્યત્થેસુ ચ.

૧૭૮, ૩૨૦. **યોધારો તમોકાસં**.

યો આધારો, તં ઓકાસસઞ્ઞં હોતિ. **સ્વાધારો ચતુબ્બિધો** બ્યાપિકો, ઓપસિલેસિકો, વેસયિકો સામીપિકો ચાતિ.

તત્થ **બ્યાપિકો** તાવ–જલેસુ ખીરં તિટ્ઠતિ, તિલેસુ તેલં, ઉચ્છૂસુ રસો.

ઓપસિલેસિકો–પરિયઙ્કે રાજા સેતિ, આસને ઉપવિટ્ઠો સઙ્ઘો.

વેસયિકો–ભૂમીસુ મનુસ્સા ચરન્તિ, અન્તલિક્ખે વાયૂ વાયન્તિ. આકાસે સકુણા પક્ખન્દન્તિ.

સામીપિકો–વને હત્થિનો ચરન્તિ, ગઙ્ગાયં ઘોસો તિટ્ઠતિ, વજે ગાવો દુહન્તિ, સાવત્થિયં વિહરતિ જેતવને.

ઓકાસમિચ્ચનેન ક્વત્થો? ઓકાસે સત્તમી.

૨૭૯, ૨૯૨. **યેન વા કયિરતે તં કરણં**.

યેન વા કયિરતે, યેન વા પસ્સતિ, યેન વા સુણાતિ, તં કારકં કરણસઞ્ઞં હોતિ.

દત્તેન વિહિં લુનાતિ, વાસિયા કટ્ઠં તચ્છતિ, ફરસુના રુક્ખં છિન્દતિ, કુદાલેન પથવિં ખણતિ, સત્થેન કમ્મં કરોતિ. ચક્ખુના રૂપં પસ્સતિ.

કરણમિચ્ચનેન ક્વત્થો? કરણે તતિયા.

૨૮૦, ૨૮૫. **યં કરોતિ તં કમ્મં**.

યં વા કરોતિ, યં વા પસ્સતિ, યં વા સુણાતિ, તં કારકં કમ્મસઞ્ઞં હોતિ.

છત્તં કરોતિ, રથં કરોતિ, રૂપં પસ્સતિ, સદ્દં સુણાતિ, કણ્ટકં મદ્દતિ, વિસં ગિલતિ.

કમ્મમિચ્ચનેન ક્વત્થો? કમ્મત્થે દુતિયા.

૨૮૧, ૨૯૪. **યો કરોતિ સ કત્તા**.

યો કરોતિ, સો કત્તુસઞ્ઞો હોતિ.

અહિના દટ્ઠો નરો, ગરુળેન હતો નાગો. બુદ્ધેન જિતો મારો, ઉપગુત્તેન મારો બન્ધો.

કત્તુઇચ્ચનેન ક્વત્થો? કત્તરિ ચ.

૨૮૨, ૨૯૫. **યો કારેતિ સ હેતુ.**

યો કત્તારં કારેતિ, સો હેતુસઞ્ઞો હોતિ, કત્તા ચ.

સો પુરિસો તં પુરિસં કમ્મં કારેતિ સો પુરિસો તેન પુરિસેન કમ્મં કારેતિ, સો પુરિસો તસ્સ પુરિસસ્સ કમ્મં કારેતિ. એવં હારેતિ પાઠેતિ પાચેતિ, ધારેતિ.

હેતુઇચ્ચનેન ક્વત્થો? ધાતૂહિ ણે ણય ણાપે ણાપયા કારિતાનિ હેત્વત્થે.

૨૮૩, ૩૧૬. **યસ્સ વા પરિગ્ગહો તં સામી.**

યસ્સ વા પરિગ્ગહો, તં સામીસઞ્ઞં હોતિ.

તસ્સ ભિક્ખુનો પટિવીસો, તસ્સ ભિક્ખુનો પત્તો, તસ્સ ભિક્ખુનો ચીવરં, અત્તનો મુખં.

સામીઇચ્ચનેન ક્વત્થો? સામિસ્મિં છટ્ઠી.

૨૮૪, ૨૮૩. **લિઙ્ગત્થે પઠમા.**

લિઙ્ગત્થાભિધાનમત્તે પઠમાવિભત્તિ હોતિ.

પુરિસો, પુરિસા, એકો, દ્વે, ચ, વા, હે, અહે, રે, અરે.

૨૮૫, ૭૦. **આલપને ચ.**

આલપનત્થા ધિકે લિઙ્ગત્થાભિધાનમત્તે ચ પઠમાવિભત્તિ હોતિ.

ભો પુરિસ, ભવન્તો પુરિસા, ભો રાજ, ભવન્તો રાજાનો, હે સખે, હે સખિનો.

૨૮૬, ૨૯૧. **કરણે તતિયા.**

કરણકારકે તતિયાવિભત્તિ હોતિ.

અગ્ગિના કુટિં ઝાપેતિ, મનસા ચે પદુટ્ઠેન, મનસા ચે પસન્નેન, કાયેન કમ્મં કરોતિ.

૨૮૭, ૨૯૯. **સહાદિયોગે ચ.**

સહાદિયોગત્થે ચ તતિયાવિભત્તિ હોતિ.

સહાપિ ગચ્ગેન સઙ્ઘો ઉપોસથં કરેય્ય, વિનાપિ ગચ્ગેન, મહતા ભિક્ખુસઙ્ઘેન સદ્ધિં, સહસ્સેન સમં મિતા.

૨૮૮, ૨૯૩. **કત્તરિ ચ**.

કત્તરિ ચ તતિયાવિભત્તિ હોતિ.

રઞ્ઞા હતો પોસો, યક્ખેન દિન્નો વરો, અહિના દટ્ઠો નરો.

૨૮૯, ૨૯૭. **હેત્વત્થે ચ**.

હેત્વત્થે ચ તતિયાવિભત્તિ હોતિ.

અન્નેન વસતિ, ધમ્મેન વસતિ, વિજ્જાય વસતિ, સક્કારેન વસતિ.

૨૯૦, ૨૯૮. **સત્તમ્યત્થે ચ**.

સત્તમ્યત્થે ચ તતિયાવિભત્તિ હોતિ.

તેન કાલેન, તેન સમયેન. (યેન કાલેન, યેન સમયેન,) તેન ખો પન સમયેન.

૨૯૧, ૨૯૯. **યેનઙ્ગવિકારો**.

યેન બ્યાધિમતા અઙ્ગેન અઙ્ગિનો વિકારો લક્ખીયતે. તત્થ તતિયાવિભત્તિ હોતિ.

અક્ખિના કાણો, હત્થેન કુણી, કાણં પસ્સતિ નેત્તેન, પાદેન ખઞ્જો, પિટ્ઠિયા ખુજ્જો.

૨૯૨, ૩૦૦. **વિસેસને ચ**.

વિસેસનત્થે ચ તતિયાવિભત્તિ હોતિ.

ગોત્તેન ગોતમો નાથો, સુવણ્ણેન અભિરૂપો, તપસા ઉત્તમો.

૨૯૩, ૩૦૧. **સમ્પદાને ચતુત્થી**.

સમ્પદાનકારકે ચતુત્થીવિભત્તિ હોતિ.

બુદ્ધસ્સ વા ધમ્મસ્સ વા સઙ્ઘસ્સ વા દાનં દેતિ, દાતા હોતિ સમણસ્સ વા બ્રાહ્મણસ્સ વા.

૨૯૪, ૩૦૫. **નમોયોગાદીસ્વપિ ચ**.

નમોયોગાદીસ્વપિ ચ ચતુત્થીવિભત્તિ હોતિ.

નમો તે બુદ્ધ વીરત્થુ, સોત્થિ પજાનં, નમો કરોહિ નાગસ્સ, સ્વાગતં તે મહારાજ.

૨૯૫, ૩૦૭. **અપાદાને પઞ્ચમી.**

અપાદાનકારકે પઞ્ચમીવિભત્તિ હોતિ.

પાપા ચિત્તં નિવારયે, અબ્ભા મુત્તોવ ચન્દિમા, ભયા મુચ્ચતિ સો નરો.

૨૯૬, ૩૧૪. **કારણત્થે ચ.**

કારણત્થે ચ પઞ્ચમીવિભત્તિ હોતિ.

અનનુબોધા અપ્પટિવેધા ચતુન્નં અરિયસચ્ચાનં યથાભૂતં અદસ્સના.

૨૯૭, ૨૮૪. **કમ્મત્થે દુતિયા.**

કમ્મત્થે દુતિયાવિભત્તિ હોતિ.

ગાવં હનતિ, વીહયો લુનાતિ, સત્થં કરોતિ, ઘટં કરોતિ, રથં કરોતિ, ધમ્મં સુણાતિ, બુદ્ધં પૂજેતિ, વાચં ભાસતી, તણ્ડુલં વચતિ, ચોરં ઘાતેતિ.

૨૯૮, ૨૮૭. **કાલદ્ધાનમચ્ચન્તસંયોગે.**

કાલદ્ધાનં અચ્ચન્તસંયોગે દુતિયાવિભત્તિ હોતિ.

માસં મંસોદનં ભુઞ્જતિ, સરદં રમણીયા નદી, માસં સજ્ઝાયતિ, યોજનં વનરાજિ, યોજનં દીઘો પબ્બતો, કોસં સજ્ઝાયતિ.

અચ્ચન્તસંયોગેતિ કિમત્થં? સંવચ્છરે ભોજનં ભુઞ્જતિ.

૨૯૯, ૨૮૮. **કમ્મપ્પવધનીયયુત્તે.**

કમ્મપ્પવચનીયયુત્તે દુતિયાવિભત્તિ હોતિ.

તં ખો પન ભવન્તં ગોતમં એવં કલ્યાણો કિત્તિસદ્દો અબ્ભુગ્ગતો, પબ્બજિતમનુપબ્બજિંસુ.

૩૦૦, ૨૮૬. **ગતિ બુદ્ધિ ભુજ પઠ હર કર સયાદીનં કારિતે વા.**

ગતિ બુદ્ધિ ભુજ પઠ હર કર સયાદીનં પયોગે કારિતે દુતિયાવિભત્તિ હોતિ વા.

પુરિસો પુરિસં (ગામં) ગામયતિ, પુરિસો પુરિસેન વા, પુરિસો પુરિસસ્સ વા. એવં બોધયતિ, ભોજયતિ, પાઠયતિ, હારયતિ, કારયતિ, સયાપયતિ. એવં સબ્બત્થ કારિતે.

૩૦૧, ૨૧૫. **સામિસ્મિં છટ્ઠી.**

સામિસ્મિં છટ્ઠીવિભત્તિ હોતિ.

તસ્સ ભિક્ખુનો પટિવીસો, તસ્સ ભિક્ખુનો પત્તો, તસ્સ ભિક્ખુનો ચીવરં, અત્તનો મુખં.

૩૦૨, ૩૧૯. **ઓકાસે સત્તમી**.

ઓકાસકારકે સત્તમીવિભત્તિ હોતિ.

ગમ્ભીરે ઓદકન્તિકે, પાપસ્મિં રમતિ મનો, ભગવતિ બ્રહ્મચરિયં વુસ્સતિ કુલપુત્તો.

૩૦૩, ૩૨૧. **સામિસ્સરાધિપતિ દાયાદ સક્ખીપતિભૂ પસુતકુસલેહિ ચ**.

સામી ઇસ્સર અધિપતિ દાયાદ સક્ખીપતિભૂ પસુતકુસલ ઇચ્ચેતેહિ પયોગે છટ્ઠીવિભત્તિ હોતિ, સત્તમી ચ.

ગોણાનં સામી, ગોણેસુ સામી, ગોણાનં ઇસ્સરો, ગોણેસુ ઇસ્સરો. ગોણાનં અધિપતિ, ગોણેસુ અધિપતિ. ગોણાનં દાયાદો, ગોણેસુ દાયાદો. ગોણાનં સક્ખી, ગોણેસુ સક્ખી, ગોણાનં પતિભૂ, ગોણેસુ પતિભૂ. ગોણાનં પસુતો, ગોણેસુ પસુતો. ગોણાનં કુસલો, ગોણેસુ કુસલો.

૩૦૪, ૩૨૨. **નિદ્ધારણે ચ**.

નિદ્ધારણત્થે ચ છટ્ઠીવિભત્તિ હોતિ, સત્તમી ચ.

કણ્હા ગાવીનં સમ્પન્નખીરતમા, કણ્હા ગાવીસુ સમ્પન્નખીરતમા. સામા નારીનં દસ્સનીયતમા, સામા નારીસુ દસ્સનીયતમા. મનુસ્સાનં ખત્તિયો સૂરતમો, મનુસ્સેસુ ખત્તિયો સૂરતમો. પથિકાનં ધાવન્તો સીઘતમો, પથિકેસુ ધાવન્તો સીઘતમો.

૩૦૫, ૩૨૩. **અનાદરે ચ**.

અનાદરે છટ્ઠીવિભત્તિ હોતિ, સત્તમી ચ.

રુદતો દારકસ્સ પબ્બજિ, રુદન્તસ્મિં દારકે પબ્બજિ.

૩૦૬, ૨૮૯. **ક્વચિ દુતિયા છટ્ઠીનમત્થે**.

છટ્ઠીનમત્થે ક્વચિ દુતિયાવિભત્તિ હોતિ.

અપિસ્સુ મં અગ્ગિવેસ્સન તિસ્સો ઉપમા પટિભંસુ.

૩૦૭, ૨૯૦. **તતિયાસત્તમીનઞ્ચ**.

તતિયાસત્તમીનં અત્થે ચ ક્વચિ દુતિયાવિભત્તિ હોતિ.

સચે મં સમણો ગોતમો આલપિસ્સતિ, ત્વઞ્ચ મં નાભિભાસસિ. એવં તતિયત્થે.

પુબ્બણ્હસમયં નિવાસેત્વા, એકં સમયં ભગવા. એવં સત્તમ્યત્થે.

૩૦૮, ૩૧૭. **છટ્ઠી ચ**.

તતિયાસત્તમીનં અત્થે ચ ક્વચિ છટ્ઠીવિભત્તિ હોતિ.

કતો મે કલ્યાણો, કતં મે પાપં. એવં તતિયત્થે.

કુસલા નચ્ચગીતસ્સ સિક્ખિતા ચાતુરિત્થિયો, કુસલો ત્વં રથસ્સ અઙ્ગપચ્ચઙ્ગાનં. એવં સત્તમ્યત્થે.

ક્વચીતિ કિમત્થં? યો વો આનન્દ મયા ધમ્મો ચ વિનયો ચ દેસિતો પઞ્ઞત્તો, આનન્દો અત્થેસુ વિચક્ખણો.

૩૦૯, ૩૧૮. **દુતિયાપઞ્ચમીનઞ્ચ**.

દુતિયાપઞ્ચમીનઞ્ચ અત્થે ક્વચિ છટ્ઠીવિભત્તિ હોતિ.

તસ્સ ભવન્તિ વત્તારો, સહસા કમ્મસ્સ કત્તારો, એવં દુતિયત્થે.

અસ્સવનતા ધમ્મસ્સ પરિહાયન્તિ, કિન્નુ ખો અહં તસ્સ સુખસ્સ ભાયામિ, સબ્બે તસન્તિ દણ્ડસ્સ, સબ્બે ભાયન્તિ મચ્ચુનો, ભીતો ચતુન્નં આસીવિસાનં ઘોરવિસાનં, ભાયામિ ઘોરવિસસ્સ નાગસ્સ. એવં પઞ્ચમ્યત્થે.

૩૧૦, ૩૨૪. **કમ્મ કરણ નિમિત્તત્થેસુ સત્તમી**.

કમ્મકરણનિમિત્તત્થેસુ સત્તમીવિભત્તિ હોતિ.

સુન્દરાવુસો ઇમે આજીવકા ભિક્ખૂસુ અભિવાદેન્તિ. એવં કમ્મત્થે.

હત્થેસુ પિણ્ડાય ચરન્તિ, પત્તેસુ પિણ્ડાય ચરન્તિ, પથેસુ ગચ્છન્તિ. એવં કરણત્થે.

દીપિ ચમ્મેસુ હઞ્ઞતે, કુઞ્જરો દન્તેસુ હઞ્ઞતે, એવં નિમિત્તત્થે.

૩૧૧, ૩૨૫. **સમ્પદાને ચ**.

સમ્પદાને ચ સત્તમીવિભત્તિ હોતિ.

સઙ્ઘે દિન્નં મહપ્ફલં, સઙ્ઘે ગોતમી દેહિ, સઙ્ઘે તે દિન્ને અહઞ્ચેવ પૂજિતો ભવિસ્સામિ.

૩૧૨, ૩૨૬. **પઞ્ચમ્યત્થે ચ**.

પઞ્ચમ્યત્થે ચ સત્તમીવિભત્તિ હોતિ.

કદલીસુ ગજે રક્ખન્તિ.

૩૧૩, ૩૨૭. **કાલભાવેસુ ચ**.

કાલભાવેસુ ચ કત્તરિ પયુજ્જમાને સત્તમીવિભત્તિ હોતિ.

પુબ્બણ્હસમયે ગતો, સાયન્હસમયે આગતો. ભિક્ખૂસુ ભોજીયમાનેસુ ગતો, ભુત્તેસુ આગતો. ગોસુદુય્હમાનેસુ ગતો, દુદ્ધાસુ આગતો.

૩૧૪, ૩૨૮. **ઉપ’ઝાધિકિસ્સરવચને**.

ઉપઅધિઇચ્ચેતેસં પયોગે અધિકઇસ્સરવચને સત્તમીવિભત્તિ હોતિ.

ઉપ ખારિયં દોણો, ઉપ નિક્ખે કહાપણં. અધિ બ્રહ્મદત્તે પઞ્ચાલા, અધિ નચ્ચેસુ ગોતમી, અધિ દેવેસુ બુદ્ધો.

૩૧૫, ૩૨૯. **મણ્ડિતુ’સ્સુક્કેસુ તતિયા**.

મણ્ડિતઉસ્સુક્કઇચ્ચેતેસ્વત્થેસુ તતિયાવિભત્તિ હોતિ, સત્તમી ચ.

ઞાણેન પસીદિતો, ઞાણસ્મિં વા પસીદિતો, ઞાણેન ઉસ્સુક્કો, ઞાણસ્મિં વા ઉસ્સુક્કો તથાગતો વા તથાગતગોત્તો વા.

ઇતિ નામકપ્પે કારકકપ્પો છટ્ઠો કણ્ડો.

કારકકપ્પો નિટ્ઠિતો.

૪. સમાસકપ્પ

સત્તમકણ્ડ

૩૧૬, ૩૩૧. **નામાનં સમાસો યુત્તત્થો**.

તેસં નામાનં પયુજ્જમાનપદત્થાનં યો યુત્તત્થો, સો સમાસસઞ્ઞો હોતિ.

કથિનદુસ્સં, આગન્તુકભત્તં, જીવિતિન્દ્રિયં, સમણબ્રાહ્મણા, સારિપુત્તમોગ્ગલ્લાના, બ્રાહ્મણ ગહપતિકા.

નામાનમિતિ કિમત્થં? દેવદત્તો પચતિ, યઞ્ઞદત્તો પચતિ.

યુત્તત્થોતિ કિમત્થં? ભતો રઞ્ઞો પુત્તો દેવદત્તસ્સ.

સમાસઇચ્ચનેન ક્વત્થો? ક્વચિ સમાસન્તગતાનમકારન્તો.

૩૧૭, ૩૩૨. **તેસં વિભત્તિયો લોપા ચ**.

તેસં યુત્તત્થાનં સમાસાનં વિભત્તિયો લોપા ચ હોન્તિ.

કથિનદુસ્સં , આગન્તુકભત્તં.

તેસંગહણેન સમાસતદ્ધિતાખ્યાતકિતકાનં વિભત્તિપચ્ચયપદક્ખરાગમા ચ લોપા હોન્તિ. વાસિટ્ઠો, વેનતેય્યો.

ચગ્ગહણ મવધારણત્થં, પભઙ્કરો, અમતદ્દદો, મેધઙ્કરો, દીપઙ્કરો.

૩૧૮, ૩૩૩. **પકતિ ચસ્સ સરન્તસ્સ**.

લુત્તાસુ વિભત્તીસુ અસ્સ સરન્તસ્સ લિઙ્ગસ્સ પકતિરૂપાનિ હોન્તિ.

ચક્ખુસોતં, મુખનાસિકં, રાજપુત્તો, રાજપુરિસો.

૩૧૯, ૩૩૦. **ઉપસગ્ગનિપાતપુબ્બકો અબ્યયીભાવો**.

ઉપસગ્ગનિપાતપુબ્બકો સમાસો **અબ્યયીભાવ**સઞ્ઞો હોતિ.

નગરસ્સ સમીપે પવત્તતિ કથા ઇતિ ઉપનગરં, દરથાનં અભાવો નિદ્દરથં, મકસાનં અભાવો નિમ્મકસં, વુડ્ઢાનં પટિપાટિ યથાવુડ્ઢં, યે યે વુડ્ઢા વા યથાવુડ્ઢં, જીવસ્સ યત્તકો પરિચ્છેદો યાવજીવં, ચિત્તમધિકિચ્ચ પવત્તન્તિ તે ધમ્માતિ અધિચિત્તં, પબ્બતસ્સ તિરો તિરોપબ્બતં, સોતસ્સ પતિ પવત્તતિ નાવા ઇતિ પતિસોતં, પાસાદસ્સ અન્તો અન્તોપાસાદં.

અબ્યયીભાવમિચ્ચનેન ક્વત્થો? અંવિભત્તીન મકારન્તા અબ્યયીભાવા.

૩૨૦, ૩૩૫. **સો નપુંસકલિઙ્ગો**.

સો અબ્યયીભાવસમાસો નપુંસકલિઙ્ગોવ દટ્ઠબ્બો.

કુમારીસુ અધિકિચ્ચ પવત્તતિ કથા ઇતિ અધિકુમારિ, વધુયા સમીપે પવત્તતિ કથા ઇતિ ઉપવધુ, ગઙ્ગાય સમીપે પવત્તતિ કથા ઇતિ ઉપગઙ્ગં, મણિકાય સમીપે પવત્તતિ કથા ઇતિ ઉપમણિકં.

૩૨૧, ૩૪૯. **દિગુસ્સેકત્તં**.

દિગુસ્સ સમાસસ્સ એકત્તં હોતિ, નપુંસકલિઙ્ગત્તઞ્ચ.

તયો લોકા તિલોકં, તયો દણ્ડા તિદણ્ડં, તીણિ નયનાનિ તિનયનં, તયો સિઙ્ગા તિસિઙ્ગં. ચતસ્સો દિસા ચતુદ્દિસં, પઞ્ચ ઇન્દ્રિયાનિ પઞ્ચિન્દ્રિયં.

૩૨૨, ૩૫૯. **તથા દ્વન્દે પાણિ તૂરિય યોગ્ગસેનઙ્ગખુદ્દજન્તુક વિવિધવિરુદ્ધ વિસભાગત્થાદીનઞ્ચ**.

તથા દ્વન્દે સમાસે **પાણિ તૂરિય યોગ્ગ સેનઙ્ગખુદ્દજન્તુક વિવિધવિરુદ્ધ વિસભાગત્થ**ઇચ્ચેવમાદીનં એકત્તં હોતિ, નપુંસકલિઙ્ગત્તઞ્ચ.

તં યથા? ચક્ખુ ચ સોતઞ્ચ ચક્ખુસોતં, મુખઞ્ચ નાસિકા ચ મુખનાસિકં, છવિ ચ મંસઞ્ચ લોહિતઞ્ચ છવિમંસલોહિતં. એવં **પાણ્યઙ્ગત્થે**.

સઙ્ખો ચ પણવો ચ સઙ્ખપણવં, ગીતઞ્ચ વાદિતઞ્ચ ગીતવાદિતં, દદ્દરિ ચ ડિણ્ડિમો ચ દદ્દરિડિણ્ડિમં. એવં **તૂરિયઙ્ગત્થે**.

ફાલો ચ પાચનઞ્ચ ફાલપાચનં, યુગઞ્ચ નઙ્ગલઞ્ચ યુગનઙ્ગલં. એવં **યોગ્ગઙ્ગત્થે**.

અસિ ચ ચમ્મઞ્ચ અસિચમ્મં, ધનુ ચ કલાપો ચ ધનુકલાપં, હત્થી ચ અસ્સો ચ હત્થિઅસ્સં, રથો ચ પત્તિકો ચ રથપત્તિકં. એવં **સેનઙ્ગત્થે**.

ડંસા ચ મકસા ચ ડંસમકસં, કુન્થો ચ કિપિલ્લિકો ચ કુન્થકિપિલ્લિકં, કીટો ચ સરીસપો ચ કીટસરીસપં. એવં **ખુદ્દજન્તુકત્થે**.

અહિ ચ નકુલો ચ અહિનકુલં, બિળારો ચ મૂસિકો ચ બિળારમૂસિકં, કાકો ચ ઉલૂકો ચ કાકોલૂકં. એવં **વિવિધવિરુદ્ધત્થે**.

સીલઞ્ચ પઞ્ઞાણઞ્ચ સીલપઞ્ઞાણં, સમથો ચ વિપસ્સના ચ સમથવિપસ્સનં, વિજ્જા ચ ચરણઞ્ચ વિજ્જાચરણં. એવં **વિસભાગત્થે**.

આદિગ્ગહણં કિમત્થં? દાસી ચ દાસો ચ દાસિદાસં, ઇત્થી ચ પુમા ચ ઇત્થિપુમં, પત્તો ચ ચીવરઞ્ચ પત્તચીવરં, છત્તઞ્ચ ઉપાહના ચ છત્તુપાહનં, તિકઞ્ચ ચતુક્કઞ્ચ તિકચતુક્કં, વેનો ચ રથકારો ચ વેનરથકારં, સાકુણિકો ચ માગવિકો ચ સવકુણિકમાગવિકં, દીઘો ચ મજ્ઝિમો ચ દીઘમજ્ઝિમં ઇચ્ચેવમાદિ.

૩૨૩, ૩૬૦. **વિભાસા રુક્ખ તિણ પસુખ ન ધઞ્ઞ જનપદાદીનઞ્ચ.**

રુક્ખતિણ પસુ ધન ધઞ્ઞ જનપદઇચ્ચેવમાદીનં વિભાસા એકત્તં હોતિ, નપુંસકલિઙ્ગત્તઞ્ચ દ્વન્દે સમાસે. અસ્સત્થો ચ કપીતનો ચ અસ્સત્થકપીતનં, અસ્સત્થકપીતના વા. ઉસીરઞ્ચ બીરણઞ્ચ ઉસીરબીરણં, ઉસીરબીરણા વા. અજો ચ એળકો ચ અજેળકં, અજેળકા વા. હિરઞ્ઞઞ્ચ સુવણ્ણઞ્ચ હિરઞ્ઞસુવણ્ણં, હિરઞ્ઞસુવણ્ણા વા. સાલિ ચ યવો ચ સાલિયવં, સાલિયવા વા. કાસી ચ કોસલા ચ કાસિકોસલં, કાસિકોસલા વા.

આદિગ્ગહણં કિમત્થં? સાવજ્જઞ્ચ અનવજ્જઞ્ચ સાવજ્જાનવજ્જં, સાવજ્જા નવજ્જા વા. હીનઞ્ચ પણીતઞ્ચ હીનપણીતં. હીનપણીતા વા. કણ્હો ચ સુક્કો ચ કણ્હસુક્કં, કણ્હસુક્કા વા.

૩૨૪, ૩૩૯. **દ્વિપદે તુલ્યાધિકરણે કમ્મધારયો.**

દ્વે પદાનિ તુલ્યાધિકરણાનિ યદા સમસ્યન્તે, તદા સો સમાસો **કમ્મધારય**સઞ્ઞો હોતિ.

મહન્તો ચ સો પુરિસો ચાતિ મહાપુરિસો, કણ્હો ચ સો સપ્પો ચાતિ કણ્હસપ્પો, નીલઞ્ચ તં ઉપ્પલઞ્ચાતિ નીલુપ્પલં, લોહિતઞ્ચ તં ચન્દનઞ્ચાતિ લોહિતચન્દનં, બ્રાહ્મણી ચ સા દારિકા ચાતિ બ્રાહ્મણદારિકા, ખત્તિયા ચ સા કઞ્ઞા ચાતિ ખત્તિયકઞ્ઞા.

કમ્મધારયઇચ્ચનેન ક્વત્થો? કમ્મધારયસઞ્ઞે ચ.

૩૨૫, ૩૪૮. **સઙ્ખ્યાપુબ્બો દિગુ.**

સઙ્ખ્યાપુબ્બો કમ્મધારયસમાસો **દિગુ**સઞ્ઞો હોતિ.

તીણિ મલાનિ તિમલં, તીણિ ફલાનિ તિફલં, તયો લોકા તિલોકં, તયો દણ્ડા તિદણ્ડં, ચતસ્સો દિસા ચતુદ્દિસં, પઞ્ચ ઇન્દ્રિયાનિ પઞ્ચિન્દ્રિયં, સત્ત ગોદાવરિયો સત્તગોદાવરં.

દિગુઇચ્ચનેન ક્વત્થો? દિગુસ્સે કત્તં.

૩૨૬, ૩૪૧. **ઉભે તપ્પુરિસા.**

ઉભે દિગુકમ્મધારયસમાસા **તપ્પુરિસ**સઞ્ઞા હોન્તિ.

ન બ્રાહ્મણો અબ્રાહ્મણો, ન વસલો અવસલો, ન ભિક્ખુ અભિક્ખુ, ન પઞ્ચવસ્સં અપઞ્ચવસ્સં, ન પઞ્ચપૂલી અપઞ્ચપૂલી, ન સત્તગોદાવરંઅસત્તગોદાવરં, ન દસગવં અદસગવં, ન પઞ્ચગવં અપઞ્ચગવં.

તપ્પુરિસઇચ્ચનેન ક્વત્થો? અત્તં નસ્સ તપ્પુરિસે.

૩૨૭, ૩૫૧. **અમાદયો પરપદેભિ**.

તા અમાદયો નામેહિ પરપદેભિ યદા સમસ્યન્તે, તદા સો સમાસો **તપ્પુરિસ**સઞ્ઞો હોતિ.

ભૂમિં ગતો ભૂમિગતો, સબ્બરત્તિં સોભણો સબ્બરત્તિસોભણો. અપાયં ગતો અપાયગતો, ઇસ્સરેન કતં ઇસ્સરકતં, સલ્લેન વિદ્ધો સલ્લવિદ્ધો, કથિનસ્સ દુસ્સં કથિનદુસ્સં, આગન્તુકસ્સ ભત્તં આગન્તુકભત્તં, મેથુના અપેતો મેથુનાપેતો, ચોરા ભયં ચોરભયં, રઞ્ઞો પુત્તો રાજપુત્તો, ધઞ્ઞાનં રાસિ ધઞ્ઞરાસિ, રૂપે સઞ્ઞા રૂપસઞ્ઞા, સંસારે દુક્ખં સંસારદુક્ખં.

૩૨૮, ૩૫૨. **અઞ્ઞપદત્થેસુ બહુબ્બીહિ**.

અઞ્ઞેસં પદાનં અત્થેસુ દ્વે નામાનિ બહૂનિ નામાનિ યદા સમસ્યન્તે, તદા સો સમાસો **બહુબ્બીહિ** સઞ્ઞો હોતિ.

આગતા સમણા ઇમં સઙ્ઘારામં સોયં આગતસમણો, સઙ્ઘારામો. જિતાનિ ઇન્દ્રિયાનિ અનેન સમણેન સોયં જિતિન્દ્રિયો, સમણો. દિન્નો સુઙ્કો યસ્સ રઞ્ઞો સોયં દિન્નસુઙ્કો, રાજા. નિગ્ગતા જના અસ્મા ગામા સોયં નિગ્ગતજનો, ગામો. છિન્નો હત્તો યસ્સ પુરિસસ્સ સોયં છિન્નહત્થો, પુરિસો. સમ્પન્નાનિ સસ્સાનિ યસ્મિં જનપદે સોયં સમ્પન્નસસ્સો, જનપદો.

નિગ્રોધસ્સ પરિમણ્ડલો નિગ્રોધપરિમણ્ડલો, નિગ્રોધપરિમણ્ડલો ઇવ પરિમણ્ડલો યો રાજકુમારો સોયં નિગ્રોધપરિમણ્ડલો. અથ વા નિગ્રોધપરિમણ્ડલો ઇવ પરિમણ્ડલો યસ્સ રાજકુમારસ્સ સોયં નિગ્રોધપરિમણ્ડલો, રાજકુમારો.

ચક્ખુનો ભૂતો ચક્ખુભૂતો, ચક્ખુભૂતો ઇવ ભૂતો યો ભગવા સોયં ચક્ખુભૂતો, ભગવા.

સુવણ્ણસ્સ વણ્ણો સુવણ્ણવણ્ણો, સુવણ્ણવણ્ણો વિય વણ્ણો યસ્સ ભગવતો સોયં સુવણ્ણવણ્ણો, ભગવા.

બ્રહ્મુનો સરો બ્રહ્મસ્સરો, બ્રહ્મસ્સરો વિય સરો યસ્સ ભગવતો સોયં બ્રહ્મસ્સરો, ભગવા.

સયં પતિત પણ્ણ પુપ્ફફલવાયુતોયાહારાતિ પણ્ણઞ્ચ પુપ્ફઞ્ચ ફલઞ્ચ પણ્ણપુપ્ફફલાનિ, સયમેવ પતિતાનિ સયંપતિતાનિ, સયંપતિતાનિ ચ તાનિ પણ્ણપુપ્ફફલાનિ ચેતિ સયંપતિતપણ્ણપુપ્ફફલાનિ વાયુ ચ તોયઞ્ચ વાયુતોયાનિ, સયંપતિતપણ્ણપુપ્ફફલાનિ ચ વાયુતોયાનિ ચ સયંપતિતપણ્ણપુપ્ફફલવાયુતોયાનિ. સયંપતિતપણ્ણપુપ્ફફલવાયુતોયાનિ આહારા યેસં તે સયંપતિતપણ્ણપુપ્ફફલવાયુતોયાહારા, ઇસયો. યમેત્થ વત્તબ્બં, તં હેટ્ઠા વુત્તમેવ. અયં પન દ્વન્દકમ્મધારયગબ્ભો તુલ્યાધિકરણપહુબ્બીહિ.

અથ વા – સયંપતિતપણ્ણપુપ્ફફલવાયુતોયેહિ આહારા યેસં તે સયંપતિતપણ્ણપુપ્ફફલવાયુતોયાહારા. અયં પન ભિન્નાધિકરણબહુબ્બીહિ.

નાના દુમપતિત પુપ્ફવાસિત સાનૂતિ નાનાપકારા દુમા નાનાદુમા, નાનાદુમેહિ પતિતાનિ નાનાદુમપતિ તાનિ, નાનાદુમપતિતાનિ ચ તાનિ પુપ્ફાનિ ચેતિ નાનાદુમપતિતપુપ્ફાનિ, નાનાદુમપતિતપુપ્ફેહિ વાસિતા

નાનાદુમપતિતપુપ્ફવાસિતા, નાનાદુમપતિતપુપ્ફવાસિતા સાનૂ યસ્સ પબ્બતરાજસ્સ સોયં નાનાદુમપતિતપુપ્ફવાસિતસાનુ, પબ્બતરાજા. અયં પન કમ્મધારયતપ્પુરિસગબ્ભો તુલ્યાધિકરણબહુબ્બીહિ.

અથ વા – વાસિતા સાનૂ વાસિતસાનુ, સાપેક્ખત્તે સતિપિ ગમકત્તા સમાસો. નાનાદુમપતિતપુપ્ફેહિ વાસિતસાનૂ યસ્સ પબ્બતરાજસ્સ સોયં નાનાદુમપતિતપુપ્ફવાસિતસાનુ, પબ્બતરાજા. અયં પન ભિન્નાધિકરણબહુબ્બીહિ.

બ્યાલમ્બમ્બુધરબિન્દુચુમ્બિતકૂટોતિ અમ્બું ધારેતીતિ અમ્બુધરો, કો સો? પજ્જુન્નો. વિવિધા આલમ્બો બ્યાલમ્બો, બ્યાલમ્બો ચ સો અમ્બુધરો ચાતિ બ્યાલમ્બમ્બુધરો, બ્યાલમ્બમ્બુધરસ્સ બિન્દૂ બ્યાલમ્બમ્બુધરબિન્દૂ, બ્યાલમ્બમ્બુધરબિન્દૂહિ ચુમ્બિતો બ્યાલમ્બમ્બુધરબિન્દુચુમ્બિતો, બ્યાલમ્બમ્બુરેબિન્દુચુમ્બિતો કૂટો યસ્સ પબ્બતરાજસ્સ સોયં બ્યાલમ્બમ્બુધરબિન્દુચુમ્બિતકૂટો. અયં પન કમ્મધારયતપ્પુરિસગબ્ભો તુલ્યાધિકરણબહુબ્બીહિ.

અથ વા – ચુમ્બિતો કૂટો ચુમ્બિતકૂટો, સાપેક્ખત્તે સતિપિ ગમકત્તા સમાસો. બ્યાલમ્બમ્બુધરબિન્દૂહિ ચુમ્બિતકૂટો યસ્સ પબ્બતરાજસ્સ સોયં બ્યાલમ્બમ્બુધરબિન્દુચુમ્બિતકૂટો. અયં પન ભિન્નાધિકરણબહુબ્બીહિ.

અમિત બલ પરક્કમજુતીતિ ન મિતા અમિતા, બલઞ્ચ પરક્કમો ચ જુતિ ચ બલપરક્કમજુતિયો, અમિતા બલપરક્કમજુતિયો યસ્સ સોયં અમિતબલપરક્કમજુતિ, અયં પન કમ્મધારયદ્વન્દગબ્ભો તુલ્યાધિકરણબહુબ્બીહિ.

પીણોરક્ખંસ બાહૂતિ ઉરો ચ અક્ખઞ્ચ અંસો ચ બાહુ ચ ઉરક્ખંસબાહવો, પીણા ઉરક્ખંસબાહવો યસ્સ ભગવતો સોયં પીણોરક્ખંસબાહુ. અયં પન દ્વન્દવબ્ભો તુલ્યાધિકરણબહુબ્બીહિ.

પીણ ગણ્ડ વદન થનૂરુજઘનાતિ ગણ્ડો ચ વદનઞ્ચ થનો ચ ઊરુ ચ જઘનઞ્ચ ગણ્ડવદનથનૂરુજઘના, પીણા ગણ્ડવદનથનૂરુજઘના યસ્સા સાયં પીણગણ્ડવદનથનૂરુજઘના. અયમ્પિ દ્વન્દગબ્ભો તુલ્યાધિકરણબહુબ્બીહિ.

વવર સુરાસુર ગરુડ મનુજ ભુજગ ગન્ધબ્બ મકુટ કૂટ ચુમ્બિત સેલસઙ્ઘટ્ટિત ચરણોતિ સુરા ચ અસુરા ચ ગરુડા ચ મનુજા ચ ભુજગા ચ ગન્ધબ્બા ચ સુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બા, પવરા ચ તે સુરાસુરગરુડમનુજભુજગ ગન્ધબ્બા ચેતિ પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બા, પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બાનં મકુટાનિ પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટાનિ, પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટાનં કૂટાનિ પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટકૂટાનિ, પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટકૂટેસુ ચુમ્બિતા પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટકૂટચુમ્બિતા, પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટકૂટચુમ્બિતા ચ તે સેલા ચાતિ પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટકૂટચુમ્બિતસેલા, પવરસુરાસુર ગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટકૂટચુમ્બિતસેલેહિ સઙ્ઘટ્ટિતા પવરસુરાસુર ગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટકૂટચુમ્બિતસેલસઙ્ઘટ્ટિતા, પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટકૂટચુમ્બિતસેલસઙ્ઘટ્ટિતા ચરણા યસ્સ તથાગતસ્સ સોયં પવરસુરાસુરગરુડમનુજભુજગગન્ધબ્બમકુટકૂટચુમ્બિતસેલસઙ્ઘટ્ટિતચરણો, તથાગતો, અયં પન દ્વન્દકમ્મધારયતપ્પુરિસગબ્ભો તુલ્યાધિકરણબહુબ્બીહિ.

અથ વા–સઙ્ઘટ્ટિતા ચરણા સઙ્ઘટ્ટિતચરણા, સાપેક્ખત્તે સતિપિ ગમકત્તા સમાસો. પવરસુરાસુર ગરુડમનુજભુજગ ગન્ધબ્બમકુટકૂટચુમ્બિતસેલેહિ સઙ્ઘટ્ટિતચરણા યસ્સ તથાગતસ્સ સોયં પવરસુરાસુરગરુડ મનુજભુજગ ગન્ધબ્બમકુટકૂટચુમ્બિતસેલસઙ્ઘટ્ટિત ચરણો. અયં પન ભિન્નાધિકરણબહુબ્બીહિ.

ચતુદ્દિસોતિ ચતસ્સો દિસા યસ્સ સોયં ચતુદ્દિસો, ભગવા.

પઞ્ચચક્ખૂતિ પઞ્ચ ચક્ખૂનિ યસ્સ તથાગતસ્સ સોયં પઞ્ચચક્ખુ, તથાગતો.

દસબલોતિ દસ બલાનિ યસ્સ સોયં દસબલો, ભગવા.

અનન્તઞાણોતિ નસ્સ અન્તો અનન્તં, અનન્તં ઞાણં યસ્સ તથાગતસ્સ સોયં અનન્તઞાણો, તથાગતો.

અમિત ઘન સરીરોતિ ન મિતં અમિતં, ઘનં એવ સરીરં ઘનસરીરં, અમિતં ઘનસરીરં યસ્સ તથાગતસ્સ સોયં અમિતઘનસરીરો, તથાગતો.

અમિત બલ પરક્કમ પત્તોતિ ન મિતા અમિતા, બલઞ્ચ પરક્કમો ચ બલપરક્કમા, અમિતા એવ બલપરક્કમા અમિતબલપરક્કમા , અમિતબલપરક્કમા પત્તા યેન સોયં અમિતબલપરક્કમપત્તો, ભગવા. અયં પન કમ્મધારયદ્વન્દગબ્ભો તુલ્યાધિકરણબહુબ્બીહિ.

મત્ત ભમર ગણ ચુમ્બિત વિકસિતપુપ્ફવલ્લિનાગરુક્ખો પસોભિત કન્દરોતિ મત્તા એવ ભમરા મત્તભમરા, મત્તભમરાનં ગણા મત્તભમરગણા, મત્તભમરગણેહિ ચુમ્બિતાનિ મત્તભમરણચુમ્બિતાનિ, વિકસિતાનિ એવ પુપ્ફાનિ વિકસિતપુપ્ફાનિ, મત્તભમરગણચુમ્બિતાનિ વિકસિતપુપ્ફાનિ યેસં તેહિ મત્તભમરગણચુમ્બિતવિકસિતપુપ્ફા, વલ્લિ ચ નાગરુક્ખો ચ મલ્લિનાગરુક્ખા, મત્તભમરગણચુમ્બિતવિકસિતપુપ્ફા ચ તે વલ્લિનાગરુક્ખા ચેતિ મત્તભમરગણચુમ્બિતવિકસિતપુપ્ફવલ્લિનાગરુક્ખા, મત્તભમરગણચુમ્બિતવિકસિતપુપ્ફવલ્લિનાગરુક્ખેહિ ઉપસોભિતાનિ મત્તભમરગણચુમ્બિતવિકસિતપુપ્ફવલ્લિનાગરુક્ખો પસોભિતાનિ, મત્તભમરગણચુમ્બિતવિકસિતપુપ્ફવલ્લિનાગરુક્ખો પસોભિતાનિ કન્દરાનિ યસ્સ પબ્બતરાજસ્સ સોયં મત્તભમરગણચુમ્બિતવિકસિતપુપ્ફ વલ્લિનાગરુક્ખો પસો ભિતકન્દરો, પબ્બતરાજા. અયં પન દ્વન્દકમ્મધારયતપ્પુરિસગબ્ભો તુલ્યાધિકરણબહુબ્બીહિ.

અથ વા–ઉપસોભિતાનિ કન્દરાનિ ઉપસોભિતકન્દરાનિ, સાપેક્ખત્તે સતિપિ ગમકત્તા સમાસો. મત્તભમરગણચુમ્બિતવિકસિતપુપ્ફવલ્લિનાગરુક્ખેહિ ઉપસોભિતકન્દરાનિ યસ્સ પબ્બતરાજસ્સ સોયં મત્તભમરગણચુમ્બિતવિકસિતપુપ્ફવલ્લિનાગરુક્ખો પસોભિતકન્દરો, પબ્બતરાજા. અયં પન ભિન્નાધિકરણબહુબ્બીહિ.

નાના રુક્ખ તિણ પતિત પુપ્ફોપસોભિત કન્દરોતિ રુક્ખો ચ તિણઞ્ચ રુક્ખતિણાનિ, નાના પકારાનિ એવ રુક્ખતિણાનિ નાનારુક્ખતિણાનિ, નાનારુક્ખતિણેહિ પતિતાનિ નાનારુક્ખતિણપતિતાનિ, નાનારુક્ખતિણપતિતાનિ ચ તાનિ પુપ્ફાનિ ચેતિ નાનારુક્ખતિણપતિતપુપ્ફાનિ, નાનારુક્ખતિણપતિતપુપ્ફેહિ ઉપસોભિતાનિ નાનારુક્ખતિણપતિત પુપ્ફોપસોભિતાનિ, નાનારુક્ખતિણપતિતપુપ્ફોપસોભિતાનિ કન્દરાનિ યસ્સ પબ્બતરાજસ્સ

સોયં નાનારુક્ખતિણપતિતપુપ્ફોપસોભિતકન્દરો, પબ્બતરાજા. અયં પન દ્વન્દકમ્મધારયતપ્પુરિસગબ્ભો તુલ્યાધિકરણબહુબ્બીહિ.

અથ વા–ઉપસોભિતાનિ એવ કન્દરાનિ ઉપસોભિતકન્દરાનિ, (સાપેક્ખત્તે સતિપિ ગમકત્તા સમાસો.) નાનારુક્ખતિણપતિતપુપ્ફેહિ ઉપસોભિતકન્દરાનિ યસ્સ પબ્બતરાજસ્સ સોયં નાનારુક્ખતિણપતિતપુપ્ફોપસોભિતકન્દરો, પબ્બતરાજા. અયં પન ભિન્નાધિકરણબહુબ્બીહિ.

નાના મુસલ ફાલ પબ્બત તરુ કલિઙ્ગર સર ધનુગદાસિ તોમરહત્થાતિ મુસલો ચ ફાલો ચ પબ્બતો ચ તરુ ચ કલિઙ્ગરો ચ સરો ચ ધનુ ચ ગદા ચઅસિ ચ તોમરો, ચ મુસલફાલપબ્બતતરુકલિઙ્ગરસરધનુગદાસિતોમરા, નાના પકારા એવ મુસલફાલપબ્બતતરુકલિઙ્ગરસરધનુગદાસિતોમરા નાનામુસલફાલપબ્બતતરુકલિઙ્ગરસરધનુગદાસિતોમરા, નાનામુસલફાલપબ્બતતરુકલિઙ્ગરસરધનુગદાસિતોમરા હત્થેસુ યેસં તે નાનામુસલફાલપબ્બતતરુકલિઙ્ગર સરધનુગદાસિતોમરહત્થા. અયં પન દ્વન્દકમ્મધારયગબ્ભો ભિન્નાધિકરણબહુબ્બીહિ.

બહુબ્બીહિ ઇચ્ચનેન ક્વત્થો? બહુબ્બીહિમ્હિ ચ.

૩૨૯, ૩૫૭. **નામાનં સમુચ્ચયો દ્વન્દો**.

નામાનં એકવિભત્તિકાનં યો સમુચ્ચયો, સો દ્વન્દસઞ્ઞો હોતિ.

ચન્દિમા ચ સૂરિયો ચ ચન્દિમસૂરિયા, સમણો ચ બ્રાહ્મણો ચ સમણબ્રાહ્મણા, સારિપુત્તો ચ મોગ્ગલ્લાનો ચ સારિપુત્તમોગ્ગલ્લાના, બ્રાહ્મણો ચ ગહપતિકો ચ બ્રાહ્મણગહપતિકા, યમો ચ વરુણો ચ યમવરુણા, કુવેરો ચ વાસવો ચ કુવેરવાસવા.

દ્વન્દઇચ્ચનેન ક્વત્થો? દ્વન્દટ્ઠા વા.

૩૩૦, ૩૪૦. **મહતં મહા તુલ્યાધિકરણે પદે**.

તેસં **મહન્ત**સદ્દાનં **મહા**આદેસો હોતિ તુલ્યાધિકરણે પદે.

મહન્તો ચ સો પુરિસો ચાતિ મહાપુરિસો, મહન્તી ચ સા દેવી ચાતિ મહાદેવી, મહન્તઞ્ચ તં બલઞ્ચાતિ મહાબલં, મહન્તો ચ સો નાગો ચાતિ મહાનાગો, મહન્તો ચ સો યસો ચાતિ મહાયસો, મહન્તઞ્ચ તં પદુમવનઞ્ચાતિ મહાપદુમવનં, મહન્તી ચ સા નદી ચાતિ મહાનદી, મહન્તો ચ સો મણિ ચાતિ મહામણિ, મહન્તો ચ સો ગહપતિકો ચાતિ મહાગહપતિકો, મહન્તઞ્ચ તં ધનઞ્ચાતિ મહાધનં, મહન્તો ચ સો પુઞ્ઞો ચાતિ મહાપુઞ્ઞો.

બહુવચનગ્ગહણેન ક્વચિ **મહન્ત** સદ્દસ્સ **મહા**દેસો હોતિ. મહન્તઞ્ચ તં ફલઞ્ચાતિ મહપ્ફલં, મહબ્બલં, એવં મહદ્ધનં, મહબ્ભયં.

૩૩૧, ૩૫૩. **ઇત્થિયં ભાસિતપુમિત્થી પુમાવ ચે**.

ઇત્થિયં તુલ્યાધિકરણે પદે ચે ભાસિતપુમિત્થી પુમાવ દઠ્ઠબ્બા.

દીઘા જઙ્ઘા યસ્સ સોયં દીઘજઙ્ઘો, કલ્યાણભરિયો, પહૂતપઞ્ઞો.

ભાસિતપુપેતિ કિમત્થં? બ્રાહ્મણબન્ધુ ચ સા ભરિયા ચાતિબ્રાહ્મણબન્ધુભરિયા.

૩૩૨, ૩૪૩. **કમ્મધારયસઞ્ઞે ચ**.

કમ્મધારયસઞ્ઞે ચ સમાસે ઇત્થિયં તુલ્યાધિકરણે પદે પુબ્બે ભાસિતપુમિત્થી ચે, પુમાવ દઠ્ઠબ્બા. બ્રાહ્મણદારિકા, ખત્તિયકઞ્ઞા, ખત્તિયકુમારિકા.

ભાસિતપુમેતિ કિમત્થં? ખત્તિયબન્ધુદારિકા, બ્રાહ્મણબન્ધુદારિકા.

૩૩૩, ૩૪૪. **અત્તં નસ્સ તપ્પુરિસે**.

નસ્સ પદસ્સ તપ્પુરિસે ઉત્તરપદે અત્તં હોતિ.

નબ્રાહ્મણો અબ્રાહ્મણો, અવસલો, અભિક્ખુ, અપઞ્ચવસ્સં, અપઞ્ચગવં.

૩૩૪, ૩૪૫. **સરે અન**.

નસ્સ પદસ્સ તપ્પુરિસે **અન** આદેસો હોતિ સરે પરે.

ન અસ્સો અનસ્સો, અનિસ્સરો, અનરિયો.

૩૩૫, ૩૪૬. **કદ કુસ્સ**.

કુઇચ્ચેતસ્સ **કદ** હોતિ સરે પરે.

કુચ્છિતં અન્નં કદન્નં, કુચ્છિતં અસનં કદસ્સનં.

સરેતિ કિમત્થં? કુચ્છિતા દારા યેસં (અપુઞ્ઞકારાનં) તે હોન્તીતિ કુદારા, કુજના. એવં કુપુત્તા, કુગેહા, કુવત્થા, કુદાસા.

૩૩૬, ૩૪૭. **કા'પ્પત્થેસુ ચ**.

કુઇચ્ચેતસ્સ **કા** હોતિ અપ્પત્થેસુ ચ.

કાલવણં, કાપુપ્ફં.

બહુવચનગ્ગહણં કિમત્થં? **કુ**ઇચ્ચેતસ્સ અનપ્પતત્થેસુપિ ક્વચિ **કા** હોતિ, કાપુરિસા.

૩૩૭, ૩૫૦. **ક્વચિ સમાસન્તગતાનમકારન્તો**.

સમાસન્તગતાનં નામાનમન્તો સરો ક્વચિ **અ**કારો હોતિ.

દેવાનં રાજા દેવરાજો, દેવરાજા, દેવાનં સખા દેવસખો, દેવસખા, પઞ્ચ અહાનિ પઞ્ચાહં, સત્તાહં, પઞ્ચગવં, છત્તુપાહનં, ઉપસરદં, વિસાલક્ખો, વિમુખો.

કારગ્ગહણં કિમત્થં? **આકારન્ત** ઇકારન્તા ચ હોન્તિ, પચ્ચક્ખા ધમ્મા યસ્સ સોયન્તિ પચ્ચક્ખધમ્મા, સુરભિનો ગન્ધો સુરભિગન્ધિ, સુન્દરો ગન્ધો સુગન્ધિ, પૂતિનો ગન્ધો પૂતિગન્ધિ, કુચ્છિતો ગન્ધો કુગન્ધિ, દુટ્ઠુ ગન્ધો યસ્સ સોયન્તિ દુગન્ધિ, પૂતિ એવ ગન્ધો પૂતિગન્ધિ.

નદીઅન્તા ચ **કત્તુ**અન્તા ચ **ક**પચ્ચયો હોતિ સમાસન્તે.

બહૂ નદિયો યસ્મિં સોયં બહુનદિકો, જનપદો. બહવો કત્તારો યસ્સ સોયં બહુકત્તુકો, પુરિસો.

૩૩૮, ૩૫૬. **નદિમ્હા ચ**.

નદિમ્હા ચ **ક**પચ્ચયો હોતિ સમાસન્તે.

બહૂ નદિયો યસ્મિં સોયન્તિ બહુનદિકો. બહૂ કન્તિયો યસ્સ સોયન્તિ બહુકન્તિકો. બહુનારિકો.

૩૩૯, ૩૫૮. **જાયાય તુદં જાનિ પતિમ્હિ**.

જાયાઇચ્ચેતાય **તુદં જાનિ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ **પતિમ્હિ** પરે.

તુદંપતી, જાનિપતી.

૩૪૦, ૩૫૫. **ધનુમ્હા ચ**.

ધનુમ્હા ચ **આ**પચ્ચયો હોતિ સમાસન્તે.

ગાણ્ડીવો ધનુ યસ્સ સોયં ગાણ્ડીવધન્વા.

૩૪૧, ૩૩૬. **અં વિભત્તીનમકારન્તા અબ્યયીભાવા**.

તસ્મા **અ**કારન્તા અબ્યયીભાવસમાસા પરાસં વિભત્તીનં ક્વચિ **અં** હોતિ.

અધિચિત્તં, યથાવુડ્ઢં, ઉપકુમ્ભં, યાવજીવં, તિરોપબ્બતં, તિરોપાકારં, તિરોકુટ્ટં, અન્તોપાસાદં.

ક્વચીતિ કિમત્થં? અધિચિત્તસ્સ ભિક્ખુનો.

૩૪૨, ૩૩૭. **સરો રસ્સો નપુંસકે**.

નપુંસકે વત્તમાનસ્સ અબ્યયીભાવસમાસસ્સ લિઙ્ગસ્સ સરો રસ્સો હોતિ.

કુમારીસુ અધિકિચ્ચ પવત્તતિ કથા ઇતિ અધિકુમારિ. ઉપવધુ, ઉપગઙ્ગં, ઉપમણિકં.

૩૪૩, ૩૩૮. **અઞ્ઞસ્મા લોપો ચ**.

અઞ્ઞસ્મા અબ્યયીભાવસમાસા અનકારન્તા પરાસં વિભત્તીનં લોપો ચ હોતિ.

અધિત્થિ, અધિકુમારિ, ઉપવધુ.

ઇતિ નામકપ્પે સમાસકપ્પો સત્તમો કણ્ડો.

સમાસકપ્પો નિટ્ઠિતો.

૫. તદ્ધિતકપ્પ

અટ્ઠમકણ્ડ

૩૪૪, ૩૬૧. **વાણ’પચ્ચે** .

ણપચ્ચયો હોતિ વા ‘‘તસ્સાપચ્ચ’’ મિચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

વસિટ્ઠસ્સ અપચ્ચં વાસિટ્ઠો, વસિટ્ઠસ્સ અપચ્ચં વા, વસિટ્ઠસ્સ અપચ્ચં વાસિટ્ઠી, વસિટ્ઠસ્સ અપચ્ચં વાસિટ્ઠં. એવં ભારદ્વાજો, ભારદ્વાજી, ભારદ્વાજં. ગોતમો, ગોતમી, ગોતમં. વાસુદેવો, વાસુદેવી, વાસુદેવં. બાલદેવો, બાલદેવી, બાલદેવં. વેસામિત્તો, વેસામિત્તી વેસામિત્તં.

૩૪૫, ૩૬૬. **ણાયન ણાન વચ્છાદિતો**.

તસ્મા **વચ્છા**દિતો ગોત્તગણતો **ણાયનણાન**પચ્ચયા હોન્તિ વા ‘‘તસ્સાપચ્ચ’’મિચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

વચ્છસ્સ અપચ્ચંવચ્છાયનો, વચ્છાનો, વચ્છસ્સ અપચ્ચં વા, વચ્છસ્સ અપચ્ચં વચ્છાયની, વચ્છાની, વચ્છસ્સ અપચ્ચં વચ્છાયનં, વચ્છાનં. સકટસ્સ અપચ્ચં સાકટાયનો, સાકટાનો , સકટસ્સ અપચ્ચં વા, સાકટાયની, સા કટાની, સાકટાયનં, સાકટાનં. એવં કણ્હાયનો, કણ્હાનો, કણ્હસ્સ અપચ્ચં વા. કણ્હાયની, કણ્હાની, કણ્હાયનં, કણ્હાનં. અગ્ગિવેસ્સાયનો, અગ્ગિવેસ્સાનો, અગ્ગિવેસ્સાયની, અગ્ગિવેસ્સાની, અગ્ગિવેસ્સાયનં, અગ્ગિવેસ્સાનં. ગચ્છાયનો, ગચ્છાનો, ગચ્છાયની, ગચ્છાની, ગચ્છાયનં, ગચ્છાનં. કપ્પાયનો, કપ્પાનો, કપ્પાયની, કપ્પાની, કપ્પાયનં, કપ્પાનં. મોગ્ગલ્લાયનો, મોગ્ગલ્લાનો, મોગ્ગલ્લાયની, મોગ્ગલ્લાની, મોગ્ગલ્લાયનં, મોગ્ગલ્લાનં. મુઞ્ચાયનો, મુઞ્ચાનો, મુઞ્ચાયની, મુઞ્ચાની, મુઞ્ચાયનં, મુઞ્ચાનં. સઙ્ખાયનો, સઙ્ખાનો, સઙ્ખાયની, સઙ્ખાની, સઙ્ખાયનં, સઙ્ખાનં. લોમાયનો, લોમાનો, લોમાયની, લોમાની, લોમાયનં, લોમાનં, સાકમાયનો, સાકમાનો, સાકમાયની, સાકમાની, સાકમાયનં, સાકમાનં. નારાયનો, નારાનો, નારાયની, નારાની, નારાયનં, નારાનં. ચોરાયનોચોરાનો, ચોરાયની, ચોરાની, ચોરાયનં, ચોરાનં, આવસાલાયનો, આવસાલાનો, આવસાલાયની, આવસાલાની, આવસાલાયનં, આવસાલાનં. દ્વેપાયનો, દ્વેપાનો, દ્વેપાયની, દ્વેપાની, દ્વેપાયનં, દ્વેપાનં. કુઞ્ચાયનો, કુઞ્ચાનો, કુઞ્ચાયની, કુઞ્ચાની, કુઞ્ચાયનં, કુઞ્ચાનં. કચ્ચાયનો, કચ્ચાનો, કચ્ચાયની, કચ્ચાની, કચ્ચાયનં, કચ્ચાનં.

૩૪૬, ૩૬૭. **ણેય્યો કત્તિકાદીહિ**.

તેહિ ગોત્તગણેહિ **કત્તિકા**દીહિ **ણેય્ય**પચ્ચયો હોતિ વા ‘‘તસ્સાપચ્ચ’’મિચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

કત્તિકાય અપચ્ચં કત્તિકેય્યો, કત્તિકાય અપચ્ચં વા. એવં વેનતેય્યો, રોહિણેય્યો, ગઙ્ગેય્યો, કદ્દમેય્યો, નાદેય્યો, આલેય્યો, આહેયો, કામેય્યો, સુચિયા અપચ્ચં સોચેય્યો, સાલેય્યો, બાલેય્યો, માલેય્યો, કાલેય્યો.

૩૪૭, ૩૬૮. **અતો ણિ વા**.

તસ્મા **અ**કારતો **ણિ**પચ્ચયો હોતિ વા ‘‘તસ્સાપચ્ચ’’મિચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

દક્ખસ્સ અપચ્ચં દક્ખિ, દક્ખસ્સ અપચ્ચં વા. દુણસ્સ અપચ્ચં દોણિ, દુણસ્સ અપચ્ચં વા, એવં વાસવિ, સક્યપુત્તિ, નાટપુત્તિ, દાસપુત્તિ, દાસવિ, વારુણિ, ગણ્ડિ, બાલદેવિ, પાવકિ, જેનદત્તિ, બુદ્ધિ, ધમ્મિ, સઙ્ઘિ, કપ્પિ, અનુરુદ્ધિ.

વાતિ વિકપ્પનત્થેન ણિકપચ્ચયો હોતિ ‘‘તસ્સાપચ્ચ’’મિચ્ચેતસ્મિં અત્થે. સક્યપુત્તસ્સ અપચ્ચં સક્યપુત્તિકો. એવં નાટપુત્તિકો, જેનદત્તિકો.

૧૪૮, ૩૭૧. **ણવો’ પક્વાદીહિ**.

ઉપકુઇચ્ચેવમાદીહિ **ણવ**પચ્ચયો હોતિ વા ‘‘તસ્સાપચ્ચ’’મિચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

ઉપકુસ્સ અપચ્ચં ઓપકવો, ઉપકુસ્સ અપચ્ચં વા. મનુનો અપચ્ચં માનવો, મનુનો અપચ્ચં વા. ભગ્ગુસ્સ અપચ્ચં ભગ્ગવો, ભગ્ગુસ્સ અપચ્ચં વા, પણ્ડુસ્સ અપચ્ચં પણ્ડવો, પણ્ડુસ્સ અપચ્ચં વા, બહુસ્સ અપચ્ચં બાહવો, બહુસ્સ અપચ્ચં વા.

૩૪૯, ૩૭૨. **ણેર વિધવાદિતો**.

તસ્મા **વિધવા**દિતો **ણેર**પચ્ચયો હોતિ વા ‘‘તસ્સાપચ્ચ’’મિચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

વિધવાય અપચ્ચં વેધવેરો, વિધવાય અપચ્ચં વા. બન્ધુકિયા અપચ્ચં બન્ધુકેરો, બન્ધુકિયા અપચ્ચં વા. સમણસ્સ અપચ્ચં સામણેરો, સમણસ્સ અપચ્ચં વા. એવં સામણેરી, સામણેરં, નાળિકેરો, નાળિકેરી, નાળિકેરં.

૩૫૦, ૩૭૩. **યેન વા સંસટ્ઠં તરતિ ચરતિ વહતિ ણિકો**.

યેન વા સંસટ્ઠં, યેન વા તરતિ, યેન વા ચરતિ, યેન વા વહતિ ઇચ્ચેતેસ્વત્થેસુ **ણિક**પચ્ચયો હોતિ વા.

તિલેન સંસટ્ઠં ભોજનં તેલિકં, તિલેન સંસટ્ઠં વા. એવં ગોળિકં, ઘાતિકં.

નાવાય તરતીતિ નાવિકો, નાવાય તરતિ વા. એવં ઓળુમ્પિકો.

સકટેન ચરતીતિ સાકટિકો, સકટેન ચરતિ વા. એવં પત્તિકો, દણ્ડિકો, ધમ્મિકો, પાદિકો.

સીસેન વહતીતિ સીસિકો, સીસેન વહતિ વા. અંસેન વહતીતિ અંસિકો, અંસેન વહતિ વા. એવં ખન્ધિકો, અઙ્ગુલિકો.

વાતિ વિકપ્પનત્થેન અઞ્ઞેસુપિ **ણિક**પચ્ચયો હોતિ. રાજગહે વસતીતિ રાજગહિકો, રાજગહે વસતિ વા. રાજગહે જાતો રાજગહિકો, રાજગહે જાતો વા. એવં માગધિકો, સાવત્થિકો, કાપિલ વત્થિકો, પાટલિપુત્તિકો, વેસાલિકો.

૩૫૧, ૩૭૪. તમધીતે તેનકતાદિ સન્નિધાન નિયોગ સિપ્પ ભણ્ડ જીવિકત્થેસુ ચ.

તમધીતે, તેનકતાદિઅત્થે, તમ્હિ સન્નિધાના, તત્થ નિયુત્તો, તમસ્સ સિપ્પં, તમસ્સ ભણ્ડં, તમસ્સ જીવિકં ઇચ્ચેતેસ્વત્થેસુ ચ **ણિક**પચ્ચયો હોતિ વા.

વિનયમધીતે વેનયિકો, વિનયમધીતે વા. એવં સુત્તન્તિકો, આભિધમ્મિકો, વેય્યાકરણિકો.

કાયેન કતં કમ્મં કાયિકં, કાયેન કતં કમ્મં વા. એવં વાચસિકં, માનસિકં.

સરીરે સન્નિધાના વેદના સારીરિકા, સરીરે સન્નિધાના વા, એવં માનસિકા.

દ્વારે નિયુત્તો દોવારિકો, દ્વારે નિયુત્તો વા. એવં ભણ્ડાગારિકો, નાગરિકો, નાવકમ્મિકો.

વીણા અસ્સ સિપ્પં વેણિકો, વીણા અસ્સ સિપ્પં વા. એવં પાણવિકો, મોદિઙ્ગિકો, વંસિકો.

ગન્ધો અસ્સ ભણ્ડં ગન્ધિકો, ગન્ધો અસ્સ ભણ્ડં વા. એવં તેલિકો, ગોળિકો.

ઉરબ્ભં હન્ત્વા જીવતીતિ ઓરબ્ભિકો, ઉરબ્ભં હન્ત્વા જીવતિ વા. મગં હન્ત્વા જીવતીતિ માગવિકો, મગં હન્ત્વા જીવતિ વા. એવં સોકરિકો, સાકુણિકો.

આદિગ્ગહણેન અઞ્ઞત્થાપિ **ણિક** પચ્ચયો યોજેતબ્બો. જાલેન હતો જાલિકો, જાલેન હતો વા.

સુત્તેન બન્ધો સુત્તિકો, સુત્તેન બન્ધો વા.

ચાપો અસ્સ આવુધો ચાપિકો, ચાપો અસ્સ આવુધો વા. એવં તોમરિકો, મુગ્ગરિકો, મોસલિકો.

વાતો અસ્સ આબાધો વાતિકો, વાતો અસ્સ આબાધો વા. એવં સેમ્હિકો, પિત્તિકો.

બુદ્ધે પસન્નો બુદ્ધિકો, બુદ્ધે પસન્નો વા. એવં ધમ્મિકો, સઙ્ઘિકો.

બુદ્ધસ્સ સન્તકં બુદ્ધિકં, બુદ્ધસ્સ સન્તકં વા. એવં ધમ્મિકં, સઙ્ઘિકં.

વત્થેન કીતં ભણ્ડં વત્થિકં, વત્થેન કીતં ભણ્ડં વા. એવં કુમ્ભિકં, ફાલિકં, કિં કણિકં, સોવણ્ણિકં.

કુમ્ભો અસ્સ પરિમાણં કુમ્ભિકં, કુમ્ભો અસ્સ પરિમાણં વા.

કુમ્ભસ્સ રાસિ કુમ્ભિકં, કુમ્ભસ્સ રાસિ વા.

કુમ્ભં અરહતીતિ કુમ્ભિકો, કુમ્ભં અરહતિ વા.

અક્ખેન દિબ્બતીતિ અક્ખિકો, અક્ખેન દિબ્બતિ વા. એવં સાલાકિકો, તિન્દુકિકો, અમ્બફલિકો. કપિટ્ઠફલિકો, નાળિકેરિકો ઇચ્ચેવમાદિ.

૩૫૨, ૩૭૬. **ણ રાગા તસ્સે દમઞ્ઞત્થેસુ ચ.**

ણપચ્ચયો હોતિ વા રાગમ્હા ‘‘તેન રત્તં’’ ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે, ‘‘તસ્સેદં’’ અઞ્ઞત્થેસુ ચ.

કસાવેન રત્તં વત્થં કાસાવં, કસાવેન રત્તં વત્થં વા. એવં કોસુમ્ભં, હાલિદ્દં, પાટઙ્ગં, રત્તઙ્ગ, મઞ્જિટ્ઠં, કુઙ્કુમં.

સૂકરસ્સ ઇદં મંસં સોકરં, સૂકરસ્સ ઇદં મંસં વા. એવં માહિસં.

ઉદુમ્બરસ્સ અવિદૂરે પવત્તં વિમાનં ઓદુમ્બરં, ઉદુમ્બરસ્સ અવિદૂરે પવત્તં વિમાનં વા.

વિદિસાય અવિદૂરે નિવાસો વેદિસો, વિદિસાય અવિદૂરે નિવાસો વા.

મથુરાય જાતો માથુરો, મથુરાય જાતો વા.

મથુરાય આગતો માથુરો, મથુરાય આગતો વા.

કત્તિકાય નિયુત્તો માસો કત્તિકો, કત્તિકાય નિયુત્તો માસો વા. એવં માગસિરો, ફુસ્સો, માઘો, ફગ્ગુનો, ચિત્તો, વેસાખો, જેટ્ઠો, આસળ્હો, સાવણો, ભદ્દો, અસ્સયુજો.

ન વુદ્ધિ નીલપીતાદો, પચ્ચયે સણકારકે.

ફકારો **ફુસ્સ**સદ્દસ્સ, ‘‘સિરો’’તિ સિરસં વદે.

સિક્ખાનં સમૂહો સિક્ખો, ભિક્ખાનં સમૂહો ભિક્ખો. એવં કાપોતો, માયૂરો, કોકિલો.

બુદ્ધો, અસ્સ દેવતા બુદ્ધો. એવં ભદ્દો, મારો, માહિન્દો, વેસ્સવણો, યામો, સોમો, નારાયણો.

સંવચ્છરમધીતે સંવચ્છરો. એવં મોહુત્તો, નેમિત્તો, અઙ્ગવિજ્જો, વેય્યાકરણો, છન્દો, ભાસ્સો, ચન્દો.

વસાદાનં વિસયો દેસો વાસાદો. એવં કુમ્ભો, સાકુન્તો, આતિસારો.

ઉદુમ્બરા અસ્મિં પદેસે સન્તીતિ ઓદુમ્બરો. સાગરેહિ નિબ્બત્તો સાગરો. સાગલમસ્સ નિવાસો સાગલો. મથુરા અસ્સ નિવાસો માથુરો. મથુરાય ઇસ્સરો માથુરો. ઇચ્ચેવમાદયો યોજેતબ્બા.

૩૫૩, ૩૭૮. **જાતાદીનમિમિયા ચ.**

જાતઇચ્ચેવમાદીનમત્થે **ઇમઇય**પચ્ચયા હોન્તિ.

પચ્છા જાતો પચ્છિમો. એવં અન્તિમો, મજ્ઝિમો, પુરિમો, ઉપરિમો, હેટ્ઠિમો, ગોપ્ફિમો. બોધિસત્તજાતિયા જાતો બોધિસત્તજાતિયો, એવં અસ્સજાતિયો, હત્થિજાતિયો, મનુસ્સજાતિયો.

આદિગ્ગહણેન નિયુત્તત્થાદિતોપિ તદસ્સત્થાદિતોપિ **ઇમ ઇય ઇક** ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ. અન્તો નિયુત્તો અન્તિમો. એવં અન્તિયો, અન્તિકો.

પુત્તો અસ્સ અત્થિ, તસ્મિં વા વિજ્જતીતિ પુત્તિમો. એવં પુત્તિયેવ, પુત્તિકો, કપ્પિમો, કપ્પિયો, કપ્પિકો.

ચગ્ગહણેન કિયપચ્ચયો હોતિ નિયુત્તત્થે. જાતિયં નિયુત્તો જાતિકિયો, અન્ધે નિયુત્તો અન્ધકિયો, જાતિયા અન્ધો જચ્ચન્ધો, જચ્ચન્ધે નિયુત્તો જચ્ચન્ધકિયો.

૩૫૪, ૩૭૯. **સમૂહત્થે કણ ણા**.

સમૂહત્થે **કણ ણ**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

રાજપુત્તાનં સમૂહો રાજપુત્તકો. એવં રાજપુત્તો, માનુસ્સકો, માનુસ્સો, માયૂરકો, માયૂરો, માહિંસકો, માહિંસો.

૩૫૫, ૩૮૦. **ગામ જન બન્ધુ સહાયાદીહિ તા**.

ગામ જન બન્ધુ સહાયઇચ્ચેવમાદીહિ **તા**પચ્ચયો હોતિ સમૂહત્થે.

ગામાનં સમૂહો ગામતા. એવં જનતા, બન્ધુતા, સહાયતા, નગરતા.

૩૫૬, ૩૮૧. **તદસ્સ ઠાનમિયો ચ**.

“તદસ્સ ઠાન” મિચ્ચેતસ્મિં અત્થે **ઇય**પચ્ચયો હોતિ.

મદનસ્સ ઠાનં મદનિયં, બન્ધનસ્સ ઠાનં બન્ધનિયં, મુચ્છનસ્સ ઠાનં મુચ્છનિયં, એવં રજનિયં, કમનિયં, ગમનિયં, દુસ્સનિયં, દસ્સનિયં.

૩૫૭, ૩૮૨. **ઉપમત્થાયિતત્તં**.

ઉપમત્થે **આયિતત્ત**પચ્ચયો હોતિ.

ધૂમો વિય દિસ્સતિ અદું વનં તદિદં ધૂમાયિતત્તં, તિમિરં વિય દિસ્સતિ અદું વનં તદિદં તિમિરાયિતત્તં.

૩૫૮, ૩૮૩. **તન્નિસ્સિતત્થે લો**.

“તન્નિસ્સિતત્થે, તદસ્સ ઠાન”મિચ્ચેતસ્મિં અત્થે ચ લપચ્ચયો હોતિ.

દુટ્ઠુ નિસ્સિતં દુટ્ઠુલ્લં, વેદં નિસ્સિતં વેદલ્લં, દુટ્ઠુ ઠાનં દુટ્ઠુલ્લં, વેદસ્સ ઠાનં વેદલ્લં.

૩૫૯, ૩૮૪. **આલુ તબ્બહુલે**.

આલુપચ્ચયો હોતિ તબ્બહુલત્થે.

અભિજ્ઝા અસ્સ પકતિ અભિજ્ઝાલુ, અભિજ્ઝા અસ્સ બહુલા વા અભિજ્ઝાલુ. એવં સીતાલુ, ધજાલુ, દયાલુ.

૩૬૦, ૩૮૭. **ણ્ય ત્ત તા ભાવે તુ.**

ણ્યત્તતાઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ ભાવત્થે.

અલસસ્સ ભાવો આલસ્યં, અરોગસ્સ ભાવો આરોગ્યં. પંસુકૂલિકસ્સ ભાવો પંસુકૂલિકત્તં, અનોદરિકસ્સ ભાવો અનોદરિકત્તં. સઙ્ગણિકારામસ્સ ભાવો સઙ્ગણિકારામતા, નિદ્દારામસ્સ ભાવો નિદ્દારામતા.

તુગ્ગહણેન ત્તનપચ્ચયો હોતિ. પુથુજ્જનત્તનં, વેદનત્તનં.

૩૬૧, ૩૮૮. **ણ વિસમાદીહિ.**

ણપચ્ચયો હોતિ **વિસમાદીહિ** ''તસ્સ ભાવો''ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

વિસમસ્સ ભાવો વેસમં, સુચિસ્સ ભાવો સોચં.

૩૬૨, ૩૮૯. **રમણીયાદિતો કણ.**

રમણીયઇચ્ચેવમાદિતો **કણ** પચ્ચયો હોતિ ''તસ્સ ભાવો''ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

રમણીયસ્સ ભાવો રામણીયકં, મનુઞ્ઞસ્સ ભાવો માનુઞ્ઞકં.

૩૬૩, ૩૯૦. **વિસેસે તરતમિસિકિયિટ્ઠા.**

વિસેસત્થે **તર તમ ઇસિક ઇય ઇટ્ઠ**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

સબ્બે ઇમે પાપા, અયમિમેસં વિસેસેન પાપોતિ પાપતરો. એવં પાપતમો, પાપિસિકો, પાપિયો, પાપિટ્ઠો.

૩૬૪, ૩૯૮. **તદસ્સત્થીતિ વી ચ.**

''તદસ્સત્થિ''ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે **વી**પચ્ચયો હોતિ.

મેધા યસ્સ અત્થિ, તસ્મિં વા વિજ્જતીતિમેધાવી. એવં માયાવી.

ચગ્ગહણેન સોપચ્ચયો હોતિ. સુમેધા યસ્સ અત્થિ, તસ્મિં વા વિજ્જતીતિ સુમેધસો.

૩૬૫, ૩૯૯. **તપાદિતો સી.**

તપાદિતો સીપચ્ચયો હોતિ ''તદસ્સત્થિ''ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

તપો યસ્સ અત્થિ તસ્મિં વા વિજ્જતીતિ તપસ્સી. એવં યસસ્સી, તેજસ્સી.

૨૬૬, ૪૦૦. **દણ્ડાદિતો ઇકઈ**.

દણ્ડાદિતો ઇક ઈઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ ''તદસ્સત્થિ''ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

દણ્ડો યસ્સ અત્થિ, તસ્મિં વા વિજ્જતીતિ દણ્ડિકો, દણ્ડી. એવં માલિકો, માલી.

૩૬૭, ૪૦૧. **મધ્વાદિતો રો**.

મધુઇચ્ચેવમાદિતો **ર**પચ્ચયો હોતિ ''તદસ્સત્થિ''ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

મધુ યસ્સ અત્થિ, તસ્મિં વા વિજ્જતીતિ મધુરો. એવં કુઞ્જરો, મુગ્ગરો, મુખરો, સુસિરો, (સીસરો, સુકરો, સુઙ્કરો), સુભરો, સુચિરો, રુચિરો.

૩૬૮, ૪૦૨. **ગુણાદિતો વન્તુ**.

ગુણઇચ્ચેવમાદિતો **વન્તુ**પચ્ચયો હોતિ ''તદસ્સત્થિ''ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

ગુણો યસ્સ અત્થિ, તસ્મિં વા વિજ્જતીતિ ગુણવા. એવં યસવા, ધનવા, પઞ્ઞવા, બલવા, ભગવા.

૩૬૯, ૪૦૩. **સત્યાદીહિ મન્તુ**.

સતિઇચ્ચેવમાદીહિ **મન્તુ**પચ્ચયોહોતિ ''તદસ્સત્થિ'' ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

સતિ યસ્સ અત્થિ, તસ્મિં વા વિજ્જતીતિ સતિમા, એવં જુતિમા, રુચિમા, થુતિમા, ધિતિમા, મતિમા, ભાણુમા.

૩૭૦, ૪૦૫. **સદ્ધાદિતોણ**.

સદ્ધાઇચ્ચેવમાદિતો **ણ** પચ્ચયો હોતિ ''તદસ્સત્થિ''ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે.

સદ્ધા યસ્સ અત્થિ, તસ્મિં વા વિજ્જતીભિ સદ્ધો, એવં પઞ્ઞો, અમચ્છરો.

૩૭૧, ૪૦૪. **આયુસ્સુકારાસ મન્તુમ્હિ**.

આયુસ્સ અન્તો ઉકારો **અસાદેસો** હોતિ**મન્તુમ્હિ** પચ્ચયે પરે.

આયુ અસ્સ અત્થિ, તસ્મિં વા વિજ્જતીતિ આયસ્મા.

૩૭૨, ૩૮૫. **તપ્પકતિવચને મયો**.

તપ્પકતિવચનત્થે **મય**પચ્ચયો હોતિ.

સુવણ્ણેન પકતં કમ્મં સોવણ્ણમયં. એવં રૂપિયમયં જતુમયં, રજતમયં, ઇટ્ઠકમયં, અયોમયં, મત્તિકા મયં, દારુમયં, ગોમયં.

૩૭૩, ૪૦૬. **સઙ્ખ્યાપૂરણે મો.**

સઙ્ખ્યાપૂરણત્થે **મ**પચ્ચયો હોતિ.

પઞ્ચન્નં પૂરણો પઞ્ચમો, એવં સત્તમો, અટ્ઠમો, નવમો, દસમો.

૩૭૪, ૪૦૮. **સ છસ્સવા.**

છસ્સ સકારાદેસો હોતિ વા સઙ્ખ્યાપૂરણત્થે.

છન્નં પૂરણો સટ્ઠો, છટ્ઠો વા.

૩૭૫, ૪૧૨. **એકાદિતો દસસ્સી.**

એકાદિતો **દસ**સ્સ અન્તે **ઈ**પચ્ચયો હોતિ વા સઙ્ખ્યાપૂરણત્થે.

એકો ચ દસ ચ એકાદસ, એકાદસન્નં પૂરણી એકાદસી. પઞ્ચચ દસ ચ પઞ્ચદસ, પઞ્ચદસન્નં પૂરણી પઞ્ચદસી. ચત્તારો ચ દસ ચ ચતુદ્દસ, ચતુદ્દસન્નં પૂરણી ચાતુદ્દસી.

પૂરણેતિ કિમત્થં? એકાદસ, પઞ્ચદસ.

૩૭૬, ૨૫૭. **દસે સો નિચ્ચઞ્ચ.**

દસસદ્દે પરે નિચ્ચં **છસ્સ સો** હોતિ.

સોળસ.

૩૭૭, ૦. **અન્તે નિગ્ગહિતઞ્ચ.**

તાસં સઙ્ખ્યાનં અન્તે નિગ્ગહિતાગમો હોતિ.

પઞ્ચદસિ, ચાતુદ્દસિ.

૩૭૮, ૪૧૪. **તિ ચ.**

તાસં સઙ્ખ્યાનં અન્તે **તિ**કારાગમો હોતિ. વીસતિ, તિંસતિ.

૩૭૯, ૨૫૮. **લ દરાનં.**

દકાર **ર**કારાનં સઙ્ખ્યાનં લકારાદેસો હોતિ. સોળસ, ચત્તાલીસં.

૩૮૦, ૨૫૫. **વીસતિ દસેસુ બા દ્વિસ્સ તુ.**

વીસતિ દસઇચ્ચેતેસુ **દ્વિસ્સ બા** હોતિ.

બાવીસતિન્દ્રિયાનિ, બારસ મનુસ્સા.

તુગ્ગહણેન દ્વિસ્સ દુ દિ દો આદેસા ચ હોન્તિ. દુરત્તં, દિરત્તં, દિગુણં, દોહળિની.

૩૮૧, ૨૫૪. એકાદિતો દસ્સ ર સઙ્ખ્યાને.

એકાદિતો **દસ**સ્સ દકારસ્સ **ર**કારો હોતિ વા સઙ્ખ્યાને.

એકારસ, એકાદસ, બારસ, દ્વાદસ.

સઙ્ખ્યાનેતિ કિમત્થં? દ્વાદસાયતનાનિ.

૩૮૨, ૨૫૯. અટ્ઠાદિતો ચ.

અટ્ઠઇચ્ચેવમાદિતો ચ **દસ**સદ્દસ્સ દકારસ્સ **ર**કારાદેસો હોતિ વા સઙ્ખ્યાને.

અટ્ઠારસ, અટ્ઠદસ.

અટ્ઠાદિતોતિ કિમત્થં? પઞ્ચદસ, સોળસ.

સઙ્ખ્યાનેતિ કિમત્થં? અટ્ઠદસિકો.

૩૮૩, ૨૫૩. દ્વેકટ્ઠાનમાકારો વા.

દ્વિ એક અટ્ઠઇચ્ચેતેસમન્તો **આ**કારો હોતિ વા સઙ્ખ્યાને.

દ્વાદસ, એકાદસ, અટ્ઠારસ.

સઙ્ખ્યાનેતિ કિમત્થં? દ્વિદન્તો, એકદન્તો, એકચ્છન્નો, અટ્ઠત્થમ્ભો.

૩૮૪, ૪૦૭. ચતુચ્છેહી થ ઠા.

ચતુ છઇચ્ચેતેહિ **થ ઠ**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ સઙ્ખ્યાપૂરણત્થે.

ચતુત્થો, છટ્ઠો.

૩૮૫, ૪૦૯. દ્વિતીહિ તિયો.

દ્વિ તિઇચ્ચેતેહિ **તિય**પચ્ચયો હોતિ સઙ્ખ્યાપૂરણત્થે.

દુતિયો, તતિયો.

૩૮૬, ૪૧૦. તિયે દુતાપિ ચ.

દ્વિ તિઇચ્ચેતેસં **દુ ત**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ **તિય**પચ્ચયે પરે.

દુતિયો, તતિયો.

અપિગ્ગહણેન અઞ્ઞેસુપિ **દ્વિ**ઇચ્ચેતસ્સ **દુ**આદેસો હોતિ. દુરત્તં.

ચગ્ગહણેન દ્વિઇચ્ચેતસ્સ **દિ**કારો હોતિ. દિરત્તં, દિગુણં સઙ્ઘાટિં પારુપેત્વા.

૩૮૭, ૪૧૧. તેસમડ્ઢૂપપદેન અડ્ઢુડ્ઢ દિવડ્ઢ દિયડ્ઢડ્ઢતિયા.

તેસં **ચતુત્થ દુતિય તતિયાનં** અડ્ઢૂપપદાનં **અડ્ઢુડ્ઢદિવડ્ઢ દિયડ્ઢ અડ્ઢતિયા**દેસા હોન્તિ, **અડ્ઢૂ**પપદેન સહનિપ્પજ્જન્તે.

અડ્ઢેન ચતુત્થો અડ્ઢુડ્ઢો, અડ્ઢેન દુતિયો દિવડ્ઢો, અડ્ઢેન દુતિયો દિયડ્ઢો, અડ્ઢેન તતિયો અડ્ઢતિયો.

૩૮૮, ૬૮. સરૂપાનમેકસેસ્વસકિં.

સરૂપાનં પદબ્યઞ્જનાનં એકસેસો હોતિ અસકિં. પુરિસો ચ પુરિસો ચ પુરિસા.

સરૂપાનમિતિ કિમત્થં? હત્થી ચ અસ્સો ચ રથો ચ પત્તિકો ચ હત્થિઅસ્સરથપત્તિકા,

અસકિન્તિ કિમત્થં? પુરિસો.

૩૮૯, ૪૧૩. ગણને દસસ્સ દ્વિતિચતુપઞ્ચછસત્તઅટ્ઠનવકાનં વી તિ ચત્તાર પઞ્ઞા છ સત્તાસનવા યોસુ, યોનઞ્ચીસમાસં ઠિ રિ તી તુતિ.

ગણને **દસસ્સ** દ્વિક તિક ચતુક્ક પઞ્ચક છક્ક સત્તકઅટ્ઠક નવકાનં સરૂપાનં કતેકસેસાનં યથાસઙ્ખ્યં **વી તિ ચત્તાર પઞ્ઞા છ સત્ત અસ નવ**ઇચ્ચાદેસા હોન્તિ અસકિં **યોસુ, યોન**ઞ્ચ **ઈસં આસં ઠિ રિ તિ ઈતિ ઉતિ**ઇચ્ચાદેસા હોન્તિ. પચ્છા પુન નિપ્પજ્જન્તે.

વીસં , તિંસં, ચત્તાલીસં, પઞ્ઞાસં, સટ્ઠિ, સત્તરિ, સત્તતિ, અસીતિ, નવુતિ.

અસકિન્તિ કિમત્થં? દસ.

ગણનેતિ કિમત્થં? દસદસકા પુરિસા.

૩૯૦, ૨૫૬. ચતૂપપદસ્સ લોપો તુત્તરપદાદિચસ્સ ચુચોપિ નવા.

ચતૂપપદસ્સ ગણને પરિયાપન્નસ્સ **તુ**કારસ્સ લોપો હોતિ, ઉત્તરપદાદિ**ચ**કારસ્સ **ચુચો**પિ આદેસા હોન્તિ નવા.

ચુદ્દસ, ચોદ્દસ, ચતુદ્દસ.

અપિગ્ગહણેન અનુપપદસ્સાપિ પદાદિ**ચ**કારસ્સ. લોપોહોતિ નવા, **ચસ્સ ચુચો**પિ હોન્તિ. તાલીસં, ચત્તાલીસં, ચુત્તાલીસં, ચોત્તાલીસં.

૩૯૧, ૪૨૩. યદનુપપન્ના નિપાતના સિજ્ઝન્તિ.

યે સદ્દા અનિદ્દિટ્ઠલક્ખણા, અક્ખરપદબ્યઞ્જનતો, ઇત્થિપુમનપુંસકલિઙ્ગતો , નામુપસગ્ગનિપાતતો, અબ્યયીભાવસમાસતદ્ધિતાખ્યાતતો, ગણનસઙ્ખ્યાકાલકારકપ્પયોગસઞ્ઞાતો, સન્ધિપકતિવુદ્ધિલોપાગમવિકારવિપરિતતો, વિભત્તિવિભજનતો ચ, તે નિપાતના સિજ્ઝન્તિ.

૩૯૨, ૪૧૮. દ્વાદિતો કો'નેકત્થેચ.

દ્વિઇચ્ચેવમાદિતો **ક**પચ્ચયો હોતિ અનેકત્થે ચ, નિપાતના સિજ્ઝન્તિ.

સતસ્સ દ્વિકં દ્વિસતં, સતસ્સ તિકં તિસતં, સતસ્સ ચતુક્કં ચતુસતં, સતસ્સ પઞ્ચકં પઞ્ચસતં, સતસ્સ છક્કં છસતં, સતસ્સ સત્તકં સત્તસતં, સતસ્સ અટ્ઠકં અટ્ઠસતં, સતસ્સ નવકં નવસતં, સતસ્સ દસકં દસસતં, સહસ્સં હોતિ.

૩૯૩, ૪૧૫. દસદસકં સતં દસકાનં સતં સહસ્સઞ્ચ યોમ્હિ.

ગણને પરિયાપન્નસ્સ **દસ**દસકસ્સ **સતં** હોતિ, **સત**દસકસ્સ **સહસ્સં** હોતિ **યોમ્હિ** પરે.

સતં, સહસ્સં.

દ્વિકાદીનં તદુત્તરપદાનઞ્ચ નિપ્પજ્જન્તે યથાસઙ્ખ્યં. સતસ્સ દ્વિકં (તદિદં હોતિ) દ્વિસતં, એવં તિસતં, ચતુસતં , પઞ્ચસતં, છસતં, સત્તસતં, અટ્ઠસતં, નવસતં, દસસતં, સહસ્સં હોતિ.

૩૯૪, ૪૧૬. યાવ તદુત્તરિ દસગુણિતઞ્ચ.

યાવ તાસં સઙ્ખ્યાનં ઉત્તરિ દસગુણિતઞ્ચ કાતબ્બં.

તં યથા? દસસ્સ ગણનસ્સ દસગુણિતં કત્વા સતં હોતિ, સતસ્સ દસગુણિતં કત્વા સહસ્સં હોતિ, સહસ્સસ્સ દસગુણિતં કત્વા દસસહસ્સં હોતિ, દસસહસ્સસ્સ દસગુણિતં કત્વાસતસહસ્સં હોતિ, સતસહસ્સસ્સ દસગુણિતં કત્વાદસસતસહસ્સં હોતિ, દસસતસહસ્સસ્સદસગુણિતં કત્વા કોટિ હોતિ, કોટિસતસહસ્સસ્સ સતગુણિતં કત્વા પકોટિ હોતિ. એવં સેસાપિ યોજેતબ્બા.

ચગ્ગહણં વિસેસનત્થં.

૩૯૫, ૪૧૭. સકનામેહિ.

યાસં પન સઙ્ખ્યાનં અનિદ્દિટ્ઠનામધેય્યાનં સકેહિ સકેહિ નામેહિ નિપ્પજ્જન્તે.

સતસહસ્સાનં સતં કોટિ, કોટિસતસહસ્સાનં સતં પકોટિ, પકોટિસતસહસ્સાનં સતં કોટિપકોટિ , કોટિપકોટિસતસહસ્સાનં સતં નહુતં, નહુતસતસહસ્સાનં સતં નિન્નહુતં, નિન્નહુતસતસહસ્સાનં સતં અક્ખોભિણી. તથા બિન્દુ, અબ્બુદં, નિરબ્બુદં, અહહં, અબબં, અટટં, સોગન્ધિકં, ઉપ્પલં, કુમુદં, પદુમં, પુણ્ડરિકં, કથાનં, મહાકથાનં, અસઙ્ખ્યેય્યં.

૩૯૬, ૩૬૩. **તેસં ણો લોપં**.

તેસં પચ્ચયાનં **ણો** લોપમાપજ્જતે.

ગોતમસ્સ અપચ્ચં ગોતમો. એવં વાસિટ્ઠો. વેનતેય્યો, આલસ્યં, આરોગ્યં.

૩૯૭, ૪૨૦. **વિભાગે ધા ચ**.

વિભાગત્થે ચ **ધા**પચ્ચયો હોતિ.

એકેન વિભાગેન એકધા. એવં દ્વિધા, તિધા, ચતુધા, પઞ્ચધા, છધા.

ચેતિ કિમત્થં? **સો**પચ્ચયો હોતિ. સુત્તસો, બ્યઞ્જનસો, પદસો.

૩૯૮, ૪૨૧. **સબ્બનામેહિ પકારવચને તુ થા**.

સબ્બનામેહિ પકારવચનત્થે **થા**પચ્ચયો હોતિ.

સો પકારો તથા, તં પકારં તથા, તેન પકારેન તથા, તસ્સ પકારસ્સ તથા, તસ્મા પકારા તથા, તસ્સ પકારસ્સ તથા, તસ્મિં પકારે તથા. એવં યથા, સબ્બથા, અઞ્ઞથા, ઇતરથા.

તુગ્ગહણં કિમત્થં? **તત્થા**પચ્ચયો હોતિ. સો પકારો તથત્થા. એવં યથત્થા. સબ્બથત્થા, અઞ્ઞથત્થા, ઇતરથત્થા.

૩૯૯, ૪૨૨. **કિમિમેહિ થં**.

કિં ઇમઇચ્ચેતેહિ થંપચ્ચયો હોતિ પકારવચનત્થે.

કો પકારો કથં, કં પકારં કથં, કેન પકારેન કથં, કસ્સ પકારસ્સ કથં, કસ્મા પકારા કથં. કસ્સ પકારસ્સ કથં, કસ્મિં પકારે કથં, અયં પકારો ઇત્થં, ઇમં પકારં ઇત્થં, ઇમિના પકારેન ઇત્થં, ઇમસ્સ પકારસ્સ ઇત્થં, ઇમસ્મા પકારા ઇત્થં, ઇમસ્સ પકારસ્સ ઇત્થં, ઇમસ્મિં પકારે ઇત્થં.

૪૦૦, ૩૬૪. **વુદ્ધાદિસરસ્સ વા'સંયોગન્તસ્સ સણે ચ**.

આદિસરસ્સ વા અસંયોગન્તસ્સ આદિબ્યઞ્જનસ્સ વા સરસ્સ વુદ્ધિ હોતિ સણકારકે પચ્ચયે પરે.

આભિધમ્મિકો, વેનતેય્યો, વાસિટ્ઠો, આલસ્યં, આરોગ્યં.

અસંયોગન્તસ્સેતિ કિમત્થં? ભગ્ગવો, મન્તેય્યો, કુન્તેય્યો.

૪૦૧, ૩૭૫. **માયૂનમાગમો ઠાને**.

ઇઉઇચ્ચેતેસં આદિભૂતાનં મા વુદ્ધિ હોતિ. તેસુ ચ **એ ઓ** વુદ્ધાગમો હોતિ ઠાને.

બ્યાકરણમધીતે વેય્યાકરણિકો, ન્યાયમધીતે નેય્યાયિકો, બ્યાવચ્છસ્સ અપચ્ચં વેય્યાવચ્છો, દ્વારે નિયુત્તો દોવારિકો.

૪૦૨, ૩૭૭. **આત્તઞ્ચ** .

ઇઉઇચ્ચેતેસં **આત્તઞ્ચ** હોતિ, **રિ**કારાગમો ચ ઠાને.

ઇસિસ્સ ભાવો આરિસ્યં, ઇણસ્સ ભાવો આણ્યં, ઉસભસ્સ ભાવો આસભં, ઉજુનો ભાવો અજ્જવં, ઇચ્ચેવમાદી યોજેતબ્બા.

યૂનમિતિ કિમત્થં? અપાયેસુ જાતો આપાયિ કો.

ઠાનેતિ કિમત્થં? વેમતિકો, ઓપનયિકો, ઓપમાયિકો, ઓપાયિકો.

૪૦૩, ૩૫૪. **ક્વચાદિમજ્ઝુત્તરાનં દીઘરસ્સા પચ્ચયેસુ ચ**.

ક્વચિ આદિમજ્ઝઉત્તરઇચ્ચેતેસં દીઘરસ્સા હોન્તિ પચ્ચયેસુ ચ અપચ્ચયેસુ ચ.

આદિદીઘો તાવ – પાકારો, નીવારો, પાસાદો, પાકટો, પાતિમોક્ખો, પાટિકઙ્ખો ઇચ્ચેવમાદિ.

મજ્ઝેદીઘો તાવ – અઙ્ગમાગધિકો, ઓરબ્ભમાગવીકો ઇચ્ચેવમાદિ.

ઉત્તરદીઘો તાવ – ખન્તી પરમં તપો તિતિક્ખા, અઞ્જના ગિરિ, કોટરા વનં, અઙ્ગુલી ઇચ્ચેવમાદિ.

આદિરસ્સો તાવ – પગેવ ઇચ્ચેવમાદિ.

મજ્ઝેરસ્સો તાવ – સુમેધસો સુવણ્ણધરેહિ ઇચ્ચેવમાદિ.

ઉત્તરરસ્સો તાવ – ભોવાદિ નામ સો હોતિ, યથાભાવિ ગુણેન સો ઇચ્ચેવમાદિ. અઞ્ઞેપિ યથાજિનવચનાનુપરોધેન યોજેતબ્બા.

ચગ્ગહણેન અપચ્ચયેસુ ચાતિ અત્થં સમુચ્ચેતિ,

૪૦૪, ૩૭૦. **તેસુ વુદ્ધિલોપાગમવિકારવિપરીતાદેસા ચ.**

તેસુ આદિમજ્ઝુત્તરેસુ યથાજિનવચનાનુપરોધેન ક્વચિ વુદ્ધિ હોતિ, ક્વચિ લોપો હોતિ, ક્વચિ આગમો હોતિ, ક્વચિ વિકારો હોતિ, ક્વચિ વિપરીતો હોતિ, ક્વચિ આદેસો હોતિ.

આદિવુદ્ધિ તાવ – આભિધમ્મિકો, વેનતેય્યો ઇચ્ચેવમાદિ.

મજ્ઝેવુદ્ધિ તાવ – સુખસેય્યં, સુખકારિ દાનં, સુખકારિ સીલં ઇચ્ચેવમાદિ.

ઉત્તરવુદ્ધિ તાવ – કાલિઙ્ગો, માગધિકો, પચ્ચક્ખધમ્મા ઇચ્ચેવમાદિ.

આદિલોપો તાવ – તાલીસં ઇચ્ચેવમાદિ.

મજ્ઝેલોપો તાવ – કત્તુકામો, કુમ્ભકારપુત્તો, વેદલ્લં ઇચ્ચેવમાદિ.

ઉત્તરલોપો તાવ – ભિક્ખુ, ભિક્ખુની ઇચ્ચેવમાદિ.

આદિઆગમો તાવ – વુત્તો ભગવતા ઇચ્ચેવમાદિ.

મજ્ઝેઆગમો તાવ – સસીલવા, સપઞ્ઞવાઇચ્ચેવમાદિ.

ઉત્તરઆગમો તાવ – વેદલ્લં ઇચ્ચેવમાદિ.

આદિવિકારો તાવ – આરિસ્યં, આણ્યં, આસભં, અજ્જવં ઇચ્ચેવમાદિ.

મજ્ઝેવિકારો તાવ – વરારિસ્યં, પરારિસ્યં ઇચ્ચેવમાદિ.

ઉત્તરવિકારો તાવ – યાનિ, તાનિ, સુખાનિ ઇચ્ચેવમાદિ.

આદિવિપરીતો તાવ – ઉગ્ગતે સૂરિયે ઉગ્ગચ્છતિ ઇચ્ચેવમાદિ.

મજ્ઝેવિપરીતો તાવ – સમુગ્ગચ્છતિ, સમુગ્ગતે સૂરિયે ઇચ્ચેવમાદિ.

ઉત્તરવિપરીતો તાવ – દિગુ, દિગુણં ઇચ્ચેવમાદિ.

આદિઆદેસો તાવ – યૂનં ઇચ્ચેવમાદિ.

મજ્ઝેઆદેસો તાવ – ન્યાયોગા ઇચ્ચેવમાદિ.

ઉત્તરઆદેસો તાવ – સબ્બસેય્યો, સબ્બસેટ્ઠો, ચિત્તં ઇચ્ચેવમાદિ. એવં યથાજિનવચનાનુપરોધેન સબ્બત્થ યોજેતબ્બા.

૪૦૫, ૩૬૫. **અયુવણ્ણાનઞ્ચાયો વુદ્ધિ.**

અ ઇતિ અકારો, **ઇ ઈ**ઇતિ ઇવણ્ણો, **ઉ ઊ**ઇતિ ઉવણ્ણો, તેસં અકારઇવણ્ણુવણ્ણાનં **આ એ ઓ**વુદ્ધિયો હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં, **આ ઈ ઊ**વુદ્ધિ ચ.

આભિધમ્મિકો, વેનતેય્યો, ઓળુમ્પિકો.

પુન **વુદ્ધિ**ગ્ગહણં કિમત્થં? ઉત્તરપદવુદ્ધિભાવત્થં, અઙ્ગમગધેહિ આગતાતિ અઙ્ગમાગધિકા. નિગમજનપદેસુ જાતાતિ નેગમજાનપદા. પુરિમજનપદેસુ જાતાતિ પોરિમજાનપદા. સત્તાહે નિયુત્તોતિ સત્તાહિકા, ચતુવિજ્જે નિયુત્તોતિ ચાતુવિજ્જિકા. ઇચ્ચેવમાદી યોજેતબ્બા.

વુદ્ધિઇચ્ચનેન ક્વત્થો? વુદ્ધાદિસરસ્સ વા'સંયોગન્તસ્સ સણે ચ.

ઇતિ નામકપ્પે તદ્ધિતકપ્પો અટ્ઠમો કણ્ડો.

તદ્ધિતકપ્પો નિટ્ઠિતો.

૬. આખ્યાતકપ્પ

પઠમકણ્ડ

(ક)

આખ્યાતસાગરમથજ્જતનીતરઙ્ગં ,
ધાતુજ્જલં વિકરણાગમકાલમીનં;
લોપાનુબન્ધરિયમત્થવિભાગતીરં,
ધીરા તરન્તિ કવિનો પુથુબુદ્ધિનાવા.

(ખ)

વિચિત્તસઙ્ખારપરિક્ખિતં ઇમં,
આખ્યાતસદ્દં વિપુલં અસેસતો;
પણમ્ય સમ્બુદ્ધમનન્તગોચરં,
સુગોચરં યં વદતો સુણાથ મે.

(ગ)

અધિકારે મઙ્ગલે ચેવ, નિપ્ફન્ને ચાવધારણે;
અનન્તરે ચ પાદાને, **અથસદ્દો** પવત્તતિ.

૪૧૬, ૪૨૯. અથ પુબ્બાનિ વિભત્તીનં છ પરસ્સપદાનિ.

અથ સબ્બાસં વિભત્તીનં યાનિ યાનિ પુબ્બકાનિ **છ** પદાનિ, તાનિ તાનિ **પરસ્સપદ**સઞ્ઞાનિ હોન્તિ.

તં યથા? **તિ અન્તિ, સિ થ, મિ મ.**

પરસ્સપદમિચ્ચનેન ક્વત્થો? કત્તરિ પરસ્સપદં.

૪૦૭, ૪૩૯. પરાણ્યત્તનોપદાનિ .

સબ્બાસં વિભત્તીનં યાનિ યાનિ પરાનિ **છ** પદાનિ. તાનિ તાનિ **અત્તનોપદ**સઞ્ઞાનિ હોન્તિ.

તં યથા? **તે અન્તે, સે વ્હે, એ મ્હે.**

અત્તનોપદમિચ્ચનેન ક્વત્થો? અત્તનોપદાનિ ભાવે ચ કમ્મનિ.

૪૦૮, ૪૩૧. દ્વે દ્વે પઠમ મજ્ઝિમુત્તમપુરિસા.

તાસં સબ્બાસં વિભત્તીનં પરસ્સપદાનં, અત્તનોપદાનઞ્ચ **દ્વે દ્વે** પદાનિ **પઠમમજ્ઝિમુત્તમપુરિસ**સઞ્ઞાનિ હોન્તિ.

તં યથા? **તિ અન્તિ** ઇતિ પઠમપુરિસા, **સિ થ** ઇતિ મજ્ઝિમપુરિસા, **મિ મ** ઇતિ ઉત્તમપુરિસા. અત્તનોપદાનમ્પિ **તે અન્તે** ઇતિ પઠમપુરિસા, **સે વ્હે** ઇતિ મજ્ઝિમપુરિસા, **એ મ્હે** ઇતિ ઉત્તમપુરિસા. એવં સબ્બત્થ.

પઠમમજ્ઝિમુત્તમપુરિસમિચ્ચનેન ક્વત્થો? નામમ્હિ પયુજ્જમાનેપિ તુલ્યાધિકરણે પઠમો, તુમ્હે મજ્ઝિમો, અમ્હે ઉત્તમો.

૪૦૯, ૪૪૧. **સબ્બેસમેકાભિધાને પરો પુરિસો**.

સબ્બેસં તિણ્ણં પઠમમજ્ઝિમુત્તમ પુરિસાનં એકાભિધાને **પરો પુરિસો** ગહેતબ્બો.

સો ચ પઠતિ, ત્વઞ્ચ પઠસિ, **તુમ્હે પઠથ**. સો ચ પચતિ, ત્વઞ્ચ પચસિ. **તુમ્હે પચથ**. એવં સેસાસુ વિભત્તીસુ **પરો પુરિસો** યોજેતબ્બો.

૪૧૦, ૪૩૨. **નામમ્હિ પયુજ્જમાનેપિ તુલ્યાધિકરણે પઠમો**.

નામમ્હિ પયુજ્જમાનેપિ અપ્પયુજ્જમાનેપિ તુલ્યાધિકરણે **પઠમપુરિસો** હોતિ.

સો ગચ્છતિ, તે ગચ્છન્તિ.

અપ્પયુજ્જમાનેપિ – ગચ્છતિ, ગચ્છન્તિ.

તુલ્યાધિકરણેતિ કિમત્થં? તેન હઞ્ઞસે ત્વં દેવદત્તેન.

૪૧૧, ૪૩૬. **તુમ્હે મજ્ઝિમો**.

તુમ્હે પયુજ્જમાનેપિ અપ્પયુજ્જમાનેપિ તુલ્યાધિકરણે **મજ્ઝિમપુરિસો** હોતિ.

ત્વં યાસિ, તુમ્હે યાથ.

અપ્પયુજ્જમાનેપિ – યાસિ, યાથ.

તુલ્યાધિકરણેતિ કિમત્થં? તયા પચ્ચતે ઓદનો.

૪૧૨, ૪૩૭. **અમ્હે ઉત્તમો**.

અમ્હે પયુજ્જમાનેપિ અપ્પયુજ્જમાનેપિ તુલ્યાધિકરણે **ઉત્તમપુરિસો** હોતિ.

અહં યજામિ, મયં યજામ.

અપ્પયુજ્જમાનેપિ – યજામિ, યજામ.

તુલ્યાધિકરણેતિ કિમત્થં? મયા ઇજ્જતે બુદ્ધો.

૪૧૩, ૪૨૭. કાલે.

‘‘કાલે’’ ઇચ્ચેતં અધિકારત્થં વેદિતબ્બં.

૪૧૪, ૪૨૮. વત્તમાના પચ્ચુપ્પન્ને.

પચ્ચુપ્પન્ને કાલે **વત્તમાના**વિભત્તિ હોતિ.

પાટલિપુત્તં ગચ્છતિ, સાવત્થિં પવિસતિ.

૪૧૫, ૪૫૧. આણત્યા સિટ્ઠે’નુત્તકાલે પઞ્ચમી.

આણત્યત્થે ચ **આસીસત્થે** ચ અનુત્તકાલે **પઞ્ચમી** વિભત્તિ હોતિ.

કરોતુ કુસલં, સુખં તે હોતુ.

૪૧૬, ૪૫૪. અનુમતિપરિકપ્પત્થેસુ સત્તમી.

અનુમત્યત્થે ચ **પરિકપ્પત્થે** ચ અનુત્તકાલે **સત્તમી** વિભત્તિ હોતિ.

ત્વં ગચ્છેય્યાસિ, કિમહં કરેય્યામિ.

૪૧૭, ૪૬૦. અપચ્ચક્ખે પરોક્ખાતીતે.

અપચ્ચક્ખે અતીતે કાલે **પરોક્ખા**વિભત્તિ હોતિ.

સુપિને કિલમાહ, એવં કિલ પોરાણાહુ.

૪૧૮, ૪૫૬. હિય્યોપભુતિ પચ્ચક્ખે હિય્યત્તની.

હિય્યોપભુતિ અતીતે કાલે પચ્ચક્ખે વા અપચ્ચક્ખે વા **હિય્યત્તની** વિભત્તિ હોતિ.

સો અગમા મગ્ગં, તે અગમૂ મગ્ગં.

૪૧૯, ૪૬૯. સમીપે’જ્જતની.

અજ્જપ્પભુતિ અતીતે કાલે પચ્ચક્ખે વા અપચ્ચક્ખે વા સમીપે **અજ્જતની**વિભત્તિ હોતિ.

સો મગ્ગં અગમી, તે મગ્ગં અગમું.

૪૨૦, **૪૭૧. માયોગે સબ્બકાલે ચ.**

હિય્યત્તનીઅજ્જતનીઇચ્ચેતા વિભત્તિયો યદા **માયોગા**, તદા **સબ્બકાલે** ચ હોન્તિ.

મા ગમા, મા વચા, મા ગમી, મા વચી.

ચગ્ગહણેન પઞ્ચમીવિભત્તિપિ હોતિ. મા ગચ્છાહિ.

૪૨૧, **૪૭૩. અનાગતે ભવિસ્સન્તી.**

અનાગતે કાલે **ભવિસ્સન્તી વિભત્તિ** હોતિ.

સો ગચ્છિસ્સતિ, કરિસ્સતિ. તે ગચ્છિસ્સન્તિ, કરિસ્સન્તિ.

૪૨૨, **૪૭૫. ક્રિયાતિપન્ને’તીતે કાલાતિપત્તિ.**

ક્રિયાતિપન્નમત્તે અતીતે કાલે **કાલાતિપત્તિ** વિભત્તિ હોતિ.

સો ચે તં યાનં અલભિસ્સા, અગચ્છિસ્સા. તે ચે તં યાનં અલભિસ્સંસુ, અગચ્છિસ્સંસુ.

૪૨૩, **૪૨૬. વત્તમાના તિ અન્તિ, સિ થ, મિ મ, તે અન્તે, સે વ્હે, એ મ્હે.**

વત્તમાના ઇચ્ચેસા સઞ્ઞા હોતિ તિ અન્તિ, સિ થ, મિ મ, તે અન્તે, સે વ્હે, એ મ્હે ઇચ્ચેતેસં **દ્વાદસન્નં** પદાનં.

વત્તમાના ઇચ્ચનેન ક્વત્થો? વત્તમાના પચ્ચુપ્પન્ને.

૪૨૪, **૪૫૦. પઞ્ચમી તુ અન્તુ, હિથ, મિમ, તં અન્તં, સ્સુ વ્હો, એ આમસે.**

પઞ્ચમીઇચ્ચેસા સઞ્ઞા હોતિ તુ અન્તુ, હિ થ, મિમ, તં અન્તં, સ્સુ વ્હો, એ આમસે ઇચ્ચેતેસં **દ્વાદસન્નં** પદાનં.

પઞ્ચમીઇચ્ચનેન ક્વત્થો? આણત્યાસિટ્ઠે, નુત્તકાલે પઞ્ચમી.

૪૨૫, **૪૫૩. સત્તમી એય્ય એય્યું, એય્યા સિ એય્યા થ, એય્યામિ એય્યામ, એથ એરં, એથો એય્યાવ્હો, એય્યં એય્યામ્હે.**

સત્તમી ઇચ્ચેસા સઞ્ઞા હોતિ એય્ય એય્યું, એય્યાસિ એય્યાથ, એય્યામિ એય્યામ, એથ એરં, એથો, એય્યાવ્હો, એય્યં એય્યામ્હે ઇચ્ચેતેસં **દ્વાદસન્નં** પદાનં.

સત્તમી ઇચ્ચનેન ક્વત્થો? અનુમતિપરિકપ્પત્થેસુ સત્તમી.

૪૨૬, **૪૫૯. પરોક્ખા અઉ એત્થ, અંમ્હ, ત્થરે, ત્થો વ્હો, ઇં મ્હે.**

પરોક્ખા ઇચ્ચેસા સઞ્ઞા હોતિ અ ઉ, એત્થ, અં મ્હ, ત્થ રે ત્થો વ્હો, ઇં મ્હે ઇચ્ચેતેસં **દ્વાદસન્નં** પદાનં.

પરોક્ખા ઇચ્ચનેન ક્વત્થો? અપચ્ચક્ખે પરોક્ખાતીતે.

૪૨૭, ૪૫૫. **હિય્યત્તની આઊ, ઓત્થ, અંમ્હા, ત્થત્થું, સે વ્હં, ઇં મ્હસે.**

હિય્યત્તની ઇચ્ચેસા સઞ્ઞા હોતિ આ ઊ, ઓ ત્થ, અં મ્હા, ત્થ ત્થું, સે વ્હં, ઇં મ્હસે ઇચ્ચેતેસં **દ્વાદસન્નં** પદાનં.

હિય્યત્તની ઇચ્ચનેન ક્વત્થો? હિય્યોપભુતિ પચ્ચક્ખે હિય્યત્તની.

૪૨૮, ૪૬૮. **અજ્જતની ઈ ઉં, ઓ ત્થ, ઇં મ્હા, આ ઊ, સે વ્હં, અં મ્હે.**

અજ્જતની ઇચ્ચેસા સઞ્ઞા હોતિ ઈ ઉં, ઓ ત્થ, ઇંમ્હા, આ ઊ, સેવ્હં, અં મ્હે ઇચ્ચેતેસં **દ્વાદસન્નં** પદાનં.

અજ્જતની ઇચ્ચનેન ક્વત્થો? સમીપેજ્જતની.

૪૨૯, ૪૭૨. **ભવિસ્સન્તી સ્સતિ સ્સન્તિ, સ્સસિ સ્સથ, સ્સામિ સ્સામ, સ્સતે સ્સન્તે, સ્સસે સ્સવ્હે, સ્સં સ્સામ્હે.**

ભવિસ્સન્તી ઇચ્ચેસા સઞ્ઞા હોતિ સ્સતિ સ્સન્તિ, સ્સસિ સ્સથ, સ્સામિ સ્સામ, સ્સતે સ્સન્તે, સ્સસે સ્સવ્હે, સ્સં સ્સામ્હે ઇચ્ચેતેસં **દ્વાદસન્નં** પદાનં.

ભવિસ્સન્તી ઇચ્ચનેન ક્વત્થો? અનાગતે ભવિસ્સન્તી.

૪૩૦, ૩૭૩. **કાલાતિપત્તિ સ્સા સ્સંસુ, સ્સે સ્સથ, સ્સં સ્સામ્હા, સ્સથ સિસ્સુ, સ્સસે સ્સવ્હે, સ્સિં સ્સામ્હસે.**

કાલાતિપત્તિ ઇચ્ચેસા સઞ્ઞા હોતિ સ્સા સ્સંસુ, સ્સે સ્સથ, સ્સં સ્સામ્હા, સ્સથ સ્સિસુ, સ્સસે સ્સવ્હે, સ્સિં સ્સામ્હસે ઇચ્ચેતેસં **દ્વાદસન્નં** પદાનં.

કાલાતિપત્તિ ઇચ્ચનેન ક્વત્થો? ક્રિયાતિપન્ને' તીતે કાલાતિપત્તિ.

૪૩૧, ૪૫૮. **હિય્યત્તની સત્તમી પઞ્ચમી વત્તમાના સબ્બધાતુકં.**

હિય્યત્તનાદયો ચતસ્સો વિભત્તિયો **સબ્બધાતુક** સઞ્ઞા હોન્તિ.

અગમા, ગચ્છેય્ય, ગચ્છતુ, ગચ્છતિ.

સબ્બધાતુક ઇચ્ચનેન ક્વત્થો? ઇકારાગમો અસબ્બધાતુકમ્હિ.

ઇતિ આખ્યાતકપ્પે પઠમો કણ્ડો.

દુતિયકણ્ડ

૪૩૨, ૩૬૨. **ધાતુલિઙ્ગેહિ પરા પચ્ચયા.**

ધાતુલિઙ્ગઇચ્ચેતેહિ પરા પચ્ચયા હોન્તિ.

કરોતિ, ગચ્છતિ. યો કોચિ કરોતિ, તં અઞ્ઞો ‘‘કરોહિ કરોહિ’’ ઇચ્ચેવં બ્રવીતિ, અથ વા કરોન્તં પયોજયતિ = કારેતિ. સઙ્ઘો પબ્બતમિવ અત્તાનમાચરતિ = પબ્બતાયતિ. તળાકં સમુદ્દમિવ અત્તાનમાચરતિ = સમુદ્દાયતિ, સદ્દો ચિચ્ચિટમિવ અત્તાનમાચરતિ = ચિચ્ચિટાયતિ, વસિટ્ઠસ્સ અપચ્ચં વાસિટ્ઠો. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૪૩૩, ૫૨૮. **તિજ ગુપ કિત માને હિ ખ છ સા વા.**

તિજ ગુપ કિત માનુ ઇચ્ચેતેહિ ધાતૂહિ **ખ છ સ** ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ વા.

તિતિક્ખતિ, જિગુચ્છતિ, તિકિચ્છતિ, વીમંસતિ.

વાતિ કિમત્થં? તેજતિ, ગોપતિ, માનેતિ.

૪૩૪, ૫૩૪. **ભુજ ઘસ હર સુ પાદીહિ તુમિચ્છત્થેસુ.**

ભુજ ઘસ હર સુ પાઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **તુમિચ્છત્થેસુ ખ છ સ**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ વા.

ભોત્તુમિચ્છતિ=બુભુક્ખતિ, ઘસિતુમિચ્છતિ=જિઘચ્છતિ, હરિતુમિચ્છતિ=જિગીસતિ, સોતુમિચ્છતિ=સુસ્સુસતિ, પાતુમિચ્છતિ=પિવાસતિ.

વાતિ કિમત્થં? ભોત્તુમિચ્છતિ.

તુમિચ્છત્થેસૂતિ કિમત્થં? ભુઞ્જતિ.

૪૩૫, ૫૩૬. **આય નામતો કત્તૂપમાનાદાચારે.**

નામતો કત્તૂપમાના આચારત્થે **આય**પચ્ચયો હોતિ.

સઙ્ઘો પબ્બતમિવ અત્તાનમાચરતિ = પબ્બતાયતિ, તળાકં સમુદ્દમિવ અત્તાનમાચરતિ = સમુદ્દાયતિ, સદ્દો ચિચ્ચિટમિવ અત્તાનમાચરતિ = ચિચ્ચિટાયતિ. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૪૩૬, ૫૩૭. **ઈયૂપમાના ચ.**

નામતો ઉપમાના આચારત્થે ચ **ઈય**પચ્ચયો હોતિ.

અછત્તં છત્તમિવ આચરતિ =છત્તીયતિ, અપુત્તં પુત્તમિવ આચરતિ=પુત્તીયતિ.

ઉપમાનાતિ કિમત્થં? ધમ્મં આચરતિ.

આચારેતિ કિમત્થં? અછત્તં છત્તમિવ રક્ખતિ. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૪૩૭, ૫૩૮. **નામમ્હા’ત્તિચ્છત્થે.**

નામમ્હા અત્તનો ઇચ્છત્થે **ઈય**પચ્ચયો હોતિ.

અત્તનો પત્તમિચ્છતિ = પત્તીયતિ. એવં વત્થીયતિ, પરિક્ખારીયતિ, ચીવરીયતિ, ધનીયતિ, ઘટીયતિ.

અત્તિચ્છત્થેતિ કિમત્થં? અઞ્ઞસ્સ પત્તમિચ્છતિ. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૪૩૮, ૫૪૦. **ધાતૂહિ ણે ણય ણાપે ણાપયા કારિતાનિ હેત્વત્થે**.

સબ્બેહિ ધાતૂહિ **ણેણય ણાપે ણાપય**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ **કારિત**સઞ્ઞા ચ હેત્વત્થે.

યો કોચિ કરોતિ, તં અઞ્ઞો ‘‘કરોહિ કરોહિ’’ ઇચ્ચેવં બ્રવીતિ, અથ વા કરોન્તં પયોજયતિ = કારેતિ, કારયતિ, કારાપેતિ, કારા પયતિ. યે કેચિ કરોન્તિ, તે અઞ્ઞે ‘‘કરોથ કરોથ’’ ઇચ્ચેવં બ્રુવન્તિ = કારેન્તિ, કારયન્તિ, કારાપેન્તિ, કારાપયન્તિ. યો કોચિ પચતિ, તં અઞ્ઞો ‘‘પચાહિ પચાહિ’’ઇચ્ચેવં બ્રવીતિ, અથ વા પચન્તં પયોજયતિ = પાચેતિ, પાચયતિ, પાચાપેતિ, પાચાપયતિ. યે કેચિ પચન્તિ, તે અઞ્ઞે ‘‘પચથ પચથ’’ ઇચ્ચેવં બ્રુવન્તિ = પાચેન્તિ, પાચયન્તિ, પાચાપેન્તિ. પાચાપયન્તિ. એવં ભણેતિ, ભણયતિ, ભણાપેતિ, ભણાપયતિ. ભણેન્તિ, ભણયન્તિ, ભણાપેન્તિ, ભણાપયન્તિ. તથરિવ અઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

હેત્વત્થેતિ કિમત્થં? કરોતિ, પચતિ.

અત્થગ્ગહણેન અલપચ્ચયો હોતિ, જોતલતિ.

૪૩૯, ૫૩૯. **ધાતુરૂપે નામસ્મા ણયો ચ**.

તસ્મા નામસ્મા **ણય**પચ્ચયો હોતિ **કારિત**સઞ્ઞો ચ ધાતુરૂપે સતિ.

હત્થિના અતિક્કમતિ મગ્ગં = અતિહત્થયતિ, વીણાય ઉપગાયતિ ગીતં = ઉપવીણયતિ, દળ્હં કરોતિ વીરિયં = દળ્હયતિ, વિસુદ્ધા હોતિ રત્તિ = વિસુદ્ધયતિ.

ચગ્ગહણેન આર આલઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ. સન્તં કરોતિ = સન્તારતિ, ઉપક્કમં કરોતિ = ઉપક્કમાલતિ.

૪૪૦, ૪૪૫. **ભાવકમ્મેસુ યો**.

સબ્બેહિ ધાતૂહિ ભાવકમ્મેસુ **ય**પચ્ચયો હોતિ.

ઠીયતે, બુજ્ઝતે, પચ્ચતે, લબ્ભતે, કરીયતે, યુજ્જતે, ઉચ્ચતે.

ભાવકમ્મેસૂતિ કિમત્થં? કરોતિ, પચતિ, પઠતિ.

૪૪૧, ૪૪૭. **તસ્સ ચવગ્ગયકારવકારત્તં સધાત્વન્તસ્સ**.

તસ્સ **ય**પચ્ચયસ્સ **ચવગ્ગયકારવકારત્તં** હોતિ ધાતૂનં અન્તેન સહ યથાસમ્ભવં.

વુચ્ચતે, વુચ્ચન્તે, ઉચ્ચતે, ઉચ્ચન્તે, પચ્ચતે, પચ્ચન્તે. મજ્જતે, મજ્જન્તે, યુજ્જતે, યુજ્જન્તે. બુજ્ઝતે, બુજ્ઝન્તે, કુજ્ઝતે, કુજ્ઝન્તે, ઉજ્ઝતે, ઉજ્ઝન્તે. હઞ્ઞતે, હઞ્ઞન્તે. કય્યતે, કય્યન્તે. દિબ્બતે, દિબ્બન્તે.

૪૪૨, ૪૪૮. **ઇવણ્ણાગમો વા.**

સબ્બેહિ ધાતૂહિ **યમ્હિ** પચ્ચયે, પરે ઇવણ્ણાગમો હોતિ વા.

કરીયતે, કરીયતિ, ગચ્છીયતે, ગચ્છીયતિ.

વાતિ કિમત્થં? કય્યતે.

૪૪૩, ૪૪૯. **પુબ્બરૂપઞ્ચ.**

સબ્બેહિ ધાતૂહિ **ય**પચ્ચયો પુબ્બરૂપમાપજ્જતે વા.

વુડ્ઢતે, ફલ્લતે, દમ્મતે, સક્કતે, લબ્ભતે, દિસ્સતે.

૪૪૪, ૫૦૧. **તથા કત્તરિ ચ.**

યથા હેટ્ઠા ભાવકમ્મેસુ **ય**પચ્ચયસ્સ આદેસો હોતિ તથા કત્તરિપિ **ય**પચ્ચયસ્સ આદેસો કાતબ્બો.

બુજ્ઝતિ, વિજ્ઝતિ, મઞ્ઞતિ, સિબ્બતિ.

૪૪૫, ૪૩૩. **ભૂવાદિતો અ.**

ભૂઇચ્ચેવમાદિતો ધાતુગણતો **અ**પચ્ચયો હોતિ કત્તરિ.

ભવતિ , પઠતિ, પચતિ, જયતિ.

૪૪૬, ૫૦૯. **રુધાદિતો નિગ્ગહિતપુબ્બઞ્ચ.**

રુધઇચ્ચેવમાદિતો ધાતુગણતો **અ**પચ્ચયો હોતિ કત્તરિ, પુબ્બે નિગ્ગહિતાગમો હોતિ.

રુન્ધતિ, છિન્દતિ, ભિન્દતિ.

ચગ્ગહણેન ઇ ઈ એ ઓઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ નિગ્ગહિતપુબ્બઞ્ચ.

રુન્ધિતિ, રુન્ધીતિ, રુન્ધેતિ, રુન્ધોતિ, સુમ્ભોતિ, પરિસુમ્ભોતિ.

૪૪૭, ૫૧૦. **દિવાદિતો યો.**

દિવુઇચ્ચેવમાદિતો ધાતુગણતો **ય**પચ્ચયો હોતિ કત્તરિ.

દિબ્બતિ, થિબ્બતિ, યુજ્ઝતિ, વિજ્ઝતિ, બુજ્ઝતિ.

૪૪૮, ૫૧૨. **સ્વાદિતો ણુ ણા ઉણા ચ.**

સુઇચ્ચેવમાદિતો ધાતુગણતો **ણુ ણા ઉ ણા**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ કત્તરિ.

અભિસુણોતિ , અભિસુણાતિ, સંવુણોતિ, સંવુણાતિ, આવુણોતિ, આવુણાતિ, પાપુણોતિ, પાપુણાતિ.

૪૪૯, ૫૧૩. **કિયાદિતો ના.**

કીઇચ્ચેવમાદિતો ધાતુગણતો **ના**પચ્ચયો હોતિ કત્તરિ.

કિણાતિ, જિનાતિ, ધુનાતિ, મુનાતિ, લુનાતિ, પુનાતિ.

૪૫૦, ૫૧૭. **ગહાદિતો પ્પ ણ્હા.**

ગહઇચ્ચેવમાદિતો ધાતુગણતો **પ્પણ્હા**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ કત્તરિ.

ઘેપ્પતિ, ગણ્હાતિ.

૪૫૧, ૫૨૦. **તનાદિતો ઓયિરા.**

તનુઇચ્ચેવમાદિતો ધાતુગણતો **ઓ યિર**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ કત્તરિ.

તનોતિ , તનોહિ, કરોતિ, કરોહિ, કયિ રતિ, કયિરાહિ.

૪૫૨, ૫૨૫. **ચુરાદિતો, ણે ણયા.**

ચુરઇચ્ચેવમાદિતો ધાતુગણતો **ણે ણય**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ કત્તરિ, કારિતસઞ્ઞા ચ.

ચોરેતિ, ચોરયતિ, ચિન્તેતિ, ચિન્તયતિ, મન્તેતિ, મન્તયતિ.

૪૫૩, ૪૪૪. **અત્તનોપદાનિ ભાવે ચ કમ્મનિ.**

ભાવે ચ કમ્મનિ ચ અત્તનોપદાનિ હોન્તિ.

ઉચ્ચતે, ઉચ્ચન્તે, મજ્જતે, મજ્જન્તે, યુજ્જતે, યુજ્જન્તે, કુજ્ઝતે, કુજ્ઝન્તે, લબ્ભતે, લબ્ભન્તે, કચ્ચતે, કચ્ચન્તે.

૪૫૪, ૪૪૦. **કત્તરિ ચ.**

કત્તરિ ચ અત્તનોપદાનિ હોન્તિ.

મઞ્ઞતે, રોચતે, સોચતે, બુજ્ઝતે, જાયતે.

૪૫૫, ૫૩૦. **ધાતુપ્પચ્ચયેહિ વિભત્તિયો**.

ધાતુનિદ્દિટ્ઠેહિ પચ્ચયેહિ **ખાદિકારિતન્તેહિ** વિભત્તિયો હોન્તિ.

તિતિક્ખતિ , જિગુચ્છતિ, વીમંસતિ, સમુદ્દાયતિ, પુત્તીયતિ, કારેતિ, પાચેતિ.

૪૫૬, ૪૩૦. **કત્તરિ પરસ્સપદં**.

કત્તરિ પરસ્સપદં હોતિ.

કરોતિ, પચતિ, પઠતિ, ગચ્છતિ.

૪૫૭, ૪૨૪. **ભૂવાદયો ધાતવો**.

ભૂઇચ્ચેવમાદયો યે સદ્દગણા, તે ધાતુસઞ્ઞા હોન્તિ.

ભવતિ, ભવન્તિ, ચરતિ, ચરન્તિ, પચતિ, પચન્તિ, ચિન્તયતિ, ચિન્તયન્તિ, હોતિ, હોન્તિ, ગચ્છતિ, ગચ્છન્તિ.

ઇતિ આખ્યાતકપ્પે દુતિયો કણ્ડો.

તતિયકણ્ડ

૪૫૮, ૪૬૧. **ક્વચાદિવણ્ણાનમેકસ્સરાનં દ્વેભાવો**.

આદિભૂતાનં વણ્ણાનં એકસ્સરાનં ક્વચિ દ્વેભાવો હોતિ.

તિતિક્ખતિ , જિગુચ્છતિ, તિકિચ્છતિ, વીમંસતિ, બુભુક્ખતિ, પિવાસતિ, દદ્દલ્લતિ, દદાતિ, જહાતિ, ચઙ્કમતિ.

ક્વચીતિ કિમત્થં? કમ્પતિ, ચલતિ.

૪૫૯, ૪૬૨. **પુબ્બો’બ્ભાસો**.

દ્વેભૂતસ્સ ધાતુસ્સ યો પુબ્બો, સો **અબ્ભાસ**સઞ્ઞો હોતિ.

દધાતિ, દદાતિ, બભૂવ.

૪૬૦, ૫૦૬. **રસ્સો**.

અબ્ભાસે વત્તમાનસ્સ સરસ્સ રસ્સો હોતિ. દધાતિ, જહાતિ.

૪૬૧, ૪૬૪. **દુતિયચતુત્થાનં પઠમતતિયા.**

અબ્ભાસગતાનં દુતિયચતુત્થાનં પઠમતતિયા હોન્તિ.

ચિચ્છેદ, બુભુક્ખતિ, બભૂવ, દધાતિ.

૪૬૨, ૪૭૬. **કવગ્ગસ્સ ચવગ્ગો.**

અબ્ભાસે વત્તમાનસ્સ **કવગ્ગસ્સ ચ** વગ્ગો હોતિ.

ચિકિચ્છતિ , જિગુચ્છતિ, જિઘચ્છતિ, જિગીસતિ, જઙ્ગમતિ, ચઙ્કમતિ.

૪૬૩, ૫૩૨. **માનકિતાનં વતત્તં વા.**

માનકિતઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં અબ્ભાસગતાનં **વકાર તકારત્તં** હોતિ વા યથાસઙ્ખ્યં.

વીમંસતિ, તિકિચ્છતિ.

વાતિ કિમત્થં? ચિકિચ્છતિ.

૪૬૪, ૫૦૪. **હસ્સ જો.**

અબ્ભાસે વત્તમાનસ્સ **હકારસ્સ જો** હોતિ.

જહાતિ, જુહ્વતિ, જુહોતિ, જહાર.

૪૬૫, ૪૬૩. **અન્તસ્સિવણ્ણાકારો વા.**

અબ્ભાસસ્સ અન્તસ્સ ઇવણ્ણો હોતિ, **અકારો** વા.

જિગુચ્છતિ, પિવાસતિ, વીમંસતિ, જિઘચ્છતિ, બભૂવ, દધાતિ.

વાતિ કિમત્થં? બુભુક્ખતિ.

૪૬૬, ૪૮૯. **નિગ્ગહિતઞ્ચ .**

અબ્ભાસસ્સ અન્તે નિગ્ગહિતાગમો હોતિ વા.

ચઙ્કમતિ, ચઞ્ચલતિ, જઙ્ગમતિ.

વાતિ કિમત્થં? પિવાસતિ, દદ્દલ્લતિ.

૪૬૭, ૫૩૩. **તતો પામાનાનં વા મં સેસુ.**

તતો અબ્ભાસતો **પામાન**ઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં **વામં**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **સ**પચ્ચયે પરે.

પિવાસતિ, વીમંસતિ.

૪૬૮, ૪૬૨. **ઠા તિટ્ઠો.**

ઠાઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **તિટ્ઠા**દેસો હોતિ વા.

તિટ્ઠતિ, તિટ્ઠતુ, તિટ્ઠેય્ય, તિટ્ઠેય્યું.

વાતિ કિમત્થં? ઠાતિ.

૪૬૯, ૪૯૪. **પા પિવો.**

પાઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **પિવા**દેસો હોતિ વા.

પિવતિ, પિવતુ, પિવેય્ય, પિવેય્યું.

વાતિ કિમત્થં? પાતિ.

૪૭૦, ૫૧૪. **ઞાસ્સ જા જં ના.**

ઞાઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **જા જં ના**આદેસા હોન્તિ વા.

જાનાતિ, જાનેય્ય, જાનિયા, જઞ્ઞા, નાયતિ.

૪૭૧, ૪૮૩. **દિસસ્સ પસ્સ દિસ્સ દક્ખા વા.**

દિસઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **પસ્સ દિસ્સ દક્ખ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ વા.

પસ્સતિ, દિસ્સતિ, દક્ખતિ, અદક્ખ.

વાતિ કિમત્થં? અદ્દસ.

૪૭૨, ૫૩૧. **બ્યઞ્જનન્તસ્સ ચો છપચ્ચયેસુ ચ.**

બ્યઞ્જનન્તસ્સ ધાતુસ્સ **ચો** હોતિ **છ**પચ્ચયેસુ પરેસુ.

જિગુચ્છતિ, તિકિચ્છતિ, જિઘચ્છતિ.

૪૭૩, ૫૨૯. **કો ખે ચ.**

બ્યઞ્જનન્તસ્સ ધાતુસ્સ **કો** હોતિ **ખ**પચ્ચયે પરે.

તિતિક્ખતિ , બુભુક્ખતિ.

૪૭૪, ૫૩૫. **હરસ્સ ગીસે.**

હરઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સબ્બસ્સેવ **ગી**આદેસો હોતિ **સ**પચ્ચયે પરે.

જિગીસતિ.

૪૭૫, ૫૬૫. **બ્રૂભૂનમાહભૂવા પરોક્ખાયં.**

બ્રૂભૂઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં **આહભૂવ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં પરોક્ખાયં વિભત્તિયં.

આહ, આહુ, બભૂવ, બભૂવુ.

પરોક્ખાયમિતિ કિમત્થં? અબ્રવું.

૪૭૬, ૪૪૨. **ગમિસ્સન્તો ચ્છો વા સબ્બાસુ.**

ગમુઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ અન્તો **મ**કારો **ચ્છો** હોતિ વા સબ્બાસુ પચ્ચયવિભત્તીસુ.

ગચ્છમાનો, ગચ્છન્તો. ગચ્છતિ, ગમેતિ. ગચ્છતુ, ગમેતુ. ગચ્છેય્ય. ગમેય્ય. અગચ્છા, અગમા. અગચ્છી, અગમી. ગચ્છિસ્સતિ, ગમિસ્સતિ. અગચ્છિસ્સા, અગમિસ્સા.

ગમિસ્સેતિ કિમત્થં? ઇચ્છતિ.

૪૭૭, ૪૭૯. **વચસ્સજ્જતનિમ્હિ મકારો ઓ.**

વચઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **અ**કારો **ઓ**ત્તમાપજ્જતે અજ્જતનિમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

અવોચ. અવોચું.

અજ્જતનિમ્હીતિ કિમત્થં? અવચ, અવચૂ.

૪૭૮, ૪૩૮. **અકારો દીઘં હિ મિ મેસુ.**

અકારો દીઘમાપજ્જતે **હિમિમ**ઇચ્ચેતેસુ વિભત્તીસુ.

ગચ્છાહિ, ગચ્છામિ, ગચ્છામ, ગચ્છામ્હે.

મિકારગ્ગહણેન હિવિભત્તિમ્હિ **અ**કારો ક્વચિ ન દીઘમાપજ્જતે. ગચ્છહિ.

૪૭૯, ૪૫૨. **હ લોપં વા.**

હિવિભત્તિ લોપમાપજ્જતે વા.

ગચ્છ, ગચ્છાહિ, ગમ, ગમાહિ, ગમય, ગમયાહિ.

હીતિ કિમત્થં? ગચ્છતિ, ગમયતિ.

૪૮૦, ૪૯૦. હોતિસ્સરેહોહે ભવિસ્સન્તિમ્હિસ્સસ્સ ચ.

હૂઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સરો **એ હ ઓહ એ**ત્તમાપજ્જ તે ભવિસ્સન્તિમ્હિ, **સ્સ**સ્સ ચ લોપો હોતિ વા.

હેહિતિ, હેહિન્તિ, હોહિતિ, હોહિન્તિ, હેતિ, હેન્તિ, હેહિસ્સતિ, હેહિસ્સન્તિ, હોહિસ્સતિ, હોહિસ્સન્તિ, હેસ્સતિ, હેસ્સન્તિ.

હૂતિ કિમત્થં? ભવિસ્સતિ, ભવિસ્સન્તિ.

ભવિસ્સન્તિમ્હીતિ કિમત્થં? હોતિ.

૪૮૧, ૫૨૪. કરસ્સ સપચ્ચયસ્સ કાહો.

કરઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સપચ્ચયસ્સ **કાહા**દેસો હોતિ વા ભવિસ્સન્તિમ્હિ વિભત્તિમ્હિ, **સ**સ્સ ચ નિચ્ચં લોપો હોતિ.

કાહતિ, કાહિતિ, કાહસિ, કાહિસિ, કાહામિ, કાહામ.

વાતિ કિમત્થં? કરિસ્સતિ, કરિસ્સન્તિ.

સપચ્ચયગ્ગહણેન અઞ્ઞેહિપિ ભવિસ્સન્તિયા વિભત્તિયા **ખામિ ખામ છામિ છામ**ઇચ્ચાદયો આદેસા હોન્તિ. વક્ખામિ, વક્ખામ, વચ્છામિ, વચ્છામ.

ઇતિ આખ્યાતકપ્પે તતિયો કણ્ડો.

ચતુત્થકણ્ડ

૪૮૨, ૫૦૮. દાદન્તસ્સં મિ મેસુ.

દાઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ અન્તસ્સ **અં** હોતિ **મિમ**ઇચ્ચેતેસુ.

દમ્મિ, દમ્મ.

૪૮૩, ૫૨૭. અસંયોગન્તસ્સ વુદ્ધિ કારિતે.

અસંયોગન્તસ્સ ધાતુસ્સ કારિતે વુદ્ધિ હોતિ.

કારેતિ, કારેન્તિ, કારયતિ, કારયન્તિ, કારાપેતિ, કારાપેન્તિ, કારાપયતિ, કારાપયન્તિ.

અસંયોગન્તસ્સેતિ કિમત્થં? ચિન્તયતિ, મન્તયતિ.

૪૮૪, ૫૪૨. **ઘટાદીનં વા.**

ઘટાદીનં ધાતૂનં અસંયોગન્તાનં વુદ્ધિ હોતિ વા કારિતે.

ઘાટેતિ, ઘટેતિ, ઘાટયતિ, ઘટયતિ, ઘાટાપેતિ, ઘટાપેતિ, ઘાટાપયતિ, ઘટાપયતિ, ગામેતિ, ગમેતિ, ગામયતિ, ગમયતિ, ગામાપેતિ, ગમાપેતિ. ગામાપયતિ, ગમાપયતિ.

ઘટાદીનમિતિ કિમત્થં? કારેતિ.

૪૮૫, ૪૩૪. **અઞ્ઞેસુ ચ.**

અઞ્ઞેસુ ચ પચ્ચયેસુ સબ્બેસં ધાતૂનં અસંયોગન્તાનં વુદ્ધિ હોતિ.

જયતિ, હોતિ, ભવતિ.

ચગ્ગહણેન ણુપચ્ચયસ્સાપિ વુદ્ધિ હોતિ. અભિસુણોતિ.

૪૮૬, ૫૪૩. **ગુહ દુસાનં દીઘં.**

ગુહ દુસઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં સરો દીઘમાપજ્જતે કારિતે.

ગૂહયતિ, દૂસયતિ.

૪૮૭, ૪૭૮. **વચ વસ વહાદીનમુકારો વસ્સ યે.**

વચ વસ વહઇચ્ચેવમાદીનં ધાતૂનં વકારસ્સ **ઉ**કારો હોતિ **ય**પચ્ચયે પરે.

ઉચ્ચતે, વુચ્ચતિ, ગુસ્સતિ, વુય્હતિ.

૪૮૮, ૪૮૧. **હ વિપરિયયો લો વા.**

હકારસ્સ વિપરિયયો હોતિ **ય**પચ્ચયે પરે, **ય**પચ્ચયસ્સ ચ **લો** હોતિ વા.

વુલ્હતિ, વુય્હતિ.

૪૮૯, ૫૧૯. **ગહસ્સ ઘે પ્પે.**

ગહઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સબ્બસ્સ **ઘે**કારો હોતિ પ્પપચ્ચયે પરે.

ઘેપ્પતિ.

૪૯૦, ૫૧૮. **હલો પો ણ્હામ્હિ**.

ગહઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **હ**કારસ્સ લોપો હોતિ **ણ્હા**મ્હિ પચ્ચયે પરે.

ગણ્હાતિ.

૪૯૧, ૫૨૩. **કરસ્સ કાસત્તમજ્જતનિમ્હિ**.

કરઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સબ્બસ્સ **કાસ**ત્તં હોતિ વા અજ્જતનિમ્હિ વિભત્તિમ્હિ.

અકાસિ, અકાસું. અકરિ, અકરું.

કાસત્તમિતિભાવનિદ્દેસેન અઞ્ઞત્થાપિ **સા**ગમો હોતિ. અહોસિ, અદાસિ.

૪૯૨, ૪૯૯. **અસસ્મા મિમાનં મ્હિમ્હા' ન્તલોપો ચ**.

અસઇચ્ચેતાય ધાતુયા **મિમ**ઇચ્ચેતેસં વિભત્તીનં **મ્હિમ્હા**દેસા હોન્તિ વા, ધાત્વન્તસ્સ લોપો ચ.

અમ્હિ , અમ્હ, અસ્મિ, અસ્મ.

૪૯૩, ૪૯૮. **થસ્સ ત્થત્તં**.

અસઇચ્ચેતાય ધાતુયા **થ**સ્સ વિભત્તિસ્સ **ત્થ**ત્તં હોતિ, ધાત્વન્તસ્સ લોપો ચ.

અત્થ.

૪૯૪, ૪૯૫. **તિસ્સ ત્થિત્તં**.

અસઇચ્ચેતાય ધાતુયા **તિ**સ્સ વિભત્તિસ્સ **ત્થિ**ત્તં હોતિ, ધાત્વન્તસ્સ લોપો ચ.

અત્થિ.

૪૯૫, ૫૦૦. **તુસ્સ ત્થુત્તં**.

અસઇચ્ચેતાય ધાતુયા **તુ**સ્સ વિભત્તિસ્સ **ત્થુ**ત્તં હોતિ, ધાત્વન્તસ્સ લોપો ચ.

અત્થુ.

૪૯૬, ૪૯૭. **સિમ્હિ ચ**.

અસસ્સેવ ધાતુસ્સ **સિ**મ્હિ વિભત્તિમ્હિ અન્તસ્સ લોપો ચ હોતિ.

કો નુ ત્વમસિ મારિસ.

૪૯૭, ૪૭૭. **લભસ્મા ઈ ઇંનં ત્થ ત્થં**.

લભઇચ્ચેતાય ધાતુયા ઈ ઇંનં વિભત્તીનં **ત્થ ત્થં**આદેસા હોન્તિ, ધાત્વન્તસ્સ લોપો ચ.

અલત્થ, અલત્થં.

૪૯૮, ૪૮૦. **કુસસ્મા દી ચ્છિ**.

કુસઇચ્ચેતાય ધાતુયા **ઈ**વિભત્તિસ્સ **ચ્છિ**હોતિ, ધાત્વન્તસ્સ લોપો ચ.

અક્કોચ્છિ.

૪૯૯, ૫૦૭. **દાધાતુસ્સ દજ્જં**.

દાઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સબ્બસ્સ **દજ્જા**દેસો હોતિ વા.

દજ્જામિ, દજ્જેય્ય, દદામિ, દદેય્ય.

૫૦૦, ૪૮૬. **વદસ્સ વજ્જં**.

વદઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સબ્બસ્સ **વજ્જા**દેસો હોતિ વા.

વજ્જામિ, વજ્જેય્ય, વદામિ, વદેય્ય.

૫૦૧, ૪૪૩. **ગમિસ્સ ઘમ્મં**.

ગમુઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સબ્બસ્સ **ઘમ્મા**દેસો હોતિ વા.

ઘમ્મતુ. ઘમ્માહિ, ઘમ્મામિ.

વાતિ કિમત્થં? ગચ્છતુ, ગચ્છાહિ, ગચ્છામિ.

૫૦૨, ૪૯૩. **યમ્હિ દા ધા મા ઠા હા પા મહમથાદીનમી**.

યમ્હિ પચ્ચયે પરે **દા ધા મા ઠા હા પા મહ મથ** ઇચ્ચેવમાદીનં ધાતૂનં અન્તો **ઈ**કારમાપજ્જતે.

દીયતિ, ધીયતિ, મીયતિ, ઠીયતિ, હીયતિ, પીયતિ, મહીયતિ, મથીયતિ.

૫૦૩, ૪૮૫. **યજસ્સાદિસ્સિ**.

યજઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ આદિસ્સ **ઇ**કારાદેસો હોતિ **ય**પચ્ચયે પરે.

ઇજ્જતે મયા બુદ્ધો.

૫૦૪, ૪૭૦. **સબ્બતો ઉં ઇંસુ.**

સબ્બેહિ ધાતૂહિ ઉંવિભત્તિસ્સ ઇંસુઆદેસો હોતિ.

ઉપસઙ્કમિંસુ , નિસીદિંસુ.

૫૦૫, ૪૮૨. **જર મરાનં જીર જિય્ય મિય્યા વા.**

જર મર ઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં **જીર જિય્ય મિય્યા**દેસા હોન્તિ વા.

જીરતિ, જીરન્તિ, જિય્યતિ, જિય્યન્તિ, મિય્યતિ, મિય્યન્તિ, મરતિ, મરન્તિ.

૫૦૬, ૪૯૬. **સબ્બત્થા' સસ્સાદિલોપો ચ.**

સબ્બત્થ વિભત્તિપચ્ચયેસુ **અસ**ઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ આદિસ્સ લોપો હોતિ વા.

સિયા, સન્તિ, સન્તે, સમાનો.

વાતિ કિમત્થં? અસિ.

૫૦૭, ૫૦૧. **અસબ્બધાતુકે ભૂ.**

અસસ્સેવ ધાતુસ્સ **ભૂ**હોતિ વા અસબ્બધાતુકે.

ભવિસ્સતિ. ભવિસ્સન્તિ.

વાતિ કિમત્થં? આસું.

૫૦૮, ૫૧૫. **એય્યસ્સ ઞાતો ઇયા ઞા.**

એય્યસ્સ વિભત્તિસ્સ ઞાઇચ્ચેતાય ધાતુયા પરસ્સ **ઇયા ઞા**આદેસા હોન્તિ વા.

જાનિયા, જઞ્ઞા.

વાતિ કિમત્થં? જાનેય્ય.

૫૦૯, ૫૧૬. **નાસ્સ લોપો યકારત્તં.**

ઞાઇચ્ચેતાય ધાતુયા પરસ્સ **ના**પચ્ચયસ્સ લોપો હોતિ વા, **ય**કારત્તઞ્ચ.

જઞ્ઞા, નાયતિ.

વાતિ કિમત્થં? જાનાતિ.

૫૧૦, ૪૮૭. **લોપઞ્ચેત્તમકારો**.

અકારપચ્ચયો લોપમાપજ્જતે, એત્તઞ્ચ હોતિ વા.

વજ્જેમિ, વદેમિ, વજ્જામિ, વદામિ.

૫૧૧, ૫૨૧. **ઉત્તમોકારો**.

ઓકારપચ્ચયો ઉત્તમાપજ્જતે વા.

કુરુતે, કરોતિ.

ઓકારોતિ કિમત્થં? હોતિ.

૫૧૨, ૫૨૨. **કરસ્સાકારો ચ**.

કરઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **અ**કારો **ઉ**ત્તમાપજ્જતે વા.

કુરુતે, તરોતિ, તુબ્બન્તિ, કયિરતિ.

કરસ્સેતિ કિમત્થં? સરતિ, મરતિ.

૫૧૩, ૪૩૫. **ઓ અવ સરે**.

ઓકારસ્સ ધાત્વન્તસ્સ સરે પરે **અવા**દેસો હોતિ.

ચવતિ. ભવતિ.

ઓતિ કિમત્થં? જયતિ.

૫૧૪, ૪૯૧. **એ અય**.

એકારસ્સ ધાત્વન્તસ્સ સરે પરે **અયા**દેસો હોતિ.

નયતિ, જયતિ.

૫૧૫, ૫૪૧. **તે આવાયા કારિતે**.

તે **ઓ એ**ઇચ્ચેતે **આવ આયા**દેસે પાપુણન્તિ કારિતે.

લાવેતિ, નાયેતિ.

યોગવિભાગેન અઞ્ઞસ્મિમ્પિ **એ**કારસ્સ **આયા**દેસો હોતિ. ગાયતિ, ગાયન્તિ.

૫૧૬, ૪૬૬. **ઇકારાગમો અસબ્બધાતુકમ્હિ**.

સબ્બસ્મિં અસબ્બધાતુકમ્હિ **ઇ**કારાગમો હોતિ.

ગમિસ્સતિ, કરિસ્સતિ, લભિસ્સતિ, પચિસ્સતિ.

અસબ્બધાતુકમ્હીતિ કિમત્થં? ગચ્છતિ, કરોતિ, લભતિ, પચતિ.

૫૧૭, ૪૮૮. **ક્વચિ ધાતુવિભત્તિપચ્ચયાનં દીઘ વિપરીતાદેસલોપાગમા ચ**.

ઇધ આખ્યાતે અનિદ્દિટ્ઠેસુ સાધનેસુ ક્વચિ ધાતુવિભત્તિપચ્ચયાનં દીઘવિપરીતાદેસલોપાગમઇચ્ચેતાનિ કારિયાનિ જિનવચનાનુરૂપાનિ કાતબ્બાનિ.

જાયતિ , કરેય્ય, જાનિયા, સિયા, કરે, ગચ્છે, જઞ્ઞા, વક્ખેથ, દક્ખેથ, દિચ્છતિ, અગચ્છિ, અગચ્છું, અહોસિ, અહેસું ઇચ્ચેવમાદીનિ અઞ્ઞાનિપિ સાધનાનિ યોજેતબ્બાનિ.

૫૧૮, ૪૪૬. **અત્તનોપદાનિ પરસ્સપદત્તં**.

અત્તનોપદાનિ ક્વચિ પરસ્સપદત્તમાપજ્જન્તે.

વુચ્ચતિ, લબ્ભતિ, પચ્ચતિ.

ક્વચીતિ કિમત્થં? કરીયતે, લબ્ભતે, પચ્ચતે.

૫૧૯, ૪૫૭. **અકારાગમો હિય્યત્તનીઅજ્જતનીકાલાતિપત્તીસુ**.

ક્વચિ **અ**કારાગમો હોતિ **હિય્યત્તની અજ્જતનીકાલાતિપત્તિ**ઇચ્ચેતાસુ વિભત્તીસુ.

અગમા, અગમી, અગમિસ્સા.

ક્વચીતિ કિમત્થં? ગમા, ગમી, ગમિસ્સા.

૫૨૦, ૫૦૨. **બ્રૂતો ઈ તિમ્હિ**.

બ્રૂઇચ્ચેતાય ધાતુયા **ઈ**કારાગમો હોતિ **તિમ્હિ** વિભત્તિમ્હિ.

બ્રવીતિ.

૫૨૧, ૪૨૫. **ધાતુસ્સન્તો લોપો’નેકસરસ્સ**.

ધાતુસ્સ અન્તો ક્વચિ લોપો હોતિ અનેકસરસ્સ.

ગચ્છતિ, સરતિ, મરતિ.

અનેકસરસ્સેતિ કિમત્થં? પાતિ, યાતિ, વાતિ.

ક્વચીતિ કિમત્થં? મહીયતિ, મથીયતિ.

૫૨૨, ૪૭૬. **ઇસુયમૂનમન્તો ચ્છો વા**.

ઇસુ યમુ ઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં અન્તો **ચ્છો** હોતિ વા. ઇચ્છતિ, નિયચ્છતિ.

વાતિ કિમત્થં? એસતિ, નિયમતિ.

૫૨૩, ૫૨૬. **કારિતાનં ણો લોપં**.

કારિતઇચ્ચેતેસં પચ્ચયાનં **ણો** લોપમાપજ્જતે.

કારેતિ, કારયતિ, કારાપેતિ, કારાપયતિ.

સાસનત્થં સમુદ્દિટ્ઠં, મયાખ્યાતં સમાસતો;
સકં બુદ્ધિવિસેસેન, ચિન્તયન્તુ વિચક્ખણા.

ઇતિ આખ્યાતકપ્પે ચતુત્થો કણ્ડો.

આખ્યાતકપ્પો નિટ્ઠિતો.

૭. કિબ્બિધાનકપ્પ

પઠમકણ્ડ

(ક)

બુદ્ધં ञाणસમુદ્દં, સબ્બઞ્ઞું લોકહેતુ’ખીણમતિં;
વન્દિત્વા પુબ્બમહં, વક્ખામિ સસાધનં હિ કિતકપ્પં.

(ખ)

સાધનમૂલં હિ પયોગં,
આહુ પયોગમૂલમત્થઞ્ચ;
અત્થેસુ વિસારદમતયો,
સાસનસ્સુધરા જિનસ્સ મતા.

(ગ)

અન્ધો દેસકવિકલો,
ઘતમધુતેલાનિ ભાજનેન વિના;
નટ્ઠો નટ્ઠાનિ યથા,
પયોગવિકલો તથા અત્થો.

(ઘ)

તસ્મા સંરક્ખણત્થં, મુનિવચનત્થસ્સ દુલ્લભસ્સાહં;
વક્ખામિ સિસ્સકહિતં, કિતકપ્પં સાધનેન યુતં.

૫૨૪, ૫૬૧. **ધાતુયા કમ્માદિમ્હિ ણો**.

ધાતુયા કમ્માદિમ્હિ **ણ**પચ્ચયો હોતિ.

કમ્મં કરોતીતિ કમ્મકારો, એવં કુમ્ભકારો, માલાકારો, કટ્ઠકારો, રથકારો, રજતકારો , સુવણ્ણકારો, પત્તગ્ગાહો, તન્તવાયો, ધઞ્ઞમાયો, ધમ્મકામો, ધમ્મચારો.

૫૨૫, ૫૬૫. **સઞ્ઞાયમ નુ**.

સઞ્ઞાયમભિધેય્યાયં ધાતુયા કમ્માદિમ્હિ **અ**કારપચ્ચયો હોતિ, નામમ્હિ ચ **નુ**કારાગમો હોતિ.

અરિં દમેતીતિ અરિન્દમો, રાજા. વેસ્સં તરતીતિ વેસ્સન્તરો, રાજા. તણ્હં કરોતીતિ તણ્હઙ્કરો, ભગવા. મેધં કરોતીતિ મેધઙ્કરો, ભગવા. સરણં કરોતીતિ સરણઙ્કરો, ભગવા. દીપં કરોતીતિ દીપઙ્કરો, ભગવા.

૫૨૬, ૫૬૭. **પુરે દદા ચ ઇં**.

પુરસદ્દે આદિમ્હિ **દદઇચ્ચેતાય** ધાતુયા **અકારપચ્ચયો** હોતિ, **પુરસદ્દસ્સ અકારસ્સ** ચ ઇં હોતિ.

પુરે દાનં અદાસીતિ પુરિન્દદો દેવરાજા.

૫૨૭, ૫૬૮. **સબ્બતો ણ્વુ ત્વાવી વા**.

સબ્બતો ધાતુતો કમ્માદિમ્હિ વા અકમ્માદિમ્હિ વા **અકાર ણ્વુ તુ આવીઇ**ચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

તં કરોતીતિ તક્કરો, હિતં કરોતીતિ હિતકરો, વિનેતિ એત્થ, એતેનાતિ વા વિનયો નિસ્સાય નં વસતીતિ નિસ્સયો.

ણ્વુમ્હિ – રથં કરોતીતિ રથકારકો, અન્નં, દદાતીતિ અન્નદાયકો, વિનેતિ સત્તેતિ વિનાયકો, કરોતીતિ કારકો, દદાતીતિ દાયકો, નેતીતિ નાયકો.

તુમ્હિ – તં કરોતીતિ તક્કત્તા, તસ્સ કત્તાતિ વા તક્કત્તા. ભોજનં દદાતીતિ ભોજનદાતા, ભોજનસ્સ દાતાતિ વા ભોજનદાતા. કરોતીતિ કત્તા. સરતીતિ સરિતા.

આવીમ્હિ – ભયં પસ્સતીતિ ભયદસ્સાવી ઇચ્ચેવમાદિ.

૫૨૮, ૫૭૭. **વિસ રુજ પદાદિતો ણ**.

વિસ રુજ પદઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ણ** પચ્ચયો હોતિ.

પવિસતીતિ પવેસો, રુજતીતિ રોગો, ઉપ્પજ્જતીતિ ઉપ્પાદો, ફુસતીતિ ફસ્સો, ઉચતીતિ ઓકો, ભવતીતિ ભાવો, અયતીતિ આયો, સમ્મા બુજ્ઝતીતિ સમ્બોધો, વિહરતીતિ વિહારો.

૫૨૯, ૫૮૦. **ભાવે ચ**.

ભાવત્થાભિધેય્યે સબ્બધાતૂહિ **ણ**પચ્ચયો હોતિ.

પચ્ચતે, પચનં વા પાતો, ચજતે, ચજનં વા ચાગો, એવં યાગો, યોગો, ભાગો, પરિદાહો.

૫૩૦, ૫૮૪. **ક્વિ ચ**.

સબ્બધાતૂહિ **ક્વિ**પચ્ચયો હોતિ.

સમ્ભવતીતિ સમ્ભૂ, વિસેસેન ભવતીતિ વિભૂ, ભુજેન ગચ્છતીતિ ભુજગો, સં અત્તાનં ખનતિ, સં સદ્દં ખનતીતિ વા સઙ્ખો.

૫૩૧, ૫૮૯. **ધરાદીહિ રમ્મો**.

ધરઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **રમ્મ**પચ્ચયો હોતિ.

ધરતિ તેનાતિ ધમ્મો, કરીયતે તન્તિ કમ્મં.

૫૩૨, ૫૯૦. **તસ્સીલાદીસુ ણીત્વાવી ચ**.

સબ્બેહિ ધાતૂહિ **તસ્સીલા**દીસ્વત્થેસુ **ણી તુ આવી** ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

પિયં પસંસિતું સીલં યસ્સ રઞ્ઞો, સો હોતિ રાજા પિયપસંસી, બ્રહ્મં ચરિતું સીલં યસ્સ પુગ્ગલસ્સ સો હોતિ પુગ્ગલો બ્રહ્મચારી, પસય્હ પવત્તિતું સીલં યસ્સ રઞ્ઞો, સો હોતિ રાજા પસય્હપવત્થા, ભયં પસ્સિતું સીલં યસ્સ સમણસ્સ, સો હોતિ સમણો ભયદસ્સાવી ઇચ્ચેવમાદિ.

૫૩૩, ૫૯૧. **સદ્દ કુ ધ ચલ મણ્ડત્થરુધાદીહિયુ**.

સદ્દ કુધ ચલ મણ્ડત્થેહિ ચ **રુચા**દીહિ ચ ધાતૂહિ **યુ**પચ્ચયો હોતિ **તસ્સીલા**દીસ્વત્થેસુ.

ઘોસનસીલો ઘોસનો, ભાસનસીલો ભાસનો. એવં વિગ્ગહો કાતબ્બો. કોધનો, દોસનો, ચલનો, કમ્પનો, ફન્દનો, મણ્ડનો, વિભૂસનો, રોચનો, જોતનો, વડ્ઢનો.

૫૩૪, ૫૯૨. **પારાદિગમિમ્હા રૂ**.

ગમુઇચ્ચેતમ્હા ધાતુમ્હા **પાર**સદ્દાદિમ્હા **રૂ**પચ્ચયો હોતિ **તસ્સીલા**દીસ્વત્થેસુ.

ભવસ્સ પારં ભવપારં, ભવપારં ગન્તું સીલં યસ્સ પુરિસસ્સ, સો હોતિ પુરિસો ભવપારગૂ.

તસ્સીલાદીસ્વીતિ કિમત્થં? પારઙ્ગતો.

પારાદિગમિમ્હાતિ કિમત્થં? અનુગામી.

૫૩૫, ૫૯૩. **ભિક્ખાદિતો ચ**.

ભિક્ખઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ રૂપચ્ચયો હોતિ **તસ્સીલા**દીસ્વત્થેસુ.

ભિક્ખનસીલો યાચનસીલો ભિક્ખુ, વિજાનનસીલો વિઞ્ઞૂ.

૫૩૬, ૫૯૪. **તનત્યાદીનં ણુકો**.

હનત્યાદીનં ધાતૂનં અન્તે **ણુકપચ્ચયો** હોતિ **તસ્સીલાદીસ્વત્થેસુ**.

આહનનસીલો આઘાતુકો, કરણસીલો કારુકો.

૫૩૭, ૫૬૬. **નુ નિગ્ગહિતં પદન્તે**.

પદન્તે **નુ**કારાગમો નિગ્ગહિતમાપજ્જતે.

અરિં દમેતીતિ અરિન્દમો, રાજા. વેસ્સં તરતીતિ વેસ્સન્તરો, રાજા. પભં કરોતીતિ પભઙ્કરો, ભગવા.

૫૩૮, ૫૯૫. **સંહનાઞ્ઞાય વા રો ઘો**.

સંપુબ્બાય **હન**ઇચ્ચેતાય ધાતુયા, અઞ્ઞાય વા ધાતુયા **ર**પચ્ચયો, **હનસ્સ ચ ઘો** હોતિ.

સમગ્ગં કમ્મં સમુપગચ્છતીતિ સઙ્ઘો, સમન્તતો નગરસ્સ માહિરે ખઞ્ઞતીતિ પરિખા, અન્તં કરોતીતિ અન્તકો.

સંઇતિ કિમત્થં? ઉપહનનં ઉપઘાતો.

૫૩૯, ૫૫૮. **રમ્હિ રન્તો રાદિનો**.

રમ્હિ પચ્ચયે પરે સબ્બો ધાત્વન્તો રકારાદિ લોપો હોતિ.

અન્તકો, પારગૂ, સત્થા, દિટ્ઠો ઇચ્ચેવમાદિ.

૫૪૦, ૫૪૫. **ભાવકમ્મેસુ તબ્બાનીયા**.

ભાવકમ્મઇચ્ચેતેસ્વત્થેસુ **તબ્બ અનીય**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ સબ્બધાતૂહિ.

ભવિતબ્બં, ભવનીયં, આસિતબ્બં, આસનીયં, પજ્જિતબ્બં, પજ્જનીયં, કત્તબ્બં, કરણીયં, ગન્તબ્બં, ગમનીયં.

૫૪૧, ૫૫૨. **ણ્યો ચ**.

ભાવકમ્મેસુ સબ્બધાતૂહિ ણ્યપચ્ચયો હોતિ.

કત્તબ્બં કારિયં, જેતબ્બં જેય્યં, નેતબ્બં નેય્યં, ઇચ્ચેવમાદિ.

ચગ્ગહણેન તેય્યપચ્ચયો હોતિ. ઞાતબ્બં ઞાતેય્યં, દટ્ઠેય્યં, પત્તેય્યં ઇચ્ચેવમાદિ.

૫૪૨, ૫૫૭. **કરમ્હા રિચ્ચ**.

કરઇચ્ચેતમ્હા ધાતુમ્હા **રિચ્ચ**પચ્ચયો હોતિ **ભાવકમ્મે**સુ.

કત્તબ્બં કિચ્ચં.

૫૪૩, ૫૫૫. **ભૂતો'બ્બ.**

ભૂઇચ્ચેતાય ધાતુયા **ણ્યપ**ચ્ચયસ્સ **ઊ**કારેન સહ **અબ્બા**દેસો હોતિ **ભાવકમ્મે**સુ.

ભવિતબ્બો ભબ્બો, ભવિતબ્બં ભબ્બં.

૫૪૪, ૫૫૬. **વદ મદ ગમુ યુજ ગરહાકારાદીહિ જ્જ મ્મ ગ્ગ ય્હેય્યા ગારો વા.**

વદ મદ ગમુ યુજ ગરહાકારન્તઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ ણ્યપચ્ચયસ્સ યથાસઙ્ખ્યં **જ્જ મ્મ ગ્ગ ય્હ એય્યા**દેસા હોન્તિ વા ધાત્વન્તેન સહ, **ગર**સ્સં ચ **ગારો** હોતિ ભાવકમ્મેસુ.

વત્તબ્બં વજ્જં, મદનીયં મજ્જં, ગમનીયં ગમ્મં, યોજનીયં યોગ્ગં, ગરહિતબ્બં ગારય્હં, દાતબ્બં દેય્યં, પાતબ્બં પેય્યં, હાતબ્બં હેય્યં, માતબ્બં મેય્યં, ઞાતબ્બં ઞેય્યં, ઇચ્ચેવમાદિ.

૫૪૫, ૫૪૮. **તે કિચ્ચા.**

યે પચ્ચયા **તબ્બાદયો રિચ્ચન્તા**, તે **કિચ્ચ**સઞ્ઞાતિ વેદિતબ્બા.

કિચ્ચસઞ્ઞાય કિંપયોજનં? ભાવકમ્મેસુ કિચ્ચત્તખત્થા.

૫૪૬, ૫૬૨. **અઞ્ઞે કિત.**

અઞ્ઞે પચ્ચયા **કિત** એવ સઞ્ઞા હોન્તિ.

કિત સઞ્ઞાય કિંપયોજનં? કત્તરિ કિત.

૫૪૭, ૫૯૬. **નન્દાદીહિ યુ.**

નન્દાદીહિ ધાતૂહિ **યુ**પચ્ચયો હોતિ **ભાવકમ્મે**સુ.

નન્દીયતે નન્દનં, નિન્દિતબ્બં વા નન્દનં, ગહણીયં ગહણં, ચરિતબ્બં ચરણં, એવં સબ્બત્થ યોજેતબ્બા.

૫૪૮, ૫૯૭. **કત્તુકરણપદેસેસુ ચ.**

કત્તુકરણપદેસઇચ્ચેતેસ્વત્થેસુ ચ **યુ**પચ્ચયો હોતિ.

કત્તરિ તાવ – રજં હરતીતિ રજોહરણં તોયં.

કરણે તાવ – કરોતિ તેનાતિ કરણં.

પદેસે તાવ – તિટ્ઠન્તિ તસ્મિન્તિ ઠાનં. એવં સબ્બત્થ યોજેતબ્બા.

૫૪૯, ૫૫૦. **રહાદિતો ણ.**

રકાર**હ**કારાદ્યન્તેહિ ધાતૂહિ **અનાદેસસ્સ નસ્સ ણો** હોતિ.

કરોતિ તેનાતિ કરણં, પૂરેતિ તેનાતિ પૂરણં. ગહણીયં તેનાતિ ગહણં. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે પઠમો કણ્ડો.

દુતિયકણ્ડ

૫૫૦, ૫૪૬. **ણાદયો તેકાલિકા.**

ણાદયો પચ્ચયા **યુ**પચ્ચયન્તા **તેકાલિકા**તિ વેદિતબ્બા.

કુમ્ભં કરોતિ અકાસિ કરિસ્સતીતિ કુમ્ભકારો, કરોતિ અકાસિ કરિસ્સતિ તેનાતિ કરણં. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૫૫૧, ૫૯૮. **સઞ્ઞાયં દા ધાતો ઇ.**

સઞ્ઞાયમભિધેય્યાયં **દા ધા**તો **ઇ**પચ્ચયો હોતિ.

પઠમં આદીયતીતિ આદિ, ઉદકં દધાતીતિ ઉદમિ, મહોદકાનિ દધાતીતિ મહોદધિ, વાલાનિ દધાતિ તસ્મિન્તિ વાલધિ, સમ્મા ધીયતીતિ સન્ધિ.

૫૫૨, ૬૦૯. **તિ કિત ચાસિટ્ઠે.**

સઞ્ઞાયમભિધેય્યાયં સબ્બધાતૂહિ તિપચ્ચયો હોતિ, **કિત** ચ આસિટ્ઠે.

જિનો જનં બુજ્ઝતૂતિ જિનબુદ્ધિ, ધનં અસ્સ ભવતૂતિ ધનભૂતિ, ભવતૂતિ ભૂતો, ભવતૂતિ ભાવો, ધમ્મો જનં દદાતૂતિ ધમ્મદિન્નો, વડ્ઢતૂતિ વડ્ઢમાનો. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૫૫૩, ૫૯૯. **ઇત્થિયમતિયવો વા.**

ઇત્થિયમભિધેય્યાયં સબ્બધાતૂહિ **અકાર તિ યુ** ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ વા.

જીરતીતી જરા, મઞ્ઞતીતિ મતિ, ચેતયતીતિ ચેતના, વેદયતીતિ વેદના. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૫૫૪, ૬૦૧. **કરતો રિરિય.**

કરતો ઇત્થિયમનિત્થિયં વા અભિખેય્યાયં **રિરીય**પચ્ચયો હોતિ વા.

કત્તબ્બા કિરિયા, કરણીયં કિરિયં.

૫૫૫, ૬૧૨. **અતીતે તતવન્તુતાવી.**

અતીતે કાલે સબ્બધાતૂહિ **તતવન્તુતાવી**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

હુતો, હુતવા, હુતાવી. વુસિતો, વુસિતવા, વુસિતાવી. ભુત્તો, ભુત્તવા, ભુત્તાવી.

૫૫૬, ૬૨૨. **ભાવકમ્મેસુ ત.**

ભાવકમ્મેસુ અતીતે કાલે **ત**પચ્ચયો હોતિ સબ્બધાતૂહિ.

ભાવે તાવ – તસ્સ ગીતં, નચ્ચં, નટ્ટં, હસિતં.

કમ્મનિ તાવ – તેન ભાસિતં, દેસિતં.

૫૫૭, ૬૦૬. **બુધગમાદિત્થે કત્તરિ.**

બુધગમુઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ તદત્થે ગમ્યમાને **ત**પચ્ચયો હોતિ કત્તરિ સબ્બકાલે.

સબ્બે સઙ્ખતાસઙ્ખતે ધમ્મે બુજ્ઝતિ અબુજ્ઝિ બુજ્ઝિસ્સતીતિ બુદ્ધો, સરણઙ્ગતો, સમથઙ્ગતો, અમથઙ્ગતો, જાનાતિ અજાનિ જાનિસ્સતીતિ ઞાતો, ઇચ્ચેવમાદિ.

૫૫૮, ૬૦૨. **જિતો ઇન સબ્બત્થ.**

જિઇચ્ચેતાય ધાતુયા **ઇન**પચ્ચયો હોતિ સબ્બકાલે કત્તરિ.

પાપકે અકુસલે ધમ્મે જિનાતિ અજિનિ જિનિસ્સતીતિ જિનો.

૫૫૯, ૬૦૩. **સુપતો ચ.**

સુપઇચ્ચેતાય ધાતુયા **ઇન**પચ્ચયો હોતિ કત્તરિ, ભાવે ચ.

સુપતીતિ સુપિનં, સુપીયતે સુપિનં.

૫૬૦, ૬૦૪. **ઈસંદુસૂહિ ખ.**

ઈસંદુસુસદ્દાદીહિ સબ્બધાતૂહિ **ખ**પચ્ચયો હોતિ.

ઈસસ્સયો, દુસ્સયો, સુસ્સયો ભવતા, ઈસક્કરં, દુક્કરં, સુકરં, ભવતા.

૫૬૧, ૬૩૬. **ઇચ્છત્થેસુ સમાનકત્તુકેસુ તવે તું વા.**

ઇચ્છત્થેસુ સમાનકત્તુકેસુ સબ્બધાતૂહિ**તવેતું**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ સબ્બકાલે કત્તરિ.

પુઞ્ઞાનિ કાતવે, સદ્ધમ્મં સોતુ મિચ્છતિ.

૫૬૨, ૬૩૮. **અરહસક્કાદીસુ ચ**.

અરહસક્કાદીસુ ચ અત્થેસુ સબ્બધાતૂહિ **તું**પચ્ચયો હોતિ.

કો તં નિન્દિતુમરહતિ, સક્કા જેતું ધનેન વા. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૫૬૩, ૬૩૯. **પત્તવચને અલમત્થેસુ ચ**.

પત્તવચને **અલમત્થે**સુ સબ્બધાતૂહિ **તું**પચ્ચયો હોતિ.

અલમેવ દાનાનિ દાતું, અલમેવ પુઞ્ઞાનિ કાતું.

૫૬૪, ૬૪૦. **પુબ્બકાલે’ કકત્તુકાનં તુન ત્વાન ત્વાવા**.

પુબ્બકાલે એકકત્તુકાનં ધાતૂનં **તુનત્વાન ત્વા**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ વા.

કાતુન કમ્મં ગચ્છતિ, અકાતુન પુઞ્ઞં કિલિસ્સતિ, સત્તા સુત્વાન ધમ્મં મોદન્તિ, રિપું જિત્વાન વસતિ, ધમ્મં સુત્વાન’સ્સ એતદહોસિ, ઇતો સુત્વાન અમુત્ર કથયન્તિ, સુત્વા જાનિસ્સામ. એવં સબ્બત્થ યોજેતબ્બા.

૫૬૫, ૬૪૬. **વત્તમાને માનન્તા**.

વત્તમાને કાલે સબ્બધાતૂહિ **માનઅન્ત**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

સરમાનો રોદતિ. ગચ્છન્તો ગણ્હાતિ.

૫૬૬, ૫૭૪. **સાસાદીહિ રત્થુ**.

સાસઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **રત્થુ**પચ્ચયો હોતિ.

સાસતીતિ સત્થા, સાસતિ હિંસતીતિ વા સત્થા.

૫૬૭, ૫૭૫. **પાતિતોરિતુ**.

પાઇચ્ચેતાય ધાતુયા **રિતુ**પચ્ચયો હોતિ.

પાતિ પુત્તન્તિ પિતા.

૫૬૮, ૫૭૬. **માનાદીહિ રાતુ**.

માનઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **રાતુ**પચ્ચયો હોતિ, **રિતુ** પચ્ચયો ચ.

ધમ્મેન પુત્તં માનેતીતિ માતા, પુબ્બે ભાસતીતિ ભાતા, માતાપિતૂહિ ધારીયતીતિ ધીતા.

૫૬૯, ૬૧૦. **આગમા તુકો**.

આઇચ્ચાદિમ્હા **ગમિ**તો **તુક**પચ્ચયો હોતિ.

આગચ્છતીતિ આગન્તુકો, ભિક્ખુ.

૫૭૦, ૬૧૧. **ભબ્બે ઇક**.

ગમુઇચ્ચેતમ્હા ધાતુમ્હા **ઇક**પચ્ચયો હોતિ ભબ્બે. ગમિસ્સતિ ગન્તું ભબ્બોતિ ગમિકો, ભિક્ખુ.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે દુતિયો કણ્ડો.

તતિયકણ્ડ

૫૭૧, ૬૨૪. **પચ્ચયાદનિટ્ઠા નિપાતના સિજ્ઝન્તિ**,

સઙ્ખ્યાનામસમાસતદ્ધિતાખ્યાતકિતકપ્પમ્હિ સપ્પચ્ચયા યે સદ્દા અનિટ્ઠઙ્ગતા, તે સાધનેન નિરક્ખિત્વા સકેહિ સકેહિ નામેહિ નિપાતના સિજ્ઝન્તિ.

સઙ્ખ્યાયં તાવ – **એકસ્સ એતા** હોતિ, **દસસ્સ** ચ **દ**કારસ્સ **ર**કારાદેસો હોતિ. એકો ચ દસ ચ એકારસ.

દ્વિસ્સ બા હોતિ, **દસસ્સ** ચ **દ**કારસ્સ **ર**કારાદેસો હોતિ, દ્વે ચ દસ ચ બારસ.

દ્વિસ્સ બા હોતિ, **દસસ્સ** ચ **વીસં** હોતિ. દ્વે ચ વીસઞ્ચ બાવીસં.

છસ્સ સો હોતિ, **દસસ્સ** ચ **દ**કારસ્સ **ળો** હોતિ, છ ચ દસ ચ સોળસ.

છઆયતનમ્હિ **છસ્સ સળો** હોતિ, સળાયતનં. એવં સેસા સઙ્ખ્યા કાતબ્બા.

નામિકે તાવ-**ઇમ સમાન અપર**ઇચ્ચેતેહિ જ્જજ્જુ પચ્ચયા હોન્તિ, **ઇમ સમાન**સદ્દાનઞ્ચ **અ**કાર**સ**કારાદેસા હોન્તિ. ઇમસ્મિં કાલે અજ્જ, અજ્જુ, સમાને કાલે સજ્જ, સજ્જુ, અપરસ્મિં કાલે અપરજ્જ, અપરજ્જુ.

સમાસે તાવ – ભૂમિગતો, અપાયગતો, ઇસ્સરકતં. સલ્લવિદ્ધો, કથિનદુસ્સં, ચોરભયં, ધઞ્ઞરાસિ, સંસારદુક્ખં, પુબ્બાપરં.

તદ્ધિતે તાવ – વાસિટ્ઠો, ભારદ્વાજો, ભગ્ગવો, પણ્ડવો, કાલેય્યો.

આખ્યાતે તાવ – ‘‘અસ ભાવે’’તિ ધાતુતો વત્તમાનેસુ એકવચનબહુવચનેસુ એકવચનસ્સ **તિસ્સ સ્સો** હોતિ અન્તેન સહ, બહુવચનસ્સ **અન્તિસ્સ સ્સુ** હોતિ અન્તેન સહ. એવમસ્સ વચનીયો, એવમસ્સુ વચનીયા.

આણત્તિયં **હિસ્સ** **સ્સુ** હોતિ વા, ગચ્છસ્સુ, ગચ્છાહિ.

કિતકે તાવ – **વદ** **હન**ઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ક**પચ્ચયો હોતિ, **વદસ્સ** ચ **વાદો** હોતિ, **હનસ્સ** ચ **ઘાતો** હોતિ. વાદકો, ઘાતકો.

નટધાતુતો **ત**પચ્ચયસ્સ **ચ્ચ** **ટ્ટા**દેસા હોન્તિ અન્તેન સહ. નચ્ચં, નટ્ટં. ઇચ્ચેવમાદયો નિપાતના સિજ્ઝન્તિ.

૫૭૨, ૬૨૫. **સાસ દિસતો તસ્સ રિટ્ઠો ચ.**

સાસ દિસઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ત**પચ્ચયસ્સ **રિટ્ઠા**દેસો હોતિ ઠાને.

અનુસિટ્ઠો સો મયા, દિટ્ઠં મે રૂપં.

ચગ્ગહણેન કિચ્ચતકારસ્સ ચ **તું** પચ્ચયસ્સ **ચ** **રટ્ઠરટ્ઠું**આદેસા હોન્તિ. દસ્સનીયં દટ્ઠબ્બં. દટ્ઠું વિહારં ગચ્છન્તિ સમણાનં.

૫૭૩, ૬૨૬. **સાદિસન્ત પુચ્છ ભન્જ હન્સાદીહિટ્ઠો.**

સકારન્ત **પુચ્છ ભન્જ હન્સ** ઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ત**પચ્ચયસ્સ સહાદિબ્યઞ્જનેન **ટ્ઠા**દેસો હોતિ ઠાને.

તુટ્ઠો, અહિના દટ્ઠો નરો, મયા પુટ્ઠો, ભટ્ઠો, પભટ્ઠો, હટ્ઠો, પહટ્ઠો, યિટ્ઠો. એવમઞ્ઞેપિ ધાતવો સબ્બત્થ યોજેતબ્બા.

૫૭૪, ૬૧૩. **વસતો ઉટ્ઠ.**

વસઇચ્ચેતમ્હા ધાતુમ્હા **ત**કારપચ્ચયસ્સ સહાદિબ્યઞ્જનેન **ઉટ્ઠા**દેસો હોતિ ઠાને.

વસ્સંવુટ્ઠો.

૫૭૫, ૬૧૪. **વસ્સ વા વુ.**

વસસ્સેવ ધાતુસ્સ **ત**પચ્ચયે પરે **વ**કારસ્સ **ઉ**કારાદેસો હોતિ વા.

વુસિતં બ્રહ્મચરિયં, ઉટ્ઠો. વુઠો વા.

૫૭૬, ૬૦૭. **ધ ઢ ભ હે હિ ધ ઢા ચ.**

ધ ઢ ભ હઇચ્ચેવમન્તેહિ ધાતૂહિ **ત**કારપચ્ચયસ્સ યથાક્કમં **ધ ઢા**દેસા હોન્તિ.

યથા? બુદ્ધો ભગવા, વડ્ઢો ભિક્ખુ, લદ્ધં મે પત્થચીવરં, અગ્ગિના દડ્ઢં વનં.

૫૭૭, ૬૨૮. **ભન્જતો ગ્ગો ચ.**

ભઞ્જતો ધાતુમ્હા **તકારપચ્ચયસ્સ ગ્ગો** આદેસો હોતિ સહાદિબ્યઞ્જનેન.

ભગ્ગો.

૫૭૮, ૫૬૦. ભુજાદીનમન્તો નો દ્વિ ચ.

ભુજઇચ્ચેવમાદીનં ધાતૂનં અન્તો નો હોતિ, **તપચ્ચયસ્સ ચ** દ્વિતાવો હોતિ.

ભુત્તો, ભુત્તાવી, ચત્તો, સત્તો, રત્તો, યુત્તો, વિવિત્તો.

૫૭૯, ૬૨૯. વચ વાવુ.

વચઇચ્ચેતસ્સ ધાત્વસ્સ વકારસ્સ **ઉ**કારાદેસો હોતિ અન્તો **ચ**કારો નો હોતિ, **તપચ્ચયસ્સ** ચ દ્વેભાવો હોતિ વા.

વુત્તં ભગવતા, ઉત્તં વા.

૫૮૦, ૬૩૦. ગુપાદીનઞ્ચ.

ગુપઇચ્ચેવમાદીનં ધાતૂનં અન્તો ચ બ્યઞ્જનો નો હોતિ, **તપચ્ચયસ્સ** ચ દ્વેભાવો હોતિ.

સુગુત્તો, ચત્તો, લિત્તો, સન્તત્તો, ઉત્તો, વિવિત્તો, સિત્તો. એવમઞ્ઞેપિ યોજેતબ્બા.

૫૮૧, ૬૧૬. તરાદીહિ ઇણ્ણો.

તરઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **તપચ્ચયસ્સ ઇણ્ણા**દેસો હોતિ, અન્તો ચ બ્યઞ્જનો નો હોતિ.

તરતીતિ તિણ્ણો, ઉત્તરતીતિ ઉત્તિણ્ણો, સંપૂરતીતિ સમ્પુણ્ણો, તુરતીતિ તુણ્ણો, પરિજીરતીતિ પરિજિણ્ણો, આકિરતીતિ આકિણ્ણો.

૫૮૨, ૬૩૧. ભિદાદિતો ઇન્ન અન્ન ઈણાવા.

ભિદિઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **તપચ્ચયસ્સ ઇન્ન અન્ન ઈણા**દેસા હોન્તિ વા, અન્તો ચ બ્યઞ્જનો નો હોતિ.

ભિન્દિતબ્બોતિ ભિન્નો, છિન્દીયતીતિ છિન્નો, ઉચ્છિન્દીયિત્થાતિ ઉચ્છિન્નો, દીયતીતિ દિન્નો, નિસીદતીતિ નિસિન્નો, સુટ્ઠુ છાદીયતીતિ સુછન્નો, ખિદતીતિ ખિન્નો, રોદતીતિ રુન્નો, ખીણા જાતિ.

વાતિ કિમત્થં? ભિજ્જતીતિ ભિત્તિ.

૫૮૩, ૬૧૭. સુસ પચ સકતો ક્ખ ક્કા ચ.

સુસ પચ સકઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **તપચ્ચયસ્સ ક્ખક્કા**દેસા હોન્તિ, અન્તો ચ બ્યઞ્જનો નો હોતિ.

સુસ્સતીતિ સુક્ખં, કટ્ઠં, પચ્ચતીતિ પક્કં, ફલં. સકતિ સમત્થેતિ, પૂજેતીતિ વા સક્કો, સુજમ્પતિ.

૫૮૪, ૬૧૮. પક્કમાદીહિ ન્તો ચ.

પક્કમઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **તપચ્ચયસ્સ ન્તો**આદેસો હોતિ, અન્તો ચ નો હોતિ.

પક્કમતીતિ પક્કન્તો, વિબ્ભમતીતિ વિબ્ભન્તો, સઙ્કન્તો, ખન્તો, સન્તો, દન્તો, વન્તો.

ચગ્ગહણં કિમત્થં? તેહેવ ધાતૂહિ **તપચ્ચયસ્સ**ન્તિ હોતિ. અન્તો ચ નો હોતિ. કન્તિ, ખન્તિ. એવં સબ્બત્થ.

૫૮૫, ૬૧૯. જનાદીનમા તિમ્હિ ચ.

જનઇચ્ચેવમાદીનં ધાતૂનં અન્તસ્સ બ્યઞ્જનસ્સ **આ**ત્તં હોતિ **તપચ્ચયે** પરે, **તિમ્હિ** ચ.

અજનીતિ જાતો, જનનં જાતિ.

તિમ્હીતિ કિમત્થં? અઞ્ઞસ્મિમ્પિ પચ્ચયે પરે **આકાર**નિવત્તનત્થં. જનિત્વા, જનિતા, જનિતું, જનિતબ્બં ઇચ્ચેવમાદિ.

૫૮૬, ૬૦૦. ગમ ખન હન રમાદીનમન્તો.

ગમ ખન હન રમુઇચ્ચેવમાદીનં ધાતૂનં અન્તો બ્યઞ્જનો નો હોતિ વા **તપચ્ચયે** પરે **તિમ્હિ** ચ.

સુન્દરં નિબ્બાનં ગચ્છતીતિ સુગતો. સુન્દરં નિબ્બાનં ગચ્છતીતિ સુગતિ, ખતં, ખતિ. ઉપહતં, ઉપહતિ. રતો, રતિ, મતો, મતિ.

વાતિ કિમત્થં? રમતો, રમતિ.

૫૮૭, ૬૩૨. રકારો ચ.

રકારો ચ ધાતૂનમન્તભૂતો નો હોતિ **તપચ્ચયે**, પરે **તિમ્હિ** ચ.

પકારેન કરીયતીતિ પકતો, પઠમં કરીયતીતિ પકતિ, વિસરીયતીતિ વિસતો, વિસતિ.

૫૮૮, ૬૨૦. ઠાપાનમિ ઈ ચ.

ઠા પાઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં અન્તસ્સ **આકારસ્સ ઇકાર ઈ**કારાદેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **તપચ્ચયે** પરે, **તિમ્હિ** ચ.

યત્ર ઠિતો, ઠિતિ, પીતો, પીતિ.

૫૮૯, ૬૨૧. હન્તેહિ હો હસ્સ ળો વા અદહનહાનં.

હકારન્તેહિ ધાતૂહિ **તપચ્ચયસ્સ** હકારાદેસો હોતિ, હકારસ્સ ધાત્વન્તસ્સ **ળો** હોતિ વા **અદહનહાનં**.

આરુહિત્થાતિ આરુળ્હો. ગાળ્હો, બાળ્હો. મૂળ્હો.

અદહનહાનમિતિ કિમત્થં? દય્હતીતિ દદ્ધો, સંસુદ્ધ નય્હતીતિ સન્નદ્ધો.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે તતિયો કણ્ડો.

ચતુત્થકણ્ડ

૫૯૦, ૫૭૯. **ણમ્હિરઞ્જસ્સ જો ભાવકરણેસુ**.

ણમ્હિ પચ્ચયે પરે રઞ્જઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ અન્તભૂતસ્સ ઞ્જકારસ્સ **જો**આદેસો હોતિ **ભાવકરણેસુ.**

રઞ્જનં રાગો, રઞ્જન્તિ એતેનાતિ રાગો.

ભાવકરણેસૂતિ કિમત્થં? રઞ્જતીતિ રઙ્ગો.

૫૯૧, ૫૪૪. **હનસ્સ ઘાતો**.

હનઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સબ્બસ્સ **ઘાતા**દેસો હોતિ **ણમ્હિ** પચ્ચયે પરે.

ઉપહનતીતિ ઉપઘાતો, ગાવો હનતીતિ ગોઘાતકો.

૫૯૨, ૫૦૩. **વધો વા સબ્બત્થ**.

હનઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **વધા**દેસો હોતિ વા સબ્બત્થ ઠાનેસુ.

હનતીતિ વધો, વધકો, અવધિ, અહનિ વા.

૫૯૩, ૫૬૪. **આકારન્તાનમાયો**.

આકારન્તાનં ધાતૂનં અન્તસ્સ **આકારસ્સ આયા**દેસો હોતિ **ણમ્હિ** પચ્ચયે પરે.

દદાતીતિ દાયકો, દાનં દાતું સીલં યસ્સાતિ દાનદાયી, મજ્જં દાતું સીલં યસ્સાતિ મજ્જદાયી, નગરં યાતું સીલં યસ્સાતિ નગરયાયી.

૫૬૪, ૫૮૨. **પુર સમુપ પરીહિ કરોતિસ્સ ખ ખરા વા તપચ્ચયેસુચ**.

પુર સં ઉપ પરિઇચ્ચેતેહિ કરોતિસ્સ ધાતુસ્સ **ખ ખરા**દેસા હોન્તિ વા **તપચ્ચયે** પરે, **ણમ્હિ** ચ.

પુરે કરીયતીતિ પુરક્ખતો, સમ્મા કરીયતીતિ સઙ્ખતો, ઉપગન્ત્વા કરીયતીતિ ઉપક્ખતો, પરિસમન્તતો કરોતીતિ પરિક્ખારો, સંકરીયતીતિ સઙ્ખારો.

વાતિ કિમત્થં? ઉપગન્ત્વા કરોતીતિ ઉપકારો.

૫૯૫, ૬૩૭. તવે તુનાદીસુ કા.

તવે તુનઇચ્ચેવમાદીસુ પચ્ચયેસુ કરોતિસ્સ ધાતુસ્સ **કા**આદેસો હોતિ વા.

કાતવે, કાતું, કત્તું વા, કાતુન, કત્તુન વા.

૫૯૬, ૫૫૧. ગમ ખન હનાદીનં તું તબ્બાદીસુ ન.

ગમ ખન હનઇચ્ચેવમાદીનં ધાતૂનં અન્તસ્સ **ન**કારો હોતિ વા **તું તબ્બા**દીસુ પચ્ચયેસુ.

ગન્તું, ગમિતું, ગન્તબ્બં, ગમિતબ્બં. ખન્તું. ખનિતું, ખન્તબ્બં, ખનિતબ્બં. હન્તું, હનિતું, હન્તબ્બં. હનિતબ્બં. મન્તું, મનિતું, મન્તબ્બં, મનિતબ્બં.

આદિગ્ગહણં કિમત્થં? **તુન**ગ્ગહણત્થં. ગન્તુન, ખન્તુન, હન્તુન, મન્તુન.

૫૯૭, ૬૪૧. સબ્બેહિ તુનાદીનં યો.

સબ્બેહિ ધાતૂહિ **તુના**દીનં પચ્ચયાનં **ય**કારાદેસો હોતિ વા.

અભિવન્દિય, અભિવન્દિત્વા, ઓહાય, ઓહિત્વા, ઉપનીય, ઉપનેત્વા, પસ્સિય, પસ્સિત્વા, ઉદ્દિસ્સ, ઉદ્દિસિત્વા, આદાય, આદિયિત્વા.

૫૯૮, ૬૪૩. ચનન્તેહિ રચ્ચં.

ચકારનકારન્તેહિ ધાતૂહિ **તુના**દીનં પચ્ચયાનં **રચ્ચા**દેસો હોતિ વા.

વિવિચ્ચ, આહચ્ચ, ઉહચ્ચ.

વાતિ કિમત્થં? હન્ત્વા.

૫૯૯, ૬૪૪. દિસા સ્વાન સ્વાન્તલોપો ચ.

દિસઇચ્ચેતાય ધાતુયા **તુના**દીનં પચ્ચયાનં **સ્વાનસ્વા**દેસા હોન્તિ, અન્તલોપો ચ.

દિસ્વાન, દિસ્વા.

૬૦૦, ૬૪૫. મ હ દ ભેહિ મ્મ ય્હ જ્જ બ્ભ દ્ધા ચ.

મ હ દ ભ ઇચ્ચેવમન્તેહિ ધાતૂહિ **તુના**દીનં પચ્ચયાનં **મ્મ ય્હ જ્જ બ્ભ દ્ધા** આદેસા હોન્તિ વા અન્તલોપો ચ.

આગમ્મ, આગમિત્વા, ઓક્કમ્મ. ઓક્કમિત્વા, પગ્ગય્હ, પગ્ગણ્હિત્વા, ઉપ્પજ્જ, ઉપ્પજ્જિત્વા, આરબ્ભ, આરભિત્વા, આરદ્ધ, આરભિત્વા.

૬૦૧, ૩૩૪. **તદ્ધિતસમાસકિતકા નામં વા’ તવે તુનાદીસુ ચ**.

તદ્ધિતસમાસકિતકઇચ્ચેવમન્તા સદ્દાનામંવ દટ્ઠબ્બા **તવે તુન ત્વાન ત્વા**દિપચ્ચયન્તે વજ્જેત્વા.

વાસિટ્ઠો, પત્તધમ્મો, કુમ્ભકારો ઇચ્ચેવમાદિ.

૬૦૨, ૬. **દુમ્હિ ગરુ**.

દુમ્હિ અક્ખરે યો પુબ્બો અક્ખરો, સો ગરુકોવ દટ્ઠબ્બો.

ભિત્વા, છિત્વા, દત્વા, હુત્વા.

૬૦૩, ૭. **દીઘો ચ**.

દીઘો ચ સરો ગરુકોવ દટ્ઠબ્બો.

આહારો, નદી, વધૂ, તે ધમ્મા, ઓપનયિકો.

૬૦૪, ૬૮૪. **અક્ખરેહિ કાર**.

અક્ખરત્થેહિ અક્ખરાભિધેય્યેહિ **કાર**પચ્ચયો હોતિ પયોગે સતિ.

અ એવ અકારો, આ એવ આકારો, ય એવ યકારો.

૬૦૫, ૬૪૭. **યથાગમમિકારો** .

યથાગમં સબ્બધાતૂહિ સબ્બપચ્ચયેસુ **ઇ**કારાગમો હોતિ.

કારિયં, ભવિતબ્બં, જનિતબ્બં, વિદિતબ્બં, કરિત્વા, ઇચ્છિતં.

૬૦૬, ૬૪૨. **દધન્તતો યો ક્વચિ**.

દકારધકારન્તાય ધાતુયા યથાગમં **ય**કારાગમો હોતિ ક્વચિ **તુના**દીસુ પચ્ચયેસુ.

બુદ્ધો લોકે ઉપ્પજ્જિત્વા, ધમ્મં બુજ્ઝિત્વા.

દધન્તતોતિ કિમત્થં? લભિત્વા.

ક્વચીતિ કિમત્થં? ઉપ્પાદેત્વા.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે ચતુત્થો કણ્ડો.

પઞ્ચમકણ્ડ

૬૦૭, ૫૭૮. **નિગ્ગહિત સંયોગાદિનો**.

સંયોગાદિભૂતો **ન**કારો નિગ્ગહિતમાપજ્જતે.

રઙ્ગો, ભઙ્ગો, સઙ્ગો.

૬૦૮, ૬૨૩. **સબ્બત્થ ગે ગી**.

ગેઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **ગી**આદેસો હોતિ સબ્બત્થ ઠાને.

ગીતં ગાયતિ.

૬૦૯, ૪૮૪. **સદસ્સ સીદત્તં**.

સદઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **સીદા**દેસો હોતિ સબ્બત્થ ઠાને.

નિસિન્નો, નિસીદતિ.

૬૧૦, ૬૨૭. **યજસ્સ સરસ્સિ ટ્ઠે**.

યજઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સરસ્સ **ઇ**કારાદેસો હોતિ **ટ્ઠે** પરે.

યિટ્ઠો, યિટ્ઠા.

ટ્ઠેતિ કિમત્થં? યજનં.

૬૧૧, ૬૦૮. **હચતુત્થાનમન્તાનં દો ધે**.

હચતુત્થાનં ધાત્વન્તાનં **દો** આદેસો હોતિ **ધે** પરે.

સન્નદ્ધો, કુદ્ધો, યુદ્ધો, સિદ્ધો, લદ્ધો, આરદ્ધો.

૬૧૨, ૬૧૫. **ડો ઢકારે**.

હચતુત્થાનં ધાત્વન્તાનં **ડો** આદેસો હોતિ **ઢ**કારે પરે.

દય્હતીતિ દડ્ઢો, વડ્ઢતીતિ વુડ્ઢો.

ઢકારેતિ કિમત્થં? દાહો.

૬૧૩, ૫૮૩. **ગહસ્સ ઘર ણે વા**.

ગહઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ સબ્બસ્સ **ઘરા**દેસો હોતિ વા **ણ**પચ્ચયે પરે.

ઘરં, ઘરાનિ.

વાતિ કિમત્થં? ગાહો.

૬૧૪, ૫૮૧. **દહસ્સ દો ળં.**

દહઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **દ**કારો ળત્તમાપજ્જતે વા **ણ**પચ્ચયે પરે.

પરિદહનં પરિળાહો.

વાતિ કિમત્થં? પરિદાહો.

૬૧૫, ૫૮૬. **ધાત્વન્તસ્સ લોપો ક્વિમ્હિ.**

ધાત્વન્તસ્સ બ્યઞ્જનસ્સ લોપો હોતિ ક્વિમ્હિ પચ્ચયે પરે.

ભુજેન ગચ્છતીતિ, ભુજગો. ઉરેન ગચ્છતીતિ ઉરગો, તુરગો, સઙ્ગો.

૬૧૬, ૫૮૭. **વિદન્તે ઊ.**

વિદઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ અન્તે **ઊ**કારાગમો હોતિ ક્વિમ્હિ પચ્ચયે પરે.

લોકં વિદતિ જાનાતીતિ લોકવિદૂ.

૬૧૭, ૬૩૩. **ન મ ક રાનમન્તાનં નિયુત્તતમ્હિ.**

નકાર **મ**કાર **ક**કાર **ર**કારાનં ધાત્વન્તાનં લોપો ન હોતિ **ઇ**કારયુત્તે **ત**પચ્ચયે પરે.

હનિભું, ગમિતો, રમિતો, સકિતો, સરિતો, કરિત્વા.

ઇયુત્તતમ્હીતિ કિમત્થં? ગતો, સતો.

૬૧૮, ૫૭૧. **ન ક ગત્તં ચ જાણ્વુમ્હિ.**

ચકાર **જ**કારા **ક**કાર **ગ**કારત્તં નાપજ્જન્તે ણ્વુમ્હિ પચ્ચયે પરે.

પચતીતિ પાચકો, યજતીતિ યાજકો.

૬૧૯, ૫૭૩. **કરસ્સ ચ તત્તં તુસ્મિં.**

કરઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ અન્તસ્સ **ર**કારસ્સ **ત**કારત્તં હોતિ **તુ**પચ્ચયે પરે.

કરોતીતિ કત્તા, કરોન્તીતિ કત્તારો.

૬૨૦, ૫૪૯. **તું તુન તબ્બેસુ વા.**

કરઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ અન્તસ્સ **ર**કારસ્સ **ત**કારત્તં હોતિ વા **તું તુન તબ્બ**ઇચ્ચેતેસુ પચ્ચયેસુ.

કત્તું, કાતું, કત્તુન. કાતુન, કત્તબ્બં, કાતબ્બં.

૬૨૧, ૫૫૩. **કારિતં વિય ણાનુબન્ધો.**

ણકારાનુબન્ધો પચ્ચયો કારિતં વિય દટ્ઠબ્બો વા.

દાહો, દેહો, વાહો, બાહો, ચાગો, વારો, ચારો, પરિક્ખારો, દાયકો, નાયકો, લાવકો, ભાવકો, કારી, ઘાતી, દાયી.

વાતિ કિમત્થં? ઉપક્ખરો.

૬૨૨, ૫૭૦. **અનકા યુ ણ્વૂનં.**

યુણ્વુઇચ્ચેતેસં પચ્ચયાનં **અન અક**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ.

નન્દનં, કારકો.

૬૨૩, ૫૫૪. **ક ગા ચ જાનં.**

ચ જઇચ્ચેતેસં ધાત્વન્તાનં કકારગકારાદેસા હોન્તિ **ણા**નુબન્ધે પચ્ચયે પરે.

પાકો, યોગો.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે પઞ્ચમો કણ્ડો.

કિતકપ્પો નિટ્ઠિતો.

૮. ઉણાદિકપ્પ

છક્કકણ્ડ

૬૨૪, ૫૬૩. **કત્તરિ કિત.**

કત્તુઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે કિત પચ્ચયા હોન્તિ.

કારુ, કારુકો, કારકો, પાચકો, કત્તા, જનિતા, પચિતા, નેતા.

૬૨૫, ૬૦૫. **ભાવકમ્મેસુ કિચ્ચત્ત ખત્થા.**

ભાવકમ્મઇચ્ચેતેસ્વત્થેસુ **કિચ્ચ ત્ત ખત્થ**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

ઉપસમ્પાદેતબ્બં ઉપસમ્પાદનીયં ભવતા, સયિતબ્બં ભવતા, કત્તબ્બં ભવતા, ભોત્તબ્બો ઓદનો ભવતા, અસિતબ્બં ભોજનં ભવતા, અસિતં ભવતા, સયિતં ભવતા, પચિતં ભવતા, અસિતં અસનં ભવતા, સયિતં સયનં ભવતા, પચિતો ઓદનો ભવતા, કિઞ્ચિસ્સયો, ઈસસ્સયો, દુસ્સયો, સુસ્સયો ભવતા.

૬૨૬, ૬૩૪. **કમ્મનિ દુતિયાય ત્તો.**

કમ્મનિ ઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે દુતિયાયં વિભત્તિયં કત્તરિ **ત્ત**પચ્ચયો હોતિ.

દાનં દિન્નો દેવદત્તો, સીલં રક્ખિતો દેવદત્તો, ભત્તં ભુત્તો દેવદત્તો, ગરું ઉપાસિતો દેવદત્તો.

૬૨૭, ૬૫૨. **ખ્યાદીહિ માન મ ચ તો** વા.

ખિ ભી સુ રુ હુ વા ધૂ હિ લૂ પી અદઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **મન** પચ્ચયો હોતિ, **મસ્સ** ચ **તો** હોતિ વા.

ખીયન્તિ ઉપદ્દવા એત્થાતિ ખેમો, ભાયિતબ્બોતિ ભેમો, ભાયન્તિ એતસ્માતિ વા ભેમો, રંસિયો અભિસ્સવેતીતિ સોમો, રવતિ ગચ્છતીતિ રોમો, હુવતિ જુહ્નતિ એતેનાતિ હોમો, પટિલોમવસેન વાતિ ગચ્છતીતિ વામો, લામકવસેન વાતિ ગચ્છતિ પવત્તતીતિ વા વામો, ધુનાતિ કમ્પતીતિ ધૂમો, સેટ્ઠભાવેન હિનોતિ પવત્તતિ ચિત્તં એતસ્મિન્તિ હેમો, લુનિતબ્બોતિ લોમો, મંસચમ્માનિ લુનાતિ છિન્દતીતિ વા લોમો, પિયનં પેમો, પિયાયિતબ્બોતિ વા પેમો, સુખદુક્ખં અદતિ ભક્ખતીતિ અત્તા, જાતિજરામરણાદીહિ અદીયતે ભક્ખીયતેતિ વા અત્તા, આતુમા.

૬૨૮, ૬૫૩. **સમાદીહિ થ મા.**

સમુ દમુ દર રહ દુ હિ સિ ભી દા યા સા ઠા ભસઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **થ મ** પચ્ચયા હોન્તિ.

સમેતીતિ સમથો, દમતીતિ દમથો, દમનં વા દમથો, દમિતબ્બોતિ વા દમથો, દરતીતિ દરથો, જિણ્ણભાવં રહિસ્સતિ ગણ્હિસ્સતીતિ રથો, દબ્બસમ્ભારે રહતિ ગણ્હાતીતિ વા રથો, દવતિ ગચ્છતીતિ દુમો, દવતિ વુદ્ધિ વિરુળ્હિં ગચ્છતિ પવત્તતીતિ ઉદ્ધં વા દુમો, પથવીપબ્બતાદીસુ ગચ્છતિ પતતીતિ હિમો, કમ્મવાચાય બન્ધતિ એત્થાતિ સીમા. બન્ધિતબ્બાતિ વા સીમા. ભાયન્તિ એતસ્માતિ ભીમો, સત્તે અવખણ્ડેન્તિ નિવારેન્તિ એતેનાતિ દામો, મૂસિકાદીહિ ખાદીયતિ અવખણ્ડીયતીતિ વા દામો, યાતિ ગચ્છતીતિ યામો, પરેસં ચિત્તં ગણ્હિતું સમત્થેતીતિ સામો, તિટ્ઠન્તિ એતેનાતિ થામો, ભસતિ ભસ્મીકરીયતીતિ ભસ્મા.

૬૨૯, ૫૬૯. **ગહસ્સુ’પધસ્સે વા.**

ગહઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ ઉપધસ્સ **અ**કારસ્સ **એ**ત્ત હોતિ વા.

દબ્બસમ્ભાર ગણ્હાતીતિ ગેહં, ગહં.

૬૩૦, ૬૫૪. **મસુસ્સ સુસ્સ ચ્છર ચ્છેરા.**

મસુઇચ્ચેતસ્સ પાટિપદિકસ્સ **સુ**સ્સ **ચ્છરચ્છેરા**દેસા હોન્તિ.

મચ્છરતીતિ મચ્છરો, એવં મચ્છેરો.

૬૩૧, ૬૫૫. **આપુબ્બચરસ્સ ચ.**

આપુબ્બસ્સ **ચર**ઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **ચ્છરિયચ્છરચ્છેરા** દેસા હોન્તિ, **આ**પુબ્બસ્સ ચ રસ્સો હોતિ.

આભુસો ચરિતબ્બન્તિ અચ્છરિયં. એવં અચ્છરં, અચ્છેરં.

ચગ્ગહણેન મસુસ્સ સુસ્સાપિ **ચ્છરિયા**દેસો હોતિ, મચ્છરિયં.

૬૩૨, ૬૫૬. **અલ કલ સલેહિ લયા.**

અલ કલ સલઇચ્ચેતેહિ ધાતૂહિ **લ યપ**ચ્ચયા હોન્તિ.

અલતિ સમત્થેતીતિ અલ્લં, કલિતબ્બં સઙ્ખ્યાતબ્બન્તિ કલ્લં, સલતિ ગચ્છતિ પવિસતીતિ સલ્લં. એવં અલ્યં, કલ્યં, સલ્યં.

૬૩૩, ૬૫૭. **યાણ લાણા.**

તેહિ **કલ સલ**ઇચ્ચેતેહિ ધાતૂહિ **યાણ લાણ**પચ્ચયા હોન્તિ.

કલિતબ્બં સઙ્ખ્યાતબ્બન્તિ કલ્યાણં, ગણતો પટિક્કમિત્વા સલન્તિ એત્થાતિ પટિસલ્યાણં. એવં સલ્લાણો, પટિસલ્લાણો.

૬૩૪, ૬૫૮. **મથિસ્સ થસ્સ લો ચ.**

મથઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **થસ્સ લા**દેસોહોતિ. અઞ્ઞમઞ્ઞં મથતિ વિલોળતીતિ મલ્લો, મલ્લં.

ચગ્ગહણેન લતો **કો** ચ આગમો હોતિ. મલ્લકો, મલ્લકં.

૬૩૫, ૫૫૯. **પેસાતિસગ્ગપત્તકાલેસુકિચ્ચા.**

પેસ અતિસગ્ગ પત્તકાલઇચ્ચેતેસ્વત્થેસુ કિચ્ચપચ્ચયા હોન્તિ.

કત્તબ્બં કમ્મં ભવતા, કરણીયં કિચ્ચં ભવતા, ભોત્તબ્બં ભોજનં ભવતા, ભોજનીયં ભોજનં ભવતા, અજ્ઝયિતબ્બં અજ્ઝેય્યં ભવતા, અજ્ઝયનીયં અજ્ઝેય્યં ભવતા.

૬૩૬, ૬૫૯. **અવસ્સકા'ધમિણેસુ ણી ચ.**

અવસ્સક અધમિણઇચ્ચેતેસ્વત્થેસુ **ણી**પચ્ચયો હોતિ, કિચ્ચા ચ.

અવસ્સતે તાવ – કારીસિ મે કમ્મં અવસ્સં હારીસિ મે ભારં અવસ્સં.

અધમિણે – દાયીસિ મે સતં ઇણં, ધારીસિ મે સહસ્સં ઇણં.

કિચ્ચા ચ – દાતબ્બં મે ભવતા સતં ઇણં. ધારયિતબ્બં મે ભવતા સહસ્સં ઇણં, કત્તબ્બં મે ભવતા ગેહં, કરણીયં મે ભવતા કિચ્ચં, કારિયં મે ભવતા સયનં.

૬૩૭, ૦. **અરહસક્કાદીહિ તું.**

અરહ સક્ક ભબ્બઇચ્ચેવમાદીહિ પયોગે સતિ સબ્બધાતૂહિ **તું**પચ્ચયો હોતિ.

અરહા ભવં વત્તું, અરહા ભવં કત્તું, સક્કા ભવં હન્તું, સત્તા ભવં જનેતું, જનિતું, ભવિતું, સક્કા ભવં દાતું, સક્કા ભવં ગન્તું, તબ્બો ભવં જનેતું ઇચ્ચેવમાદિ.

૬૩૮, ૬૬૦. **વજાદીહિપબ્બજ્જાદયો નિપ્પજ્જન્તે.**

વજઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ, ઉપસગ્ગપચ્ચયાદીહિ ચ પબ્બજ્જાદયો સદ્દા નિપ્પજ્જન્તે.

પઠમમેવ વજિતબ્બાતિ પબ્બજ્જા, ઇજ્ઞનં એજ્જા, સમજ્જનં સમજ્જા, નિસીદનં નિસજ્જા, વિજાનનં વિજ્જા વિસજ્જનં વિસજ્જા, પદનં પજ્જા, હનનં વજ્ઝા, એસનં ઇચ્છા, અતિએસનં અતિચ્છા, સદનં સજ્જા, સયન્તિ એત્થાતિ સેય્યા, સમ્મા ચિત્તં નિધેતિ એતાયાતિ સદ્ધા, ચરિતબ્બા ચરિયા, કરણં કિરિયા, રુજનં રુચ્છા, પદનં પચ્છા, રિઞ્ચનં રિચ્છા, તિકિચ્છનં તિતિચ્છા, સંકોચનં સંકુચ્છા, મદનં મચ્છા, લભનં લચ્છા, રદિહબ્બાતિ રચ્છા, રદનં વિલેખનં વારચ્છા, અધો ભાગેન ગચ્છતીતિ તિરચ્છા, તિરચ્છાનો, અજનં અચ્છા, તિતિક્ખતીતિ તિતિક્ખા, સહ આગમનં સાગચ્છા, દુક્ખુ ભક્ખનં દોભચ્છા, દુક્ખુ રોસનં દુરુચ્છા, પુચ્છનં પુચ્છા, મુહનં મુચ્છા, વસનં વચ્છા,

કચનં કચ્છા, સહ કથનં સાકચ્છા, તુદનં તુચ્છા, વિસનં વિચ્છા, પિસનં પિચ્છિલ્લા, સુખદુક્ખં મુદતિ ભક્ખતીતિ મચ્છો , સત્તાનં પાણં મુસેતિ ચજેતીતિ મચ્ચુ, સતનં સચ્ચં, ઉદ્ધં ધુનાતિ કમ્પતીતિ ઉદ્ધચ્ચં, નટનં નચ્ચં, નિતનં નિચ્ચં, તથનં તચ્છં ઇચ્ચેવમાદિ.

૬૩૯, ૫૮૫. **ક્વિલોપો ચ.**

ક્વિલોપો હોતિ, પુન ચ નિપ્પજ્જન્તે.

વિવિધેહિ સીલાદિગુણેહિ ભવતીતિ વિભૂ, વિસેસેન વા ભવતીતિ વિભૂ, સયં અત્તના ભવતીતિ સયમ્ભૂ, અભિવિત્વા ભવતીતિ અભિભૂ, સં સુટ્ઠુ ધુનાતિ કમ્પતીતિ સન્ધૂ, વિસેસેન ભાતિ દિબ્બતીતિ વિભા, નિસ્સેસેન ભાતિ દિબ્બતીતિ નિભા, પકારેન ભાતિ દિબ્બતીતિ પભા, સહ ભાસન્તિ એત્થાતિ સભા, આભુસો ભાતિ દિબ્બતીતિ આભા, ભુજેન કુટિલેન ગચ્છતીતિ ભુજગો, તુરિતતુરિતો ગચ્છતીતિ તુરગો, સં સુટ્ઠુ પથવિં ખનતીતિ સઙ્ખો, વિસેસેન યમતિ ઉપરમતીતિ વિયો, સુટ્ઠુ મનતિ જાનાતીતિ સુમો, પરિ સમન્તતો તનોતિ વિત્થારેતીતિ પરિતો ઇચ્ચેવમાદિ.

૬૪૦, ૦. **સચજાનં કગા ણાનુબન્ધે.**

સચ જાનં ધાતૂનમન્તાનં **ચજાનં કગા**દેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં **ણા**નુબન્ધે પચ્ચયે પરે.

ઓકો , પાકો, સેકો, સોકો, વિવેકો, ચાગો, યોગો, ભોગો, રોગો, રાગો, ભાગો, ભઙ્ગો, રઙ્ગો, સઙ્ગો.

૬૪૧, ૫૭૨. **નુદાદીહિ યુણ્વૂનમનાનનાકાનનકા સકારિતેહિ ચ.**

નુદ સૂદ જન સુ લૂ હુ પુ ભૂ ઞા અ સ સમુઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ, **ફન્દ ચિતિ આણ** ઇચ્ચેવમાદીહિ સકારિતેહિ ચ **યુણ્વૂનં** પચ્ચયાનં **અન આનન અક આનનકા**દેસા હોન્તિ યથાસઙ્ખ્યં કત્તરિ, ભાવકરણેસુ ચ.

કત્તરિ તાવ – પનુદતીતિ પનૂદનો. એવં સૂદનો, જનનો, સવણો, લવનો, હવનો, પવનો, ભવનો, ઞાણો, અસનો, સમણો.

ભાવે ચ – પનુદતે પનૂદનં. એવં સૂદનં, જનનં, સવણં, લવનં, હવનં, પવનં, ભવનં, ઞાણં, અસનં, સમણં, સઞ્ઞાનનં, કુયતે કાનનં.

કારિતે ચ – ફન્દાપીયતે ફન્દાપનં, ચેતાપીયતે ચેતાપનં, આણાપીયતે આણાપનં.

કરણે – નુદન્તિ અનેનાતિ નૂદનં, એવં સૂદનં, જનનં, સવણં, લવણં, હવનં, પવનં, ભગનં, ઞાણં, અસનં, સવણં.

પુન **કત્તરિ** – નુદતીતિ નૂદકો, સૂદતીતિ સૂદધકા, જનેતીતિ જનકો, સુણોતીતિ સાવકો, લુનાતીતિ લાવકો, જુહોતીતિ હાવકો, પુનાતીતિ પાવકો, ભવતીતિ ભાવકો, જાનાતીતિ જાનકો, અસતીતિ અસકો, ઉપાસતીતિ ઉપાસકો, સમેતીતિ સમકો.

કારિતે તુ – ફન્દાપયતીતિ ફન્દાપયકો. એવં આણાપયકો, ચેતાપયકો, સઞ્ઞાનનકો.

૬૪૨, ૫૮૮. **ઇ ય ત મ કિ એ સાન’મન્તસ્સરો દીઘં ક્વચિ દુ સ સ્સ ગુણં દો રં સક્ખી ચ.**

ઇય ત મ કિ એ સઇચ્ચેતેસં સબ્બનામાનમન્તો સરો દીઘમાપજ્જતે, ક્વચિ **દુસ**ઇચ્ચેતસ્સ ધાતુસ્સ **ઉ**કારો ગુણમાપજ્જતે, **દ**કારો **ર**કારમાપજ્જતે, ધાત્વન્તસ્સ **સસ્સ** ચ **સ ક્ખ ઈ**ઇચ્ચેતે આદેસા હોન્તિ યથાસમ્ભવં. એતે સદ્દા સકેન સકેન નામેન યથાનુપરોધેન બુદ્ધસાસને પચ્છા પુન નિપ્પજ્જન્તે.

ઇમમિવ નં પસ્સતીતિ ઈદિસો, યમિવ નં પસ્સતીતિ યાદિસો, તમિવ નં પસ્સતીતિ તાદિસો, મમિવ નં પસ્સતીતિ માદિસો, કિમિવ નં પસ્સતીતિ કીદિસો, એતમિવ નં પસ્સતીતિ એદિસો, સમાનમિવ નં પસ્સતીતિ સાદિસો . ઇમમિવ નં પસ્સતીતિ ઈરિસો, યમિવ નં પસ્સતીતિ યારિસો, તમિવ નં પસ્સતીતિ તારિસો, મમિવ નં પસ્સતીતિ મારિસો, કિમિવ નં પસ્સતીતિ કીરિસો, એતમિવ નં પસ્સતીતિ એરિસો, સમાનમિવ નં પસ્સતીતિ સારિસો. ઇમમિવ નં પસ્સતીતિ ઈદિક્ખો, યમિવ નં પસ્સતીતિ યાદિક્ખો, તમિવ નં પસ્સતીતિ તાદિક્ખો, એવં માદિક્ખો, કીદિક્ખો, એદિક્ખો, સાદિક્ખો. ઈદી, યાદી, તાદી, માદી, કીદી, એદી, સાદી.

ચગ્ગહણેન તેસમેવ સદ્દાનં **ઇય**ઇચ્ચેવમાદીનમન્તો ચ સરો ક્વચિ દીઘત્થમાહુ. ઈદિક્ખો, યાદિક્ખો, તાદિક્ખો, માદિક્ખો, કીદિક્ખો, એદિક્ખો, સાદિક્ખો. ઇદિસો, સદિસો, સરિસો, સરિક્ખો.

૬૪૩, ૬૩૫. **ભ્યાદીહિ મતિ બુધિ પૂજાદીહિ ચ ત્તો.**

ભીઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ, **મતિ. બુધિ પૂજા**દિતો ચ **ત્ત** પચ્ચયો હોતિ.

ભાયિતબ્બોતિ ભીતો, સુપિતબ્બોતિ સુત્તો, મિજ્જિતબ્બો સિનેહેતબ્બોતિ મિત્તો, સમ્મઞ્ઞિતબ્બોતિ સમ્મતો, સં સુટ્ઠુ માનિતબ્બો પૂજેતબ્બોતિ સમ્મતો, સમ્માનીયિત્થાતિ સમ્મતો, સંકપ્પીયતેતિ સઙ્કપ્પિતો , સંકપ્પીયિત્થાતિ સઙ્કપ્પિતો, સમ્પાદીયતેતિ સમ્પાદિતો, સમ્પાદીયિત્થાતિ સમ્પાદિતો, અવધારીયતેતિ અવધારિતો, અવધારીયિત્થાતિ અવધારિતો, બુજ્ઝિતબ્બો ઞાતબ્બોતિ બુદ્ધો, અજ્ઝયિતબ્બોતિ ઇતો, એતબ્બો ગન્તબ્બોતિ ઇતો, વિદિતબ્બો ઞાતબ્બોતિ વિદિતો, તક્કીયતેતિ તક્કિતો, પૂજીયતેતિ પૂજિતો, પૂજીયિત્થાતિ પૂજિતો, અપચાયિતબ્બોતિ અપચાયિતો, માનિતબ્બો પૂજેતબ્બોતિ માનિતો, અપચીયતેતિ અપચિતો, વન્દીયતેતિ વન્દિતો, વન્દીયિત્થાતિ વન્દિતો, સક્કરીયતેતિ સક્કારિતો, સક્કરીયિત્થાતિ સક્કારિતો.

૬૪૪, ૬૬૧. **વેપુ સી દવ વમુ કુ દા ભૂ હ્વાદીહિ થુ ત્તિમ ણિમા નિબ્બત્તે.**

વેપુ સી દવ વમુ કુ દા ભૂ હુઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ યથાસમ્ભવં **થુ ત્તિમ ણિમ**પચ્ચયા હોન્તિ નિબ્બત્તત્થે.

વેપનં વેપો, તેન નિબ્બત્તો વેપથુ, સયનં સયો, તેન નિબ્બત્તો સયથુ, દવનં દવો, તેન નિબ્બત્તો દવથુ. વમનં વમો, તેન નિબ્બત્તો વમથુ. કુત્તિ કરણં, તેન નિબ્બત્તં કુત્તિમં. દાતિ દાનં, તેન નિબ્બત્તં દત્તિમં. ભૂતિ ભવનં, તેન નિબ્બત્તં ભોત્તિમં. અવહુતિ અવહનં, તેન નિબ્બત્તં ઓહાવિમં.

૬૪૫, ૬૬૨. **અક્કોસે નમ્હાનિ.**

અક્કોસઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે નમ્હિ પટિસેધયુત્તે **આનિ**પચ્ચયો હોતિ ધાતૂહિ.

ન ગમિતબ્બં અગમાનિ તે જમ્મ દેસં, ન કત્તબ્બં અકરાણિ તે જમ્મ કમ્મં.

નમ્હીતિ કિમત્થં? વિપત્તિ તે જમ્મ, વિકતિ તે જમ્મ.

અક્કોસેતિ કિમત્થં? ન ગન્તબ્બા અગતિ તે.

૬૪૬, ૪૧૯. **એકાદિતો સકિસ્સ ક્ખત્તું.**

એકાદિતો **સકિસ્સ ક્ખત્તું** હોતિ.

એકસ્સ પદત્થસ્સ સકિં વારં એકક્ખત્તું, દ્વિન્નં પદત્થાનં સકિં વારં દ્વિક્ખત્તું, તિણ્ણં પદત્થાનં સકિં વારં તિક્ખત્તું, એવં ચતુક્ખત્તું, પઞ્ચક્ખત્તું, છક્ખત્તું, સત્તક્ખત્તું, અટ્ઠક્ખત્તું, નવક્ખત્તું, દસક્ખત્તું. ઇચ્ચેવમાદયો સદ્દા યોજેતબ્બા.

૬૪૭, ૬૬૩. **સુનસ્સુનસ્સોણ વાનુવાનૂનુનખુનાના.**

સુનઇચ્ચેતસ્સ પાટિપદિકસ્સ **ઉનસ્સ ઓણ વાન ઉવાન ઊન ઉનખ ઉન આ આના**દેસા હોન્તિ.

સામિકસ્સ સદ્દં સુણાતીતિ સોણો, સામિકસ્સ સદ્દં સુણાતીતિ સ્વાનો, એવં સુવાનો, સૂનો, સુનખો, સુનો, સા, સાનો.

૬૪૮, ૬૬૪. **તરુણસ્સ સુસુ ચ.**

તરુણઇચ્ચેતસ્સ પાટિપદિકસ્સ **સુસુ** આદેસો હોતિ.

સુસુ કાળકેસો.

૬૪૯, ૬૬૫. **યુવસ્સુવસ્સુવુવાનુનૂના.**

યુવઇચ્ચેતસ્સ પાટિપદિકસ્સ **ઉવસ્સ ઉવઉવાન ઉનઊના**દેસા હોન્તિ.

યુવા, યુવાનો, યુનો, યૂનો.

૬૫૦, ૬૫૧. **કાલે વત્તમાનાતીતે ણ્વાદયો.**

કાલે વત્તમાનત્થે ચ અતીતત્થે ચ **ણુ યુ ત**પચ્ચયા હોન્તિ.

અકાસિ, કરોતીતિ કારુ, અગચ્છિ, ગચ્છતીતિ, વાયુ, અભવિ, ભવતીતિ ભૂતં.

૬૫૧, ૬૪૭. **તવિસ્સતિ ગમાદીહિ ણી ઘિણ.**

ભવિસ્સતિકાલત્થે **ગમુ ભજ સુ ઠા**ઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ણી ઘિણ** પચ્ચયા હોન્તિ.

આયતિં ગમિતું સીલં યસ્સ, સો હોતીતિ ગામી, આયતિં ભજિતું સીલં યસ્સ, સો હોતીતિ ભાજી, આયતિં પસ્સાપિતું સીલં યસ્સ, સો હોતીતિ પસ્સાવિ, આયતિં પટ્ઠાયિતું સીલં યસ્સ, સો હોતીતિ પટ્ઠાયિ.

૬૫૨, ૬૪૮. **ક્રિયાયં ણ્વુ તવો**.

ક્રિયાયમત્થે **ણ્વુ તુ**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ ભવિસ્સતિકાલે.

''કરિસ્સ''ન્તિ કારકો વજતિ, ''ભુઞ્જિસ્સ''ન્તિ ભોત્તા વજતિ.

૬૫૩, ૩૦૬. **ભાવવાચિમ્હિ ચતુત્થી**.

ભાવવાચિમ્હિ ચતુત્થીવિભત્તિ હોતિ ભવિસ્સતિકાલે,

પચિસ્સતે, પચનં વા પાકો, પાકાય વજતિ. ભુઞ્જિસ્સતે, ભોજનં વા ભોગો, ભોગાય વજતિ. નચ્ચિસ્સતે, નચ્ચનં વા નચ્ચં, નચ્ચાય વજતિ.

૬૫૪, ૬૪૯. **કમ્મનિ ણો**.

કમ્મનિ ઉપપદે **ણ**પચ્ચયો હોતિ ભવિસ્સતિકાલે.

નગરં કરિસ્સતિ નગરકારો વજતિ, સાલિં લાવિસ્સતિ સાલિલાવો વજતિ, ધઞ્ઞં વપિસ્સતિ ધઞ્ઞવાપો વજતિ, ભોગં દદિસ્સતિ ભોગદાયો વજતિ, સિન્ધું પિવિસ્સતિ સિન્ધુપાયો વજતિ.

૬૫૫, ૬૫૦. **સેસે સ્સં ન્તુમાનાના**.

સેસઇચ્ચેતસ્મિં અત્થે **સ્સં ન્તુ માન આન** ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ ભવિસ્સતિકાલે કમ્મૂપપદે.

કમ્મં કરિસ્સતિ કમ્મં કરિસ્સં, એવં કમ્મં કરોન્તો, કમ્મં કુરુમાનો, કમ્મં કરાનો વજતિ. ભોજનં ભુઞ્જિસ્સતિ ભોજનં ભુઞ્જિસ્સં, એવં ભોજનં ભુઞ્જન્તો, ભોજનં ભુઞ્જમાનો, ભોજનં ભુઞ્જાનો વજતિ. ખાદનં ખાદિસ્સતિ ખાદનં ખાદિસ્સં, એવં ખાદનં ખાદન્તો, ખાદનં ખાદમાનો, ખાદનં ખાદાનો વજતિ. મગ્ગં ચરિસ્સતિ મગ્ગં ચરિસ્સં, એવં મગ્ગં ચરન્તો, મગ્ગં ચરમાનો, મગ્ગં ચરાનો વજતિ. ભિક્ખં ભિક્ખિસ્સતિ ભિક્ખં ભિક્ખિસ્સં, એવં ભિક્ખં ભિક્ખન્તો, ભિક્ખં ભિક્ખમાનો, ભિક્ખં ભિક્ખાનો વજતિ.

૬૫૬, ૬૬૬. **છવાદીતિ તત્રણ**.

છ દ ચિ તિ સુ ની વિ દ પદ તનુ યત અદ મદ યુજ વતુમિદ મા પુ ક લ વર વે પુ ગુપ દા ઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **તત્રણ** ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ યથાસમ્ભવં.

આતપં છાદેતીતિ છત્તં, છત્રં. આરમ્મણં ચિન્તેતીતિ ચિત્તં, ચિત્રં. ચિન્તેન્તિ સમ્પયુત્તધમ્મા એથેનાતિ વા ચિત્તં, ચિત્રં. અત્થે અભિસ્સવેતીતિ સુત્તં, સુત્રં. અત્થે સૂચેતીતિ વા સુત્તં, સુત્રં. સત્તે નેતીતિ નેત્તં, નેત્રં. સત્તે ઇચ્છિતટ્ઠાનં નેન્તિ એતેનાતિ વા નેત્તં, નેત્રં. પકારેન વિદતીતિ પવિત્તં, પવિત્રં. વિવિધેન આકારેન મઞ્ઞ પાપં પુનાતિ, સોધેતીતિ પવિત્તં, પવિત્રં. સુચિભાવં વા પાપુણાતીતિ પવિત્તં, પવિત્રં. પદતિ પાપુણાતીતિ પત્તો, પત્રો. આહારા પતન્તિ એત્થ ભાજનેતિ પત્તં, પત્રં. પદતિ પવત્તતીતિ વા પત્તં, પત્રં. તનોતિ વિત્થારેતીતિ તન્તં, તન્ત્રં, તનિતબ્બં વિત્થારેતબ્બન્તિ વા તન્તં, તન્ત્ર. યતતીતિ યત્તં, યત્રં. યતતિ વીરિયં કરોતિ એતેનાતિ વા યત્તં, યત્રં. યતનં વા યત્તં, યત્રં. સુખદુક્ખં અદતિ ભક્ખતીતિ અત્તા, અત્રા. મદતીતિ મત્તં, મત્રં. વત્થું યુજ્જન્તિ એતેનાતિ યોત્તં, યોત્રં. વત્તતીતિ વત્તં, વત્રં. મિદતિ સિનેહં કરોતીતિ મિત્તં. મિત્રં. મિદતિ સિનેહતિ એતાયાતિ મેત્તા, મેત્રા. પરિ સમન્ત તો સબ્બાકારેન મિનન્તિ એતાયાતિ મત્તા, મત્રા. માનનં વા મત્તં, મત્રં. અત્તનો કુલં પુનાતિ સોધેતીતિ પુત્તો, પુત્રો. કલિતબ્બં સઙ્ખ્યાતબ્બન્તિ કલત્તં, કલત્રં. સંસુટ્ઠુ વારેતિ એતેનાતિ વરત્તં, વરત્રં. વેપતિ કમ્પતીતિ વેત્તં, વેત્રં. ગોપિતબ્બં રક્ખિતબ્બન્તિ ગુત્તં. ગુત્રં, ગોત્તં, ગોત્રં. દાતિ અવખણ્ડતિ એતેનાતિ દાત્તં, દાત્રં ઇચ્ચેવમાદિ.

૬૫૭, ૬૬૭. **વદાદીહિ ણિત્તો ગણે**.

વદ ચર વરઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ણિત્ત**પચ્ચયો હોતિ ગણત્થે.

વાદિતાનં ગણો વાદિત્તં. એવં ચારિત્તં, વારિત્તં, ઇચ્ચેવમાદિ.

૬૫૮, ૬૬૮. **મિદાદીહિ ત્તિતિયો**.

મિદ પદ રન્જ તનુ ધાઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ત્તિ તિ** ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

મિદતિ સિનેહતીતિ મેત્તિ, પદતિ ગચ્છતીતિ પત્તિ, રન્જતિ એત્થાતિ રત્તિ, તનોતિ વિત્થારેતીતિ તન્તિ, અત્તનો કુલં તનોતિ વિત્થારેતીતિ વા તન્તિ, પરેસં ઇત્થીનં પુત્તં ધારેતીતિ ધાતિ, ખીરં ધારેતીતિ વા ધાતિ, અત્તનો સભાવં ધારેતીતિ વા ધાતિ ઇચ્ચેવમાદિ.

૬૫૯, ૬૬૯. **ઉસુ રન્જ દંસાનં દંસસ્સ દટ્ઠોઢ ઠા ચ**.

ઉસુ રન્જ દંસઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં **દંસસ્સ દટ્ઠા**દેસો હોતિ, **ઢ ઠ**પચ્ચયા ચ હોન્તિ.

ઉસીયતે ઉટ્ઠો, રન્જન્તિ એત્થાતિ રટ્ઠં, દંસીયતેતિ દટ્ઠો.

૬૬૦, ૬૭૦. **સૂવુસાનમૂવુસાનમતોથોચ**.

સૂવુ અસઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં **ઊઉઅસાનં અતા**દેસો હોતિ, **થ**પચ્ચયો ચ.

સવતિ હિંસતિ એતેનાતિ સત્થં, હિરોત્તપ્પં સંવરતિ એતેનાતિવત્થં, સદ્દાનુરૂપં અસતિભવતીતિ અત્થો,

૬૬૧, ૬૭૧. **રન્જુદાદીહિ ધ દિદ્દ કિરા ક્વચિ જદલોપોચ**.

રન્જ ઉદ ઇદિ ચદિ મદિ ખુદ છિદિ રુદિ દલ સુસ સુચ વચ વજ ઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ધ દ ઇદ્દ ક ઇરઇ**ચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ, ક્વચિ **જ દ** લોપો ચ, પુન નિપ્પજ્જન્તે.

રઞ્જિતબ્બન્તિ રન્ધં, રન્જયિત્થાતિ વા રન્ધં, અત્તનિ સન્નિસ્સિતાનં મચ્છમકરાનં પીતિસોમનસ્સં ઉન્દતિ પસવતિ જનેતીતિ સમુદ્દો, ઇન્દતિ પરમિસ્સરિયં કરોતીતિ ઇન્દો, ઇન્દત્તં અધિપતિભાવં કરોતીતિ વા ઇન્દો, ચન્દિતબ્બો ઇચ્છિતબ્બોતિ ચન્દો, મન્દતિ હાસેતીતિ મન્દો, મદિતબ્બો હાસેતબ્બોતિ વા મન્દો, ખુદતિ પિપાસેતીતિ ખુદ્દો, છિન્દિતબ્બોતિ છિદ્દો, રુદતિ હિંસતીતિ રુદ્દો, દલતિ દુગ્ગતભાવં ગચ્છતીતિ દલિદ્દો, સુસ્સતીતિ સુક્કં, સુચતીતિસોકો, વચિતબ્બન્તિ વક્કં, અપ્પટિહતો હુત્વા વજતિ ગચ્છતીતિ વજિરં ઇચ્ચેવમાદિ.

૬૬૨, ૬૭૨. **પટિતો હિસ્સ હેરણ હીરણ.**

પટિઇચ્ચેતસ્મા **હિસ્સ** ધાતુસ્સ **હેરણ હીરણ** આદેસા હોન્તિ.

પટિપક્ખેમદ્દિત્વાગચ્છતિ પવત્તતીતિ પાટિહેરં, પાટિહીરં.

૬૬૩, ૬૭૩. **કડ્યાદીહિ કો.**

કડિ ઘડિ વડિ કરડિ મડિ સડિ કુઠિ ભડિ પડિ દડિ રડિ તડિ ઇસિડિ ચડિ ગડિ અડિ લડિ મેડિ એરડિ ખડિ ઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ક**પચ્ચયો હોતિ સહ પચ્ચયેન ચ નિપ્પજ્જન્તે યથાસમ્ભવં.

કણ્ડિતબ્બો છિન્દિતબ્બોતિ કણ્ડો, ઘણ્ડિતબ્બો ઘટેતબ્બોતિ ઘણ્ડો, વણ્ડન્તિ એત્થાતિ વણ્ડો, કરણ્ડિતબ્બો ભાજેતબ્બોતિ કરણ્ડો, મણ્ડીયતે વિભૂસીયતે એતેનાતિ મણ્ડો, સણ્ડન્તિ ગુમ્બન્તિ એત્થાતિ સણ્ડો, અઙ્ગમઙ્ગાનિ કુણ્ઠતિ છિન્દતીતિ કુઠં, ભણ્ડિતબ્બન્તિ ભણ્ડં, પણ્ડતિ લિઙ્ગવેકલ્લભાવં ગચ્છતીતિ પણ્ડકો. દણ્ડતિ આણં કરોતિ એતેનાતિ દણ્ડો, રણ્ડતિ હિંસતીતિ રણ્ડો, વિસેસેન તણ્ડતિ ચાલેતિ પરેસં વિઞ્ઞૂનં હદયં કમ્પેતીતિ વિતણ્ડો, ઇસિણ્ડતિ પરેસં મદ્દતીતિ ઇસિણ્ડો, ચણ્ડતિ ચણ્ડિક્કભાવં કરોતીતિ ચણ્ડો, ગણ્ડતિ સન્નિચયતિ સમૂહં કરોતિ એત્થાતિ ગણ્ડો, અણ્ડીયતિ નિબ્બત્તીયતીતિ અણ્ડો, લણ્ડિતબ્બો જિગુચ્છિતબ્બોતિ લણ્ડો, મેણ્ડતિ કુટિલભાવં ગચ્છતીતિ મેણ્ડો, એરણ્ડતિ રોગં હિંસતીતિ એરણ્ડો, ખણ્ડિતબ્બો છિન્દિતબ્બોતિ ખણ્ડો ઇચ્ચેવમાદિ.

૬૬૪, ૬૭૪. **ખાદામગમાનં ખ ન્ધ'ન્ધ ગન્ધા.**

ખાદ અમ ગમુઇચ્ચેતેસં ધાતૂનં **ખન્ધ અન્ધ ગન્ધા**દેસા હોન્તિ, **ક**પચ્ચયો ચ હોતિ.

જાતિજરામરણાદીહિ સંસારદુક્ખેહિ ખાદિતબ્બોતિ ખન્ધો, અમતિ અઙ્ગમઙ્ગસ્સ રુજ્જનભાવં ગચ્છતીતિ અન્ધો, ચક્ખુના અમતિ રુજ્જતીતિ વા અન્ધો, તં તં ઠાનં વાતેન ગચ્છતીતિ ગન્ધો. એવં ખન્ધકો, અન્ધકો, ગન્ધકો.

૬૬૫, ૬૭૫. **પટાદીહ્યલં.**

પટ કલ કુસ કદ ભગન્દ મેખ વક્ક તક્ક પલ્લ સદ્દ મૂલ બિલ વિદ ચડં પઞ્ચ વા વસ પચિ મચ મુસ ગોત્થુ પુથુ બહુ મઙ્ગ બહ કમ્બ સમ્બ અગ્ગઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ પાટિ પદિકેહિ ચ ઉત્તરપદેસુ **અલ**પચ્ચયો હોતિ, પચ્છા પુન નિપ્પજ્જન્તે.

પટે અલન્તિ પટલં, કલે અલન્તિ કલલં, પાપકે અકુસલે ધમ્મે કુસતિ છિન્દતીતિ કુસલં, કુસભૂતે યથાસભાવધમ્મે અલન્તિ વા કુસલં, કુસે ઉદ્દિસ્સ દાને અલન્તિ વા કુસલં, કુસે સઞ્ચયે ધમ્મસમુદાયે અલન્તિ વા કુસલં, કદ્દે મદ્દે અલન્તિ કદલં, ભગન્દે સેચને અલન્તિ ભગન્દલં, ભગન્દે મુત્તકરીસહરણે અલન્તિ વા ભગન્દલં, મેખે કટિવિચિત્તે અલન્તિ મેખલં, વક્કે રુક્ખતચે અલન્તિ વક્કલં, તક્કે રુક્ખસિલેસે અલન્તિ તક્કલં, પલ્લે નિન્નટ્ઠાને અલન્તિ પલ્લલં, સદ્દે હરિતે અલન્તિ સદ્દલં, મૂલે પતિટ્ઠાને અલન્તિ મુલાલં, બિળે નિસ્સયે અલન્તિ બિલાલં, વિદે વિજ્જમાને અલન્તિ વિદલં, ચણ્ડે અલન્તિ ચણ્ડાલો, પઞ્ચન્નં રાજૂનં અલન્તિ પઞ્ચાલો, વા ગતિગન્ધનેસુ અલન્તિ વાલં, વા પદગમને અલન્તિ વા વાળો, વસે અચ્છાદને અલન્તિ વસલો, પચે વિત્થારે અલન્તિ પચલો, મચે ચોરકમ્મે અલન્તિ મચલો, મુસે થેય્યે, મુસે પાણચાગે વા અલન્તિ મુસલો, ગોત્તે વંસે સિઙ્ગાલજાતિયં અલન્તિ ગોત્થુલો, પુથુમ્હિ વિત્થારે અલન્તિ પુથુલો, બહુમ્હિ સઙ્ખ્યાને અલન્તિ બહુલો, બહુમ્હિ વુદ્ધિમ્હિ અલન્તિ વા બહુલો, મઙ્ગમ્હિ ગમને અલન્તિ મઙ્ગલં, બહુમ્હિ વુદ્ધિમ્હિ અલન્તિ બહલં, કમ્બમ્હિ સઞ્ચલને અલન્તિ કમ્બલં. સમ્બમ્હિ મણ્ડલે અલન્તિ સમ્બલં, અગ્ગે ગતિકોટિલ્લે અલન્તિ અગ્ગળં. ઇચ્ચેવમાદયો અઞ્ઞેપિ સદ્દા ભવન્તિ.

૬૬૬, ૬૭૬. **પુથસ્સ પુથુ પથા મો વા.**

પુથઇચ્ચેતસ્સ પાટિપદિકસ્સ **પુથુ પથા**દેસા હોન્તિ, ક્વચિ **અમ**પચ્ચયો હોતિ.

પુથ હુત્વા જાતન્તિ પુથવી પથમે જાતો પથમો, પથવી, પઠમો વા, પુથુ કિલેસે જનેતીતિ પુથુજ્જનો, પુથુ હુત્વા જાતન્તિ પથવી, પથવી વા.

૬૬૭, ૬૭૭. **સસ્વાદીહિ તુ દવો.**

સસુ દદ અદ મદઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **તુ દુ**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

અઞ્ઞે સત્તે સસતિ હિંસતીતિ સત્તુ, દુક્ખં દદાતીતિ દદ્દુ, દુક્ખેન અદતિ ભક્ખતિ એત્થાતિ અદ્દુ, દુક્ખં અદતિ અનુભવતિ જનો એતેનાતિ વા અદ્દુ, દુક્ખં ભાજનં આધારં ભાવતીતિ વા અદ્દુ, મદતિ ઉમ્મત્તં કરોતીતિ મદ્દુ, મદતિ મદ્દભાવં કરોતીતિ વા મદ્દુ.

૬૬૮, ૬૭૮. **ઝાદીહિ ઈવરો.**

ચિ પા ધાઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ઈવર**પચ્ચયોહોતિ.

ચીયતીતિ ચીવરં, પિવતીતિ પીવરો, પાતબ્બં રક્ખિતબ્બન્તિ વા પીવરં. ધારેતિ ધારેત્વા જીવિતં કપ્પેતીતિ ધીવરો, ધીવરં.

૬૬૯, ૬૭૯. **મુનાદીહિ ચિ.**

મુન યત અગ્ગ પત કવ સુચ રુચ મહાલ ભદ્દાલ મનઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ, પાટિપદિકેહિ ચ ઇપચ્ચયો હોતિ.

અત્થાનત્થં મુનાતિ, ઞેય્યધમ્મં લક્ખણાદિવસેન વા જાનાતીતિ મુનિ, યતતિ વીરિયં કરોતીતિ યતિ, અગ્ગાતિ કુટિલભાવં ગચ્છતીતિ અગ્ગિ, પતતિ સેટ્ઠો હુત્વા પુરતો ગચ્છતીતિ પતિ, કબ્યં બન્ધતીતિ કવિ, કન્તં મનાપવચનં વદતીતિ વા કવિ. સુચતિ પરિસુદ્ધં ભવતીતિ સુચિ, રુચતિ દિબ્બતીતિ રુચિ, મહન્તં વિભાવં ભોગક્ખન્ધં લાતીતિ મહાલિ, ભદ્દં યસં લાતીતિ ભદ્દાલિ, મનં તત્થ રતને નયતીતિ મણિ.

૬૭૦, ૬૮૦. **વિદાદીહ્યૂરો** .

વિદ વલ્લ મસ સિદ દુકુકપુ મય ઉદિ ખજ્જ કુરઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ, પાટિપદિકેહિ ચ **ઊર**પચ્ચયોહોતિ.

વિદિતું અલન્તિ વિદૂરો, વિદૂરટ્ઠાને જાતો વેદૂરો, વલ્લતિ વલ્લભાવેન ભવતીતિ વલ્લૂરો, વલ્લતિ અઞ્ઞમઞ્ઞં બન્ધતીતિ વા વલ્લૂરો, આમસિતબ્બોતિ મસૂરો, સિન્દતિ સિઙ્ગારભાવં ગચ્છતીતિ સિન્દૂરો, સિન્દતિ વિરોચતીતિ વા સિન્દૂરો, ગમિતું અલં અનાસન્નત્તાતિ દૂરો, કુતિ સદ્દં કરોતીતિ કૂરો, અત્તનો ગન્ધેન અઞ્ઞં ગન્ધં કપતિ હનતિ હિંસતીતિ કપ્પૂરો, કપ્પતિ રોગાપનયને સમત્થેતીતિ વા કપ્પૂરો, મહિયં રવતીતિ મયૂરો, મહિયં યાતિ ગચ્છતીતિ મયૂરો, પંસું ઉન્દતિ પસવતીતિ ઉન્દૂરો, ખજ્જિતબ્બો ખાદિતબ્બોતિ ખજ્જૂરો, કુરતિ અક્કોસતીતિ કુરૂરો.

૬૭૧, ૬૮૧. **હનાદીહિ ણુ નુતવો**.

હન જન ભારિ ખનુ અમ વે વેધા સિકિ હિ ઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ **ણુ નુ કુ**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ.

ભોજનં હનતિ હિંસતિ એતેનાતિ હણુ, હનુ વા. ગમનં જનેતીતી જાણુ, ભાણુ દિબ્બતીતિ ભાણુ, નિવાતે રિતિ ગચ્છતીતી રેણુ, ખણિતબ્બો અવદારિતબ્બોતિ ખાણુ. અઙ્ગમઙ્ગસ્સ રુજ્જનભાવં વિજ્ઝનભાવં અમતિ ગચ્છતીતિ અણુ, વેણુ, વેતિ તન્તસન્તાને ભવતીતી વેણુ, બહિસારેઅલન્તિવાવેણુ વચ્છં, પાયેતીતી ધેનુ, અત્થં ધારેતીતી ધાતુ, ગમનપચનાદિકં કિરિયં ધારેતીતી વા ધાતુ, સીયતી બન્ધીયતીતી સેતુ, ઉદ્ધં ગચ્છતિ પવત્તતીતી કેતુ, અત્તનો ફલં હિનોતિ પવત્તતીતી હેતુ.

૬૭૨, ૬૮૨. **કુટાદીહિ ઠો**.

કુટ કુસ કટઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ, પાટિપદિકેહિ ચ **ઠ**પચ્ચયો હોતી.

અઙ્ગમઙ્ગં કુટતિ છિન્દતીતી કુટ્ઠં, ધઞ્ઞેન છાદેતબ્બો પૂરેતબ્બોતી કોટ્ઠો, કટિતબ્બં મદ્દિતબ્બન્તિ, કટ્ઠં.

૬૭૩, ૬૮૩. **મનુ પૂર સુણાદીહિ ઉસ્સ નુસિસા**.

મનુ પૂર સુણ કુસુ ઇલ અલ મહ સિ કિ ઇચ્ચેવમાદીહિ ધાતૂહિ, પાટિપદિકેહિ ચ **ઉસ નુસ ઇસ**ઇચ્ચેતે પચ્ચયા હોન્તિ, પુન નિપ્પજ્જન્તે.

કુસલાકુસલે ધમ્મે મનતિ જાનાતીતિ મનુસ્સો, માનુસો. કારણા કારણં મનતિ જાનાતીતિ વા મનુસ્સો, માનુસ્સો. અત્થાનત્થં મનતિ જાનાતીતિ વા મનુસ્સો, માનુસ્સો. માતાપિતૂનં હદયં પૂરેતીતિ પુરિસો, અત્તનો મનોરથં પૂરેતીતિ વા પુરિસો, પૂરેતીતિ વા પોસો, સસુરેહિ સુણિતબ્બા હિંસિતબ્બાતિ સુણિસા, દ્વિન્નં જાનાનં

કુલસન્તાનં કરોતીતિ વા સુણિસા, કુચ્છિતબ્બન્તિ કરીસં, ગબ્ભં વિમોચેતીતિ સુરિસો, તમન્ધકારવિધમનેન સત્તાનં ભયં સુરતિ હિંસતીતિ સૂરિયો, રોગં હિંસતીતિ સિરીસો, ઇલતિ કમ્પતીતિ ઇલ્લિસો, તણ્હાય દુબ્બલો હુત્વા ઇલતિ કમ્પતીતિ વા ઇલ્લિધો, પાપકરણે અલતિ સમત્થેતીતિ અલસો, મહિતબ્બો પૂજેતબ્બોતિ મહિસો, સીયતિ બન્ધીયતીતિ સીસં, કિતબ્બં હિંસિતબ્બન્તિ કિસં, ઇચ્ચેવમાદિ.

ઇતિ કિબ્બિધાનકપ્પે ઉણાદિકપ્પો છટ્ઠો કણ્ડો.

ઉણાદિકપ્પો નિટ્ઠિતો.

કચ્ચાયનપકરણં નિટ્ઠિતં.